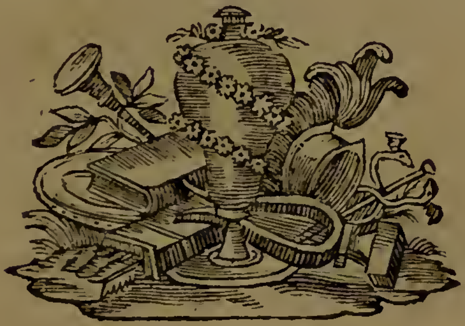
WENCESLAI TRNKA DE KRŽOWITZ

S. R. I. EQUITIS MED. DOCT. ET IN REG. UNIV. PESTINENSI PRAX. MED. PROF. P. O.

HISTORIA RACHITIDIS

OMNIS ÆVI OBSERVATA MEDICA CONTINENS.

VINDOBONAE

Proſtat apud R. GRAEFFERUM 1787.

ILLUSTRI

MAGNIFICO ET EXPERTISSIMO

VIRO

JOANNI

INGEN-HOUSZ

SACR. CÆS. REG. MAJEST.

CONSILIARIO

ET

ARCHIATRO

REG. ACAD. SCIENT. LONDIN. ETC.

MEMBRO

HANCCE

RACHITIDIS

HISTORIAM

IN

PERPETUUM

GRATITUDINIS

OB

METHODUM OPTIMAM INSERENDARUM CURANDARUMQUE VARIOLARUM OLIM SECUM EX ASSE COMMUNICATAM

MONUMENTUM

D. D. D.

AUCTOR.

SERIES OPERIS.

PARS I.

CA-

 2. Cu-

Pag.

PARS II.

ſ E-

SECTIO I.

PHARMACA.

SECTIO II.

CHIRURGIA.

CA-

SECTIO III.

DIAETA.

* * *

HISTORIAE.

HISTORIÆ RACHITIDIS PARS I.

DE NATURA VARIETATE ET CAUSIS RACHITIDIS.

CAPUT I.

DEFINITIO.

§. 1.

RACHITIS (ῥαχίτις a ῥάχις *ſpina dorſi*, ſeu νόσος τῆς ῥάχεως i. e. morbus ſpinæ dorſi, quod hæc iſto in morbo vitioſe flectatur), Veteribus ignotum nomen F. GLISSONIO

 de-

debetur, qui primus ordinatam hujus ægritudinis hiſtoriam condidit, & A. 1650, ut apud J. A. VAN DER LINDEN (a) videre eſt, in lucem dedit; ut ut haud abs re ipſe ſuſpicetur GLISSONIUS (b) nomen rachitidis huic morbo, ubi primum occepit, ab non nemine Græcarum literarum perito fuiſſe inditum, quod poſtmodo a plebe Anglica corruptum in vernaculum illud *the Rickets*, hodiedum ſolenne, degenerarit. A. BOOTIUS (c) Græci forte vocabuli impatiens Latinum, at inconditum ineptumque morbo *tabis pectoreæ* nomen appegit, a poſteris repudiatum. Gallis malum *la Chartre* (atrophia) audit, vel *la Nouure des Enfans*, infantesque illo affecti *Enfans noueux* (nodoſi) compellantur. Itali *mal del Scimmioto*, Batavi *Lendenvang* aut *engelſche Siekte* vocant. Germanis denique, apud quos affectio ſerius innotuit, *die engliſche Krankheit*, *der Ribbe-Kuchen* (male vulgo *Röte-Kuchen*) a tumore hypochondrii dextri, *die doppelte Glieder* (Anglis perinde *doubling of the Jaints*), ægri autem *die Wechſelbälge* (a ſuperſtitione vulgi opinantis id genus deformes infantes pro

---

(a) De ſcriptis medicis p. m. 286.

(b) Tract. de rachitide ſeu morbo puerili *Rikets* dicto. 8. Londini apud SADLERUM 1650.

(c) De affectibus omiſſis Cap. 12.

pro legitimis clam ſurreptis a ſagis, dæmone, &c. ſubtrudi) nominantur.

§. 2.

Definitio porro hujus morbi, etſi ab integro retro ſeculo & amplius ex aſſe cogniti, ab nemine (quod ſciam) ita condita eſt hactenus, ut omni ſolique rachitidi aptari poſſit; quippe quam alii e cauſa ejus proxima haud dum rite perſpecta, alii e ſymptomatibus neque omni in ægro neque omni morbi tempore præſentibus, (pathognomico ſigno hodiedum nos latente), alii ex utroque horum genere concinnarint. Sic J. G. BRENDELIO (a) „ rachitis eſt atrophia infantilis cum „ tumore abdominis, capitis, vaſorum jugu- „ larium & articulorum, ſuccedente oſſium „ incurvatione ac ſterni carinatione „. Perinde etiam C. G. GRUNERO (b) „ rachitis „ vera infantum ἀτροφία eſt cum tumore ar- „ ticulorum, membrorum omnium marcore, „ fœdaque corporis totius deformitate „. Brevior his in definiendo eſt J. P. BÜCHNERUS (c), cui „ rachitis . . . eſt mor-

 „ bus,

(a) Opuſc. mathem. & med. argum. P. 2. Diſſ. 1. §. 9. p. 8.

(b) Morbor. antiquit. S. 2. C. 6. p. 141.

(c) Diſp. de rachitide §. 1. in A. HALLERI diſput. med. pract. T. 6. Nro. 202. p. 277.

„ bus, ſub quo articulares oſſium proceſſus „ intument, ipſaque oſſa incurvantur, & „ dorſi ſpina ex naturali ſitu ſuo diſtorque- „ tur „. Contra vero prolixior F. HOFFMANNUS (a) „rachitis . . . inæqualis (in- „ quit) nutritio eſt, qua partes aliæ debito „ ſuo nutrimento orbatæ contabeſcunt, aliæ „ plus juſto nutritæ augmentum recipiunt, & „ cum oſſium ſpinæque dorſi incurvatione ma- „ jores fiunt „. Denique L. D. C. MITTELHAUSER (b) „rachitidem febrim eſſe „ continuam remittentem (aſſerit), deprava- „ ta & inæquali corporis nutritione & tumo- „ re abdominis conjunctam „. Atque ad hoſce modos plerique alii etiam Pathologi definitionem rachitidis adornarunt. Sed cauſam proximam (iſthic in inæquali corporis nutritione repoſitam) perperam in definitionem traduci jam BRENDEL (c) monuit; ſymptomata vero, quæcunque illa ſint, nec in omni rachitico nec omni morbi tempore conſtanter adeſſe deinceps (d) viſuri ſumus: unde ſatis liquet, definitionem rachitidis hiſce modis, niſi

---

(a) Supplem. ad T. 4. P. 4. med. rat. ſyſt. Cap. 9. theſ. pathol. §. 1. Opp. T. 3. p. m. 488.

(b) Progr. de nodis articulor. & incurv. oſſium rachitica. 4. Jenæ 1747. p. 4.

(c) l. c. nota (s).

(d) Vide §. 9. ſqq.

nisi pathognomicum symptoma vel detegatur, vel ex cognitis hactenus phænomenis concinnetur, obtineri haud posse.

CAPUT II.

EPOCHA.

§. 3.

EPOCHA *rachitidis* hodiedum satis est ambigua. Sunt, qui morbum hunc Veteribus afferant; alii non multo ante nostram ætatem caput extulisse pertendunt. Posterius multis tuetur GLISSONIUS (a) cum plerisque aliis. Et SWIETENIUS (b) sagax Veterum lector, ex iis omnia de quibusvis morbis notatu digna excerpere suaque in adversaria conjicere solitus „ dum evolvo (ait), quæ de „ rachitide collegi, vidi, quod de hoc mor„ bo nihil exscripserim ex veteribus medi„ cis: unde saltem hoc concludere mihi li„ cebit, non adeo obviam esse rachitidis „ descriptionem in veterum medicorum mo„ numentis, ut ab omnibus facile observe„ tur „. Neque sane virum hunc latebat no-

(a) l. c. Cap. 1 p. 1.

(b) Comment. in aphor. H. BOERHAAV. ad §. 1480.

notiſſima illa HIPPOCRATIS (a) ſententia: „ qui gibboſi ex anhelatione & tuſſi fiunt, „ ante pubertatem moriuntur „: ex qua rachitidem non nulli exſculpere voluerunt. Alii contra plus æquo Veteribus tribuentes hunc quoque morbum iis ignotum non fuiſſe contenderunt, quos inter BÜCHNERUS (b) „ non ipſa (inquit) rachitis, ſed obſervatio „ rachitidis ſola mihi nova eſſe videtur „: ſiquidem gibbum ex rachitide naſci, atque hanc a COO in paulo ante allata prædictione indubie fuiſſe intellectam clarum eſſet; quaſi vero iſte non aliunde etiam progigni perinde poſſet. GRUNERO (c) quoque morbus hic a COO (d) deſcriptus eſſe viſus eſt, verum locum hunc rachitidi tam parum congruere, quam parum illum, quem SPONIUS (e) olim huc trahere voluit, in confeſſo eſt. Neque magis huc aliæ faciunt HIPPOCRATIS ſententiæ, quas a multis in rachitidem detortas BRENDELIUS (f) collegit. At vero

§. 4.

(a) Sect. 6. aphor. 46.
(b) l. c. §. 21. p. 292.
(c) l. c.
(d) De internis affectionib.
(e) Comment. in HIPPOCR. Sect. 3. §. 71. Ex lib. 2 de morbis ſub voce ἀνάντη.
(f) l. c. §. 2. nota (c).

§. 4.

G. V. ZEVIANI (a) notitiam rachitidis Veteribus majore ſtudio connifus eſt aſſerere, ratus omnes, a queis morbus hic pro novo habetur, non aliunde id quam ex GLISSONII auctoritate tueri (b); ab hoc vero rachitidem binis potiſſimum de cauſis pro novo morbo fuiſſe habitam, nimirum ob narrationem illorum, qnorum opera mali originem indagavit, & omnium ante ſe Scriptorum de eodem ſilentium. Quod enim ad inveſtigantium narrationem attinet, dicere GLISSONIUM (c) „nemo hactenus inveniri potuit, „ qui ſciret aut oſtenderet vel primum nominis (*Rickets*) auctorem vel ægrotum, cui „ primum nomen morbi accommodatum fuit, „ vel locum peculiarem, ubi id factum, vel „ modum etiam, quo inde in vulgus diſperſum fuit„: unde arguit ZEVIANI (d), rachitidem ad multo antiquiora tempora, quam 30 tantum ante annorum intervallum, quam ſuum de illa GLISSONIUS (e) commentarium

(a) Della cura de' Bambini attaccati della rachitide Cap. 2. p. 15. ſqq.
(b) Ibidem §. 23. p. 17.
(c) l. c. p. m. 4.
(d) l. c. §. 25. p. 18.
(e) l. c. p. m. 3.

rium abſolviſſet, eſſe removendam; ſiquidem incredibile ſit, qui intra tricenorum annorum decurſum origo tanti mali ſuperſtitibus multis etiam tum ejus teſtibus oculatis obſcuriſſima fieri potuerit, manente nomine uſque adeo recepto & unico. Quantum vero ad Scriptorum ſilentium, contendit partim notum fuiſſe Veteribus morbum, at ſub alio nomine (gibbi, tabis, hydrocephali, &c.) deſcriptum, partim vero uberiorem ejus a poſteris deſcriptionem fuiſſe neglectam; quandoquidem apud HIPPOCRATEM & GALENUM cum tabes infantum (hodie rachitis dicta) deſcribitur, tum de ſpinæ quoque curvatione ac pulmonum tuberculis, ægritudinis hujus effectibus, agitur (a). Exſtare porro ſcriptores GLISSONIO antiquiores, qui HIPPOCRATE clarius rachitidem ad poſteros deſcriptam dederint, hos inter eſſe H. REUSNERUM, qui A. 1582 edita Baſileæ diſputatione medica hiſtoriam narrat morbi infantibus Batavis & Helvetis per id tempus proprii ac perfamiliaris cum tanta carnium extenuatione, ut vix oſſibus hærerent, vigente licet appetentia, cum obſtructionibus inſuper, & crurum introrſum curvatione, laterumque thoracis compreſſione. Neque ad rem magnopere

(a) HIPPOCR. de dentit. & de articulis. GALEN. comment. 3. in lib. de artic. & de different. febr. L. I.

pere facere, quod non adeo prolixa apud Veteres, ac hodie, morbi hujus reperiatur descriptio; si enim solo hoc argumento rachitis pro nova ægritudine esset habenda, plures perinde alios morbos fusius hodie atque sub aliis nominibus literis proditos, quam in monumentis Veterum exstant, pro totidem novis fore habendos (a). Cur autem uberior rachitidis descriptio ad GLISSONII usque ætatem fuerit neglecta, complura in causa esse potuisse, ac 1mo quidem tantam olim Veterum venerationem, nihil ut eorum scriptis adjici posse crederetur, sed commentariis tantum viderentur illustrandi (b): 2do raritatem forte rachitidis calidis in climatibus majorem, quam in frigidis, ad quæ scientia medica serius penetravit (c): 3tio denique occasionem morbos infantum tractandi medicis rariorem; ut quos plerumque mulierculæ curent, præ primis apud superstitiosam plebeculam malum hoc fascino, incantationi, &c. tribuentem (d). Crescente demum scientia medica apparere cœpisse, rachitidem multo ante, quam credebatur, exstitisse; sed quam medici plerumque ad alios morbos retulerint,

---

(a) ZEVIANI l. c. §. 29. p. 22. sq.
(b) Ibidem.
(c) Ibidem §. 31. p. 24.
(d) Ibidem §. 33. 34. p. 25. 28.

ut ex J. J. WALDSCHMIDTJI (a) verbis clare patefcit fcribentis : „ dabimus etiam „ plurimos infantes hoc morbo fuiffe fublа- „ tos, multosque eodem morbo adhuc affli- „ gi. Medici hujus mali ignari vel hydro- „ cephalum effe dixerunt, vel fpeciem ca- „ chexiæ, vel fcorbutum, vel tabem, vel „ vermes, vel dentitionem difficilem, & ne- „ fcio quid non „. Atque ita morbum quoad fuam propriam indolem fuiffe præter- vifum; quem tamen H. BOERHAAVE (b) ad A. 1540 referens antiquiorem, quam GLISSONIUS ftatuit, crediderit, forte quod e lue venerea natum eodem cum ifta tempore occepiffe putarit. Denique & ante GLISSONIUM jam luculentam rachitidis hiftoriam ab A. BOOTIO (c) fuiffe in lucem datam. Mitto alia minoris commatis!

§. 5.

Verum enim vero fingula hæc ZEVIANI momenta haud ejusmodi funt, quæ antiquitatem rachitidi adftruant. Nam etfi HIPPOCRATES & GALENUS aliique vetuftiffimi medici de infantum tabe, gibbo, fimilibus-

---

(a) Colleg. med. pract. ad cafus medic. TIMÆI L. 5. caf. 23.

(b) Aphor. de cogn. & cur. morb. §. 1480.

(c) l. c.

busque egerint; nemo tamen ignorat, hæc mala non e ſola rachitide ſed pluribus quoque aliis morbis progigni poſſe. Neque etiam inficiaremur auctori antiquiorem rachitidis epocham; modo eam non erronee iviſſet probatum. Nam quantum ad BOERHAAVIUM (a) attinet ſcribentem „ medio fere „ labente ſeculo 16° . . . ortus eſt mor„ bus novus . . . rachitis „ optima, qua ſemper fuit, fide hanc in rem interpoſita affirmat G. SWIETENIUS (b), typothetarum id errore accidiſſe, ut pro ſeculo 17° in textu ſeculum 16 poneretur: „ novit enim „ certo optimum præceptorem circa epocham „ rachitidis ejusdem cum GLISSONIO fuiſ„ ſe ſententiæ, neque hoc tempus rachitidis „ voluiſſe propinquius reddere origini luis „ venereæ „. Quod vero BOOTIUM concernit, prodiverant ejus *obſervationes medicæ de affectibus omiſſis* 12mo Londini 1649, recuſæ dein ſemel iterumque in Germania, quarum in poſtremo capite *de tabe pectorea* (ita rachitidem, ut ſuperius (c) dixi, vocavit) agens hiſtoriam ſuccinctam totius morbi dedit: unico proinde ante anno, quam prius memoratus GLISSONII liber prælum ſubiiſſet. Quis autem ambigat medicos Londinen-

(a) l. c.
(b) l. c.
(c) Vide §. 1.

nenſes quinque in annos rachitidis phænomenis rite colligendis intentos ſua mutuo contuliſſe obſervata, ſicque morbum omnibus coævis (ut erat GLISSONII BOOTIUS) prius innotuiſſe, quam ſuum GLISSONIUS librum ad calcem perduxiſſet; quem prolixius ac forte etiam paulo ſegnius ſcribentem BOOTIUS in edenda ſua rachitidis ſynopſi 3 vel 4 pagellas implente facile potuit prævenire. SWIETENIUS (a) tamen editionem GLISSONII, quæ A. 1650 inſcriptum habet, ſecundam jam eſſe monet; mihi primæ exemplum annumque hactenus videre non obtigit. Neque etiam REUSNERI obſervatio GLISSONII epochæ magnopere adverſatur; nam ſi duo temporum intervalla, primum a prima GLISSONII editione ad alteram uſque elapſum, alterum vero 30 annorum, per quos rachitis Anglis ante innotuit, quam fuiſſet a medicis deſcripta, in unum juncta ab A. 1650 ſecundæ editionis demantur, prodibit tempus ab A. 1582 vix 30 annis diſcrepans, queis rachitis prius in Belgio ac Helvetia quam in Anglia occepit. Verum admodum veri eſt ſimile, in Anglia quoque morbum hunc multo citius caput exſerere debuiſſe, quam a 30 ante ejus deſcriptionem annis; cum jam nemo ſuperſtes repertus ſit, qui vel primos rachiticos vel nomi-

(a) l. c.

nominis *Rickets* auctorem vel primum morbi locum memoria tenuisset. Atque sic epocha rachitidis in Anglia, Belgio, ac Helvetia cœptæ una eademque prodit. Sed quantum hæc adhuc ab HIPPOCRATIS ævo distat! Minutiora alia DEVIANI momenta satis superque SWIETENIUS diluit.

§. 6.

Cum de Anglica rachitidis epocha sic satis constet, quæsitum est, quo potissimum tempore alibi quoque gentium initium cœperit? Plerique fere pro certo tenuere, rachitidem ex Anglia in Galliam Hiberniamque, inde in Belgium, serius in Germaniam trajecisse; at perperam omnino: quandoquidem rachitidis vestigia apud Belgas, Gallos Italosque paulo etiam antiquiora est reperire. In Belgio enim atque Helvetia rachitidem A. 1582 jam satis fuisse frequentem ex H. REUSNERI memorata superius dissertatione (a) clarum est. In Gallia vero procedente seculo 16° jam perinde invaluisse testis est S. FORMIUS apud L. RIVERIUM, ubi inter observationes a variis communicatas exstat etiam FORMII fasciculus observationum ab A. 1593 (ut observatio 1ma innuit) cœptarum, quarum 30a, sub titulo *crura vara*

(a) Vide §. 4.

ra ita habet: „ſæpe pueri in ætate duorum
„ annorum, cum progredi incipiunt, vari
„ eſſe conſueverunt; de quo matres ſollici-
„ tæ auxilium quærunt a chirurgis; qui ple-
„ rumque variis machinis tibias & crura exi-
„ gere conantur; ſed fruſtra; quia ſponte
„ naturæ ut plurimum circa ætatem 3 aut 4
„ annorum tibiæ & muſculi firmantur, &
„ partes ad naturalem ſtatum redeunt „.
Chirurgus iſte Gallus artem a 50 annis (ut
in fronte harum obſervationum legitur) ex-
ercuit, dicitque *ſæpe . . . plerumque . . .*
ut plurimum ea, quæ ſpatio 50 annorum
vidit, evenire: qua propter nequit 30ª
hæc obſervatio ad cauſas externas violentas
trahi, ut quæ non tam crebræ ſint, neque
curatio in malo a vi externa profecto ſine
machinis perficiatur, ne dum ſponte naturæ;
niſi ſola in rachitide, cujus iſthoc eſt velut
characteriſticum. Italica autem epocha cete-
ris omnibus antiquior eſſe videtur; nam apud
J. B. THEODOSIUM (a) Bononienſem ex-
ſtat caſus, cui titulus præfixus: „pro puero
„ ex canfri & hum. multis malis affectibus
„ laborante conſilium „. Huic ſubjicitur
morbi hiſtoria in hæc verba: „oblatus eſt
„ Alemani de illuſtri SALVIATORUM fa-
„ milia

(a) Medicinales epiſtolæ 68 (poſthumæ a filio e-
ditæ) 8vo. Baſileæ apud N. EPISCOPIUM
juniorem 1553. Epiſt. 42. p. 250.

„ milia infantis casus, qui pluribus malis af-
„ fectibus laborat. Primo etenim ejus tem-
„ peramentum declinat ad frigidum & humi-
„ dum, ex quo color totius corporis palli-
„ dus redditur, ita ut ad cachexiam tendere
„ videatur, & multæ in eo cruditates gene-
„ rantur. Affectus est debilitas virtutis mo-
„ tivæ, ita ut cum mensium jam 17 sit, non
„ possit ullo pacto se movere nec stare, &
„ cum in ulnis a nutrice defertur, vix ca-
„ put potest erectum tenere. Symptoma
„ aliud omnium sævissimum est vertebrarum
„ trium in costis nothis ad exteriora decli-
„ natio, & est modus gibbositatis, & in mo-
„ dum arcus costæ etiam incurvari viden-
„ tur „. Dedicatus est hic liber posthumus Cardinali de CÆSARINIS nonis Aprilis 1541 Bononiæ. Cum autem epistola 66 scripta sit pridie nonas Januar. 1537, videtur omnino pueri hujus rachitici casus, cui annus non est additus, ad non ita multo vel priora vel posteriora tempora circa A. 1537 referri posse: proinde rachitis in Italia ante A. 1582 circiter 40 annis citius descripta legitur, quam ab H. REUSNERO. SWIETENIUS (a) quidem THEODOSII casum negat esse rachitidem; nam „ si quis hæc (in-
„ quit) conferat cum rachitidis signis diagno-
„ sticis . . . videbit facile magnam esse ho-
rum

(a) l. c.

„ rum ſignorum inter ſe diverſitatem. Nul-
„ la fit mentio in textu hoc tumoris abdo-
„ minis, protuberantiæ oſſium ad juncturas,
„ nec præmaturi ingenii acuminis, nec appe-
„ titus & digeſtionis bonæ ſatis, &c. Imo
„ coſtas in arcus incurvari in hoc puero di-
„ citur; cum in rachitide thorax ad latera
„ compreſſus ſit, & ſternum in acumen aſ-
„ ſurgat, nodoſis coſtarum extremis „. Ve-
rum ſi omnes caſus e rachiticorum numero
expungerentur, in queis recenſita a SWIE-
TENIO phænomena deſiderantur, & qui ta-
men manifeſte rachitidem ſapiunt alioquin;
vix ulla daretur inchoata rachitis. In Sym-
ptomatologia viſuri ſumus, nodos articulo-
rum alias prorſus abeſſe, alias paulo ante
mortem primum oboriri. Ingenii quoque acu-
men adeo non eſt conſtans, ut non pauci ra-
chiticorum ſtupidi reperiantur. Appetentia
porro ſi bona fuit, medelaque egere haud
videbatur, non cenſuit medicus ejus eſſe
mentionem faciendam; tumorem abdominis
ad multas cruditates videtur retuliſſe, vel
etiam fallente memoria in ſcribendo omiſiſſe,
aut ob mediocritatem forſan haud tanti æſti-
maſſe. Præcipuum vero, quod alienum ab
rachitide eique oppoſitum ſit, cenſuit eſſe
SWIETENIUS coſtarum in arcus curvatio-
nem, quæ in rachitide potius minus evadunt
arcuatæ. Sed ſi rem rite expendas, nihil
hic a rachitide alieni reperies; quandoqui-
dem

dem vel p. n. alterutro in latere coſtarum ſitus, vel earumdem in uno tantum latere compreſſio, vel major anteriori poſteriorive in loco curvatio apparentem id genus protuberantiam coſtarum efficere valet (a). Ceterum ætas, muſcularis debilitas, capitis nutatio, & gibbus, ſatis ſuperque rachitidis in hoc puſione indolem produnt. In Germania denique rachitidis epocha cum Anglica congruere ſic ſatis videtur, ut quam J. STORCH (b) ante medium ſeculi XVII notam fuiſſe referat. Siquidem exeunte hoc ſeculo noti ipſi fuerint 80 & 90 annos nati, manifeſtae rachitidis in infantia toleratæ reliquias oſtentantes, & quorum progenies uſque ad A. 1750, quo ſuum de morbis infantum opus edidit, perinde rachitica ſatis probavit, rachitidem his in familiis fuiſſe hæreditariam. Allato rei exemplo (c) demum ſubjungit e LENTILIO rachitidem ea tempeſtate Germanis ſub nomine duplicis cordis fuiſſe notam. Ex his itaque omnibus ſatis liquet, manifeſta hujus morbi veſtigia ante 16 ſeculum haud exſtare, ac proinde inter novos morbos rachitidem eſſe habendam.

§. 7.

(a) Confer §. 10. I. B. 5. b, γ. a. c.

(b) Abhandlung von Kinderkrankheiten 3 Band 16 Cap. p. 245. ſq.

(c) Ibidem p. 249.

§. 7.

Tametſi vero rachitidis incunabula apud Veteres necquicquam hactenus a variis fuerint perveſtigata, erutæque ejus epochæ ex ævo noſtro ad priſca tempora tranſitum velut abruperint; haud tamen omnis propterea ſuſpicandi ratio ſubtracta eſt, rachitidem Veteribus, etſi non eatenus, ut hodie illam tenemus, deſcriptam, exſtitiſſe tamen debuiſſe. Anſam id ſuſpicandi præbent non pauca nec proletaria momenta, & quidem

1. *Gibbi* omnis generis (puta kyphoſin, lordoſin, ſcolioſin) Veteribus noti fuere tamquam vulgati, non rari, morbi, ut id ex GALENO (a) diſcimus. Porro COUS (b) ipſe præſagiit infantibus: „ qui gibboſi ex „ anhelatione & tuſſi fiunt, ante pubertatem „ moriuntur „. Hanc certe prædictionem veteranus ille ſenex non ex uno alterove ſed numeroſis caſibus congruentibus eruerit, neceſſe eſt. Denique gibbos e morbis internis naſci fatetur ipſe HIPPOCRATES (c) ſcribens: „ quibus ſpinæ vertebræ ex morbis „ gibbum contrahunt, ea quidem magna ex „ parte ſolvi nequeunt. . . . Et quibus cer-

„ te

(a) In HIPPOCRAT. de articul. comment. 3. Nro. 2.

(b) Sect. 6. aphor. 46.

(c) De articulis p. m. 806. ſq.

„ te adhuc pueris ante perfectum corporis „ augmentum ſpina in gibbum attollitur, iis „ quidem corpus ad ſpinam augeri non ſo- „ let. . . Quibus etiam ſupra ſeptum trans- „ verſum gibbus fit, iis quidem non in la- „ tum augeri ſed in anteriorem partem co- „ ſtæ ſolent, neque pectus in latum ſed in „ acutum tendit, ipſique ſpiritum difficulter „ & cum ſtridulo ſono trahunt &c. „. Si vero cauſas, a queis gibbi naſcuntur, cum externas tum internas ex fidis obſervatis in ſeriem cogamus, facile patebit, eas, ſi unam rachitidem demas, & oppido paucas eſſe; & ſtudioſe inſuper vitari. Atque ut demus lordoſes ſcolioſesque a variis poſſe præfertim externis naſci cauſis, kyphoſes tamen una cum ſterni in acumen elevatione unde alioquin quam a rachitide produci queant, vix reperio. At at „ coquo ex phrenitide gib- „ boſa ſpina facta eſt (a) „? Sit ita! Viderit COUS kyphoſim natam e phrenitide vel, ut mavult D. W. TRILLERUS (b), ex nephritide; certe non hæc illa kyphoſis eſt, quæ ſterni ſimul gibbum habuerit comitem, & quam patrum memoria non aliunde quam ex rachitide naſci novimus.

(a) Epidem. L. 5. Nro. 52. & L. 7. Nro. 80.

(b) Opuſc. medic. Vol. I. Part. 2. Exercit. 5. p. 431. ſqq.

2. *Pigmœi* ſeu *pumiliones*, præſertim capite grandi curviſque cruribus deformes haud alium J. STORCHIO (a) videntur habere ortum, quam ex rachitide, quæ corporis incrementum in longum inhibet (b); cum autem hi ab hominum memoria exſtent: rachitis quoque iis coæva ſit, oportet. Quam etiam rem vero propiorem facit auctoris obſervatio inferius (c) referenda.

3. *Crura* vitioſe curvata infantili in ætate rachitico morbo ita ſunt propria, nulla ut alia cauſa hactenus (præter externam forte vim, ſed cui tot varietates viſarum in cruribus curvaturarum (d) tribui nequaquam poſſunt) nota ſit, a qua perinde repeti poſſent. Omnia vero crurum id genus vitia Veteribus cum Græcis tum Romanis fuere notiſſima, ſingulaque ſuis inſignita nominibus, ut ſunt pedes

a) *Compernes*, qui FESTO ſunt genibus plus conjunctis, ſeu homines, qui pedibus ad genua convergentibus abhinc vero deorſum verſus divergentibus incedunt, Græcis notante SCALIGERO (ad FEST. & VARRON.) γονυκρότες.

b)

(a) l. c. p. 272.
(b) Vide §. 10. I. A. 3.
(c) Ibidem.
(d) Ibidem I. B. 5. b. δ. b.

b) *Scauri*, queis malleoli pedum magnopere protuberant.

c) *Valgi*, dum crura extrorſum ſunt curvata. Coutra ea

d) *Vari* (vatii), quando crura ſunt introrſum recurva. Inſignis hanc in rem locus eſt A. PLAUTI (a):

> Metuerem . . . .
> . . . ne uxor mihi inſignitos pueros pariat poſtea,
> Aut varum aut valgum aut compernem, aut pætum aut broncum filium.

Satis hinc liquet, non hic de crurum vitiis ab externa vi conſcitis Poetam loqui, ſed de talibus, quæ ab interna cauſa jam in utero matris poſita efficiuntur. Apud LUCILLIUM (b) legimus:

> Compernem aut varam fuiſſe Amphitruonis ἄκοιτιν
> Alcmenam atque alias.

MARTIALIS (c) valgo Deo ita inſultat:

> Cum ſint crura tibi, ſimulent quæ cornua lunæ,
> In rhytio poteras Phœbe lavare pedes.

 Si-

(a) In milite glorioſo Act. 3. Sc. I. v. 226.
(b) Satyrar. L. 12.
(c) Epigr. L. 2. Nro 35.

Similia & apud HORATIUM aliosque Veteres Scriptores est reperire. Quæ cum ita sint, propius verum est, rachitidem Veterum infantibus non pepercisse quidem; at rariorem tamen ac leviorem, nec toties letalem fuisse, sicque medicorum perspicaciæ ac scrutinio fuisse subtractam: dum in Anglia gravior ac per hæreditatem crebrior etiam sensim facta medicorum oculos studiaque in se convertit. At hæc non ultra conjecturam dicta prolataque velim.

CAPUT III.

GENERA.

§. 8.

GENERA *rachitidis* GLISSONIUS (a) a variis illius stadiis, quæ percurrit usque ad sui finem, desumpsit, ita ut ipsi rachitis sit sextuplex, nimirum *incipiens* in aggressione, *confirmata* in sui incremento, *consistens* in statu, *deplorata* ex statu in mortem tendens, *remittens* in declinatione ex statu in sanitatem, *migrans in alium morbum*, dum e statu declinat in aliud malum. Aptius

(a) l. c. Cap. 20. p. m. 251. sqq.

ptius tamen pro duplici gradu a J. P. BÜCHNERO (a) duplex ſtatuitur:

1. *Imperfecta* vel inchoata „ quam diu „ oſſium proceſſus (epiphyſes) ſolum tu- „ ment; ingredi vero ægro per morbi vim „ adhuc licet „. Mihi vero omnis ea imperfecta eſt, quæ non dum omnia ſibi ſolennia ſymptomata exſeruit, ſeu æger incedere queat, ſeu aſſiduo jacere cogatur. Hocce in morbi gradu tres BÜCHNERI (b) puellæ erant, totidemque HEISTERI (c) infantes, HOFFMANNI (d) puer, quatuor STORCHII (e) ægri, atque TACCONI (f) femina. Contra vero

2. *Perfecta* rachitis (g) eſt, ubi inceſſus tardior, minus firmus, facilique cum lapſu & aſſidua ſeſſione vel decubitu, nec non univerſa fere ſymptomatum rachiticorum ſyndrome eſt junctus, velut in quinque BENEVOLI (h) totidemque BÜCHNERI (i) in-

(a) l. c. §. 1.
(b) Vide §. 11. Nro. 6. & §. 27. a).
(c) Vide §. 28. c) & hiſtor. 2.
(d) Vide hiſtor. 3.
(e) Vide §. 11. Nro. 7. d). §. 14. §. 27. §. 33.
(f) Vide §. 25.
(g) SWIETEN l. c.
(h) Vide §. 10. I. B. 5. a. β. & § 29.
(i) Vide §. 10. I. B. 1. b. c. 5. b. ∂. 6. §. 11. Nro. 7. a. §. 29.

infantibus ac puero CAMERARII (a); quos inter & quadrimulus STORCHII (b) infans prope biennium, & ejus puella (c) $2\frac{1}{2}$ annorum a ſeſquiennio incedere non valentes ſunt accenſendi.

CAPUT IV.

SYMPTOMATA.

§. 9.

SYMPTOMATA *rachitidis* pro ratione mali vel occipientis vel adoleſcentis vel maturi cum numero tum intenſitate variant: unde F. HOFFMANNUS (d) „probe omnino te„nendum eſt (inquit), quod certi dentur ra„chitidis gradus & durationis modi, qui non „eadem in omnibus ſymptomata, ſed in non „nullis graviora in non nullis leviora pro„ducunt„. Perinde J. STORCH (e) „mor„bi hujus (ait) gradus admodum differunt, „adeo ut non nulli infantes facile atque uno „al-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. a. β.
(b) Obſerv. clinic. ann. 5. April. Cl. 3. p. 105.
(c) Ibid. ann. 6. Octobr. Cl. 3. p. 710.
(d) l. c. §. 2.
(e) Von Kinderkrankh. l. c. p. 273. ſq.

„ alterove phænomeno illius affecti evadant;
„ alii contra diu multumque ab illo patian-
„ tur, imo etiam morti in prædam facile ce-
„ dant. Aliquibus tantum modo epiphyses
„ utrorumque artuum intumescunt, neque
„ præter debilitatem crurum ambulandique
„ impotentiam quidquam aliud experiuntur;
„ aliis forsan costæ aliquatenus inæqualiter
„ crescentes metum gibbi parentibus incu-
„ tiunt; sed lapso tempore hæc inæqualitas
„ vel omnino evanescit, vel vestigium tan-
„ tum illius superest „. Quod quia & alii Practici sæpe ab se testantur observatum, haud visum est symptomata usque adeo variantia in duos illos rachitidis imperfectæ ac perfectæ gradus (velut ab aliis factum video) dispescere, verum una omnia complecti serie cum omnibus, quæ sæpius in iis occurrunt, varietatibus. Neque porro visum est symptomata ex pathologicis ratiociniis explanare; quod causa rachitidis proxima adhuc ignota veritati hic eruendæ obstet, ambiguis vero chartam implere nec lubeat, nec vacet; neque operæ pretium hac in re vel BRENDELIUS (a) vel PETITUS (b) tulerit. Universa autem rachitidis symptomata duas in

(a) l. c. §. 13. sqq.
(b) Traité des Maladies des Os. T. 2. C. 17. p. 549. sqq.

claſſes dirimere libuit, quarum prior habitum corporis rachitici ſenſibus conſpicuum, altera læſas functiones complectetur.

§. 10.

I. *Habitus* rachitici corporis duplici ſe ſe ratione offert expendendum, videlicet in toto primum, tum in ſingulis ſeorſim partibus.

A. *Univerſalis* tria in primis ſuppeditat oculis uſurpanda, nimirum carnes, cutem, ſtaturam.

1. *Carnoſitas* cum a toroſitate muſculorum & copia pinguedinis omnem celluloſam telam obtinentis menſuretur; in rachiticis utroque ex titulo eſt imminuta: unde *macies* eſt maxime familiare morbi hujus ſymptoma, ob eamque rem non pauci auctores rachitidem per atrophiam infantum definiverunt (a). Inſignis certe macies viſebatur in STORCHII (b) trimulo quodam infante, ex utroque parente rachitidem nacto, binisque ejusdem (c) puellis. Eandem quoque ſuis in rachiticis pueris viderunt BURGGRAFIUS (d), CA-

(a) Vide §. 2.
(b) Obſerv. clin. ann. 6. April. Cl. 3. p. 538.
(c) Vide ſequ. B. 5. b. β. & §. 29. d. β.
(d) Ibidem.

CAMERARIUS (a), KLEIN (b) & VOGEL (c), nec non fuo in infante RUOFF (d). Macies hæc ita interdum invalefcit, ut corpora ægrorum fceleton referant pelle veftitum, velut in ABILDGAARDII (e) puero ac LENTILII (f) puella eft obfervatum. Qui vero ex morbo hoc eluctati adultiorem attingunt ætatem, junceum nihilo minus corpus haud raro retinere folent, ut R. LENTILII (g) adolefcens. Interea tamen hæc atrophia rachitidi nequaquam ita comes eft, ut nunquam abfit; fiquidem cum Dresdæ, narrante C. S. WOLFFIO (h), quadam in familia jam 3tia proles (quarum nulla annum explevit) corpore bene conformata ex rachitide mortua fectioni fubjecta effet, pinguedo toto corpore pollicem craffa erat. In abdomine omnia fana, renesque multo adipe vallati; at hepar circiter lib. 1½ appendit, atque in

(a) Ibidem a. β.
(b) Vide §. 13.
(c) Vide fequ. B. 5. b. β.
(d) Ibidem a. β.
(e) Vide §. 34. Nro. 1. a)
(f) Vide §. 11. Nro. 7. c).
(g) Vide fequ. B. 2.
(h) Annal. Vratislav. Tent. 36. A. 1726. Junii Cl. 4. art. 16. p. 729.

in cyſtide fellea pro bile aqua limpida omnisque ſaporis expers reperta.

2. *Cutis* vero pro vario carnium extenuatarum gradu evadit plus minus laxa, flaccida ac pendula, de qua GLISSONIUS (a) „ cutis (ait) univerſa tum vera tum membra- „ na carnoſa & adipoſa flaccida & quaſi pen- „ dula, laxæque inſtar chirothecæ apparet, „ ita ut multo plus carnium eas continere „ poſſe putes „: quemadmodum ſe res habuit in binis BÜCHNERI (b) infantibus, LANGGUTHI (c) puella pueroque STORCHII (d). Imo vero notante BÜCHNERO (e) „ a morte quoque flaccidum corpus non „ obrigeſcit, nec innatum calorem omnem „ mox exuit „. Idcirco abunde liquet, maciem rachiticorum ab hectica macie in eo præſertim diſſidere, quod in iſta cutis evadat arida, ſquallens, duræque Pergamenæ ſimilis, in illa contra mollis ac pendula.

3. *Statura* denique corporis raro admodum in rachiticis ætati reſpondet; ſed pene ſemper humilior eſt ſolito, (excepto unico

HOFF-

(a) l. c. Cap. 2. p. 10.
(b) Vide §. 11. Nro. 7. a) & §. 32.
(c) Vide ſequ. B. 5. b. δ. 6.
(d) Vide §. 14.
(e) l. c. §. 14. p. 257.

HOFFMANNI (a) puero) cujus vitio rachitici ad pumilionum classem recidunt. Ita C. VATERUS (b) „vidit a Pastore quodam admodum valetudinario & phthisico cum uxore non minus morbosa & phlegmatica tres successive filias progenitas fuisse, omnes autem rachitide adeo affectas, ut licet sub optimo diætæ regimine remediorumque aliorum applicatione in vita conservatæ sint; ad debitam tamen (ob mollitiem & flexuram ossium) magnitudinem non pervenerunt, & proinde in pumilionum numero adhuc vivunt „. BÜCHNERI (c) quoque puella exactis 16 vitæ annis integro pede ab justa solitaque altitudine abfuit; altera (d) trimula mortua „crescendo staturam infantis annum unum nati non excessit „. LANGGUTHI (e) vero puella dimidio minor, quam par erat, fuit. Sic & sceleton Erlangensis viri, cujus ISENFLAMM (f) meminit, non nisi sesquiulnam altum est, ejus-

(a) Vide histor. 3.
(b) Diss. de morbo infantum rachitide (4. Vitemberg. 1713. Resp. J. F. HENNING) thes. 8. p. 11.
(c) Vide sequ. B. 1. b).
(d) Vide §. 11. Nro. 6.
(e) Vide sequ. B. 5. b. δ. b.
(f) Vide §. 28. c).

ejusdemque (a) adolescens 22° ætatis anno demum mortuus non ultra 3′ 2″ porrigebatur. Et sane pumilionum ac pygmæorum ortum soli ferme rachitidi tribuendum vult J. STORCH (b): „ si in originem pumilionum, „ præ primis grandi capite cruribusque re- „ curvis deformium, serio inquireretur (in- „ quiens), dubito, num aliam, quam ex „ hoc ipso morbo profectam reperire esset. „ Novi feminam ab omnibus pro pygmæa „ habitam, cujus e fratre proles rachitidem „ in infantia curvis cum cruribus usque ad- „ eo manifestam habuere, ut eam novissimus „ medicinæ tiro prætervidere non potuisset. „ Mater horum pygmæorum Galla affirmavit, „ omnes suas proles hoc morbo laborasse, „ præsentem vero filiam omnium gravissime. „ Illustrem perinde familiam novi, duosque „ ex illa pygmæos, in qua pene omnes pro- „ les rachitidem sunt perpessæ „. N. RO-SENSTEIN (c) „ tamen duas novit (ra- „ chiticas) personas sic satis in altum eluctatas, queis spina dorsi non erat vitiose in- „ flexa „ id quod cum observatione HIP-

PO-

(a) Vide seq. B. 5. b. δ. 6.

(b) Von Kinderkrankh. l. c. p. 250. sq.

(c) Anweisung zur Kenntniss und Cur der Kinderkrankh. 21 Abschnitt p. 387.

POCRATIS (a) congruit. Unde neque humilis hæc corporis ſtatura eſt ab rachitide inſeparabilis. Mirum tamen videri debet, rachiticorum corpora, dum ab juſta ſtatura abſunt, ponderis tamen majoris eſſe, quam vel ætas vel moles promitteret. Namque referente GLISSONIO (b) „ obſervarunt „ aliqui ſe pueros non nullos hoc morbo „ affectos ponderoſiores deprehendiſſe, quam „ alios ætate & ſtatura pares. Si hoc ita ſe „ habeat, tribuendum id eſt partim facilitati „ partim inæqualitati nutritionis oſſei generis „ in hoc affectu. Etenim cum auctum hoc „ pondus carnibus adſcribi vix poſſit, quip- „ pe quæ hic extenuatæ ſunt, videtur id oſ- „ ſeo generi attribuendum. Cumque oſſa in „ hoc morbo non dum obſervata ſint ſecun- „ dum longitudinem præter modum excreſce- „ re, reſtat, ut id eorum craſſitiei ſuperflue „ auctæ imputetur „. Verum hoc phænomenon haud dum a quoquam alio porro etiam eſt obſervatum.

B. *Partialis* vero membrorum ſingulorum organicarumque partium habitus rachiticus longe plurima oculis ſpectanda objicit, quæ inter

1. *Ca-*

(a) Vide §. 7. Nro. 1.

(b) l. c. Cap. 21. p. 272.

1. *Caput*, in eoque volumen, ſitus, facies ac vaſa humores ad encephalon trajicientia, præ primis conſideratione digna ſunt.

a) *Moles* enim capitum rachiticorum plerumque inſignis majorque eſt, quam oporteat; de qua SWIETENIUS (a) „ in omnibus „ (ait) rachiticis obſervatur, quod caput ju- „ ſto majus ſit, & facies magis tumeat, quam „ requiritur proportione habita ad reliquas „ partes corporis. Sæpe ſatis bonus faciei „ color manet; ſed ſemper adeſt ſimul laxi- „ tas. Illi, qui voluerunt rachitidem vete- „ ribus medicis cognitam fuiſſe, licet alio „ ſub nomine deſcriptam, crediderunt, quod „ apud illos ſub hydrocephali titulo latue- „ rit, & a magnitudine capitis, quæ ſem- „ per hunc morbum comitatur, hoc probare „ conati ſunt. Aliquos rachiticos hydroce- „ phalo laborare certum eſt; ſed in pluri- „ bus caput proportionaliter majus eſt, li- „ cet nulla feri hydropici copia adſit. Præ- „ terea hydrocephalo decumbentes fiunt he- „ betes & obliviosi, dum copia extravaſatæ „ aquæ augetur; cum econtra . . . rachitici „ præmaturo ingenii acumine & ſenſuum ſin- „ cero exercitio a coætaneis diſtinguuntur. „ Omnes auctores, qui de hoc morbo ſcri- „ pſerunt, mentionem fecerunt illius magni- „ tudinis capitis auctæ; imo GLISSO-

„ NIUS

(a) l. c. ad §. 1485. Nto. 4.

„ NIUS (a) teſtatur, quod in omnibus hoc
„ morbo extinctis, quos hactenus viderat,
„ obtinuerit aucta hæc capitis moles, unico
„ tantum excepto, qui ſimul cum hoc affectu
„ ſuppuratos habuit pulmones, & phthiſi
„ confectus eſt; ſed & ille habuit per totum
„ fere morbi decurſum caput majuſculum fa-
„ ciemque pleniorem; 14 vero ante obitum
„ diebus ſubito collapſæ ſunt partes carnoſæ
„ circa caput, faciesque Hippocratica facta
„ eſt, ſtupentibus omnibus ſubitam hanc mu-
„ tationem „. Prægrande certe caput na-
ctæ ſunt duæ BÜCHNERI (b) puellæ, puer
item ac puella FICKII (c); tum puellæ
LENTILII (d) ac STRACKII (e), pueri
HOFFMANNI (f) & PREUSSII (g); in-
fansque MORELI (h). Hæc autem capitis
magnitudo eo etiam apparet grandior, dum
totum corpus macies depaſta colli quoque
muſcu-

(a) l. c. Cap. 2. p. 10.
(b) Vide ſequ. b) & §. 11. Nro. 7. a).
(c) Vide §. 46. b).
(d) Vide §. 11. Nro. 7. c).
(e) Vide ſequ. Nro. 5. a. β.
(f) Vide hiſtor. 3.
(g) Vide §. 11. Nro. 7. d).
(h) Vide §. 13.

mufculos adeo extenuavit, ut grande caput extenuatiffimo collo infidens tanto etiam majus effe videatur. Aliquando tamen moles capitis non ufque adeo confpicua eft, nec magnitudini rachitidis refpondens, velut in puella LANGGUTHI (a), puerisque BURGGRAFII (b), CAMERARII (c), KLEINII (d), & adolefcente LENTILII (e). Imo vero funt, quorum caput ab jufta magnitudine nil prorfus abludat, uti STORCHII (f) puella; nec in virili fceleto Erlangenfi ISENFLAMMII (g) caput vel figura vel magnitudine vitiofum obfervatur: ut proinde neque ifthoc fymptoma rachitidi fit pathognomicum.

b) *Situs* porro capitis rachitici, fi & prægrande fit, & mufculi colli extenuatiffimi ac debiles, erectus eft impoffibilis, & „ miferrimum vifu eft, ait SWIETENIUS „ (h), quo modo caput mole auctum, dum „ ad-

---

(a) Vide fequ. Nro 5. b. δ. 6.
(b) Ibidem b) β.
(c) Ibidem a) β.
(d) Vide §. 13.
(e) Vide fequ. Nro 2.
(f) Vide fequ. Nro 5. b) β.
(g) Vide §. 28. c).
(h) l. c. ad §. 1486. Nro 2. fub finem.

„ adultior morbus jam eſt, tenui collo ſuſti-
„ neri amplius nequeat; ſed nutando in hanc
„ illamve partem dilabatur „. Vidit J.
STORCH (a) puerum bimulum, qui dum
geſtabatur, non poterat caput dextrorſum
reclinare; ſed ejus gerula, ſi lævo ipſius bra-
chio puer inſidebat, dextram ei manum por-
rigere debebat; ut ſuo ſuper illa capite re-
quieſceret. Miſerum id genus ſpectaculum
vidit R. RUSSELL (b): „ad puellam quam-
„ dam (ait) anno ætatis 4° accerſebar; cu-
„ jus caput in incredibilem magnitudinem ra-
„ chitidis affectione adauctum fuerat; & pe-
„ ctus adeo a naturali figura declinaverat;
„ ut non tantum aſthma verum etiam paraly-
„ ſis inferiorum membrorum a relaxatione
„ vertebræ acceſſerint. Vertebram de die
„ in diem capitis pondus prægravabat, & fa-
„ cta conſuetudine caput propemodum inter
„ genua dependebat. Tentare igitur ſtatue-
„ bam, ſi quid forte ad pravitatem trunci
„ corrigendam funiculus; quo ſe ſe tamquam
„ libraret, ſuſtentato interim per torquem
„ capite, prodeſſe poſſet. Sed mihi poſt
„ aliquod tempus roganti; quid de puella
„ factum eſſet, nunciatum eſt, quemdam car-

(a) l. c. p. 259.
(b) Oecon. naturæ Cap. 4. p. 77.

„ minibus magicis rem agere, urinam ægrotantis igne fervefacere, me parum morbi causam intellexisse: quippe malæ linguæ fascinatione puellam laborare. ' Ea, ut postea audiebam, mortua est „. Haud minori commiseratione digna fuit J. P. BÜCHNERI (a) „puella, (quæ) ½ annum nata „ ablactabatur; sana nihilo minus & vegeta „ erat: donec 2° demum anno, postquam & „ loqui & ire jam didicisset, dentes erumperent, absque convulsionibus quidem, sed „ magno cum æstu corporis & delirantis animæ ludibriis, cum modo equorum modo „ aliarum rerum phantasmatibus territa tremisceret. Ita dentitio cum articulorum „ nodis ad 5um usque annum successerat, „ sternum elevabatur, abdomen & caput intumescebant, nec pedes amplius ad præstandum suum officium tam prompti vegetique erant. Mox vero dentes primo flavi post nigri redditi iterum exciderant; „ Septimo autem ætatis anno reparabantur. „ Eodem hoc anno antica tibiarum parte proxime infra genua candenti ferro admodum „ comburebatur; atque ab eo tempore, etsi „ feliciter consolidato ulcere, morbus tamen „ spinalis incrementum, non dum vero perfectum statum seu ἀκμὴν acquisivit, quem

„ 11°

(a) l. c. §. 3. p. 278.

„ 11° primum anno attigit. Hic enim ſimul
„ & ſemel una nocte omnem gradiendi po-
„ tentiam amiſit; poſtea longitudine ita cor-
„ pus detruncabatur, ut integro pede bre-
„ vius redderetur, & magno capite ac inter
„ elevatas ſcapulas quaſi gomphoſi immiſſo,
„ brachiis & pedibus curvatis mirumque in-
„ tortis, elevato ſterno & eminente abdomi-
„ ne ex homine in monſtrum degeneraret.
„ Tunc ne quidem ſedere valens ex brachiis
„ & dorſo (miſerandum ſpectaculum!) ſuſ-
„ pendenda erat; & retro, niſi caput perpe-
„ tuo muniretur, mox totum cadebat, quo
„ nempe curvatura concava vertebrarum col-
„ li divertebatur. Præterea continuo quodam
„ interno æſtu aut lenta febricula combure-
„ batur. Intellectu ſemper pollebat, & ex-
„ pleto 16° ætatis anno veſpertino tempore
„ vita ſub levibus nervorum diſtenſionibus
„ functa eſt. . . Extremo vitæ tempore hy-
„ drophobiæ quadam ſpecie per 4 aut 5 heb-
„ domades ita correpta fuit, ut etiamſi ſiti
„ detenta bibere tamen ſemper prohiberetur,
„ facta ſenſatione, quaſi quid ex vertice in
„ os deſcenderet quantocyus, ac poculum
„ labiis admotum eſſet. Sub hoc ſtatu 8 an-
„ te obitum dies pedibus & manibus præci-
„ pue ſiniſtris intumeſcere, ſiniſtro quoque
„ oculo illacrimari cœpit, ac brevi poſt po-
„ tum quoque aſſumere, quo ſumpto tumor
„ etiam increvit. Tribus ante mortem die-

„ bus pedibus emori, ita ut nihil amplius
„ ſentirent, & viſio obſcurari incœpit. Per
„ totum vitæ decurſum frequentibus narium
„ hæmorrhagiis ſubjecta erat, quæ primo ſen-
„ ſationem vermis ex fronte in nares deſcen-
„ dentis & iterum recedentis, ſupremo au-
„ tem tempore ſenſationem quaſi gladii ex
„ infimo abdomine ſurſum ea doloris pote-
„ ſtate protruſi, ut in clamores miſera puel-
„ la effunderetur, ſequebantur. Perpetuo
„ duro fibulatorio thorax includendus & cu-
„ ſtodiendus erat; quo ſemel ablato in ſuffo-
„ cationem & gravem hæmoptoen incidit.
„ Iisdem extremis temporibus femur ſupra
„ genua leviſſima vi fractum diſſiliit. . . .
„ Ab eſu qualiumcunque dulcium (ut ſaccha-
„ ratorum, pomorum, pirorum, paſſularum)
„ tam male habuit, ut inde in horrores, æ-
„ ſtus, continuos vomitus per 3 aut 4 dies
„ ſævientes inciderit. Eadem mala ſemel a
„ comeſto raphani fruſtulo per 8 dies per-
„ peſſa eſt. Rheno navi deſcendens peſſime
„ habuit; dein a thermis Baadenſibus quo-
„ que. . . . Adhuc addes, quod 15° ætatis
„ anno de dolore intra articulationum emi-
„ nentes nodos ferveſcente majorem in mo-
„ dum conqueri inceperit. Demum tuſſi &
„ dyſpnœa ſemper angebatur, eaque extre-
„ mo vitæ die in orthopnœam aucta ex bra-
„ chiis continuo ſuſpendi voluit, una ore
„ tetram mephitim exſpirans, a qua ſaniſſi-

„ mus

„ mus volucris caveæ, quæ puellæ vertici
„ pendens imminebat, inclusus mox eneca-
„ tus est „. Hæc de capitis situ.

c) *Facies* quoque rachiticorum non pauca exhibet notatu digna, aliqua etiam admirabilia. Nam ut de oculis magnis plumbeique coloris, quorum STORCH (a) meminit, & de faciei pallore in ABILDGAARDI (b) puero dicam nihil, facies certe alia est occipiente morbo, alia eodem jam manifeste præsente, alia denique eodem provecto & perfecto, exitiumve minante. C. STRACK (c) a mutato faciei habitu sano morbum propediem affuturum præsagit, dicens: „plurimum
„ interest ante nosse, quam morbus expli-
„ cuit se, puer quod rachiticus futurus sit;
„ in hac enim notitia facilis curationis atque
„ prompti successus cardo vertitur. Hujus
„ hoc indicium est: si puer (maximeque jux-
„ ta decimum quintum sextumve ætatis men-
„ sem) faciem pallidam & veluti per tumo-
„ rem rotundam accepit, inque ea id, quod
„ ex genis rubellum esse debet, citrei sul-
„ phureive coloris flavum habet. Ubi id
„ obtinet, paranda medicina est. Si curatio

 „ ne-

(a) l. c. p. 258.
(b) Vide §. 34. Nro. 1. a).
(c) Act. Hassiac. Vol 1. art. 24. p. 163.

„ negligitur, tophi poſt aliquot menſes arti-
„ culos certo certius occupabunt. Iſtud ſi-
„ gnum patres matreſque familias ſæpe mon-
„ ſtrans docui; qui ubi id in ſua prole eo
„ tempore perſpiciunt, ad me mittunt medi-
„ cinam præſcriptum „. Et vero faciem tu-
midulam ſuis in rachiticis BÜCHNERUS (a), CAMERARIUS (b) ac HOFFMANNUS (c) obſervarunt; quæ tametſi haud paucis venuſta ſimul ſit, qualem tres BÜCHNERI (d) infantes habuere, plerumque tamen laxæ ac veluti pendulæ ſunt genæ, ut in duabus BÜCHNERI (e) puellis. Admirabile autem illud eſt, morbo ad interitum vergente faciem ſubito collabi, mortualemque effici, ut ex GLISSONIO ſuperius (f) vidimus; atque tunc infantes vultum ſenum decrepitorum præ ſe ferunt, id quod KLEINII (g) accidit puero, & BÜCHNERI minimæ natu puellæ (h), ejusdemque pulioni (i) „ qui . . . .
„ ſe-

(a) Vide §. 32.
(b) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(c) Vide hiſtor. 3.
(d) Vide §. 11. Nro 2 c) & Nro 6. & mox dicenda.
(e) Ibidem Nro 6.
(f) Vide præced. a).
(g) Vide §. 13.
(h) Vide §. 11. Nro. 6.
(i) l. c. §. 7. p. 282.

„ sequiori sexu non fortior ejusdem morbi
„ tyrannidi, postquam 7 annos & aliquot
„ dies vivendo attigit, succubuit. Balbuti-
„ re, ire poterat, & facultatibus animæ præ-
„ mature valebat, antequam ætatis anno su-
„ per 3 menses expleto sub plurimis convul-
„ sionibus & nervorum distensionibus dentes
„ fudisset. Quo tempore nodosus fieri &
„ difficilius gradi incepit, ita tamen, ut ad
„ eundum æstate expeditior quam hyeme es-
„ set. Sexto ætatis vix exacto anno omni
„ eundi potentia intercepta in perfectam spi-
„ nam incidit. Quoque verno tempore ex-
„ anthema purpureum rubrum expertus est,
„ quod copiosissima cutis desquammatione
„ solvebatur, atque ab eo per æstatem me-
„ lius habuit. Sexto anno antequam in per-
„ fectam rachitidem ageretur, bis æstate va-
„ riolas discretas, aquosas, nec recte sup-
„ purantes, per 3 dies præeuntibus & con-
„ comitantibus quoque convulsionibus, pas-
„ sus est. Dyspnœa subinde summopere an-
„ gebatur, quæ in ferinam tussim copiosum
„ sanguinem excutientem solvebatur. Quare
„ per 4 hebdomadas nihil solidi, nil certius
„ quam hanc dyspnœam illaturi, sed fluida
„ solum assumebat. Huic hæmoptysi 4 ante
„ obitum septimanis largissima narium hæ-
„ morrhagia successit. Plenaria etiam alope-
„ cia ½ anno, & major pedum tumor, non
„ tamen ultra malleolos assurgens, 4 hebdo-

„ madibus mortem antevertit. Quatuorde-
„ cim quoque ante obitum diebus facies,
„ quæ plena, flaccida tamen & pulchro ru-
„ bore tincta erat, ita collapsa & in rugas
„ contracta est, ut vetulam referret; atque
„ singulis noctibus sordibus oculis & naso ef-
„ fusis ita conspurcabatur, ut purgatu diffi-
„ cilis esset. Per eosdem 14 dies urinam,
„ nisi epithemate ad hypogastria admoto ur-
„ geretur, per 2 dies retinuit. Porro ad-
„ modum addephagus erat, nec cibo unquam
„ satiandus. Et vere epilepticus, spuma
„ oris & in pugnum coactis digitis, cum
„ malis suis dimicabat. Dimidio jam ætatis
„ anno per 9 dies identidem sibi succedenti-
„ bus paroxysmis & cum singultibus, æstu
„ corporis & frequenti frontis frictione jun-
„ ctis, dein 2 dierum induciis factis per 4
„ alios vexabatur. Ita quoque mane in le-
„ cto mortuus repertus est, ad amussim tota
„ dextra corporis medietate cæruleus, aper-
„ to oculo dextro, sinistro clauso, & spumæ
„ quid ore adhuc referens. Quibus addere
„ potes immanes tenesmos, quibus perpe-
„ tuo, præsertim ad vitæ finem, urgebatur,
„ ita ut eadem hora repetitis vicibus sellæ
„ imponendus fuerit, modo particula exeun-
„ te scybalorum, modo inani conatu „.

d) *Vasa* capitis denique solito capacio-
ra, ceteris corporis vasis gracillimis, anato-
me rachiticorum exhibuit, id quod aliquoties

ab

ab se visum testatur GLISSONIUS (a); subdit vero, se id pro constanti phænomeno haud venditare, ut ut semper & ubique obtinere suspicetur; siquidem haud prius sibi in mentem venerit ad hoc phænomenon animum advertere, quam in novissimis tantum cadaveribus sectis. Nihilo minus tamen (b) „ hoc signum fortasse (inquit) pathognomicum est, quamvis observatu difficile, nec „ dum nobis satis exploratum „. Ex hac autem cephalicorum vasorum amplitudine plerique insolitam illam capitis molem in rachiticis repetunt, existimantes per hæc vasa plus humorum nutrientium ad caput advehi, dum ad reliquas partes ob aliorum vasorum exilitatem minus defertur. SWIETENIUS (c) dictam capitis magnitudinem tribus adscribit causis, nimirum mollitiei ossium rachiticorum, absentibus tenerrima in ætate suturis (nec nisi per membranas cohærentibus ossibus), ac denique jugularibus vasis solito amplioribus. „ Si jam consideretur (ait ille), „ copiam & impetum humorum versus caput „ augeri ob magnitudinem arteriarum & ve- „ narum jugularium, patet evidenter, cur „ ob

(a) l. c. Cap. 2. p. m. 15.
(b) Ibidem Cap. 21. p. m. 271.
(c) l. c. ad §. 1487.

„ ob tres has caufas concurrentes, offium „ mollitiem, partem infignem calvariæ adhuc membranaceam, & copiofiorem fanguinis appulfum capitis moles augeatur, dum „ reliquæ partes decrefcere videntur potius „. Forte hinc etiam ratio fluit, cur, ut obfervavit J. STORCH (a), fontanella rachiticis infantibus vulgo diu maneat, per quam excurrunt vafa fanguine turgida, diametro calamum fcriptorium quandoque æquantia. Sed quid illud eft, quod in rachiticis vafa ad caput euntia ufque adeo ampla efficit? ROSENSTEIN (b) fpirationem difficilem in caufa effe vult, quæ fanguinis a capite verfus cor refluxum moratur: quo fit, ut vafa dicta a collecto uberiori fanguine fenfim evadant ampliora faciefque turgida; verum fi confideremus grande fuiffe caput pueris ABILDGAARDII (c), FICKII (d), HOFFMANNI (e), PREUSSII (f), STORCHII (g), ac STRACKII (h) FICKII que

(a)

(a) l. c. p. 258.
(b) l c. p. m. 393.
(c) Vide §. 34. Nro 1. a).
(d) Vide §. 46. b)
(e) Vide hiftor. 3.
(f) Vide §. 11. Nro 7. d).
(g) Vide §. 14.
(h) Vide fequ. Nro 5. a) β.

(a) puellis, nec non gemellis fororibus BUCHNERI (b), quin ulla tamen fpirationis impeditæ in horum omnium rachiticorum hiftoriis reperiatur mentio, neque omiffum hoc fymptoma vel ex oblivione, vel quod prætervifum fuerit, in tot ægris quifquam dixerit; non facile inducemur, ut credamus amplitudinem vaforum capitis impeditæ fpirationi effe tribuendam.

2. *Thorax* porro e vertebris, fterno, coftifque conflatus quoad fuam inde figuram magnopere vitiatur; namque GLISSONIO (c) notante „ pectus exterius macrum & „ valde anguftum, præfertim fub alis, & a „ lateribus quafi compreffum confpicitur, „ fternum vero non nihil acuminatum inftar „ carinæ navis aut pectoris gallinæ „. Et J. STORCH (d) „ conftitutio thoracis (in„ quit) in rachiticis infantibus ita habet: „ fternum exterius vifitur elevatum, & apud „ non nullos a claviculis ufque ad fcrobicu„ lum cordis figura ac longitudine naturali; „ quibufdam autem breve eft ac fornicatum, „ ita ut fuper illo confpicuus emineat gib„ bus: in fcrobiculo porro cordis profunda

„ re-

(a) Vide §. 46. b).
(b) Vide §. 11. Nro. 6.
(c) l. c. Cap. 2. p. m. 11.
(d) l. c. p. 361.

„ reperitur fovea; ita tamen, ut abdomen
„ turgidum nihilo minus apicem ejus, carti-
„ laginem ensiformem, iterum extrorsum
„ propellat „. Quod foveam modo dictam attinet, nemo (quod sciam) illius mentionem attigit præter STORCHIUM ac BOOTIUM (a) scribentem: „ costæ inferiores ad
„ latus foveæ ventriculi introrsum retrahun-
„ tur, ac quamdam utrinque velut scrobem
„ faciunt „. Cum autem vitiosa hæc thoracis figura vel maxime a vitiosa sterni costarum spinæque dorsi configuratione ac situ proficiscatur, videre illa hic & jungere oportet, quæ inferius (b) de costis ac spina dorsi adferuntur. Porro „ horum omnium, inquit
„ STORCH (c), sæpe post morbum jam su-
„ peratum vestigia adhuc supersunt; imo
„ gibbi adeo etiam increscunt, ut ad spitha-
„ mam alti promineant, dum interea cur-
„ vata femorum ossa post morbum in pleris-
„ que iterum emendantur „. Exempla horum omnium videre est in 5 ægris BÜCHNERI (d), tribus LENTILII (e), tribus STOR-

(a) l. c. p. m. 30.

(b) Vide sequ. Nro 5. b) β. γ.

(c) l. c.

(d) Vide præced. Nro 1. b), & §. 11. Nro 2. c) 6. 7. a) §. 30. e).

(e) Vide §. 11. Nro. 7. c), & histor. 4. 5.

STORCHII (a), & quorum hiſtorias dederunt CAMERARIUS (b), KLEIN (c), LANGGUTH (d), RUSSEL (e), STRACK (f) & VOGEL (g). In MORELI (h) omnino infante thorax campanam vitream figura ſua referebat. Meretur his adjungi caſus a R. LENTILIO (i) literis proditus: „ A. „ 1696 die 23 Januar. filium ſuum 14 an- „ norum adoleſcentem mihi obtulit. . . qui- „ dam Nobilis aſthmatis peculiari quodam „ genere correptum, de quo mihi ſequentia „ narravit: a prima infantia nil quidquam „ ſequioris obſervavimus in puſione, quod „ valetudinem ejus poſſet nobis ſuſpectam „ reddere, præter ea, quæ infantibus quaſi „ connaſci ſolent, torminum, dentitionis, „ &c. mala. Loqui autem cum inciperet, „ vitium quoddam tulotiloquentiæ & præcipi- „ tati ſermonis obſervatum, neglectum ta- „ men; quia leve viſum malum. Informan- „ dus

---

(a) Vide ſequ. Nro 5. b) β. §. 29. d) β. §. 14.
(b) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(c) Vide §. 13.
(d) Vide ſequ. Nro. 5. b) δ. b.
(e) Vide præced. Nro 1. b).
(f) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(g) Ibidem b) β.
(h) Vide §. 13.
(i) Miſc. med. pract P. 1. p. 15.

„ dus hinc poſt aliquot annorum decurſum
„ traditus oppidi. . . vicini ludimoderatori;
„ ab eo, ut articulatius loqui diſceret, ſæ-
„ pe duriter eſt habitus, & quod prompte
„ legere didiciſſet, id potius pro aſſuetudi-
„ ne prava quam morbo quodam aut natu-
„ rali vitio reputatum. Quoties enim 3 vel
„ 4 verba loquendo proferebat, abrumpere
„ ſpiritumque e profundo pectoris haurire
„ cogebatur. In aliud oppidum ſtudiorum
„ cauſa delatus vitium ſermonis conſtanter
„ retinuit cum aſthmate vel dyſpnœa potius;
„ & conqueri cœpit, quoties vel 4 paſſus
„ ambularet, de ſpirandi difficultate abſque
„ tuſſi, ronchis, exſcreatione aut alia qua-
„ vis moleſtia. Quæ cum latius . . . re-
„ cenſeret, mihique, licet 14 demum anno-
„ rum, nimis junceus videretur adoleſcens;
„ juſſi ut exutis tunica & induſio thoracis
„ nudi viſundi copiam mihi faceret. Quod
„ ubi factum, video pectus nimis anguſtum,
„ ſternum prominens valde, ſubter ſternum
„ vero, ubi ſpuriæ coſtæ tanguntur, utrin-
„ que foveas magnas intro ſpectantes, quæ
„ pugnum capere poſſent, ſpinam etiam pro-
„ minulam, atque ut rem ſummatim com-
„ plectar, totam cratem in utriſque lateri-
„ bus anguſtiorem, antice vero & poſtice
„ nimium prominentem. Caput & abdomen
„ non quidem enormiter magna, vaſtiora ta-
„ men, quam pro anguſti thoracis modulo;

„ Bra-

„ Brachia & crura gracilia, rite tamen ha-
„ bentia. Addebat pater esse felicissimo ce-
„ tera ingenio „. Auctor respondit rachitidis esse omnia hæc reliquias.

3. *Abdomen* vero hocce in morbo nunquam non p. n. plus minus tumet, idque mox per principia morbi, ut omnia observata clinica docent; adeo ut non nullis prætumidum sit; veluti in duabus BÜCHNERI (a) puellis, totidemque FICKII (b) ac LENTILII (c) ægris, & infante RUOFFII (d). In puello GHERLII (e) tanta illius moles erat, totus ut pusio ranæ instar nil nisi venter esse videretur. Tametsi vero tantopere venter turgeat; externa tamen ejus tegumenta ob deficientem pinguedinem sunt flaccida; ut in ABILDGAARDII (f) puero. Unde etiam GLISSONIUS (g) „ abdomen (ait)
„ exterius quidem, respectu nempe partium
„ continentium, macrum est; interius vero
„ respectu partium contentarum non nihil
„ pro-

(a) Vide præced. Nro I. b) & §. 11. Nro 7. a).
(b) Vide §. 46. b).
(c) Vide §. 11. Nro. 7. c), & histor. 4.
(d) Vide sequ. Nro 5. a) β.
(e) Vide §. 38.
(f) Vide §. 34. Nro 1. a).
(g) l. c. Cap. 2. p. m. 11.

„ prominens & tumidiuſculum ſentitur „. Cauſæ abdominalis hujus tumoris cum perplures in medium afferantur, ſingulas ſeorſim expendere oportet, ut quid cuique hic tribuendum ſit, eluceſcat. Duplicis autem generis univerſim cauſæ tumoris hujus incuſari ſolent, nimirum vel p. n. abdominalium viſcerum jam horum jam illorum magnitudo, vel p. n. collectio fluidi cujuſpiam in abdominis cavo.

a) *Aquæ* colluvies in abdominali rachiticorum cavo reperitur quidem interdum, at nec ita crebro nec ea unquam copia, ut illi dictus ventris tumor & conſtans & inſignis adſcribi poſſet. Quid enim cochlear ſeri rubelli in STORCHII (a) puella ibi repertum huc contulerit? Ac tametſi in LANGGUTHI (b) puella copioſum ſerum olidum repertum ſit, ventris tamen tumentis alia ſimul cauſa propior (hepar nempe duplo majus) præſto fuit. Et cum ceteri obſervatores nullius aquæ in ventre collectæ meminerint, HEISTERUS (c) de ſectis ab ſe rachiticorum cadaveribus diſerte notat, nec aquam nec aerem in abdomine fuiſſe repertum; GLISSONIUS

(a) Vide ſequ. Nro 5. b) β.
(b) Vide ſequ. N. 5. b) δ. b.
(c) Vide ſequ. e).

NIUS (a) vero „aquam ferofam in cavitatem abdominis elapfam aliquoties vidit, „ fed neque frequenter neque eam valde copiofam „: ut proinde idem hic, quod de encephalo, valeat, poffe nempe ad extremum aquis ventrem inundari, at rarius id, ac diu jam ante tumente aliunde abdomine. „ Notum eft, inquit SWIETENIUS (b), „ in cadaveribus poft morbos chronicos & „ languidos fere femper in corporis cavis aliquam copiam feri extravafati reperiri „.

b) *Aer* ventriculi & inteftinorum in cavo contentus & expanfus a multis pro caufa dicti tumoris abdominalis habebatur; namque CAMERARII (c) in puero ventriculus & inteftina ab aere fuerunt inflatiffima, perindeque in PREUSSII (d) puero eft obfervatum una cum ileo inteftino gangrænofo. In puella STORCHII (e) ventriculum ac tenuia, non item craffa, inteftina flatus replevere. In BÜCHNERI (f) porro puella fola inteftina aerem continebant, cujus in HEI-

(a) l. c. p. m. 12.
(b) l. c. ad §. 1485. Nro 6.
(c) Vide fequ. Nro 5. a) β.
(d) Vide §. 11. Nro 7. d).
(e) Vide fequ. B. 5. b) β.
(f) Vide fequ. Nro 5. b) δ. 6.

STERI (a) rachiticis tanta vis adfuit, non ſine vermibus, ut inde inteſtina duplo evaſerint ampliora. Contra vero in LANGGUTHI (b) puella ſola inteſtina craſſa turgebant ab aere; imo BURGGRAFII (c) in puero colon tantum modo aerem continebat. RUOFFII (d) autem in ægro tubum inteſtinalem flatus non uſque adeo diſtenderunt. Quid quod in binis STORCHII (e) puellis cum ventriculus tum inteſtina ſecundum naturam reperta ſint? GLISSONIUS (f) quoque in rachiticorum cadaverum ventriculo ac inteſtinis aerem reperit; ſed non niſi mediocriter has partes ultra morem diſtendentem, id quod ad memoratum abdominis tumorem augendum tantum, haud vero ex toto producendum aliquid conferre poſſe recte cenſuit. Quapropter cum tumor abdominis in rachitide ſemper adſit conſpicuus, inteſtinorum autem ab aere diſtenſio ſæpe reperiatur exigua, & interdum nulla, conſtans ille ventris inſignis tumor aliunde, quam ab aere tubum inteſtinalem

(a) Vide ſequ. e).
(b) Vide ſequ. Nro 5. b) δ. b.
(c) Ibidem b) β.
(d) Ibidem a) β.
(e) Vide §. 29. d) β. & §. 10. I. B. 5. b) β.
(f) l. c. p. m. 12.

lem inflante, ſit oportet. A flatibuſne inteſtina diſtendentibus notabilis ani introtractio in rachiticis eſt repetenda? „ Non eſt præ-
„ tereundum . . . ſignum rachitidi perquam
„ familiare, inquit ZEVIANI (a), ab ne-
„ mine Scriptorum obſervatum, videlicet ar-
„ ctiſſima ani contractio & corrugatio, qua
„ cutis vicino oſſi ſacro & coccygis magno-
„ pere adhæreſcit. Solo hoc ſigno feminæ
„ noſtræ rachitidem a quovis alio malo diſ-
„ cernunt; at exiguo diſcrimine; ſiquidem
„ & aliis familiaribus malis commune ſit „.

c) *Meſenterium* autem in rachiticis ſæpius vitia, unde venter tumere queat, in ſe continet, præſertim quoad vaſa & glandulas; harum enim tumores duros cum illorum infarctu in cadaveribus repererunt cum BURGGRAFIUS (b) tum MITTELHAUSERUS (c). Neque ſecius tumidas duraſque glandulas LANGGUTH (d) ſua in puella invenit, ſcirrhoſque in meſenterio TACCONI (e) femina exhibuit. HEISTERUS (f) glandu-

(a) l. c. Cap. I. §. 8. p. 5.
(b) Vide ſeq. Nro 5. b) β.
(c) Vide ſequ. e).
(d) Vide ſequ. Nro 5. b) δ. b.
(e) Vide §. 25.
(f) Vide ſequ. e).

dulas pugnum quandoque magnas obſervavit. Alias tamen avellanarum, fabarum, piſorumve molem haud excedunt, ut in RUOFFII (a) infante duabusque STORCHII (b) puellis. Alias denique nihil in meſenterio p. n. reperitur, quale in CAMERARII (c) puero repertum eſt. Hanc ipſam in meſenterio varietatem GLISSONIUS (d) obſervavit „ meſenterium (inquiens) aliquando in„ culpatum, aliquando glandibus juſto majo„ ribus, ſi non ſtrumis, affectum „: ut proinde abdomen rachiticorum nunquam non tumidum a meſenterii glandulis interdum leviter tantum, alias nullatenus infarctis repeti nequeat; inflatas autem has glandulas ad tumoris abdominalis augmentum non parum conferre, in propatulo eſt.

d) *Lien* quoque non eadem ſemper mole ac facie reperitur; jam enim ſecundum naturam eſt, jam ſolito vel major vel minor, &c. de quo GLISSONIUS (e): „ notavi„ mus . . . lienem ut plurimum (quantum „ nempe hactenus nobis vidiſſe licuit) non

„ con-

(a) Vide ſequ. Nro 5. a) β.

(b) Ibid. b) β, & §. 29. d) β.

(c) Vide ſequ. Nro 5. a) β.

(d) l. c. p. m. 12.

(e) Ibidem.

„ contemnendum, ſive magnitudinem ſive co-
„ lorem & ſubſtantiam ejus ſpectes; quam-
„ vis propter complicationem cum aliis mor-
„ bis aliter accidere poſſe non negemus „.
Solito ſane majorem BENEVOLI (a) repe-
rit; magnus quoque ac ſanus erat in GRAS-
SII (b) puero; ſcirrhoſus contra omnium-
que abdominalium viſcerum maximus in
PREUSSII (c) puero: angulofus vero tan-
tum, cetera ſanus obtigit bimulæ STORCHII
(d), atque in plurimis aliis ex toto ſecun-
dum naturam, imo in BÜCHNERI (e) puel-
la minor etiam ſolitoque durior comparuit.
Qui proinde etſi, dum ſolito major eſt, mo-
lem ventris intendere poſſit, omni tamen in
caſu pro ventris inflati cauſa haberi neuti-
quam poteſt.

e) *Hepar* autem haud dubie princeps eſt
cauſa, cur venter in rachiticis p. n. tumeat;
quippe quod nunquam non inſolitæ molis ac
ponderis, ut ut cetera ſanum, in cadaveri-
bus fuerit notatum: unde factum, ut non
pauci morbum rachiticum nomine magni he-

(a) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(b) Vide §. 29. e).
(c) Vide §. 11. Nro 7. d).
(d) Vide §. 29. d) β.
(e) Vide ſequ. Nro 5. b) δ. 6.

patis donarint; præsertim cum in vita circa dextrum vel maxime hypochondrium tumor sit conspicuus. SWIETENIUS (a) „ curandos sæpius habuit infantes, quos matres sollicitæ dicebant laborare *magno hepate*, dum rachitide ægrotabant manifeste „. Unde & A. BOOTIUS (b) „ dextrum (ait) hypochondrium tumescit totum tumore æquali magno ac renitente, sic ut digitos sub costas nothas adigere non possis. Et sane omnis mali vel origo vel fomes latet hoc in loco . . . Tumor iste cum pectoris aliqua angustia statim in ipso morbi initio apparent , sic ut interdum quidem ambo ista simul eodemque tempore se prodant, alias vero vel hoc vel illud altero non nihil anterius fit „ . Perinde etiam J. STORCH (c) „ abdomen (ait) magnum durumque efficitur, jecurque grande dextro præsertim in latere visu tactuque manifeste detegitur „. Luculentum hujus rei specimen in propria sua prole intueri ipsi contigit (d). Et vero quod in vita loci tumor innuit, a morte sectiones confirma-

(a) l. c. ad §. 1480.
(b) l. c. p. m. 31.
(c) l. c. p. 258.
(d) Vide §. 11. Nro 1. B, c).

marunt. Enim vero „ notavimus, inquit „ GLISSONIUS (a), hepar in omnibus a „ nobis diſſectis juſto majus, alias autem „ non male coloratum, neque valde indura- „ tum, aliove aliquo vitio notabili contami- „ natum. Excipienda hic volumus non nulla „ corpora, in quibus ante obitum alii mor- „ bi cum hoc implicati fuerunt, quem ad „ modum in hydropico & extreme tabido „ meminimus „. Et BOOTIUS (b) „ ego „ ſane (ait) cum complura corpora utravis „ hujus morbi ſpecie exſtincta ſecuerim, „ autopſia deprehendi rem ita ſe habere; „ neque unquam mihi adhuc infantis iſto „ morbo defuncti corpus aperire contigit, „ in quo non prægrande ejusmodi hepar re- „ pererim „ quale & in puero GRASSII (c) repertum. Mirum autem eſt, jecur tan- tæ molis nihil plerumque morboſi exhibere, ſed per omnia ſanum eſſe, ſi RUOFFII (d) caſum demas, ubi maximum jecur ſimul du- rum pallidumque fuit, coloris autem velut ex inflammatione cæruleo-rubri in bimula STORCHII (e). Sæpe vero inſignis omni-

D 5 no

(a) l. c. p. m. 11.
(b) l. c. p. m. 33.
(c) Vide §. 29. e).
(d) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(e) Vide §. 29. d) β.

no eſt hujus viſceris magnitudo, teſto BOOTIO (a) „ita ut plerumque duplo imo fere „ triplo majus ſit, quam par erat, totam- „ que anteriorem epigaſtrii partem occupet, „ & ipſum quoque ſiniſtrum hypochondrium „ attingat, interdum quoque impleat „. Duplo certe majus erat ſanumque in LANGGUTHI (b) puella; vitulino majus, exterius maculoſum, ſanum intus in CAMERARII (c) puero. In J. F. DILLENII (d) puſione fere bimulo ex tabe rachitica, crebris in fine obortis convulſionibus, egeſto ante per anum longo lumbrico, repente mortuo, præter ventriculum extenuatum & vix 7 tranſverſos pollices longum, pulmoneſque ſat vaſtos & pro parte lividos ac nigricantes, vivumque in tenui inteſtino lumbricum repertum, hepar appendebat amplius unc. xj, in bimula STORCHII (e) unc. xv, in WOLFFII (f) infante unc. xviij, inque alia STORCHII (g) puella unc. x. Unde ſatis

(a) l. c. p. m. 32.
(b) Vide ſequ. Nro 5. b) δ. b.
(c) Ibidem a) β.
(d) Miſc. nat. cur. dec. 3. ann. 9. obſ. 240.
(e) Vide §. 29. d) β.
(f) Vide præced. A. Nro. I.
(g) Vide ſequ. Nro 5. b) β.

ſatis liquet, tantam ejus molem cum ceteris abdominis partibus tum ipſi quoque thoraci vitalibuſque organis nocumento eſſe debere; in abdomine enim cetera viſcera loco movet, ac præ primis inteſtina deorſum compellit, velut in RUOFFII (a) infante ac STRACKII (b) puella, ſicque univerſum abdomen in tumorem durum attollit. De thorace alias (c) dicetur. Quæ cum ita ſint, mirari ſubit, non nullos obſervatores nullam jecoris magni in rachiticorum cadaverum ſectionibus ab ſe factis mentionem injeciſſe: J. D. MITTELHAUSER (d) in biennis pueri ab anno jam rachitici atque ex violenta cranii depreſſione mortui cadavere meſeraicas arterias reperit ſanguine ſubnigro adeo diſtentas, ut minimi etiam plexus arterioſi inteſtina & meſenterium cingentes fuerint conſpicui; meſeraicæ vero glandulæ diſtentis ſanguine vaſis cinctæ ſubtumidæ, molles tamen, videbantur, ceteris omnibus viſceribus (ergo etiam hepate?) ſecundum naturam ſe habentibus. Forte hepatis, ut ut grandis, rationem minus eſſe duxit habendam, quod nihil alioquin

(a) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(b) Ibidem.
(c) Ibidem β. γ. & §. 11. b. e. f.
(d) l. c. p. 5.

quin p. n. in eo reperisset, nec ad Auctoris theoriam quidquam faceret. At quid est, quod L. HEISTERUS (a) in complurium rachiticorum sectionibus minutissima quæque observata percensens hepatis ne verbulo quidem meminerit? Narrat ille Wetzlariæ magnum rachiticorum infantum fuisse numerum, quorum multi sub suum illuc cum MOELLERO adventum jam pessime affecti, debiles & extenuatissimi sunt inventi. Intra triennium 6 vel 7 cadavera nactus est 2 vel 3 annorum secanda. In abdominis tempore vitæ ut plurimum prætumidi cavo nec aer nec aqua reperta; intestina vero a contentis flatibus duplo fere, quam in sanis ampliora fuere, ac vermes plerumque multo cum muco occuluere. In plerisque etiam glandulæ mesenterii induratæ, & in non nullis pugnum magnæ; hisque durities ventris major quam aliis in vita fuit. Similia etiam tubera in non nullorum pulmonibus reperta, brevis ac laboriosæ spirationis in vivis causa. Caput cerebrumque perinde omnibus fere permagnum (cui acumen ingenii debebatur), cetera nullatenus culpandum. Propter insignem spinæ dorsi pedumque in vita debilitatem solliciti-

(a) Medicin. und Chirurg. Wahrnehm. 1 Band Nro 13.

licite lustrata est medulla oblongata ac medullæ spinalis principium, semperque in hac animalis visceris parte portio aliqua durior, quam in aliis ejusdem ætatis morbis, reperta est. Ex hac anatome inferri posse videtur, hepar hisce in cadaveribus, cum nulla ejus fiat mentio, nullatenus ac ne mole quidem a statu naturali ablusisse, ac proinde p. n. jecoris magnitudinem in rachitide haud ita constanter, ac prætenditur, adesse; quippe quæ, si adfuisset, tam præclari anatomici oculos in 6 vel 7 cadaveribus non effugisset. Verum SWIETENIUS (a) reponit, sectiones has ab Auctore juvenili in ætate tempore sui studii sub MOELLERO praxeos magistro fuisse institutas; observationes vero exacto 70° ætatis anno ab ipso fuisse editas: proinde ea forte tantum, quæ morbosa reperit, ipsum adnotasse, neglectis non morbosis, ut erat jecur, licet mole grandius. At jure SWIETENIO reponi potest, capitis cerebrique, etsi alioquin haud morbosi, magnitudinem insolentem ab HEISTERO fuisse connotatam; cur igitur hepatis, si prægrande invenisset, non meminisset? Veri ergo similius est, aut memoriæ lapsu aut errore typographi accidisse, ut grande inventum jecur aut inter scribendum anno ætatis 70° (in juventute enim, quo tem-

(a) l. c. ad §. 1485. Nro 6.

tempore ſectiones illæ factæ erant, obſervationem hanc non fuiſſe in chartam conjectam, vel inde ſuſpicari licet, quod numeri cadaverum ſectorum non bene memor ignoret, ſexne an ſeptem fuerint, id quod ignorare, dum ſecabat, haud poterat) non ſuccurrerit, aut ſi adnotatum erat, a typographo fuerit prætervifum omiſſumque. Permirum enim foret, ab ſolo fere HEISTERO in 6 vel 7 cadaveribus rachiticis jecur nunquam ſolito majus fuiſſe conſpectum, quod alii omnes ingentis plerumque molis invenerunt. Sed & illud ad hepatis rachiticorum hiſtoriam eſt addendum, quod bilis ejuſque veſicula interdum in p. n. ſtatu reperiantur. Juſto majorem cyſtidem felleam cum ingenti hepate STORCHII (a) puella habuit; viridiſſimam in cyſtide bilem reperit BURGGRAFIUS (b), imo ejus loco aërem tantum BÜCHNERUS (c), limpidam vero aquam omniſque expertem ſaporis WOLFFIUS (d). Denique „notamus, inquit GLISSONIUS (e), in genere de viſceribus omnibus in hoc ventre „ con-

(a) Vide ſequ. Nro 5. b) β.
(b) Ibidem.
(c) Ibidem b) δ. 6.
(d) Vide præced. A. Nro 1.
(e) l. c. p. m. 12.

„ contentis, quod licet partes ea continen-
„ tes, ut ſupra monuimus, multum extenua-
„ tæ & emaciatæ occurrant, ipſa tamen æ-
„ que magna ac plena, ſi non majora, ut
„ de hepate dictum, quam in ſanis depre-
„ henduntur „. Certe licet nec pancreas
nec renes ipſe (a) ſolito majores reperiſſet,
STORCHII (b) tamen in puella pancreas,
nec non in BENEVOLI (c) puero juſto erat
majus, majoreſque renes reperit WOLFFIUS
(d). Aſt hæc rarius occurrunt, nullumque
abdominalium viſcerum cum hepate quoad ex-
cedentis magnitudinis molem & conſtantiam
comparari poteſt. Tametſi autem grande ita
hepar cetera plerumque ſanum ſit, aliquan-
do tamen etiam vitio interno haud caret, ut
in T. BONETO (e) videre eſt. Verum ſeu
jam ſolum hepar juſto plus increverit, ſeu
aliæ quoque hactenus memoratæ partes fue-
rint grandiores, nunquam non abdomen ra-
chiticorum in p. n. tumorem elevatur, præ-
ſertim circa hypochondria, ut propterea Ger-
manis rachitis *der Ribbe-Kuchen* etiam au-
diat.

(a) Ibidem.
(b) Vide ſequ. Nro 5. b) β.
(c) Vide ſequ. Nro 5. a) β.
(d) Vide præced. A. Nro 1.
(e) Sepulcr. L. 2. S. 12. additam. Obſerv. 2.

diat. Miror autem E. HAGENDORNIO (a) malum hoc ab rachitide vel potuisse diversum videri; quandoquidem per omnia in illo hujus symptomata elucescunt: „dudum „apud nostrates pueris bene multis (narrat „ille) familiaris fuit affectus quidam, mu„lierculis *der Ribbe-Kuchen* dictus, vel ut „I. HAYNIUS (b) reddidit, *der rothe Ku„chen*, vel ut alii vocant *das Herz-Gesperr* „. . . *Herzgespann*, si pariter utraque hy„pochondria tumor ille occupat. Sunt, qui „ita loquuntur, *die Kinder sind unterwach„sen*. Quo symptomate affecti sub costis „spuriis inflationem hypochondriorum cum „duritie quadam conjunctam, comite abdo„minis tumore præduro tympaniæ instar, „ostendunt; ut plurimum difficulter una re„spirant tussiuntque: toto insuper corpore „languent; difficulter vel plane non, per „ætatem licet deberent, ambulant, cruribus „quasi cereis & in quodcunque latus flexili„bus; ut nihil de macie & carnis musculo„sæ flacciditate dicam. Interea optime in„gerunt, adeo ut plerique ex illis potius „sint voracissimi, & matres per singula mo„menta ad fercula offerenda sollicitantes.

„Qui-

(a) Histor. med. phys. Cent. 2. hist. 27.
(b) De morbo tartar. p. m. 120.

„ Quidam diarrhœa ſimul laborant, abdomi-
„ ne nihilo minus tumido & renitente: qui-
„ dam vice verſa alvi ſunt conſtipatioris,
„ non niſi continuis ſolutivis fatigandi. Non
„ nulli alimenta ingeſta per vomitum reji-
„ ciunt, præſertim tuſſientes. Multi in ſom-
„ num ſunt proclives, in quo quaſi aſthma-
„ tici ſtertunt. Sunt, qui in modum rachi-
„ tidis ſpinæ dorſalis curvitatem vel coſta-
„ rum extuberantiam vel excreſcentias no-
„ doſas circa articulos manuum pedumque
„ experiuntur. Cujuſmodi miſeræ ſortis in-
„ fantes ſæpenumero . . . vidi, non nullis
„ eorum, quibus medicina non fuit faſtidio,
„ a me curatis; quibuſdam vero, qui ean-
„ dem abhorruerunt, & malum per longas
„ invaluit moras, leto datis „. Quis jam
non videt, omnia hic allata ſymptomata non
tam ſimilia eſſe rachitidi quam ipſam potius
rachitidem? Notatu hic non indignum eſt,
obſervationem hanc (quantum ex præcedente
eam hiſtoria 21ª & ſequente 28ª conjicere li-
cet) ſcriptam fuiſſe inter annos 1670 & 1686;
& cum dudum jam ante fuiſſe dicat notum
hoc malum apud Gœrlicenſes, clarum eſt,
epocham rachitidis ibi obſervari cœptæ cum
Anglica eandem propemodum eſſe debere.

4. *Artus* quoque cum ſuperiores tum
inferiores ad habitus deformitatem in rachiti-
cis plurimum faciunt. Hæc quidem ut plu-

rimum ab ossium ad eos pertinentium, de quibus paulo post (a) dicetur, vitiis pendet; sed præter vitiatam ossium figuram alia quoque his in artubus vitia in oculos incurrunt, ut sunt macies, gracilitas, debilitas, & abnormis mensura. De macie superius (b) actum est; debilitas vero totius inferius (c) adferetur: sola ergo mensuræ abnormitas hic paucis dicenda est. Observatur nempe in rachitide p. n. brachiorum longitudo, quam solus, quod sciam, ZEVIANI (d) inter phænomena hujus morbi retulit; sed nihil (me judice) hic est præter naturam: quippe quæ insolens brachiorum longitudo tantum modo sit apparens, nimirum in comparatione ad mensuram ceterarum partium. Cum enim alibi (e) dictum sit, rachiticos statura ut plurimum esse humiliore ob impeditum omnium pene artuum debitum incrementum, sola artuum superiorum ossa, ut quæ nullam aliarum partium experiantur pressionem, justum videntur nancisci incrementum: unde eorum longitudo p. n. esse apparet. Interdum tamen

(a) Vide sequ. Nro 5. b) δ.
(b) Vide præced. A. N. 1.
(c) Vide §. 11. Nro. 1.
(d) l. c. Cap. 1. §. 9. p. 6.
(e) Vide præced. A. Nro 3.

men evenit, ut vel alterutrum brachium vel pes alteruter alterum longitudine excedat. KLEINII (a) puero dexter pes longior ſiniſtro fuit. Conſtanter quoque in gibboſis ex rachitide obſervavi digitos in comparatione cum reliquo corpore ſemper eſſe longiores.

5. *Oſſa* denique rachitici habitus luſtranda ſuperſunt, quorum a conformatione vitioſa omnis pene rachiticorum deformitas proficiſcitur. In his vero numeroſa prorſus vitia ſe ſe exſerunt adeo, ut rachitis merito inter morbos oſſium a PETITO (b) referatur. Melioris autem ordinis gratia viſum eſt primum communia omnium oſſium vitia, tum vero quæ in præcipuis eorum reperiuntur, ſeorſim dicere.

a) *Communia* rachiticorum oſſium vitia ſunt

α. *Oſteogenia* anomala. D'AUBENTON (c) ſceleton deſcribit rachiticæ 3 pedes ac 2 pollices longum; licet ex oſſium ſingularium dimenſione atque oſſificationis progreſſu obſervato credibile videretur, ſemi-

 mi-

(a) Vide §. 13.
(b) l. c.
(c) Hiſtoire naturelle avec la Deſcript. du Cabinet du Roy C. 3. p. 74. ſq.

minam 18° aut 20° ætatis anno ex rachitide obiisse: in quo, ut ut ossa propriis ligamentis cohærentia, quantum fieri poterat, nativo in situ manserant, tot tamque varia ossium vitia visebantur, ut de exacta illorum descriptione desperarit. Præcipua tamen vitiorum capita erant mollities & osteogenia anomala. Namque ossa pleraque secundum suam longitudinem fuere diversimode complanata. Parietalia vero ossa quibusdam in locis 6 lineas erant crassa, in aliis contra præ tenuitate pellucentia; quæ tenuitas etiam in ossibus occipitis, frontis ac temporum passim notabatur. In alio sceleto (a) depicto notat ope literæ E medio in loco ossium humeri, radii, ulnæ, femorum, tibiæ ac fibulæ juncturarum quasi vestigia per omnem ossis ambitum; in costis quoque simile quid visebatur, a STORCHIO (b) quoque observatum. Ambigebat primum, num vestigia essent fracturarum per callos reunitarum; sed cum non satis appareret, qui tot ossa uno in corpore frangi denuoque coire potuissent: maluit omne id rachitidi tribuere, solennem osteogeniæ ordinem turbanti, ita ut, dum alias ossificatio a medio ossis occipit versus fines, hic media ossium pars diu manserit cartilaginea ob ossi-

(a) Ibidem p. 75.
(b) Vide sequ. b) β. & γ. b.

offificationem a finibus eorum cœptam ac medium verfus propagatam, relicto ita concurfus fui ibi veftigio inftar juncturarum. Plura alia ofteogeniæ anomalæ exempla profert J. STORCH (a), partim ab fe partim ab aliis vifa. Plura huc facientia ofteogeniæ vitia exhibet morboforum offium collectio HOVIANA ab A. BONN (b) defcripta.

β. *Mollities* p. n. Mirum eft negatam fuiffe a GLISSONIO (c) „conjectarunt „ aliqui (fcribente) offa in hoc affectu inter- „ dum effe flexibilia inftar ceræ; fed nos „ nufquam id vidimus, neque ab oculato te- „ fte fide digno relatum audivimus: quare „ ut fabulofum hoc fignum plane rejici- „ mus „. Ea propter deinde multi hujus phænomeni in morbi defcriptione non meminerunt. Verum tametfi tantus mollitiei gradus, quantus tractabili in cera eft, nunquam certa fide fuerit obfervatus, mollitiem tamen rachiticorum offium indubia alia phænomena evincunt, videlicet facilis horum offium ex compreffione applanatio ac fciffilitas. Latiora fane folito fuerant offa longa artuum in

(a) l. c. p. 260.

(b) Defcript. thefauri offium morbofor. HOVIANI Nro 278. fqq. p. 84.

(c) l. c. Cap. 13. p. 133. Cap. 21. p. 2 9.

KLEINII (a) pusione, atque in BÜCHNERI (b) puella „ cavum ossium fistulosorum „ ex binis oppositis lateribus admodum compressum erat, ut cavitas cylindrica in planam & parallelogrammi formam mutata esset „: quod utique evenire haud potuit, nisi ex ipsa ossium alias teretium compressione ob mollitiem p. n. substantiæ compactæ. Porro in STORCHII (c) infante bimulo ossa brachiorum usque adeo fuere mollia, ut ceræ instar perscindi se se siverint. Ante mortem adhuc in antibrachii humerique ossibus tactui occurrebant nodi, qui e prævia fractura sanata enati censebantur; at secto in cadavere osseos reapse tumores esse apparebat, ejusdem quoque mollitiei, ut cultro scindi potuerint. „ Puella, refert C. STRACK „ (d), ob rachitidem, quam ad 12 ætatis „ annum traxerat, vitiosi corporis habitus „ facta contabuit. Dissecto cadavere ingens „ & supra modum grande hepar conspexi, „ quod mole sua cetera infimi ventris vis„ cera alia loco pepulit, alia maximeque „ intestina compressit, ex quibus hinc ali-

„ qua

(a) Vide §. 13.
(b) l. c. p. 281.
(c) l. c. p. 270.
(d) l. c. p. 159.

„ qua portio angustata crassi lumbrici figu-
„ ram, illinc altera ampullosa vesicarum for-
„ mam induit: quæ res tardum difficilemque
„ stercoris exitum effecit. Ex incurvis ossi-
„ bus fortissimum femur perquirendum sele-
„ gi, quod medium, qua parte substantia
„ compacta esse debuit, tenui scalpello uno
„ ictu quasi lardum in orbes discidi; adeo
„ enim molle id erat „. Id ipsum quoque
in rachitico infante 11 annorum observavit
C. A. RUOFF (a). Fuit is 6 vel 7 annos
rachiticus, ventre tympaniticorum ad modum
tumente, pedibus incurvis, elevato gibboso-
que pectore, articulis nodosis, cum totius
corporis macie. A morte sectus est. Inte-
stina aere mediocriter tantum distenta, sed
compulsa deorsum visebantur ab immani he-
patis mole. Ex abdomine aperto penetran-
tissimus acor exspirabat. Sanguis succusque
ex vasis exstillans lentus, valde tenax, digi-
tos conglutinabat. Glandulæ mesenterii, a-
lias vix conspicuæ, hic aliæ pisa aliæ globu-
los æquabant. Ossa tam fuere mollia, ut
incurva tibia aliaque scalpello discindi levi

 nisu

(a) De morbis ex structura glandular. p. n. na-
tis Cap. I. art. 2. Nro 15. (in HALLERI
disput. medic. pract. T. 6. Nro 190. p. 11.)
Resp. J. ZELLER.

nisu potuerint, sanguine turgentia. Utroque in latere, ubi sternum costis unitur, insignes aderant nodi, discissi sanguinem stillantes. Dorsi etiam vertebras cultri acies facile divisit. Quænam autem hujus p. n. mollitiei ossium causa sit, quæsitu est utile; eo quod illa cognita propius ad naturam causæ morbi proximæ detegendam adducamur. Solide hoc negotium rimatus est SWIETENIUS (a), cujus præcipua momenta hic in summam cogam. Credit ille mollitiem rachiticorum ossium defectui terræ in illis deberi; eo quod per terram cartilaginibus ope arteriarum advectam illæ in ossa abeant, & vicissim hæc ablata ex iis terra ad cartilaginum statum reducantur. Namque si in ovo incubato genesin ossium attentus observes, isthæc primo suo in ortu nil sunt aliud, quam molle gluten animale, quod in ovo incubato post breve tempus abit in pellucidam cartilaginem; hæc vero sensim in os duratur, cujus metamorphoseos occipientis signum est, dum cartilago in aliquo sui puncto incipit opacari, flavescere, ac in ea compages fibrosa apparere, prius non conspicua, apparente simul tunc ibidem rubore ab sanguine per dilatatas jam arterias fluente, quo tempore ossea quoque

---

(a) l. c. ad §. 1485. Nro 8.

que durities eodem in loco percipitur. Illud autem, quod per dilatatas arterias cum sanguine advectum cartilaginem prius elasticam durum in os mutat, terram esse varia experimenta evincunt. Nam subducta durissimo annosoque jam ossi terra istud cartilaginis indolem rursus recuperat. Enim vero annosa cemeterii calvaria in aqua forti, copiosa aqua diluta, macerata evasit usque adeo iterum elastica, ut in pavimentum projecta pilæ instar in altum resilierit; non aliam ob causam, quam quod calvæ hujus terra ab acido fuerit soluta; instillato enim alcali fixo terra præcipitabatur. Porro a rubia tinctorum cum cibo animalibus data tinguntur ossa colore rubro; non aliam autem eorum partem præterquam terrestrem tingi argumento est, quod cartilagines, antequam ossescant, colore hoc non imbuantur, neque callus fracta ossa uniens, antequam ossis naturam induat. Et si ossa id genus rubra in acido macerentur, soluta in eo terra perit una omnis illa rubedo, ossaque in decolorem cartilaginem vertuntur, atque terra ossium acido unita salem neutrum præbet in crystallis. Denique in annosa gallina tophos podagricorum similes (qui nil aliud sunt, quam terra ossium) circa digitos pedis habente rubia tinctorum esui data totam horum tophorum terram saturato rubore tinxit, quæ dein in acido diluto ex toto sol-

vebatur. Tandem in juniori porco crefcente, cui os femoris transverfim præcifum eft, experimenta cum rubia capta docuerunt, quam diu rubia tinctorum cibis addebatur, ab illa os affiduo plus rubuiffe, adeo ut intra menfem infignis craffitiei offis pars rubuerit; omiffa autem ex cibis rubia illam offis partem, quæ ab hinc fuccrevit, nullatenus rubuiffe; addita vero denuo cibis rubia ruborem iterum adveniffe: ficque os circulis rubris & albis variegatum evafiffe. Ubi autem in 6 hebdomades non amplius dabatur cum cibo rubia, omnem interea rubedinem ex offe evanuiffe. Intra hoc igitur tempus omnes partes terreæ a rubia tinctæ vi vitæ iterum ex offe detritæ, folitifque viis ex corpore eliminatæ funt, earumque in locum aliæ decolores per vafa allatæ. Ex his itaque omnibus fatis liquet, illud, cujus acceffione cartilagines in offa mutantur, nil nifi terram effe, hacque fubducta duritiem offium in elafticitatem iterum migrare; imminuta vero tantum modo terræ hujus copia offa dura mollefcere. In rachiticis autem videtur terra non fufficienti quantitate ad offa advehi: quo fit, ut ex parciori jufto terra ad cartilagines in offa vertendas advecta medium quoddam (ut ita dicam) corpus inter os & cartilaginem, vel certe imperfecta offa generentur, i. e. corpora neque ex toto elaftica neque ex toto

to dura; ſed quæ priſtinam ſuam flexilitatem aliquatenus retineant, ac pro elaſticitate duritieque mollitiem nanciſcantur. Atque ex hac ipſa mollitie ratio patet, cur oſſa longa interdum reperiantur varie contorta, velut os claviculæ in LANGGUTHI (a) puella. Terræ autem in rachiticis oſſibus defectus duplici ex cauſa promanare poteſt, nimirum vel quod ab acido rachitico, de quo alibi (b), ſoluta terra illud nequeat excutere & ſolidum ad ſtatum in oſſibus pervenire, vel quod terreſtres illæ partes ad oſſa devehendæ errore naturæ non tam ad oſſa quam ad alias potius partes (v. g. viſcera, glandulas, &c.) deponantur. Luculenta hujus rei exempla Obſervatores memoriæ prodiderunt. A. CAMERARIUS (c) fecuit cadaver pueri rachitici (cujus fratres ſororeſque pene omnes rachitide laborarunt), capite magno, turgida facie, imbecillis gracilibuſque, at nec recurvis nec diſtortis pedibus, corpore atrophico, magno ac tenſo ventre deformis, qui diu ægre ſpirans cum aſſiduo æſtu ac ſudore, mirabilique voracitate, pedibus ad corpus retractis diu jacens, donec octiduo ante fatum

(a) Vide ſequ. b) δ 5.

(b) Vide §. 22.

(c) Act. nat. cur. Vol. I. Obſ. 53.

tum eos iterum extenderet, demum anno vitæ 5° proxime complendo ex improviso obiit. Origo omnium horum malorum tribuebatur fracturæ ossis femoris dextri ex lapsu in planam hypocausti aream, cujus curatio protracta est in 4um fere usque mensem, puero abhinc non valente plus pedibus insistere, ne dum ambulare; qui tamen diu ante fracturam variolis feliciter functus sanusque visus expedite ambulabat. Vix pes fractus meliorem in statum rediit, cum aliud successit malum, tres nempe tumores sibi per omnia similes, unus in lævo frontis cornu, alter in humero dextro supra cubiti flexuram, tertius in antico femore lævo supra genu, cuti omnes concolores. Frontis tumor ovum æquabat, durus, indolens, diu in eodem manens, nullo unquam calore ruboreve contracto: tandem ubi major penitusque mollis evasit, apertus nil nisi multo sanguine fluido effuso reliquit ad mortem usque ulcus planum sine ullo tumore. Humeri vero tumor, quod jam minui jam increscere cerneretur, nunquam apertus fuit. In femore denique ovum anseris exæquans, cuti licet concolor, interdum tamen in medio rubescebat, at nec multum nec diu. Postremi duo tumores in sesquiannum durarunt, nunquam seu sponte seu arte aperti. A morte frontis ulcus, olim humidum, siccum repertum, cutis retra-

cta,

cta, cranium oboli plaga pericranio nudatum, circum circa vero membrana densa, spissa, similis dicendæ in humero ac femore. Sub hac cranium floreni amplitudine tenue (quasi unica tabula superesset), arrosum perforatumque fuit; at nec nigrum, nec nisi levissime cariem redolens. Subjecta dura mater fuit vere dura spissa tenaxque, qua incisa plurimus prodiit sanguis fluidus, subtus pia matre cerebroque illæsis. Porro supra humeri dextri cum cubito flexuram reperiebatur proxime sub integumentis tunica quædam spissa, quasi cartilaginea, materiam continens albam caseoso coagulo similem; qua emissa comparuit os exesum & consumptum, ut hiatus transversus digitum caperet; reliquum ossis utrinque jam digiti latitudine arrosum perforatumque digitis prementibus cedebat. Residuum ossis ad axillam æquale, album, solidum comparuit, illæsis etiam ossibus cubiti. In femore denique secundum longitudinem inciso simillima reperiebatur priori tunica vere cartilaginea tumorem vestiens, continensque perinde caseosum coagulum, paulo tamen spissius, inodorum, circ. ad unc. iij. Hic visu tactuque patuit, defuisse sub hoc tumore os in medio sui tractu ad longitudinem digiti prorsus consumptum, salva parte ejus superiore ad coxam & breviore ad genu. Uti nulla in tegumentis putredo,

tredo, ita nulla in osse sub iis nigredo nec fœtor; sed quæ superfuere consumpto de osse frustula, fuere perrosa, alba omnia. Ossis defectum supplebat tumor dictus, fracturam quasi firmando, ut rectum nihilo minus maneret femur; reliquum ossis femoris nil vitii præbuit. In triplici hac carie alba nuspiam ossa p. n. tumebant. Ceterum ventriculus & intestina mirifice fuere inflata. Hepar vitulino majus etsi in superficie aliquot purpureas haberet maculas, interna tamen sui substantia fuit sanum. Cetera abdominis contenta secundum naturam reperiebantur. Pectus anticum acuminatum, costæ vero utrinque depressæ, thoracisque cavum angustatum. Hinc pulmones parvi, lividis notati maculis, ac pleuræ spinam versus aliquatenus adhærentes. In corde nil momentosi. Bubones utriusque lateris in vita frequentes, jamque majores jam minores, nunc exigui, & glandulæ ipsæ per omnia sanæ. Os femoris ante biennium fracti firmiter quidem coaluit, non in rectum tamen, sed sub angulo obtuso; callus autem repertus rubicundus, fibris ex utroque extremo quasi ligamentosis, cartilagineis, se se invicem amplexantibus firmiterque tenentibus. Nihil hic aut cariosi aut consumpti. Analogum huic casum refert A. BENEVOLI (a): puer, cujus duo fratres

(a) Dissert. & Oss. chirurg. Osserv. 40. p. 244.

tres ex rachitide perierunt, sorores vero duæ tempestive adhibitis remediis servatæ sunt, versus 14 vitæ mensem rachiticus fieri cœpit, atque intra breve tempus nactus est luridum colorem, dyspnœam, impotentiam ad motum, molestissimamque tussim, cum insigni ventris tumore & aliquali carporum intumescentia. Sub finem anni secundi Auctor accitus reperit vehementem in puero febrem, validam dyspnœam, multum inflatam faciem, summeque projectas vires. Obiit In cadavere intestina solito ampliora, lien & pancreas justo majora; jecur tamen p. n. mole præcellebat, in reliquo sanum. Pulmo vero totus coopertus cernebatur albissimis lamellis, Julium nummum amplis, mediocriter polyposis, leviterque pulmoni cohærentibus, qui incisus ubique scatebat materia æque alba, at duplo tenaciori & crassa, quæ ex illo compresso velut e spongia ægre proliciebatur. Materiam hanc Auctor pro chylo ibi durato habuit, indeque omnia morbi symptomata eruere conatus est; id quod (si præsertim cum priore conferatur observatione) veri simile haud est. Dudum ante simile quid observavit etiam S. BLANCARDUS (a), nempe infans sub dentitione evasit perdebilis, molestaque tussi ac dys-

(a) Anat. pract. Cent. I. Obs. 23. p. 77.

dyſpnœa in dies creſcente vexabatur. Caput ſolito erat grandius, artus flaccidi tumentibus juncturis carporum tarſorumque. In cartilaginibus coſtarum nodi erant. Abdomen tumebat, thorax emaciatus. Infans totus ſenſim extenuatus obiit. In abdomine omnia contenta ſolito majora ſine qualitatis vitio, inteſtinis aere turgentibus. Os ſterni introflexum. Pulmones aridi, colore plumbeo; extima illorum tunica aſpera, prominentibusque tuberculis verrucarum inſtar horrida. Inciſi pulmones multis in locis materiam tartaream vel gypſeam ſibi accretam exhibuere. Si jam tres has diverſas obſervationes ad ſe invicem conferamus, propius verum eſt, albam illam ſubſtantiam plus minus coactam nil fuiſſe aliud, quam ipſam oſſium terram vel ad ipſa oſſium loca advectam, at male cohærentem, vel plane ad incongrua loca errore naturæ depoſitam, in primis vero ad pulmones, non ſine vitalium functionum læſione. Id unum dolendum, quod materia dicta alba ab nemine chemice fuerit explorata. Interdum etiam oſſium illa terra ad glandulas videtur compelli non ſine inſigni illarum intumeſcentia. Ita GLISSONIUS (a): „ aliquis noſtrum teſtatur ſe ſemel vi„ diſſe glandulas ſtrumoſas tam numeroſas, „ ut

(a) l. c. Cap. 2. p. m. 13.

„ ut viderentur æquare, si non superare, ma-
„ gnitudinem ipsorum pulmonum. Sitæ au-
„ tem fuerunt utrinque inter pulmones & me-
„ diastinum, & a thymo usque ad mediasti-
„ num protensæ „.

γ. *Fragilitas* quoque rachiticorum in ossibus reperitur sæpenumero prorsus singularis, ita ut vel sua sponte vel exigua certe vi externa adhibita ocyus frangantur. BÜCHNERI (a) puellæ exacto 16° ætatis anno ex rachitide mortuæ novissimo vitæ tempore femoris os supra genu levissima vi fractum dissiliit; licet tunc ægra nec sedere nec a multo jam tempore ambulare quiverit. Alia (b) vero $3\frac{1}{2}$ annorum in platea cursitans femoris perinde os fregit. Meminit & STORCH (c) infantis quadrimuli, teneri; & ex rachitide paralytici, cui ancilla inter elevandum nates plana manu percutiens lævum femoris os in medio fregit, secuto gravissimo nycthemeri dolore; sed qui unitis ossis partibus continuo mitigabatur. Illitæ spiritu fl. sambuci & campli. parti impositum empl. diapalm. cum camph. femurque ferulis firmatum. Die 16° inter deli-

(a) Vide præced. Nro. 1. b).

(b) Vide sequ. b. δ. b.

(c) Quinquep. pract. 1 Th. 3 Cl. Nro 4. p. 121.

deligandum fractum os amplitudine straminei culmi e situ recedens & curvaturam formans denuo repositum. Cumque die 29° flexile adhuc esset, ferulis rursus firmandum erat. Et quoniam infans flaccidissimas carnes nactus est, bis terve quavis hebdomade infuso levistici lavabatur. Ab hinc intra 14 dies sanatus. Simillimum huic (ni idem sit) casum Auctor alibi (a) etiam narrat, simulque „unus „ (subjungit) curiosissimorum eventuum ratione ossium est, qui germano meo Lic. STORCHIO Physico Walterhausæ circ. A. 1736 „ in una suarum prolium accidit; quippe qui „ a 5ª ad 10ᵃᵐ hebdomadam 5 vel 6 fracturas artuum qua superiorum qua inferiorum „ citra ullam causam cognitam curandas in illa „ habuerit: donec a me certior factus rem a „ rachitide, quæ illa in prole velut gentilitia consideranda esset, proficisci posse. „ Ipse igitur infantem deligando rem studiose „ celabat, in quo ego 10ª hebdomade adhuc „ partim fracturas etiam tum mobiles partim „ callos tactu manifeste percepi. Puer demum hic summa cum omnium admiratione „ sanus alacerque adolevit, ita ut 12° ætatis „ anno nil jam porro præter unicum callum „ in uno ossium femoris tactu reperire sit„.

Mi-

(a) Von Kinderkrankh. l. c. p. 271.

Minus faufte cecidit id gènus femoris fractura e faltu in mifero ISENFLAMMII (a) adolefcente. Atque hanc rachiticorum offium fragilitatem PETITUS (b) confirmat „ animad-„ vertere oportet (inquiens), ubi mollities „ offium eft magna; os humeri non modo cur-„ vari ita, ut extrorfum fiat convexum & in-„ trorfum concavum circa infertionem deltoi-„ dis mufculi & ortum brachialis antici; fed „ etiam (hoc ipfo in loco) reperiri fæpiffime „ femifractum, id quod fæpius vidi. Malum „ hoc non modo humeri offi accidit, fed fæpe „ etiam coftis & parti mediæ offium femoris „ crurumque „. Fragilitas hæc offium tanta fubinde eft, ut putridi ligni inftar fubftantia illorum inter digitos fe fe conteri finat, ut in ISENFLAMMII (c) adolefcente. Atque hæc de communibus offium rachiticorum vitiis dixiffe fuffecerit.

b) *Singularia* porro eorundem offium, præfertim quorumdam, vitia funt, quibufcum conflictantur,

α. *Dentes* cariofi effecti. Dentitionem in rachiticis tarde lenteque & inordinate fæpeque cum convulfionibus accidere; atque ra-

 chi-

(a) Vide fequ. b.) *δ*. 6.

(b) l. c. p. 547. fq:

(c) Vide fequ. b). *δ*. 6.

chitidem sæpissime (imò juxtà BÜCHNERUM semper) a dentitione oriri, inferius (a) dicetur. Id circo „ cum rachitis, inquit SWIETENIUS (b), frequenter invadere soleat „ circa dentitionis tempus, primi dentes so„ lent male affici, imo & sequentes aliquan„ do, si morbus in longum protrahatur, ita „ ut aliquot viderim adolescentes; quorum „ morbus in initio negligentius tractatus fue„ rat, qui edentuli manserunt tota vita. „ Raro quidem hoc contingit; sed sæpius ob„ servatur in graviori morbo, aliquot ex in„ cisoribus in primis deficere dentes; quo„ rum aliqui tamen circa 7um annum vel & „ serius aliquando, quando primi dentes la„ ctei dicti vacillare solent & cadere, reno„ vantur. Cum enim, si morbus validus fue„ rit & diuturnus, ossa male afficiantur, mi„ rum non est, dentes similiter affici. Sub „ adamantina crusta dicta, quæ extra gingivas „ prominet, tecta latet substantia ossea tene„ rior, quæ dum corrumpitur, dens frustil„ latim excidit „. J. STORCH (c) non primos modo verum secundos etjam dentes aliquando carie nigros factos excidisse observavit,

(a) Vide §. 17.
(b) l. c. ad §. 1487.
(c) l. c. p. 292.

vit, & in P. H. VOGELII (a) puero 11 annos jam nato dentes gingivis nudati vacillantesque (proinde casui proximi) observabantur. Varia horum omnium exempla apud BÜCHNERUM videre est. In secunda ejus puella (b) dentes altero primum anno, ubi & loqui jam & ambulare didicit, erupere cum æstu & deliriis, nascente simul rachitide: dentitio ad 5um usque annum successit; primi vero dentes flavi tum nigri facti exciderunt; 7° anno alii succrevere. Quarto loco natæ puellæ (c) dentes ad 14 usque ætatis annum corrupti semper excidebant, aliique regenerabantur. Quæ huic successit (d), dentes inter convulsiones nacta est, qui flavi primum, tum nigri effecti exciderunt; inde in 5 annos edentulæ 11° demum anno unicus recrevit, quem solum tumulo intulit. CAULITZ apud L. HEISTERUM (e) vidit puerum cum 2 dentibus inciforiis, at nigris jam, partu editum, totoque corpore flaccidum & macilentum, qui post annum rachitidem nactus ex eadem obiit.

F 3 β. Spi-

(a) Vide sequ. β.

(b) Vide præced. Nro 1. b).

(c) Vide §. 27. a).

(d) Vide sequ. δ. b.

(e) Diss. de rachitide. §. 36. p. 32. (4° Helmst. 1725 Resp. J. G. de BROKE.)

β. *Spina dorſi* vitioſe curvata, quæ licet in MORELI (a) infante ſecundum naturam fuerit; in rachiticis tamen tripli-ci fere modo p. n. inflectitur, nimirum vel extrorſum in dorſo lumbiſve gibbum formans Græcis *κύφωσις*, *κύρτωσις* dictum, quem na-cti ſunt puer & adoleſcens LENTILII (b), infans RUOFFII (c), ac femina TACCONI (d); vel introrſum ſub lumbis dorſum cavum *λόρδωσις* Græcis (*recurvatio*) dictum efficiens; vel denique alterutrum in latus aberrans, ac fere literam S efformans obliquatur, quod vi-tium Græcis *σκωλίωσις* vel *σκωλιώτις* (*obli-quitas*) audit, uti & dum partim extrorſum partim introrſum ſpina dorſi flexa literam ean-dem æmulatur. Prioris ſcolioſeos (ut ut, ra-chiticane fuerit, incertum ſit) exemplum re-fert A. MURRAY (e) in anu ſexagenaria, de cujus morbis in vita nil conſtabat, cultro a morte ſubjecta. Omnes dorſi vertebræ duplici flexu in latera declinarunt: quæ ſcolioſis effe-cit, ut et pulmones eadem in ratione creve-rint, dexterque capacius nactus cavum eva-ſerit

(a) Vide §. 13.
(b) Vide præced. Nro 2. & hiſtor. 5.
(c) Vide præced. a) β.
(d) Vide §. 25.
(e) Act. nov. Suec. T. 2. trim. 4. Nro 3. p. 285.

ſerit voluminoſior ac inflatus; lævus autem compreſſus & in medio concretus, ambo tamen ſani viſerentur. Alterutra porro ſcolioſi erant affecti duo FICKII (a) infantes, totidemque ISENFLAMMII (b) adoleſcentes, LANGGUTHI (c) puella, & cujus meminit J. STORCH (d): hæc 9ª Junii 1720 in lucem edita, primo trimeſtri ſana alacriſque, ab hinc rachitide tentari cœpit, mutata partium cum in thorace tum artubus proportione, carne vero & abdomine incrementum adeptis, quo in ſtatu ultra 1½ annum manſit: donec A. 1722 die 10ª Junii pectorali febre correpta ex hac nocte 15ᵃᵐ Junii conſecuta inopinato obiit. Poſtero mane ſecti cadaveris caput magnitudine fuit naturali, ut ea ætate ſanis eſſe ſolet, quod quia puella citra convulſiones & ulla affecti in morbo encephali ſymptomata obſervata interiit, intactum eſt relictum Ex abdomine duro ac prægrandi ad primam inciſionem parvum aquæ rubellæ cochlear erupit, ejusque in fundo jecur illico viſebatur mole ½ abdomen implens, colore quidem & conſiſtentia ſanum, at pondere unc. x æquans, ad-

(a) Vide §. 46. b).

(b) Vide ſequ. ∂. b. & §. 27. a.)

(c) Vide ſequ. ∂. b.

(d) Obſ. clin. ann. 2. Junii Cl. 3. p. 264.

adhærente ei cyſtide bilis ſolito capaciore. Ventriculus & inteſtina tenuia flatibus diſtenta, fecibus autem vermibusque vacua; colon vero ac rectum ſine flatibus & ſecundum naturam reperta. Meſenterium multis glandulis tumidis obſitum, piſa aliis, aliis fabas nuceſque avellanas æquantibus. Lien reneſque inculpati; at pancreas ſolito majus duriuſque. Thorax anterius elatus, ad latera profunde intropreſſus, emaciatis prorſus carnibus. Cor ovi gallinæ magnitudinem habens nil niſi paucum ſanguinis coagulum continebat. Pulmones pone cor utrinque ex ſuis peculiaribus conceptaculis pene concluſis eruendi erant; nam coſtæ utriuſque lateris in medio ſui, a ſterno ſpinam verſus metiendo, uſque adeo introflexæ cartilaginibuſque concretæ fuerunt, ac ſi data opera fuiſſent fractæ. Harum flexurarum utrinque natarum & in medio thoracis cavo ſe ſe reſpicientium ac vix 2 pollicum intercapedine ab ſe diſtantium ope cor a pulmonibus ita ſejungebatur, ut hiſce duo poſtica thoracis ſpatia, in queis ſpina dorſi rurſus notabilem formabat parietem, occupantibus cor in mediaſtini antico ſub ſterno ſolitarium jaceret. Pulmones ubique nigricantes, paucis tantum plagulis nativum retinentibus colorem, aliquot in locis ſpumoſam continebant materiam, manifeſto indicio, prægreſſam in iis inflammationem ultima hac degeneratione

mor-

mortem caufaffe. Spina dorfi binis curvata erat modis; quoufque enim in thorace vifui patebat, in latus flexa vifebatur, in lumbis vero introrfum curvabatur, ita ut fuperius fcoliofis, lordofis inferius adfuerit. In vita puellæ gibbus thoraculis comprimi poffe credebatur; verum noviffimis hebdomadis obfervatum, femper inde fpirationis difficultatem augeri, ut ratio ex data hic thoracis anatome facile erui poteft. Lordofeos alias quoque vifæ idem Auctor (a) meminit: puellam nempe a 1° ad 7um ufque annum adeo rachiticam novit, ut ad 7um ufque annum nec loqui nec incedere quiret. Poft 7um vero annum loqui primum & ambulare cœpit, multaque fimul vacillantis mentis fpecimina præbuit. Vox ei liquidiffima fuit; at fub rifu vel clamore fpiritus fæpenumero pene intercipiebatur. Demum 7 annis major a fuperveniente variolis, paucis licet ac benignis, orthopnœa exftincta eft. In cadavere præter alia, huc non admodum facientia, reperta ventriculus & inteftina nil p. n. exhibuere, nifi quod rectum fpithamam ab ano ovi gallinacei magnitudine a flatibus diftentum turgeret: pulmones fani; at finifter accretus &

(a) Ibid. append. ad ann. 4. caf. 41. p. 721. fqq. & von Kinderkrankh. l. c. p. 264.

anterius parte thalerum æquante mutilus, ita ut nudum sub sterno cor jaceret: unde etiam pulsatio cordis in illa insigniter percipiebatur. Cordis auricula dextra ovum gallinæ, læva avellanam æquabat. Trachæa parva & angusta, vix calamum scriptorium crassa inventa. In glottide unica pustula variolosa aderat; sed quæ sub assiduo clamore tantum causavit tumorem, ut ægram suffocarit. Illud autem singulare fuit, quod spina dorsi 6 ultimis suis vertebris adeo fuerit introflexa, ut eam inter ac ossa pubis vix 2 pollicum intercapedo superfuerit. Si proinde puella adulta facta nupsisset, uterus gravidæ in hac pelveos angustia vel dilatari satis nequivisset, incrementoque fœtus ita impedito abortum semper consequi fuisset necessum, vel si fœtus uterus ultra pelvim assurrexisset, maturus infans dictam illam angustiam transire non valens in lucem edi via consueta non potuisset. Probat id observatio FISCHERI apud A. G. RICHTERUM (a) de Leidensi muliere 22½ annorum, 5 pedes alta, & ad aspectum rite conformata, olim tamen rachitica, quæ gravida ruptis mane aquis cum parere non posset, sectione Cæsarea hora 4ª pomeridiana a FRANDT instituta puer sanus vegetusque est ex-

(a) Chirurg. Biblioth. 7 Band 4 St. Beytr. Nro. 1.

exemptus. Sub ſectione viſebatur major pelveos diameter ab oſſe ſacro ad oſſeum pubis arcum haud multo plus duobus pollicibus habuiſſe. Inciſio in placentam uſque penetravit aliquatenus, at citra uberem inde hæmorrhagiam. Vehementiſſimum dolorem creavit ſutura ventris; nulli tamen vomitus ſecuti. Puerpera filium lactavit, ac ſpatio 5 hebdomadum ſanata eſt, ſuperſtite cicatrice in latere dextro ab umbilico oblique verſus criſtam oſſis ilei dextri circ. 5 pollices longa. Turbulenta tempeſtate dolores velut punctorios ibidem perſentiſcit. Infelicior autem operationis hujus eventus fuit in PIERRETTE MORNON primipara, olim perinde rachitidem perpeſſa, cujus adhuc circiter 27° ætatis anno puſillum corpus & crura vitioſe curva cum tumentibus femorum crurumque articulis reliquiæ erant. Nam cum ob tres imas lumborum vertebras ac ſuperiorem oſſis ſacri partem magnopere introrſum flexa, & alia ſimul oſſium pelveos vitia iſta admodum eſſet anguſta, adeo ut anterior ejus diameter vix 2 pollices æquaret, pariendique (ut ut evoluto 9° menſe, ſub ſufficientibus doloribus, & aquis jam fluentibus) adeſſet impoſſibilitas, inito a pluribus artis peritis conſilio, Cæſareane an ſymphyſeos oſſium pubis ſectio facienda eſſet? plurium obtinuit ſententia, ut Cæſarea ſectio fieret. Mulier 36ª poſt operationem

hora

hora vivere desiit. Quam ob rem controversia inter VITET ac PETETIN cum DESGRANGES (a) coorta, illis contendentibus feminam sectione symphyseos ossium pubis minus periculosa servari potuisse; isto autem evincere annitente, per illam hocce in casu pelvim q. s. non fuisse ampliatum iri, ac proinde partum hac etiam facta non fuisse futurum possibilem. Aliud lordoseos rachiticæ exemplum literis prodidit P. H. VOGEL (b): puer ad 11 annos natus, ultra quadriennium rachiticus, in dies magis emaciabatur cum pallore, ut ut optime appeteret. Ob genuum crassorum, at sine tumore, dolorem difficulter incedebat. Femora introrsum, crura extrorsum flexa erant. Morbo quotidie ingravescente facultas ambulandi iisdem gradibus minuebatur. Idcirco pedes fasciis ferulisque muniti; sed puero cito & jacendi & dolorum inde ortorum pertæso abstinendum his erat, ipseque ad pristinos suos labores, pectendam nempe lanam, dimissus. Verum paulo inde post observabantur sub hoc labore ossa cubitorum curvari, deincepsque etiam in tota ossium syntaxi prava conformatio apparuit, intumescen-

(a) Journ. de Medec. T. 56. Juillet 1781. p. 49. Tom. 57. Mai 1782. p. 464.

(b) Annal. Vratisl. Tent. 38. A. 1726. Novemb. Cl. 4. art. 12. p. 566.

ſcentibus artuum epiphyſibus, femoribus & cruribus in & extrorſum admodum recurvis, compulſis introrſum vertebris lumborum, coſtarum finibus foras prominulis, thorace anguſtato & anterius magnopere in apicem elato, contenſiſque hypochondriis & abdomine, at ſine inſigni duritie. Dentes ob carnem gingivarum prorſus conſumptam plerique nudi vacillarunt. Cetera puer ſic ſatis commode valebat; licet a 4 jam annis incedere non valens de loco in locum transferendus fuerit. Oculi manſere vividi, nec aliud quid queſtus eſt, quam interdum de ſiniſtro latere, ut ut ſine magno incommodo. Præter has autem p. n. ſpinæ dorſi flexuras notat porro STORCH (a) etiam vertebras ſuis in proceſſibus alterutrius lateris quandoque per exceſſum geneſeos adeo increſcere, ut id ab adſtantibus notabiliter ſpectari poſſit; imo ipſarum vertebrarum aliquas etiam p. n. majores effici: unde variæ illæ in ſpina dorſi flexuræ deinde proveniunt. Quod quidem pro parte ipſum etiam prægrande jecur cauſare videtur. Atque ex his variis ſpinæ dorſi vitiis ac præprimis flexuris Auctor evenire ſubinde ait, ut alterutra coxa altius locetur, ſicque & alteruter humerus evadat altior. Imo hinc etiam ratio proficiſcitur, cur interdum alterutrius

(a) Von Kinderkrankh. l. c. p. 270. 293.

trius lateris costæ sint altiores (a). Accidit & quandoque, ut in exordio mali unica tantum vertebra vitiosa observetur; deinceps vero in ceteris sensim ossibus vitia emergant. Insignem hujus rei casum dat J. P. BURGGRAFIUS (b): pusio ad 9um ætatis mensem optime valens, dein macrescere, ac penultima dorsi vertebra quasi luxata ipsi parumper extrorsum prominere sine ulla molestia cœpit. Cum nulla vis externa præcessisset, rachitidi ingruenti, quæ jam duos ejus fratres occidit, malum tribuendum fuit. Ad quam avertendam thorax diu noctuque gestandus, in regione prominentis vertebræ ferrea lamina præditus, imperatus, amictusque reliquus siccissimus, cum victu non pingui sed parumper calefaciente, & crebris totius corporis ope pannorum fumis aromaticis imbutorum frictionibus. Datæ aliquoties ipecacuanhæ doses, interpolato prudenti martialium usu. At omnia in cassum. Nam puer in dies emaciari, anhelare ac febrire magis pergens ad osseam usque maciem, simul voracissimus evasit, & ad iram pronissimus, solo cibo placandus. Epiphyses in artuum ossibus, maxime ad carpos, tumescebant, caputque grandescebat.

(a) Vide sequ. γ. c.

(b) Act. nat. cur. Vol. 6. Obs. 133.

bat. Demum 22um vitæ menſem agens ex improviſo ferme obiit. In cadavere omnes muſculi excarnes in membranas fere mutati reperiebantur. Hepar ſolito majus cum veſicula perinde grandiore viridiſſimam continente bilem. Ventriculus parvus & corrugatus. Inteſtina laxiſſima, colonque ob teneritudinem plane pellucens flatuque diſtentum. Meſenterii vaſa rubra turgida, lactea chylo plena, glandulæ tumidæ. Inteſtinum rectum a flatu in medio ſui diſtentum inſtar majuſculæ nucis moſchatæ preſſione manus ocyus ſubſidebat. Vertebra illa denique extus prominens interius reperiebatur exactiſſime locum ſuum ſervaſſe, proindeque nullatenus luxata. Quartus hujuſce frater 4um ingreſſus annum luridi & e pallido flaveſcentis coloris, manibusque ſemper calens ad rachitidem perinde inclinabat. Pater 30um annum agens, calvus, olim gonorrhœam virulentam nactus ab eadem ſolis adſtringentibus curatus eſt.

γ. *Coſtæ* porro rachiticorum tria potiſſimum p. n. oſtendere ſolent, nimirum ſitum vitioſum, nodos, & curvitatem vel applanationem inſolentem. Et quidem

a) *Curvitas* earum ita ſe ſe, notante STORCHIO (a), ut plurimum habet: „ coſtæ mediæ ſub brachio ad latitudinem pal„ mæ

(a) l. c. p. 261.

„ mæ manus applanatæ vel profunde intro-
„ preſſæ ſunt; imam vero coſtam tumidum
„ abdomen iterum foras propellit. Hancce
„ flexuram in aliquibus uſque adeo profun-
„ dam vidit, ut credi potuiſſet, coſtas a cauſa
„ violenta fuiſſe ita intropreſſas vel plane
„ fractas. Et dum ſimiles thoraces inter ſe-
„ candum luſtraret, coſtæ hæ introflexæ ex
„ utroque latere tam ſibi fuere vicinæ, ut in-
„ ter eas vix 3 digitorum interſtitium inter-
„ ceſſerit. In non nullis ea introflexio mi-
„ nus eſt profunda; ſed tum coſtæ ſub alter-
„ utra ſcapula & oppoſito in latere anterius
„ juxta os ſterni in gibbum eminent, ſicque
„ thoracem anterius ac poſterius reddunt in-
„ æqualem. Interea (a) varii Scriptores aſ-
„ ferunt coſtas ſpurias introflecti; at quos
„ ego (inquit ille) luſtravi; nunquam id ita
„ in iis reperire potui, præterquam quod ra-
„ tio ſuadeat, a ventre tumente præſertim
„ vero hepate ac ſplene eas magis extrorſum
„ pelli „. Ceterum coſtæ veræ modo ante
dicto introflexæ ſub anatome apparent, ac ſi
olim fractæ fuiſſent, atque ope cartilaginum
ibidem reperiundarum iterum coaluiſſent (b),
id quod etiam D'AUBENTON (c) adnotavit.

b) *Nodi.*

(a) Ibidem.

(b) Ibidem p. 293.

(c) Vide præced. a) *α*.

b) *Nodi.* „Costarum extrema, qui- „bus cum cartilaginibus sterni committuntur, „inquit GLISSONIUS (a), nodosa sunt„. BOOTIO (b) vero notante „costæ . . . toto „. . . sui ductu quibusdam velut nodis aspe- „rantur ac inæquales fiunt„. J. STORCH (c) secuit quadrimum puerum, cujus thoracem & contenta ita vitiavit rachitis, ut præter pulmonem ubique accretum & ulcerosum costæ utriusque lateris alte fuerint intropressæ atque ab interna sui parte nodis cartilaginibusque distinctæ, quasi aliquando omnes fuissent fractæ. Nodos id genus etiam KLEIN (d) suo in puero; & MORELUS (e) & RUOFF (f) in suis infantibus observarunt.

c) *Situs* denique costarum in rachiticis ita quandoque ab naturali abludit, ut hæ uno in latere altius positæ sint, quam in altero, veluti in KLEINII (g) ac STORCHII (h) infantibus; quorum huic sinistræ dextris,

(a) l. c. Cap. 2. p. 11.
(b) l. c. p. m. 30.
(c) l. c. 2 Band 32 Cap. p. 375.
(d) Vide §. 13.
(e) Ibidem.
(f) Vide præced. a) β.
(g) Vide §. 13.
(h) Obs. clin. ann. 6. Julii Cl. 3. p. 621.

dextris, illi vero dextræ ſiniſtris altius erant locatæ. STORCHII quippe anniculus infans cum coſtas lævo ex latere in dorſo altiores quam ex latere dextro haberet, cum epiphyſibus artuum ſuperiorum inferiorumque ſolito majoribus; pater quoque illius eodem in dorſi loco vitium conformationis gerebat: ut proinde gibbus infantis non ab externa vi ſed ab occipiente rachitide fuerit repetendus. Dato itaque conſilio, ut ſemel iterumve per hebdomadam infans in decocto malvæ & chamomillæ balnearetur, cibis non multis repleretur, identidemque catharticum ſumeret, ulterior mali progreſſus eſt impeditus.

δ. *Artuum oſſa* denique duplicem exhibent deformitatem, ad quam pertinent

a) *Nodi* ſeu p. n. tumor epiphyſium in longis oſſibus circa loca articulationum. Unde A. BOOTIUS (a) „ oſſa articulorum (inquit) in „ brachiis ac cruribus, non omnium ſed carpo- „ rum ac taliorum, augentur ac tantopere protu- „ berant, ac ſi duplicata fere eſſet eorummoles: „ unde etiam *doubling of the joints* (id eſt jun- „ cturarum duplicationem) id vitium nominant „ Angli, qui morbum ipſum hoc ſympto- „ mate ſtipatum *Tent* indigitant; cum alio- „ quin eum generaliori vocabulo omnemque

„ ejus

(a) l. c.

„ ejus ſpeciem includente *the Rickets* appel-
„ lent„. Ex eodem phænomeno Germani morbo *die doppelte Glieder* nomen indidere; Galli verò a nodis ægros *les Enfans noueux* vocitant. Symptoma hoc unum eſt ex iis, quæ ſoli rachitidi ſunt propria „ & ex arti-
„ culis carporum ac talorum, inquit STOR-
„ CHIUS (a), certiſſimum indicium deſumi-
„ tur morbi vel præſentis vel propediem af-
„ futuri in infantibus, ſi dicti articuli inflati
„ ac velut duplo majores latioreſque conſpi-
„ ciantur„. Sed ut ut hic tumor in ſola tantum rachitide obſervetur; haud dum tamen pathognomicon ejus ſignum conſtituit: cum non omni morbi tempore adſit; imo non raro prorſus etiam abſit. Notante namque GLISSONIO (b) hæ „ oſſium protuberan-
„ tiæ nunc citius nunc ſerius apparent, modo-
„ que magis modo minus intra æquale tempus
„ excreſcunt; diu vero perſeverante morbo
„ rariſſime (ſi unquam) abeſſe cernuntur„.
Imo BOOTIO (c) teſte „ articulorum gran-
„ ditas fere non niſi ultimo loco ſupervenire
„ ſolet; quamquam multi ſunt, qui eam
„ nunquam patiuntur, ac moriuntur prius,
„ quam ad eam deveniatur: ſicuti rurſus ex

(a) Von Kinderkrankh. 3 Band p. 270.
(b) l. c. Cap. 20. p. m. 247.
(c) l. c. p. m. 31.

„ iis, quibus illa accidit, permulti evadunt, „ etiamsi incuriosius habeantur „. Nodosas ita epiphyses videre est in tribus BÜCHNERI (a) totidemque HEISTERI (b), singulisque BURGGRAFII (c), ISENFLAMMII (d), LENTILII (e), &c. ægris. Causa nunc horum nodorum rogatur! Acu se eam tetigisse ratus est L. D. MITTELHAEUSER (f) statuens proximam morbi causam esse congestionem sanguinis in vasis meseraicis, quæ comprimendo venas lacteas ac lymphaticas iter chylo in secundas vias interciperent; sicque cessaret deperditi restitutio, massæque humorum sensim imminutio ac vasorum omnium inanitio. Cumque musculi nil nisi congeries sint vasorum, hisce inanitis musculos concepit debere collabi, extenuari, arescere & accurtari. Sub hac autem accurtatione (quam insuper nativus musculorum in sui contractionem nisus adjuvat) trahi versus eos partes ossium, queis tendines musculorum sunt affixi; istæ autem cum

(a) Vide præced. Nro 1. b), & §. 11. Nro 7. a), & §. 27. a).
(b) Vide §. 28, c), & histor. 2.
(c) Vide præced. β.
(d) Vide sequ. b).
(e) Vide §. 11. Nro 7. c) & histor. 5.
(f) Programm. cit.

cum vel epiphyſes vel diaphyſes oſſium ſint, evenire, ut epiphyſes dicta illa tractione loco dimotæ nodos, diaphyſes vero figuram oſſium longorum arcuatam (cedente nempe illorum mollitie vi trahenti) præbeant. Nolim huic opinioni confutandæ diu immorari; quærere tantum ac percontari pauca licebit, nimirum quibus rationum momentis conſtet proximam rachitidis cauſam in ſanguineo vaſorum meſeraicorum infarctu eſſe reponendam? Rachitici ſine atrophia, qualis erat infans WOLFFII (a), quomodo in hac hypotheſi concipientur? Cœliaca paſſio, quam Auctor in rachiticis ob impeditam in vaſa lactea compreſſa reſorptionem ſæpe accidere comminiſcitur, cur ab aliis morbi obſervatoribus nuſpiam memoretur viſa? Cur epiphyſes tractione muſculorum ſuis locis motæ non ex toto avellantur? Cur denique ſolvens therapia hic nihil poſſit; ſed ſola remedia antacida ac tonica omnem abſolvant paginam? &c. Accommodatius ſane ad rem SWIETENIUS (b) horum nodorum rachiticorum cauſam in aſſerta jam ſuperius (c) mollitie oſſium a deficiente in illis debita terræ copia quæſiuerat „ſi jam

 „ illa

(a) Vide præced. A. Nro 1.
(b) l. c. ad §. 1485. Nro 8.
(c) Vide præced. a) β.

„ illa (inquiens) materies terrea, a qua of-
„ ſium firmitas & robur pendet, non appli-
„ cetur copia & modo debitis, major flexi-
„ litas oſſium adeſt: unde dum corporis pon-
„ dus innititur oſſibus non dum conſolidatis,
„ preſſæ epiphyſes prominere ac tumere in-
„ cipiunt, & in junioribus, qui non dum in-
„ ceſſerunt, præcipue in carpis tales promi-
„ nentiæ apparent, quod ſedentes ſæpius ma-
„ nibus innituntur, uti GLISSONIUS (a)
„ notavit„.

b) *Curvitas* oſſium humeri, anti-
brachii, femoris, cruris, clavicularum, pha-
langum in digitis varia in variis obſervatur,
ita ut in quibuſdam rachiticis GLISSONIO
(b) teſte toto morbi tempore abſit, in aliis
vero plus minus obſervetur, ſitque ſympto-
ma maxime omnium fortuitum. Adfuit certe
vario gradu in 4 ægris STORCHII (c), tri-
bus ISENFLAMMII (d), totidemque VA-
TERI (e), puella STRACKII (f), femi-
naque TACCONI (g). Non nullis oſſa cum
ſupe-

(a) l. c. Cap. 2. p. 10.
(b) Ibid. Cap. 20. p. 247. ſq.
(c) Vide §. 28. c). §. 29. d). β. §. 30. h). §. 33.
(d) Vide infra, & §. 27. a) & §. 28. c)
(e) Vide præced. A. Nro. 3.
(f) Vide præced. a) β.
(g) Vide §. 25.

ſuperiorum tum inferiorum artuum contorta aut curvata ſunt, uti in modo dictis ISENFLAMMII (a) ægris, MORELII (b) infante, LENTILII (c) puero ac BÜCHNERI (d) puella; aliis vero inferiores tantum artus recurvi ſunt, velut PREUSSII (e) puero & RUOFFII (f) infanti. Horum quibuſdam, obſervante STORCHIO (g), genua cum tibiis introrſum, pedes extrorſum; in aliis vero genua cum tibiis extrorſum, pedesque introrſum curvantur. In non nullis tibiæ tantum recurvæ fiunt inſtar plectri fidium, idque vario rurſus modo, introrſum extrorſumve aut antrorſum, atque de poſtremis dicterium obtinet: ſuras illis anterius eſſe. Hinc varia illa crurum vitioſorum nomina, ſuperius (h) jam data. Miſerandum proinde ſpectaculum ii præbent, qui artubus non curvis modo, ſed etiam nodoſis

 ſunt,

(a) Vide præced. notam d).
(b) Vide §. 13.
(c) Vide hiſtor. 5.
(d) Vide §. 11. Nro 7. a).
(e) Ibidem d).
(f) Vide præced. a) β.
(g) l. c. p. 272.
(h) Vide §. 7. Nro 3. & A. BONN l. c. Nro 280. ſqq.

ſunt, ut rachitici BÜCHNERI (a), FICKII (b), KLEINII (c), STORCHII (d) ac VOGELII (e). Monſtroſum omnino hujus rei exemplum narrat G. A. LANGGUTH (f): „ puella ruſtici filia 3 annos cum 3 menſibus „ nata, ſed rachitica & ab ubere matris ca- „ chećticæ ex hydrope paulo poſt demortuæ „ varie vexata ſubita morte exſtinguitur. . . „ pro ætatis ratione perparvula, ut dimidiæ „ ætatis illam vix habueris, tabe ſimul con- „ ſumpta, ſumma partium laxitate atque mol- „ litie, capite juſto majori, pećtore a late- „ ribus anguſto, anterius non nihil acumina- „ to, abdomine tumido, paululum promi- „ nente, clavicula mirifice contorta, oſſibus „ brachii & femoris non arcuatim ſed in me- „ dio ad angulum fere incurvatis, articulis „ valde nodoſis, ſpina dorſi extreme vitiata „ & figuram literæ S quadantenus exprimen- „ te, uno verbo & primo ſtatim intuitu ra- „chi-

(a) Vide ſequ. caſum & §. 11. Nro 7. a)
(b) Vide §. 46. b)
(c) Vide §. 13.
(d) Vide §. 14.
(e) Vide præced. β.
(f) Diſſ. de polypo infantis rachitici. Reſp. S. G. EICHLERO 4° Vitemb. 1744. in HALLERI diſp. med. prać. T. 6. Nro 203. p. 305.

„ chitica; nullis ceteroquin externæ cujufdam
„ violentiæ veftigiis . . . comparentibus. In-
„ cifis & ad latera inclinatis integumentis &
„ mufculis abdominalibus confpiciebantur in-
„ teftina craffa flatibus turgida, inania; re-
„ ctum vero fecibus exficcatis ad fphincterem
„ non nihil obturatum; inteftina tenuia con-
„ ftricta, exiguæ admodum diametri, ad in-
„ fertionem ilei in cœcum lumbricis aliquot
„ teretibus fpithamam longis, glomeris inftar
„ in fe involutis, oppleta; tunica eorum ex-
„ terna jam putredine infecta lividaque a fe-
„ ro in cavitate abdominis copiofe collecto
„ jam fatis fœtente. Glandulæ mefenterii &
„ mefocoli diftinctæ, tumidæ, induratæ. He-
„ par præter naturam duplo majus, parte fi-
„ niftra ventriculum omnem obtegens, cete-
„ ra fanum. Ventriculus, reliqua vifcera,
„ fecundum naturam conftituta. Omentum ad
„ fundum ventriculi retractum, parvum, te-
„ nue, nulla pinguedine diftinctum. Pectore
„ aperto pulmones comparebant exigui, col-
„ lapfi, fani, pleuræ non adnati; pericar-
„ dium cor laxe ambiens, fero extravafato
„ non nihil diftentum; cor ipfum parvum,
„ contractum, omni fanguine vacuum; fed
„ venæ ipfius coronariæ egregie confpicuæ,
„ ad rupturam tumidæ. In primis vero au-
„ ricula cordis dextra finiftram ex altera parte
„ fuperabat, cum finu venæ cavæ fic quidem

„ coalita, ut a ſe invicem non diſtinguenda
„ pro uno ſacculo turgidiuſculo habueris, ſol-
„ licite inciſa polypum dabat craſſiuſculum,
„ ſpithama longiorem, auriculam corpore con-
„ torto replentem, venam cavam ſuperiorem
„ altera extremitate obſtruentem, membrana-
„ ceum, multo cruore arctius cinctum. Venæ
„ jugulares in utroque latere pleniſſimæ. Ca-
„ pite ſerra diſſecto calvaria cum dura matre
„ arctiſſime conjuncta cernebatur, adeo ut
„ hæc ſimul incidi & cum cranio auferri de-
„ beret; tum vero penitus cum ipſo coalita
„ tamquam verum pericranium internum ſine
„ dilaceratione plenaria ab oſſe ſeparari non
„ poterat. Moles cerebri major, mollior,
„ turgidiuſcula erat. Vaſa ſanguifera piæ
„ matris turgidiſſima; & in anterioribus cere-
„ bri ventriculis extravaſati ſeri portio ſatis
„ conſpicua inveniebatur. Sic diem ſuum ex
„ polypo maxime ſanguinis circuitum ſuffla-
„ minante puella obiiſſe judicata eſt „. Lon-
ge vero monſtroſior etiam fuit BÜCHNERI
(a) rachitica, quæ „ variolis confluentibus,
„ ſero livido repletis, bis laboravit, 7° ni-
„ mirum ætatis menſe & 12° anno; 14° au-
„ tem, cum ſuperiorem annum longa tempe-
„ ſtas

(a) l. c. §. 6. p. 280.

„ ſtas auſtrina clauderet, veſperi ſatis ceſ-
„ ſit. Per duos ferme annos lactata bene
„ habuit, increvitque, etſi a nervorum dis-
„ tenſionibus non plane libera. Poſtea dum
„ dentes edere incepit, continuis convulſio-
„ nibus ita infeſtata fuit, ut ſanguis e fau-
„ cibus ſæpe evolveretur. Præterea meticu-
„ loſa erat. Geniti demum dentes huic tra-
„ gœdiæ finem dederant; ſed nodoſa fieri &
„ in imperfectum morbum ſpinalem præceps
„ agi, denteſque denuo flavi primo, dein
„ nigri facti excidere inceperant. Ita per
„ 5 annos ſine dentibus vixit, donec 11°
„ anno novus ſuccederet, quem ad tumu-
„ lum aſportavit. Ætatis 3½ anno in platea
„ currens os femoris fregit, & cum a 1° æ-
„ tatis anno pedibus uti valuerit; ab eo ta-
„ men tempore, etſi conſolidatum femur ſe-
„ ctio anatomica mortuæ docuerit, gradien-
„ di non ſolum facultate privata fuit, ſed
„ miſerum corpuſculum in eam figuram,
„ quam huic tractatui affixa tabula exhibet,
„ degeneravit. Perfecte ergo ſpinoſa facta
„ fuit. Porro ab eodem tempore bono ap-
„ petitu ac multo ſomno fruebatur. Diar-
„ rhœa ferme aſſidua per 14-20 dies duran-
„ te, dein per incertum & vagum dierum
„ numerum intermittente, non tamen in ob-
„ ſtructiones ullas terminata, tenebatur.
„ Hæc autem ultimis 6 vitæ menſibus ſpon-
„ te

„ te ceſſavit, & ultimis duobus obſtructio
„ alvi ſucceſſit, bis ante mortem per octi-
„ duum durans. At vero diarrhœæ in lo-
„ cum diſtenſiones nervorum & animi deli-
„ quia, quibus ingruentibus modo in præ-
„ ceps ſe ſe agi lamentabatur, modo auxi-
„ lium implorabat, ſubrogatæ alternisque die-
„ bus, antequam extremis temporibus in a-
„ nomaliam abierint, exacerbatæ ſunt. Præ-
„ terea lenta febricula acceſſit, & ultimis
„ duobus vitæ menſibus per 3 ſæpe dies u-
„ rinam retinuit; ultima vero 7na per om-
„ nes fere horæ quadrantes paucam, & ulti-
„ mo die, quo ad veſperum inclinato mor-
„ tua eſt, guttis continuis ſtillantem miſit.
„ Flaccida & inflata facies 4 ſupra 10 dies
„ circiter ante, quam deceſſiſſet, collapſa
„ eſt. Pede & brachio ſiniſtro primo intu-
„ muit; dein ad dextras partes tumor trans-
„ iit, & ita quoque per 14 dies ante mor-
„ tem ſerum ex oculo dextro ſeu lateris ma-
„ gis tumentis exſtillavit. Tribus ultimis
„ vitæ diebus de nebula oculos obſuſcante
„ conqueſta eſt, & peſſimam mephitim ore ex-
„ halavit, atque extremo die ob orthopnœ-
„ am ſuſpenſa eſſe voluit. Quibus junge,
„ quod dulcibus aſſumptis per 3 dies peſſi-
„ me habuerit, quin tamen vomitus accede-
„ rent; ſed ut diſtenſiones tantum nervorum
„ & animi deliquia intenderentur. Leniores
„ de-

„ demum nervorum diſtenſiones vitæ impo-
„ ſuerant finem. Sectio anatomica . . . .
„ hæc docuit: externa corporis facies talis
„ erat, qualem & figura exhibet, & hiſto-
„ ria 2ª (a) jam contemplati ſumus. A
„ morte corpus non obriguit; ſed extremo
„ gradu flaccidum erat, ſponte propenden-
„ tibus membris, quo gravitas aut ſecantis
„ voluntas traheret: neque obfriguit; ſed
„ diu a morte caloris quemdam gradum re-
„ tinuit. Sanguis ſummopere tenuis, reſo-
„ lutus & rutilus erat. Cutis non modo flac-
„ cida & extendenti obedientiſſima, ſed
„ juſto quoque denſior erat. Flaccida & in
„ ſpatium juſto majus propendens vulva.
„ Celluloſa omnis tam cuti ſubſtrata quam
„ omentorum & meſenterii plane evacuata
„ fuit. Nec ſive in hac ſive in vaſis repe-
„ rire fuit, quod dextrum maxime latus in
„ tumorem levaſſet: hinc emphyſematicum
„ aut aereum fuiſſe dubitare non potui.
„ Flaccidi ac cum ſuis tendinibus relaxati
„ muſculi a naturali ſua rubedine abludentes
„ album admixtum habebant. Supra mo-
„ dum molles & ſciſſu faciles cartilagines
„ erant. Ipſa vero oſſa cartilagineam natu-
„ ram & mollitie & facie ipſa æmulata ſunt;
cul-

(a) Vide præced. Nro 1. b).

„ cultro anatomico abſque vi totum os fe-
„ moris diſcidi. Articuli a naturali ſua con-
„ ſtitutione . . . degeneraverant. Ita con-
„ tracta ac collapſa pelvis oſſa erant, ut di-
„ gitum ano immiſſum vix admitterent, at-
„ que ut inde tota veſica in abdomen ex-
„ pulſa peregrinaret. Cavum oſſium fiſtulo-
„ ſorum ex binis oppoſitis lateribus admo-
„ dum compreſſum erat, ut cavitas cylindri-
„ ca in planam & parallelogrammiformem
„ mutata eſſet; rubellum tamen ſerum conti-
„ nebat, reſolutum & neutiquam pinguedino-
„ ſum, quod preſſis lateribus plorabat.
„ Spongioſa nullas cellulas exploranti exhi-
„ buerant. In abdomine veſica urinaria ſtu-
„ pendæ erat molis, urinaque tota repleta,
„ ita ut ½ ſuperior pars ultra umbilicum aſ-
„ ſurgeret, inferior vero lata baſi abdominis
„ tegmini accreta eſſet. Porro valde denſæ
„ ejus membranæ erant, nec diſſectæ ac ex-
„ cuſſa urina ullo elatere ſe ſe contrahebant.
„ Magna inteſtinorum pars, præcipue coli
„ initium, induratis ſcybalis repleta, altera
„ flatibus ita diſtenſa erat, ut diametro il-
„ lam multo vinceret. Ventriculus vacuus,
„ ſed nequaquam pro more evacuati contra-
„ ctus, ſed flaccidus & diſtentus fuit. Sa-
„ niſſimum erat hepar, ſed mole auctum.
„ Veſicula fellea ne veſtigium bilis aut alte-
„ rius liquidi; ſed expanſa aerem contine-

bat;

„ bat; id quod opinionem meam confirma-
„ bat credentis, tumorem etiam dextri late-
„ ris emphysematicum fuisse. Sanissimi re-
„ nes & pancreas; sed lien justo & minor &
„ durior, tangentique digito sensationem cu-
„ jusdam aspredinis exhibuit. In thorace
„ excolores & pallidi pulmones, ceterum sa-
„ nissimi, nullis tophis, nullis tuberculis,
„ nullis vomicis, nulla suppuratione, &c.
„ læsi, nec pleuræ ullibi accreti. Sed mole
„ cor flaccidum excedebat; non enim puel-
„ læ aliquot spithamarum, sed viri erat.
„ Caput aperire & nox & defectus instru-
„ mentorum & festinatio . . . prohibuit.
„ Sed cum perpetuo stupida esset ægrota,
„ . . . . non dubito, quin humidum cerebrum
„ occurrisset; propterea quod tale stupidis
„ infantibus esse tot sectiones jam testatæ fu-
„ erint „. Cum autem Auctor omnia alia
p. n. reperta minutim percensens solos of-
sium nodos & curvaturas, quarum gratia
casum hunc attuli, non verbis sed adjecta
icone expresserit, hujus defectum verbis
conabor supplere. Primus sane dictæ iconis
obtutus illico monstrosam nodorum & arcua-
torum ossium ideam sistit; namque utrumque
humeri os non procul ab acromio scapulæ ad
angulum, si non acutum ut minimum rectum,
sursum inflexum est; antibrachia sunt extror-
sum convexa. Ad carpos ingentes nodi, la-

ge-

genis ventricosis similes. Femur dextrum paulo antrorsum, sinistrum autem magnopere postrorsum convexum. Crurum ossa antrorsum, dextri paulo infra medium, sinistri medio fere in tractu, ad angulos vel rectos vel acutos incurva. Pes extremus sinister ita contortus, ut dorsum ejus introrsum, planta extrorsum sita sit. His si grande caput immensumque ventrem & alia paulo ante enarrata addas, monstrosam humanæ figuræ depravatæ ideam tenebis. Quærere nunc libet, unde potissimum p. n. id genus longorum in artubus ossium incurvationes repetendæ veniant? Multi varia commenti sunt, ut cuivis in mentem venit, quos inter E. HAGENDORNIUS (a) curva puerorum crura haud aliunde quam vel a vi externa vel assiduo corporis erecti pedibusque insistentis situ provenire putavit: „ plures infantum (ait ille) „ deficiente justo educationis modo membra „ ostendunt curva, tortuosa, informia: hinc „ vel matres vel nutrices sæpe sunt in culpa, si quando ulnis eos gestandi pertæsæ „ includunt sellæ (Ständer), in qua justo „ diutius cruribus adhuc cereis & molliuscu„ lis stare coguntur, & ventris superioris „ mole crura deprimuntur, interque conti-

„ nua-

(a) l. c. Cent. 3. histor. 31.

„ nuationem ſic incurvantur. Sicuti exem-
„ plum habui in puero quodam plebeji cu-
„ juſdam viri, qui ob matris negligentiam
„ tum frequenti ſeſſione tum ſtatione ita cru-
„ ribus fuit depravatus, ut ſexennis non-
„ dum pedibus incedere valeret. Pari mo-
„ do culpandus & ille mos eſt, quando te-
„ nellos animi gratia in menſa ſaltus facere
„ cogunt, modo in altum corpuſcula attol-
„ lendo, modo eadem demittendo. Itemque
„ cum matres, nutrices & ancillæ infantulos
„ ulnis geſtantes eorum crura tenella thoraci
„ arctius adaptant, & tantum non compri-
„ munt: quale exemplum in cognatæ meæ fi-
„ liola jam trienni habeo, quæ diu ulnis ge-
„ ſtata cruribuſque ſic compreſſis curvaturam
„ utriuſque contraxit falcis inſtar, ita ut
„ nec dum ſine adminiculo ancillæ greſſus
„ formare poſſit „. Multum tamen cauſa
hæc diſplicuit GLISSONIO (a); uti et rudis
faſciatio, ſupponentes ambæ p. n. oſſium fle-
xilitatem juſto molliorum, quam ipſe con-
trovertit, ut jam alibi (b) vidimus; ac præ-
primis „quod ad nutricum vel imperitiam vel
„ incuriam attinet, licet eam (inquit) ex
„ omni

(a) l. c. Cap. 13. p. 133.
(b) Vide præced. a. β.

„ omni parte non excusemus, vix tamen me-
„ rito hanc curvitatem iis imputare possu-
„ mus. Videmus pauperum liberos minori
„ cura tractari, pedibusque citius committi,
„ quam generosorum; illorum tamen liberi
„ rarius hoc vitio infestantur, quam horum.
„ Præterea nutrices novimus, quæ summa
„ etiam adhibita diligentia tum in fasciandis
„ tum in alio quovis modo tractandis infan-
„ tulis, quos lactarent; non tamen potuere
„ hanc ossium curvitatem præcavere „. Id-
circo opinatus est eam ab inæquali ossis nu-
tritione proficisci; quæ sententia hodie, ut-
pote nullis firmis rationibus suffulta, perin-
de exolevit; atque causa hujus curvitatis a
plerisque nunc in ossium p. n. mollitiem &
inæqualem in eadem musculorum actionem re-
jicitur, si MORGAGNIUM (a) demas, sola
ad id inæquali musculorum actione conten-
tum; nam „cum ad ossium curvaturas (ait il-
„ le), quæ in pueris illis sunt, explican-
„ das apta quidem sed non prorsus necessa-
„ ria mihi videatur cerea ista mollities os-
„ sium, quæ satis est multo minus quam in
„ adultis, sicut illa ætas requirit, esse dura,
„ ut a prævalente musculorum vi, ad unam
„ aliquam ossium faciem attinentium, in eam
„ tor-

(a) De sedib. & caus. morbor. Ep. 58. Nro 7.

„ torqueantur partem „. Et ſane ſi ſenum oſſa duriſſima poſſunt ſola id genus actione muſculorum curva reddi, quid ni & infantum oſſa ſuapte natura molliora? Enim vero retulit J. JUNCKERO (a) „ filius literatus „ de parente ſuo viro 75 annorum, quod ab „ hinc 16 annis poſt ſpaſmos vehementes „ tibiam pedis dextri admodum incurvatam „ acceperit; de reliquo autem bene va- „ leat „. Interea tamen mollitiem vel elaſticitatem fragilitatemque oſſium rachiticorum majorem, quam quæ illorum ætati competit, eſſe evincit omnium facile, quos novi, rariſſimus caſus ab I. F. ISENFLAMMIO (b) deſcriptus: adoleſcens 14 annorum a teneris imbecillus ac valetudinarius, malos ob mores in caſtigatoriam datur domum. Ut ut tunc palleret, ſæpeque doleret venter ſemper tumidus, multum tamen comedebat. Idoneis remediis datis numeroſi vermes magni parvique expulſi eo cum levamine, ut puer aliquibus laboribus peragendis par fuerit. Paucis inde poſt annis de preſſione & conſtrictione pectoris queri cœpit, obſervatumque eſt

 ſter-

(a) Diſſert. de rachitide (4to Halæ 1739. Reſp. H. H. OVERBECK) Cap. 2. §. 11. p. 29.

(b) Verſuch einiger praktiſchen Anmerk. über die Knochen 2 Abſchn. §. 90. p. 406. ſqq.

sterni os insigniter elevatum, costæ dextræ extrorsum, lævæ autem introrsum flexæ, superioresque thoracis vertebræ dextrum in latus, inferiores vero in lævum emotæ. Deformitas hæc in dies crevit. Quo comperto juvenis in libertatem asseri jussus dum præ gaudio exsiliret, in terram inde corruens dextrum femur fregit. Post idoneam aliquot hebdomadum curationem, lectum jam deserere tentante ægro, cernebatur totum os lævi femoris curvatum & in articulo rigidum, ut ope grallarum tantum incedere laboriose quiverit. Frustra tentatis efficacissimis remediis vehementissimi potius dolores in artubus, magnaque in juncturis tubera enata, digitique ipsi adeo curvabantur, ut æger alienis fuerit manibus cibandus. Toto adhuc biennio sævus durabat morbus sub continuo incremento, atque tum ossa femoris, humeri & antibrachii in falcem fuere curvata. Thorax semper magis angustabatur cum dyspnœæ incremento, ita ut juvenis 22° ætatis anno quodammodo suffocatus obierit. A morte longitudo cadaveris a vertice ad imum calcis 3 pedes ac 2 pollices æquabat, abdominis vero ambitus 2 pedes cum pollice. Non sine admiratione videre fuit, epiphysium tubera nunc prorsus evanuisse, thoracemque totum in vita usque adeo deformem ad nativam rediisse figuram. Omnia vero artuum utro-

utrorumque oſſa longa priſtinam adhuc retinebant curvitatem, & in humerorum oſſibus inferius excreſcentia reperiebatur juglandem magna, oſſaque hæc fuerant corniformia ac valde flexilia; radii vero & ulnæ multo minus ita ſe habebant. Contra ea oſſa longa inferiorum artuum non flexilia, ſed fragilia friabiliaque erant, ut putridi ligni inſtar inter digitos conteri potuerint, ſingulaque inſtar literæ S conflexa fuere. In loco fracti olim femoris callus aderat. Sternum, vertebræ, coſtæque flexiles ac ſpongioſæ; cæteroquin (ut dictum) ſitu ac directione nunc jam ſecundum naturam. Caput ultra proportionem magnum; ſed oſſa cranii ſana. Ex viſceribus (a) ventriculus parvus, inteſtina aere turgida; colon ventriculo capacius, ileon maximam partem gangrænoſum. In meſenterio aliquot glandulæ induratæ. Hepar prægrande & una cum liene ex toto induratum. Pancreati ſingularis appendix lieniformis adhærebat. Pulmones ambo indurati ac pleuræ accreti. Cor cum renibus ſanum. Ex thorace itaque ad naturalem figuram a morte reverſo concludit Auctor, ejus oſſa valde flexilia & elaſtica eſſe debuiſſe, omnemque ejus vitioſam in vita figuram pe-

(a) Ibid. §. 91. p. 408. ſqq.

pendiſſe ab inæquali in illa muſculorum actione, qua poſt mortem ceſſante oſſa hæc priſtinum recuperarunt ſitum; non item oſſa artuum, quorum ſubſtantia ſimul vitioſa evaſit. Verum hoc ipſum inter thoracis artuumque oſſa diſcrimen evincit, opinor, oſſium rachiticorum curvitatem haud ex integro a p. n. muſculorum in illa actione proficiſci.

§. 11.

II. *Functiones* autem in rachitide læſæ ſunt

1. *Debilitas* muſcularis, unum e præcipuis ac pene ſemper præſens ſymptoma. Graphice illam, adoptatis ad ſua GLISSONII (a) ſimul verbis, depingit SWIETENIUS (b): „ ſani infantes quamdiu vigilant, vix un-„ quam quieſcunt, ſed perpetuo artus mo-„ vent & totum corpus, niſi coerceantur, „ perpetuo hinc inde diſcurrunt, quævis ob-„ via arripiunt, quibus dum potiti fuerint, „ mox rejiciunt ad alia feſtinantes. Sic non „ leviter cuſtodes ſuos ſolent fatigare parvu-„ li. Notum eſt, vix non omnes morbos, „ graviores in primis, a laſſitudine ſponta-

„ nea

(a) l. c. Cap. 14. p. 156. & Cap. 21. p. 264.

(b) l. c. ad §. 1486. Nro 2.

„ nea & gravitate corporis incipere; non
„ ita diu poſt febres vel & morbi acuti ſe-
„ quuntur hæc morborum præludia. Ubi er-
„ go in junioribus hæc agilitas corporis &
„ puerilis petulantia incipiunt minui, licet
„ nullus alius morbus ſequatur, tunc rachiti-
„ dis ſuſpicio naſcitur, quæ magis magiſque
„ confirmatur, ſi hæc laſſitudo inſolita &
„ tarditas ad motum corporis diutius perdu-
„ rent, imo & augeantur. Hæc motus muſ-
„ cularis debilitas incipit a primis morbi ru-
„ dimentis. Si intra primum ætatis annum
„ aut circiter pueri hoc morbo infeſtentur,
„ tardius ſolito pedibus inſiſtunt præ illa de-
„ bilitate, & plerumque prius loquuntur,
„ quam incedunt. . . Si ambulare jam cœ-
„ perunt, antequam morbus ingruat, tar-
„ dius incedunt, pedibus infirmius inſiſtunt,
„ vacillant, titubant, cadunt. Si quando
„ lætentur, non tam profuſe rident, neque
„ tanto cum vigore ſe excitant, artusve vi-
„ brant, ac ſi tractantium manibus exſilire
„ geſtirent, nec irati adeo ferociter calci-
„ trant, neque tanta cum animoſitate plo-
„ rant, ac ſolent ſani coætanei. Jactatione
„ corporis ab aliis præſtita non delectantur,
„ nec motu violentiore, uti aliis pueris in
„ more eſt; imo potius prævalente morbo
„ omnem jactationem averſantur. Dum plo-
„ rant, non vehementiore aliquo luſu, aſt

„ molli placidaque tractatione & quiete placantur. Nec oblectantur multum crepundiis, nec ludicra curant; nec tamen stupidi sunt, sed ingeniosi ac serii, & . . . vultum videre est magis compositum & severum, quam ætas postularet, ac si in rem seriam aliquam meditabundi essent „. Muscularis autem hæc debilitas in duabus præ primis functionibus se se prodit, nempe in loquendi & ambulandi facultate insigniter læsa. Namque

A. *Loquela* rachiticis plerumque sero advenit; ut ut loqui nihilo minus prius quam ambulare condiscant. „ Loquela, inquit „ STORCH (a), non nullis cito & distincta „ advenit; plerisque tamen lente ac difficul„ ter. Vidi complures, qui ante 4um an„ num ne syllabam quidem enunciarunt, & „ 10o ætatis anno non dum diserte loque„ bantur; licet ratione prudentiaque polle„ rent „. Quin imo non nullis a superato etiam jam diu morbo vitium loquelæ superest, velut in LENTILII (b) puero, 14 licet annos jam nato.

B.

(a) l. c. p. 258. sq.
(b) Vide §. 10. I. B. 2.

B. *Incessus* vero impeditus plura suppeditat notatu digna, nimirum impotentiæ hujus tempus, gradus varios, causas.

a) *Tempus*, quo functio hæc lædi incipit, est varium: aliis intra 1um mox ætatis annum accidit, ita ut nunquam ante insignem morbi declinationem finemve pedibus pro sua ætate insistant, velut duo STORCHII (a) trimuli; aliis vero, queis serius rachitis supervenit, ubi jam plenis viribus ambulabant & currebant, obrepit, ut paulo ante (b) dictum. Ea propter etiam primum fere habetur rachitidis invadentis signum, si infantes, qui jam prompte & alacriter firmoque gressu ambularunt, repente occipiant incedere tardius, infirmius, titubando, vacillando, donec aucto malo debilitati perpetuo vel sedere vel plane cubare cogantur (c). Et quem ad modum rachitis vario vitæ tempore occipit, sic etiam hæc ipsa difficultas ambulandi. CAMERARII (d) puer cursu jam se se exercebat, donec fracto femore rachiticus factus ex eo tempore ambulandi amisit

H 5 fa-

(a) Vide §. 27. c), & §. 46. a).
(b) Vide præced. Nro 1.
(c) SWIETEN l. c. ad §. 1481.
(d) Vide præc. §. I. B. 5. a) β.

facultatem. BÜCHNERI (a) puella ad $3\frac{1}{2}$ annum pedibus valens, fracto tunc femore ab hinc rachitica facta non amplius incessit. Alteri ejus (b) puero expletis vitæ 15 mensibus ambulandi facultas huc usque integra nutare cœpit, donec finito anno 6° prorsus amissa est. TACCONI (c) autem femina 7° primum ætatis anno difficulter incedere cœpit, tametsi jam a 3° anno & gibba & artubus curva evaserit.

b) *Gradus* porro, queis facultas hæc amittitur, sunt a minimo semper ad maximum, ita ut, postquam aliquamdiu difficilior in dies evasit incessus, demum prorsus evadat impossibilis, uti in vera paralysi; tuncque assiduo vel sedere vel cubare miseri coguntur infantes, idque interdum STORCHIO (d) teste in 3 vel 4 vel plures etiam annos, quem ad modum ejus (e) puellæ $2\frac{1}{2}$ annorum per sesquiannum, quadrimoque (f) puero per biennium accidit. Haud secius ad omnimodam incedendi impotentiam redacti sunt rachi-

chi-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b) δ. 6.
(b) Ibidem B. Nro 1. c).
(c) Vide §. 25.
(d) l. c. p. 273.
(e) Obs. clinic. ann. 6. p. 710.
(f) Ibid. ann. 5. p. 105.

chitici BÜCHNERI (a), FICKII (b), HEISTERI (c), RUSSELLII (d), WOLFFII (e), &c. atque perfecta rachitide laborarunt. Aliis vero non prorsus quidem ambulandi facultas perit (vel ob mortem præmaturam, vel cito adhibita remedia, vel minorem morbi vehementiam); verum plus minus evadit ardua, qualem semper & HOFFMANNI (f) puer habuit, & STORCHII (g) bimula. Difficultas hæc incedendi est interdum singularis, qualem STORCH (h) in puero 4 annis majore observavit, cui spina dorsi adeo incurva gibbaque evasit, ut inter eundum manus semper genibus imponere, flexaque in terram facie repere cogeretur: donec ob tumorem aliquot menses domo ac demum lecto se tenens fatis tandem cessit. Aliquando etiam incedendi difficultas a claudicatione occipit, quæ nil minus sæpe quam rachitidis exordium esse videtur, velut STORCHII

(a) Vide sequ. Nro 7. a) & §. 10. I. B. Nro 1. b. c. Nro 5. b. δ. ƀ. & §. 32.
(b) Vide §. 46. b).
(c) Vide histor. 2.
(d) Vide §. 10. I. B. 1. b).
(e) Ibidem I. A. Nro 1.
(f) Vide histor. 3.
(g) Vide §. 29. d) β.
(h) Obs. clin. ann. 7. Mart. Cl. 3. p. 79.

CHII (a) proli accidit, & ABILDGAARDII (b) puero, qui deinceps in omnimodam sensim ambulandi impotentiam incidit.

c) *Causæ* denique imminutæ abolitæve hujus facultatis variæ a variis in medium afferuntur. J. STORCH (c) p. n. jecoris molem causari videtur; namque ubi morbi nominum apud Germanos receptorum etymologiam expendit, ei etiam nomen *Ribbe-Kuchen* (i. e. placentæ hypochondriacæ) impositum esse meminit, atque id non aliunde, quam quod „dextro in latere sub costis hepar in forma rotundæ placentæ visui tactuique occurrat. Id ipsum (ait) aliquando in una mearum prolium occasionem nactus sum singulari ratione contuendi, quæ ubi post 3um ætatis annum ambulare cœpisset, incessum habuit admodum vacillantem titubantemque. Visurus crurisne id alterutrius vitio eveniret, jussi nudam per conclave incedere. Quoties autem dextro pede gressum figebat, toties hepar forma ampli rotundique libonis panis in dextro hypochondrio tam fiebat conspicuum, ut cutem insigniter extensam convexamque „ red-

---

(a) Vide sequ. c).

(b) Vide §. 34. Nro. I. a).

(c) Von Kinderkrankh. l. c. p. 252.

„ redditam extrorsum propulerit „. BOOTIUS (a) vero causam in artuum inferiorum extenuationem rejicit dicens: „ caput grandescit ultra debitum modum, ac proportione (eadem) inferiores corporis partes, coxæ, femora, crura extenuantur ac debilescunt: unde infantes incessui inepti redduntur, non modo illi, qui nunquam adhuc eo usi fuerant, sed & qui firmiter admodum agiliterque incedere ac discurrere cœperant diu ante, quam hoc morbo prehenderentur „. Neque SWIETENIUS (b) ab hac sententia est alienus; nam „ forte (inquit) in encephalo non hæret causa labefactati motus muscularis; sed potius pendet a perdita musculorum torositate & inerti languore, qui in rachitide observatur. Ubi enim per idonea remedia emendatur vappida, quæ in hoc morbo adest, cacochymia, & restituitur firmis partibus solitum hac ætate robur, muscularis motus pari passu redit, quo hæc vitia solidarum & fluidarum corporis partium corriguntur „.

2. *Appetentia* in rachiticis est vel

a) *Na-*

(a) l. c. p. m. 30.
(b) l. c. ad §. 1486. Nro 3.

a) *Nativa*, uti in BÜCHNERI (a) puella 14 annos nata, puerisque HOFFMANNI (b) ac VOGELII (c); vel

b) *Excedens*, ſive voracitas ob acorem humorum, ut in tribus BÜCHNERI (d) puellis, trimulo STORCHII (e) infante, edaciſſimisque BURGGRAFFII (f) & CAMERARII (g) pueris: vel denique

c) *Depravata* ad frigida, ſicca, dyſpepta, &c. Sic J. P. BÜCHNERI (h) „ puer 3 menſibus ſupra annum expletis le- „ vibus nervorum diſtenſionibus obiit. Ter- „ tio ætatis menſe ablactabatur; dein per „ totum vitæ curſum ſeu per integrum an- „ num plane nihil amplius fluidi, ſed ſoli- „ da omnia, denſa & ſicca aſſumpſit, adde- „ phagus erat, alvo ſæpe per 3 & 4 dies „ obſtructus. Non convellebatur. Abdo- „ men magnum; altum pectus; articuli non „ no-

---

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b) δ. b.

(b) Vide hiſtor. 3.

(c) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.

(d) Vide §. 10. I. B. I. c), & ſequ. Nro 6. 7. a).

(e) Vide §. 27. c).

(f) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.

(g) Ibidem a) β.

(h) l. c. §. 8. p. 283.

„ nodosi; facies plena, pulchra, flaccidior.
„ Quadrantem horæ ante obitum cum submis-
„ so clamore nigram & cadaverosam alvum
„ deposuit „. Rachitidine etiam tribuenda
est fœdissima infantis apud STORCHIUM
(a) stercus appetentis pica, vel potius hære-
ditariæ labi? Nam & soror pueri parentis in
infantia limum, calcem, arenam, aliaque id
genus appetiit. Quinquennio inde post puer
adhuc lemis narium vescebatur.

3. *Spiratio* laboriosa, ab adulto jam sal-
tem morbo, vix unquam abest; quippe cu-
jus complures præsto sint causæ decumanæ
(b), videlicet

a) *Jecur* prægrande suo pondere dia-
phragma assiduo detrahendo liberum ejus mo-
tum impediens (c), imo & mole sua illud al-
tius pellens; enim vero BOOTIO (d) no-
tante „jecur sic adauctum cum in ipso ven-
„ tre non inveniat spatii satis, ubi se com-
„ mode explicet, a thorace mutuatur, quod
„ ipsi deest, ac versus superiora assurgens
„ diaphragma longe impellit, adeo ut inter-
„ dum pectoris cavo vix dimidiam partem
„ spa-

(a) l. c. p. 266.
(b) Vide §. 10. I. B. 3. e).
(c) PETITUS l. c. p. 552.
(d) l. c. p. m. 32.

„ ſpatii ipſi debiti relinquat „. In TACCONI (a) utique femina ad claviculam uſque pertingebat. „ Pulmones ſic in arctum redacti (per- „ git BOOTIUS) contrahunt ſe ſe, ac in „ ſe ſe colligunt: unde fit, ut pectoris „ quoque crates ipſorum cauſa facta iis ſe „ accommodet, ac anguſtior evadat „.

b) *Thorax* male conformatus (b), ita ut capacitas cavi illius evadat juſto anguſtior; id quod vel maxime a coſtis ad latera profunde intropreſſis evenire debere vidimus (c).

c) *Debilitas* muſculorum reſpirationi deſervientium (d).

d) *Cachexia*ne etiam humorum ægre meabilium? Lentum profecto digitosque glutinantem ſanguinem RUOFF (e) ſuo in rachitico reperit. Ab acida tamen dyſcraſia ſanguis plerumque tenuior eſt fluidiorque, qualis in BÜCHNERI (f) puella & CAMERARII (g) puero fuit, ut qui vaſa oſſium etiam inferciat.

e) *Vi-*

(a) Vide §. 25.
(b) Vide §. 10. I. B. 2.
(c) Ibidem Nro 5. b. γ.
(d) Vide præced. Nro 1.
(e) Vide §. 10. I. B. 5. a) β.
(f) Ibidem b) δ. b.
(g) Ibidem a) β.

e) *Vitalia* organa vitiata vel maxime huc faciunt, cor præſertim ac pulmones, in quibus frequentiſſime vel ſitus eſt vitioſus vel ſubſtantia vel nexus. Si enim, quæ ſuperius (a) de coſtis adeo intropreſſis, ut exiguo ab ſe intervallo flexuræ earum diſtent, attulimus, expendantur, facile apparebit, utrumque ita thoracis cavum in duas dirimi cameras, anticam nempe ac poſticam, pulmoneſque in ſolas poſticas cameras quaſi incarcerari, ubi debite ſe ſe explicare nequeant, corque nudum ac nulla pulmonum parte protectum anterius reperiri, velut hæc STORCH (b) in cadaveribus rachiticorum ſæpius obſervavit. Hos inter miles (c) etiam fuit, ſubito exſtinctus, cujus elatum ſternum ac ſpina introflexa illum olim rachiticum fuiſſe teſtabantur. Defuit ei perinde ac aliis pars illa pulmonis lævi, ſub qua cor latere ſolet; iſtudque nudum ſub ſterno viſebatur, pulmone ubique accreto. Ubi enim pulmones in arctas adeo cavernas impacti compreſſique ſunt, facile cum pleura concreſcunt, ut in CAMERA-

RII

(a) §. 10. I. B. 5. b. γ.
(b) Ibidem.
(c) l. c. p. 265.

RII (a) quoque & GRASSII (b) pueris, tum STORCHII (c) quadrimo ac ſeptenni puella: ut mirum ſit liberos manſiſſe in BÜCHNERI (d) & LANGGUTHI (e) puellis. Unde & GLISSONIUS (f) cadaverum rachiticorum anatomen ſuam referens „ adnaſcentia quædam pulmonum cum pleura (in„ quit) . . . in omnibus, quos hactenus „ diſſecuimus, plus minusve adfuit„. Ob impeditam vero debitam pulmonum explicationem perinde facile infarctus in eorum vaſis accidunt, qui in inflammationem, ſuppurationem, gangrænam, tubercula, ſcirrhosve degenerant. Ita in GLISSONII (g) cadaveribus viſebantur „ pulmonum infarctus non mi„ nus frequentes, præſertim in ipſis parti„ bus adnaſcentibus: tumores item eorum „ duri a ſanguine craſſiori, viſcidiori & non „ nihil nigricante nati, modo in uno modo „ in pluribus pulmonum lobis; non tamen hi „ ſem-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. a). β.
(b) Vide §. 29. e).
(c) Vide §. 10. I. B. 5. b.) γ. b. & b). β.
(d) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. b.
(e) Ibidem.
(f) l. c. Cap. 2. p. m. 13.
(g) Ibidem.

„ ſemper conſpiciuntur, frequenter quoque „ abſceſſus & empyemata. Aliquis noſtrum „ teſtatur ſe ſemel vidiſſe glandulas ſtrumo- „ ſas tam numeroſas, ut viderentur æquare „ ſi non ſuperare magnitudinem ipſorum pul- „ monum. Sitæ autem fuerunt utrinque inter „ pulmones & mediaſtinum, & a thymo uſ- „ que ad diaphragma protenſæ „. Plura huc facientia alibi (a) dabimus; nunc ſufficiet ad hactenus dicta adjeciſſe, pulmonen in DILLENII (b) puero repertum fuiſſe lividum ac nigricantem, in STORCHII (c) quadrimulo purulentum, in puella (d) gangrænoſum, in HEISTERI (e) rachiticis tuberculoſum, in GRASSII (f) puero ſcirrhoſum Cor autem ejusque auriculæ a tot tantisque pulmonum non ſat dilatabilium vitiis reſiſtentiam experiuntur ac dilatantur: unde toties in rachiticorum cadaveribus vel cor vel alterutra auricula major ſolito reperitur. Majus cor erat BÜCHNERI (g) puellæ, bimulæque STORCHII

(a) Vide §. 30. h).
(b) Vide §. 10. I. B. 3. e).
(c) Ibidem 5. b). γ. b.
(d) Ibidem b). β.
(e) Ibidem 3. e.)
(f) Vide §. 29. e).
(g) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.

CHII (a): contra vero inſignem in cordis auriculis diſcrepantiam repererunt CAMERARIUS (b) ac STORCHIUS (c).

f) *Extravaſata* in thoracis cavis. „In „ cavitate thoracis vidimus, inquit GLISSONIUS (d), aliquando aquas ſeroſas col„ lectas, & frequentius quidem, quam in „ cavitate abdominis; non tamen in omni„ bus„. Quæ cum ita ſint, facile jam liquet, quot & quantæ cauſæ ſpirationem efficiant laborioſam in rachiticis, cum varia tamen, pro vitiorum nempe varietate ac magnitudine, intenſitate. Sic J. P. BÜCHNERUS (e) „rachiticos . . . ægre per na„ res ſpiritum trahere obſervavit. Vidit, „ quibus dormientibus admodum in pectore „ ebulliret, qui deinde quamdam materiam „ in fauces tuſſi evolutam deglutirent. Vidit, „ quibus vigilantibus idem contingeret„ ob muci nempe in pulmonibus vim. Anhelarunt perinde BURGGRAFII (f) puer ac LENTILII

TILII

(a) Vide §. 29. d) β.
(b) Vide §. 10. I. B. 5. a) β.
(c) Vide §. 29. d). β.
(d) l. c.
(e) l. c. §. 13. Obſ. 7. 8. p. 285. & §. 27.
(f) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.

TILII (a) puella; dyſpnœa laborarunt CAMERARII (b) ac LENTILII (c) pueri & STÖRCKII (d) infans, quæ ſeptennem BÜCHNERI puerum (e) ex intervallis tantum, primam vero & alteram puellam (f) continenter (ni perpetuo alteri illi thorax duro fibulatorio muniretur) affligebat. Orthopnoica vero fuit ejuſdem (g) puella 14 annorum; & moleſtum aſthma RUSSELLII (h) puellam tenuit. ISENFLAMMII (i) denique adoleſcens velut a ſuffocatione periit. Ad eaſdem ſpirationis læſæ cauſas & *halitus* teter & *tuſſis* revocari poſſunt: hanc BÜCHNERI (k) puella, puerique LENTILII (l)

(a) Vide ſequ. Nro 7. c).
(b) Vide §. 10. I. B. 5. a). β.
(c) Vide ibid. Nro 2.
(d) Vide § 34. Nro 1. c)
(e) Vide §. 10. I. B. 1. c).
(f) Ibid. b), & §. 11. Nro 7. a).
(g) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.
(h) Ibidem Nro 1. b)
(i) Ibidem Nro 5. b) δ. 6.
(k) Vide §. 30. e).
(l) Vide §. 10. I. B. 2.

ac STORCHII (a); illum vero duo BÜCHNERI (b) infantes ac FICKII (c) puer habuerunt.

4. *Decubitus* in alterutrum vel etiam utrumque latus arduus, idque vel ob tumores pulmonum vel extravafatos humores in thoracis cavis; GLISSONIUS (d) etiam pulmonum cum pleura concretionem culpat, hodie raro culpabilem: „ pueri hoc morbo affli-„ cti (inquit ille) fæpe lateralem decubitum „ modo dextrum modo finiftrum averfantur, „ aut faltem ægrius ferunt; nimirum vel ob „ coalefcentiam pulmonum cum pleura, vel „ tumorem in adverfo latere; fupino vero „ decubitu ut plurimum delectantur „.

5. *Senfus* porro interni externique in rachiticis peculiariter fe fe habent; vel enim fub integro fenfuum externorum ufu interni vigent per exceffum vel per defectum peccant. Communiter quidem (e) rachitici affe-runtur pollere „ ingenii præmaturo acumine, „ fen-

---

(a) Vide §. 30. h).

(b) Vide §. 10. I. B. Nro 1. b), & Nro 5. b).
ð. b.

(c) Vide §. 46. b).

(d) l. c. Cap. 21. p. m. 271.

(e) H. BOERH. aphor. de cogn. & cur. morb. §. 1486. Nro. 3.

„ sensuum sincero exercitio„. Et SWIETEN (a) „ miselli illi (ait) licet debiles & „ ad motum corporis artuumque inepti, acu- „ mine ingenii valent, ac quidem plus, quam „ in tenera tali ætate quis exspectaret; simul „ sensuum omnium exercitium illibatum ma- „ net: hinc functiones encephali in hoc morbo „ satis integræ supersunt; deficit aut lan- „ guet saltem illa, quæ motui musculorum „ voluntario præsidet„. Contra vero J. STORCH (b) diligentissimus rachiticorum observator non nullos eorum stupidos vidit, & ab hinc tota vita simplices; plerosque tamen supra ætatem sapuisse animadvertit: imo BÜCHNERUS (c) „ ego saltem (inquit) plu- „ res stupidos rachiticos quam facultatibus „ animæ valentes hactenus vidi; etsi hos quo- „ que viderim„. Stupidus sane fuit sexennis ejus puer (d), aliusque sesquiennis infans (e). Interea tamen inculcat SWIETENIUS (f), discrimen esse faciendum inter imperfectos rachiticos, quosque morbus, ubi

(a) Ibidem in commentar.
(b) l. c. p. 258.
(c) l. c. Obs. 4.
(d) Vide §. 29.
(e) Vide §. 32.
(f) l. c.

jam incedere didicerunt, invadit, & perfectos; namque initio morbi encephalon præter magnitudinem capitis nil vitii patitur: omnibus ergo ſenſibus pollere hi ægri poſſunt. In adulto vero morbo etiam encephalon vitiari poteſt, præſertim a ſero in ejus cavis effuſo: unde qui per initia morbi ingenio pollebant, ſinceroque ſenſuum exercitio, in morbi increſcentis decurſu, præſertim ſi ſerum in encephalo colligatur, hebetes ſtupidique evadent. Enim vero GLISSONIUS (a) de cadaverum rachiticorum ſectione agens „ inter duram (ait) „ & piam matrem atque in ipſis ventriculis „ cerebri ſeroſas aquas in non nullis a nobis „ diſſectis reperimus: unde patet, affectum „ hunc cum hydrocephalo complicari poſſe. „ Cerebrum in aliis a nobis diſſectis ſatis fir- „ mum & inculpabile, neque illuvie ſeroſa „ inundatum deprehendimus „. Perinde GRASSII (b) puero aqua in ventriculis copioſa erat, & LANGGUTHI (c) in puella calvariæ dura mater adeo arcte adhæſit, ut ſimul inciſa cum cranio auferenda fuerit; atque in anticis cerebri ventriculis ſeri copia

ſatis

(a) l. c. Cap. 2. p. m. 15.
(b) Vide §. 29. c).
(c) Vide §. 10. I. B. 5. b). ∂. 6.

ſatis conſpicua inventa. In bimula quoque STORCHII (a) præter fontanellam duorum pollicum, oſſa cranii mollia, tenuiſſimas meninges & anterius mucoſas, glandularumque pinealis ac pituitariæ abſentiam, vaſa turgida & cerebrum ſanum, cyſtis aquam limpidam continens in cranio reperta eſt. „Unde illa hebetudo, inquit SWIETENIUS (b), ſi comitetur quandoque rachitidem, „non pendet ab ipſo hujus morbi genio; „cum e contra inſolitum ingenii acumen toties mirentur medici in rachiticis; ſed ab „alio morbo accedente ortum ducit, ſeri „nempe aquoſi collectione in calvariæ cavo„. Et vero ſi ad eos, qui ad ætatem adultiorem cum deformi thorace, curvis cruribus capiteque grandiore pervenerunt, animum advertas, ad unum omnes ingenioſos eſſe confitearis oportet; imo & eos, qui non nullas tantum morbi reliquias retinuere, ut LENTILII (c) adoleſcens. SWIETENII certe ſententiæ ſuffragantur ABILDGAARDII (d) & HOFFMANNI (e) pueri,

(a) Vide §. 29. d.) β.
(b) l. c.
(c) Vide §. 10. I. B. 2.
(d) Vide §. 34. Nro 1, a).
(e) Vide hiſtor. 3.

ri, & ipſa BÜCHNERI (a) etiam puella 10° ætatis anno perfectam rachitidem experta.

6. *Convulſiones* quoque qua tonicæ qua clonicæ rachiticis non ſunt infrequentes, præſertim appetente dentitione; ſiquidem non paucis eorum iſta inter convulſiones peragitur, quo tempore rachitis occipit, quem ad modum accidit BÜCHNERI (b) puellæ 14 annorum, quam abſoluta dentitione convulſiones reliquerunt. Aliis vero per omnem fere vitam vel toto ſaltem morbi tempore manent, uti STORCHII (c) trimulo infanti ac tribus BÜCHNERI puellis. Harum „duæ gemellæ „ (d) . . . quæ etſi neque dentes neque morbum „ ſpinalem attigerint, huc tamen pertinere „ deinceps intelliges. Una $\frac{3}{4}$ anni altera an- „ num vivendo explevit. Utraque perpul- „ chra quidem erat, ſed magnum tamen ca- „ put & genæ relaxatæ, licet jucunde ruben- „ tes; magnum quoque abdomen; admodum „ addephagæ, vere epilepticæ erant, ore ſpu- „ mantes, & digitis in pugnum collectis ad- „ modum trementes convulſæque. Per diem „ ſæpe infeſtabat hic paroxyſmus cum acuto „ cla-

---

(a) Vide §. 10. I. B. 1. b).
(b) Ibidem Nro 5. b). δ. b.
(c) Vide §. 27. c).
(d) l. c. §. 4. p. 279.

„ clamore exorſus & cum terroribus alternans.
„ Miſerum viſu! ſubinde ſub paſtu convelle-
„ bantur; poſt tamen æque ac antea admo-
„ dum ingurgitabant, & vix $\frac{1}{2}$ a paſtu hora
„ elapſa redibant convulſiones. Extra do-
„ mum delatis certa epilepſia inſtabat. Ano
„ ſæpe obſtructæ erant, tuncque graviores
„ convulſiones, dato tamen clyſtere mitiga-
„ tæ. Pulvis epilepticus marchionis ſæpe ad
„ duos dies terrores & epilepſiam diſtulit.
„ Sæpe pedibus, ſæpe toto corpore tume-
„ bant, ſæpe quoque tumor ſucceſſive ſolutus
„ fuit, & mortuis uni dexter alteri ſiniſter
„ pes tumidus erat. Obibant autem convul-
„ ſionibus & terroribus per 2 dies continuo
„ alternantibus. Non vero pulchritudinem
„ faciei mors vicit, alias abunde miſeras Hip-
„ pocratica facie dedecorare nolens „. Ter-
tia (a) vero „ natu minima . . . creſcendo
„ ſtaturam infantis annum unum nati non ex-
„ ceſſit, nec vivendo 3 annos. Unum cum
„ $\frac{1}{2}$ anno convulſa & vomens dentes protru-
„ ſit. Et etſi a cunis miſera eſſet, debi-
„ lior tamen ab eo tempore exſtitit nec ire
„ nec ſedere valens. Abdomen tumidum,
„ pectus elevatum, addephaga, vere epile-
„ ptica & pauciſſimi ſomni erat, ita ut intra

„ 24

a) Ibidem §. II p. 284.

„ 24 vix 2 horas dormiret. Sub paroxy-
„ smis epilepticis urina & scybala vi exclu-
„ debantur. Strabisticam convulsiones fece-
„ rant perpulchram alias puellam & facie ple-
„ nissimam, licet flaccidiorem. Sed id memo-
„ rabile est, quod omnis color vestitusque
„ ruber ab ipsius oculis procul removendus
„ fuerit, nihil certius quam epilepticum in-
„ sultum excitaturus: porro quod aliquando
„ per 2 dies mirum in modum toto corpore
„ intumuerit; 3° summopere inquieta ab omni-
„ bus exspiratura credebatur; sed vesperi
„ uno vomitu & dejectione nigra ac ova pu-
„ trida redolente & mortem elusit, & simul
„ atque semel omnis corporis tumor evanuit.
„ Tenesmis inanibus quoque pluribus per ho-
„ ram vicibus correpta fuit. Vitæ extremo
„ anno bis hyeme variolas sero livido non
„ satis repletas experta est, & sub posterio-
„ ribus 10 dentes, caninos & molares, raro
„ phænomeno una protulit. Postquam per 14
„ dies & facies in rugas collapsa ex infante
„ anum finxerat, & tribus ab hinc diebus dor-
„ mire inceperat, epilepsia continente vivis
„ erepta est. Nodosa fuisse negabatur; re-
„ liqua tamen morbi spinalis symptomata
„ erant „. Quandoque autem convulsiones
non nisi prope mortem ingruunt, ut in
PREUSSII (a) puero. Paulo vero rarius
est

(a) Vide sequ. Nro 7. d).

eſt, contracturas artuum in rachiticis obſervari, ut CAMERARIUS (a) vidit in ſutoris puero, qui diu retractis ad corpus pedibus jacuit, donec octiduo ante mortem eos iterum extendiſſet.

7. *Vacuationes* denique variæ varia perinde in rachiticis phænomena præbent.

a) *Alvus* primum teſte STORCHIO (b) aliis fluxa eſt, adſtricta aliis, plerisque tamen ſecundum naturam, at copioſa; ægri autem adeo hic ſunt ſordidi, ut licet abunde ſapere videantur, iſthac tamen in re nullius munditiei ſint ſtudioſi; forte ob ſegnitiem a debilitate. Quantum ad alui fluxum attinet, ZEVIANI (c) „ illum ſemper in omnibus ra„ chiticis obſervavit, multique alii ſcriptores „ illum inter vera rachitidis ſymptomata refe„ runt, in primis WALDSCHMIDIUS „ (d). At ſi ad aliorum quoque reſpicias obſervata, nihil hic certi obtinere videbis. Nam etſi BENEVOLI (e) puero puellæque tum LEN-

---

(a) Vide §. 10. I. B. 5. a). β.
(b) l. c. p. 266.
(c) l. c. Cap. I. §. 6. nota. (2).
(d) Caſ. med. lib. 5. caſ. 22.
(e) Vide §. 39.

LENTILII (a) quoque ac STORCHII (b) puellis alvus fluxerit; in BÜCHNERI (c) tamen puella 14 annorum e fluxa tandem evasit adstricta, & puero (d), qui principio sæpe in 3 vel 4 dies alvo caruit, proxime mortem nigra & cadaverosa accidit. Sexenni etiam ejusdem (e) puero sæpe alvus adstricta fuit; STRACKII (f) quoque puellam difficilis, non fluxa vexabat alvus. Hæc porro aliquando etiam tenesmodes est, velut in BÜCHNERI (g) puero & puella. Quanto autem interdum cum labore alvum rachitici exonerent, documento est alia BÜCHNERI (h) observatio: „puella natu maxima, supra annum „ 3 menses ætate attingens, primo absque „ convulsionibus dentes gignere incepit; mox „ ab eo tempore nodos articuli exhibuerant, „ brachia & pedes curvabantur, ac 3° anno „ etiam gradi prohibita in perfectum morbum „ spi-

(a) Vide sequ. c).
(b) Vide §. 29. d). β.
(c) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.
(d) Vide præced. Nro 2. c)
(e) Vide §. 29.
(f) Vide §. 10. I. B. 5. a). β.
(g) Vide præced. Nro 6. & §. 10. I. B. 1. c).
(h) l. c. §. 2. p. 277.

„ ſpinalem incidit. Abdomen prætumidum
„ & pectus ad latera compreſſum, anterius
„ elevatum geſtabat. Caput prægrande, caro
„ pendula & laxa, dyſpnœa continua. Sæpe
„ per hebdomadem obſtructa alvo laborabat:
„ deinde ingentibus cruciatibus & nervorum
„ diſtenſionibus . . . indurata & lapidea ſcy-
„ bala ea vi extrudebat, ut fiſſis ſeu rhaga-
„ dibus diſtinctis ani marginibus ſatis copio-
„ ſis rivis ſanguis proflueret. Ceterum plu-
„ rimum comedebat addephaga, & a 2ª po-
„ meridiana uſque ad 7ᵃᵐ veſpertinam, ubi
„ 3½ annos nata vivis exceſſit, convulſio-
„ nibus & nervorum diſtenſionibus cum cla-
„ more ingruentibus divexata eſt; quartam
„ vero horæ partem ante obitum crepitans ſo-
„ nitus ex ipſius corpore exaudiebatur, qui
„ cum moreretur, repetebatur „.

b) *Urina* vero etſi plerisque ſecundum naturam procedat, in tribus tamen BÜCHNERI (a) infantibus fuit ſuppreſſa; niſi quod in puella 14 annorum iſchuria demum in enureſin abierit.

c) *Sudores* quoque interdum accidunt, ut BÜCHNERI (b) puellæ. Aſſiduos exper-

(a) Vide §. 10. I. B. 1. c.) 5. b.) δ. 6. & § 29.
(b) Vide §. 30. e).

pertus eſt CAMERARII (a) puer, olidos puer FICKII (b), frigidos LENTILII (c) puella 15 menſium, nodoſa, elato ſterno, carnibus flaccidis, prægrandi ventre & capite, brachio dextro fere immobili, anhelans & alvi profluvio detenta, oſſeaque macie deformis. quibus malis demum ſuccubuit.

d) *Hæmorrhagiæ* denique etiam rachiticis non ſunt inſolentes. Nam cum obſervante BÜCHNERO (d) ſanguis iis admodum ſit ob acorem vaſorumque atoniam reſolutus, faciles inde vel anaſtomoſes vel diabroſes ſanguini viam ex vaſis elabendi præbentes enaſcuntur. Ita crebris narium hæmorrhagiis affligebantur BÜCHNERI (e) puella ſexennisque puer (f) ac STORCHII (g) trimulus. Cum his vero hæmoptoen quoque perpeſſus eſt ſeptennis BÜCHNERI (h) puer. Quotidianæ narium hæmorrhagiæ luculentum ex-

---

(a) Vide §. 10. I. B. 5. a) β.
(b) Vide §. 46. b).
(c) Eteodr. med. pract. p. 517.
(d) l. c. §. 26. p. 294.
(e) Vide §. 10. I. B. 1. b).
(f) Vide §. 29.
(g) Vide §. 30. h).
(h) Vide §. 10. I. B. 1. c).

exemplum refert M. PREUSSIUS (a): puer 6 in manu dextra, 6 lævo in pede digitos ex utero attulit, ita ut uterque ille ſextus digitus e radice minimi enatus, non parallelo cum ceteris ſed tranſverſo eſſet ſitu, apicemque a corpore prorſus averteret. Poſtridie ambo forcipe feliciter adempti ſunt. Puſio tamen ſemper valetudinarius manſit ac rachiticus, maximo capite, magno ventre, curvis pedibus, &c. Octiduo ante obitum corripitur acuta febre cum quotidiana hæmorrhagia narium, nullatenus cohibenda. Tandem ſupervenit anaſarca, inflatio ventris, & convulſiones totius corporis, ac demum mors. In cadavere hepar maximum, pallidum, prædurum; lien totus ſcirrhoſus tantæque molis, ut a lævo hypochondrio ad pubem uſque totum ventris latus expleverit; ſtomachus ac inteſtina flatibus diſtentiſſima, & ileon paſſim maculoſum nigreſcens ac ſphaceloſum: pulmones emarcidi: reliqua inculpata. Sed nec ab hæmorrhoidibus rachitici ſunt immunes, qua cœcis qua fluentibus; illas parentes plerumque pro ani prolapſu habent. J. STORCH (b) vidit puerum trimulum, rachiticum leviter, qui ul-

(a) Miſc. nat. cur. Cent. 2. obſ. 11.
(b) Quinquepart. pract. l. c. Cl. 3. p. 134. ſq.

ultra 8 dies diarrhœam ſanguinolentam ſtriatam paſſus hæmorrhoidale quoque tuberculum nactus eſt (a parentibus pro ani procidentia habitum), dolorificum & aliquot diebus ſanguinem fundens. Acceſſere morbilli, alteroque eruptionis die puer ano catoque ſanguinem excrevit; ſed rite inveſtigata re compertum eſt, ægrum narium hæmorrhagia prius laboraſſe, partemque ſanguinis fuiſſe deglutitam, quæ ab hinc vomitu rejecta eſt. Idonea ergo adhibita morbillis curatione, illitoque ungu. albo camphorato, quod ani tuberculum intra paucas horas diſcuſſit, puer ſanitati eſt redditus. Alium id genus caſum J. P. WAHRENDORFF (a) literis prodidit: puer $6\frac{3}{4}$ annorum A. 1719 ex patre ad hæmorrhoides diſpoſito prognatus, ac die 2^{a} Octobr. in lucem editus, imbecillo corpore, difficulter inceſſum orſus eſt. Inde ventre tumente artus debiles facti. Anno demum 3° ambulare cœpit, cruribus antrorſum & in latera curvatis, cetera hilaris. A. 1723, ætatis 4°, Majo menſe febre acuta 14 dierum preheuſo accidit mane diei 3^{tii} 4^{ti} & 7^{mi} narium hæmorrhagia, quam poſtremam eodem adhuc die pur-

(a) Annal. Vratisl. Tent. 37. A. 1726. Jul. Cl. 4. art. 18. p. 137.

purpura ſecuta. A morbo ſenſim ſe collegit. Junio a matre adductus ob ani prolapſum interdum accidentem; re autem inveſtigata non ani procidentia ſed cœcæ hæmorrhoides tumere viſæ, quæ poſt unum alterumve diem ſponte apertæ fluxere, puero quotidie ſanguinis aliquid ano reddente cum inſigni levamine; quod inde minueretur venter, vireſque creſcerent. Septenni quoque ejus fratri uſque adeo fluebant, ut induſium ipſius menſtruantibus eſſet ſimile. Fluxus hic utrique aliquamdiu perſtitit. Major natu diutius vixit, ceſſante licet fluxu ſanus; junior autem ſanguineo - cholericus 7° ætatis anno obiit, ut ut etiam deſinente fluxu aliquamdiu bene valuerit. Morbus, quo periit, videtur fuiſſe ſcarlatina poſt variolas non obſervata ſatis, & in hydropem anaſarca abiens. Sectio cadaveris non conceſſa.

CAPUT V.

PROEGUMENAE CAUSAE.

§. 12.

1. SEXUS nil diſcriminis videtur ad rachitidem promptius contrahendam ſecum ferre,

& N. ROSENSTEIN (a) haud dum compertum esse ait, maresne plures an feminæ huic morbo sint obnoxiæ. Sane quas coram habeo observationes, totidem pene utriusque sexus rachiticos exhibent.

§. 13.

1. AETAS *tenera* tantum modo rachitidi patet; ut ut aliqui cuilibet illam ætati communem esse voluerint: id quod nulla certa fide probari posse erudite ostendit BRENDELIUS (b). Utrum vero p. n. illa ossium in adultis mollities observata analogi quid cum rachitide habeat, felicioribus ingeniis dispiciendum relinquo. Ipsa vero etiam prima ætas quosdam hic limites habere dicitur. Enim vero GLISSONIUS (c) „asserimus (inquit) . . . morbum hunc rarissime infantes mox a partu „aut ante semestrem ætatem, imo forte ante „9um mensem corripere. Ab illo tempore „vero paulatim incipere frequentius in dies „grassari, usque nempe ad primum ætatis annum completum cum dimidio. Inde fre-

„quen-

(a) l. c. p. m. 387.
(b) l. c. §. 1. nota (a).
(c) l. c. Cap. 18. p. m. 217.

„ quentiam quasi ἀκμὴν suam attingere & in „ eadem quasi consistere ad finem usque secundi ætatis anni cum dimidio, ita ut tempus frequenter invasionis sit annus ille integer, qui mox primum sesquiannum a partu „ sequitur. Exacto 2° anno cum dimidio morbus in dies minus frequenter invadere incipit„. Isthoc effatum deinceps scriptores alius ex alio descripsere. Ita & BRENDELIUS (a) „ rarissime (ait) connascitur infantibus (i. e. exserit se se matris in utero), „ rarius a partu statim contrahitur seu nativa „ est), raro ante 6um, frequenter a 9° „ mense, frequentissime ad annum cum dimidio usque, apud nos potissimum, itemque post illud tempus invadit; continet tamen se intra spatium duorum dimidiique „ a partu annorum, ac raro trimis majores „ adoritur„. Unde limites ejus forent a mense 9° ad 3um usque ætatis annum. Alii vero alios statuunt, quos inter C. STARCK (b) „ initium . . . rachitidis (inquit) maxime juxta 16um ætatis mensem, non nunquam etiam post id temporis esse consuescit; vix aliquem expletis 2 annis prehendit, non nullos intra primum ætatis an-

K 3 „ num

(a) l. c. §. 3.
(b) l. c. p. 160.

„ num „. Verum tamen haud uſque adeo rara ſunt exempla rachitidis datos hic limites vel præoccupantis vel transgredientis. Vidit STORCH (a) puellam, cui poſt primum ætatis trimeſte mox conſpicua rachitidis exordia ſe ſe exſeruere: contra ea ISENFLAMMII (b) adoleſcens, etſi a teneris valetudinarius, rachiticus tamen longe poſt 14um ætatis annum fieri manifeſte occepit. Sed nunquamne rachitis in utero? Rariſſime id alii, alii nunquam fieri pronunciant. H. BOERHAAVIUS (c) „ infantibus ille (morbus, inquit) nun- „ quam connatus, rarò ante 9um ætatis men- „ ſem, vix unquam poſt biennium vitæ, ſed „ ſpatio hoc medio frequens accidit „. SWIETENIUS (d) eundem ſecutus „ rachitis (ait) „ vel nunquam vel admodum raro connaſci- „ tur, nec memini me unquam vidiſſe recens „ natum, qui hoc morbo jam laborabat „. ZEVIANI (e) perinde nullum unquam infantem cum hoc morbo natum contendit fuiſſe viſum. Id ipſum deinceps WINKLERUS (f) alii-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.

(b) Ibidem b). δ. b.

(c) l. c. §. 1481.

(d) Ibidem.

(e) l. c. §. 2. p. 1.

(f) Diſſ. de atrophia infant. ex lacte corrupto. §. 4. p. 5. A. 1728.

aliique poſt BOERHAAVIUM tenuere. Inter incerta id ſaltem refert ROSENSTEIN (a), licet noverit infantem ruſticum egenum, quem parentes cum rachitide natum referebant; ſed ruditas eorum in rite dijudicando morbo obſtitit, quo minus ipſe verbis eorum fidem adhibuerit. Nihilo tamen ſecius haud neganda exſtant obſervata medica fœtuum in utero jam manifeſte rachiticorum. Sic A. BOOTIUS (b) „ mali hujus originem (inquit) infantes ſæpe „ in utero matris contrahunt, idque vel mox „ in ipſo conceptu vel geſtationis tempore „: id quod ipſum experientia procul dubio edocuiſſe cenſenda eſt; & GLISSONIO (c) referente „ teſtatur aliquis noſtrum, ſe ſemel, „ & ſemel tantum, vidiſſe puerum recens na- „ tum hoc morbo afflictum. Atque in eo „ ſpina dorſi & collum adeo erant debilia, „ ut nulla ratione valerent grandiuſculum ca- „ put ſuſtinere. Obiit hic intra 3 menſes „ poſt partum: quibus patet, eum graviſſime „ fuiſſe affectum „. Porro L. G. KLEIN (d) vidit gemellos partu editos, unum rite

K 4 con-

(a) l. c. p. m. 383.
(b) l. c. p. m. 33.
(c) l. c. Cap. 15. p 172.
(d) Diſſ. ſiſtens caſum rachitidis congenitæ 1763. translatum deinde in nova acta nat. cur Tom. 1. Obſ. 38. p. 146.

conformatum, alterum rachiticum, qui post 10 a partu dies obiit. Nimirum „rustica „atrabiliaria absoluto tempore parit gemel- „los feliciter: alter corpore rite constructus, „at debilis, adhuc superest; alter morbosæ „conformationis . . . 10 modo inter vagi- „tus vivebat dies. Multo rogatu obtinui „licentiam inspiciundi saltem proxima nocte „emortuum. Judicavi corpusculum a violen- „tiæ vel putredinis vitio integrum tres ulnæ „Francofurtensis quadras forte longitudine „æquare, ceteroquin tenue, lanugine longa „obsitum maxime in facie, & vere rachiti- „cum. Caput quippe in proportione ad re- „liquas partes justo majus erat, & in occi- „pite tuberosum; facies verissime repræsen- „tabat eam, quæ est decrepitis senibus; pe- „ctore lateribus quasi compresso, costæ in „cartilaginum locis nodosæ ad collum emer- „gebant prope, obliquo itinere, ita ut dex- „træ sinistris essent altiores, sterno simul pro- „minentiore. Abdomen apparebat insigni- „ter tumefactum; cuncti at corporis musculi „emaciati, laxa cincti cute. Notabilis vide- „batur prominentia epiphysium ad juncturas „radii, ulnæ, genu, tibiæ, fibulæ cum spi- „næ dictorumque ossium incurvatione & lati- „tudinis intuitu augmento. Os ischium sini- „strum dextro altius sedebat, pedemque id- „circo dextrum lævo longiorem metiebatur

„ma-

„ manus absque femoris sinistri noscenda lu-
„ xatione aut fractura, nec ulla ad hos lo-
„ cos inflammatione tumiditateque conspicua.
„ En rachitidem connatam!„ &c. Eo autem
minor ambigendi causa de hocce casu, rachi-
tidine an alii morbo descripta illa mox dicti
fœtus deformitas tribuenda sit, relinquitur J.
A. MURRAYO (a), quo plura connatæ ra-
chitidis etiamnum dicenda supersunt exem-
pla. MOREL apud VANDERMONDE (b)
sceleton describit infantis cum rachitide nati,
moxque a partu mortui. Longitudo ejus a
capitis vertice ad pedum calces erat 12 pol-
licum, capitis diameter 12 pollicum ac 2 li-
nearum; diameter minor thoracis a 1ª costa
vera ad eandem oppositi lateris 11 linearum,
media diameter a 7ª costa vera ad eandem
lateris adversi 1 pollicis cum 8 lineis, maxi-
ma vero a 3 costa spuria ad cognominem op-
positam 2 pollicum cum 2 lineis; diameter
pelveos major inter utramque ossium ilei cri-
stam 1 pollicis ac 7 linearum, minor vero
interius ab uno ischii osse ad alterum 7 li-
nearum. Brachium sinistrum ab acromio usque
ad medii digiti apicem (qui non ultra imam
costam spuriam pertinebat) duos pollices cum

(a) Ad ROSENST. l. c.

(b) Recueil period. Tom. 7. Juill. 1757. p. 434.

9 lineis, dextrum autem 3 pollices, longa erant. Artus denique inferiores ab externo acetabuli margine ad imum usque calcanei 2 pollices & 5 lineæ metiebantur. In externa ossium conformatione rachitis manifeste se prodebat; caput enim prægrande, omoplatæ instar ossium ilei crassæ & angustæ, ossa humeri, cubiti radiique singulari modo curvata, inque medio insignis crassitiei, ac magis etiam circa extremitates. Carpus, metacarpus ac digiti secundum naturam. Antici costarum margines nodosi, eorumque cartilagines perquam latæ, & quæ ad ultimas costas longas pertinebant, binasque ultimas breves, fuere curvæ & extrorsum flexæ, adeo ut thorax sic satis campanas vitreas in hortis usitatas æmularetur. Spina dorsi rite conformata. Ossium femoris crassities & curvitas erant extraordinariæ. Medulla putredine prorsus liquata totam posticam imamque lævi ossis femoris partem usque adeo corrosit, ut reliquiæ tantum condylorum ope exiguæ tenuisque osseæ lamellæ & periostii cum ceteris ossis partibus cohæserint. Os tibiæ ac fibulæ nihil e statu naturali habuere, adeo nempe & forma & similitudine abludebant: contra tarsus ac metatarsus digitique fuere secundum naturam. Connatam quoque rachitidem vidit & SICHI (a) &

STOR-

(a) Vide §. 37.

STORCHIUS (a) in puella, & generatim hac de re agens (b) „ non nulli (ait) infantes hunc „ morbum ex utero matris afferunt (NB. ist- „ hoc improvide dictum foret, ni id ipse „ vidissem expertusque fuissem); aliis sub „ lactatione accidit; contra aliis & quidem „ plerisque post ablactationem: rursus alii eo- „ dem, dum incedere incipiunt, & denique „ alii jam dum 7um attigere annum, corri- „ piuntur. Qui ab utero rachitici fiunt, ii „ maximam partem jam inde ab initio inquieti „ sunt in utero, non sine multis matris gra- „ vidæ molestiis, partumque causant dolori- „ ficum vel ob grandius caput vel perver- „ sum illius corporisque situm. Si mox a „ partu lustrentur sedulo, jam passim vestigia „ rachitidis reperire est. Cum aliquando fe- „ minæ gemellos parienti, quæ jam 5 vel 6 „ proles rachiticas, omnes demum morte ab- „ reptas, nacta est, interessem, resque mihi „ de labe hæreditaria & morbis jam abunde „ nota esset, rachitidemque perinde sæpius „ inde oriri perpenderem, exoravi parentes, „ ut hos mihi gemellos lustrare concederetur, „ monstravique prudenti patri adstanti filium „ rite per omnia conformatum, qui etiam „ ex 10 vel 11 germanis unicus erat rachi- „ tidis expers; filia vero jam tunc elatum in „ acu-

(a) Vide §. 29.

(b) Von Kinderkrankh. l. c. p. 255. sqq.

„ acumen pectus, & costas utroque in latere
„ introflexas, nec non tumoris epiphysium
„ in superioribus inferioribusque artubus ru-
„ dimenta habebat, quæ etiam demum ultra
„ 4um ætatis annum omnia huic morbo solen-
„ nia symptomata, ut ut sub assidua præ-
„ cautione, modoque tolerabili, est exper-
„ ta: donec demum his feliciter superatis
„ adultiori nihil e corporis deformitate vitii
„ superfuit. Porro qui ex utero matris ru-
„ dimenta rachitidis in lucem attulere, ple-
„ rumque paulo post nativitatem inquieti
„ fiunt, multum clamosi, idque sæpe in 18
„ vel 20 hebdomades, alvo viridescentia
„ egerunt, torminosi, inflatur caput, donec
„ post ablactationem morbus evadit magis
„ conspicuus. Hujusmodi etiam infantes ubera
„ plurimum appetunt insatiabiles; licet parum
„ inde capiant incrementi „. Ex hac narra-
tione liquet, non usque adeo raram, ac mul-
tis visa est, esse rachitidem congenitam; mo-
do medici exemplo STORCHII corpora neo-
natorum ocyus perlustrassent, multo sæpius,
quam hactenus, id ipsum detexissent. Quod
si itaque morbus non illico a partu se se
præbeat conspicuum, tum ut plurimum post
ablactationem seu dentitionis tempore ad 3um
usque ætatis annum in nervum erumpere
consuevit. Sic $\frac{3}{4}$ anni habuit BURGGRA-

FII

FII (a) puer, dum confpicua morbi præbuit indicia; contra vero 3° primum ætatis anno obfervari cœpit in FICKII (b) puero ac femina TACCONI (c), quamvis forte rudimenta non obfervanda hi ægri ex utero attulerint. Multo autem rarius videre eft rachitidem in pubertatis tempus vel ferius etiam incidentem. ISENFLAMMII (d) adolefcens etfi poft pubertatem rachiticus manifefte evaferit, ad illud idem tamen ufque tempus perpetuo fere vixit valetudinarius, ita ut rachitica materia jam inde a cunis præfto quidem fuiffe videatur, at non dum tanta vel copia vel acrimonia, quæ folennibus morbi phænomenis producendis par fuiffet. Rariffimum vero omnium eft, rachitis juvenili primum ætate ingruens, cujus nulla ante præludia obfervare fuit, cujusmodi rem THOMASSIN (e) memoriæ prodidit. Puer nimirum femper fanus ufque adeo, ut ab anno ætatis 17° ad 18um ufque fortis robuftufque exftiterit. Ab hinc vero manifefte emaciari cœpit, ut ut citra fenfible valetudinis detrimentum;

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.
(b) Vide §. 46. b).
(c) Vide §. 25.
(d) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.
(e) Journ. de Medecine, &c. T. 43. Mars 1775. p. 222. fqq.

tum; nisi quod identidem leves febris accessiones experiretur. Malæ celeriter fiebant concavæ, cutis e livido pallebat, oculi splendore nativo amisso flavescebant. Mœstus vultus. Ventriculus male affectus cum inconstanti appetentia; dyspnœa, summaque totius corporis debilitas. Tanta autem pernicitate in deterius ruebat æger, ut articuli pedum, crurum, manuum, cubitorum, humerorumque intumuerint, mediumque horum tumorum juncturis e directo respondens fuerit oedematosum. Lumborum vertebræ cœpere postrorsum protuberare, thorax vero antrorsum admodum procurrere. Lateralis diameter cavi pectoris magnopere minuebatur ob costarum convexarum subsidentiam simulque majorem sterni a vertebris recessum: unde thorax evasit similis thoraci avium. Ultimæ quoque colli primæque dorsi vertebræ procursum fecere inter omoplatas, superiorque pars & caput insigniter vergebant antrorsum. Cum nulla horum omnium manifesta appareret causa, quoniam Auctor suspicabatur, quod ægerrime ferente patre, Auctor ægrum deseruit. Iste nil proficientibus variis remediis in dies pejus habebat, viribus tamen sic satis perstantibus, ut quotidie ad deambulandum (id quod fere ad fatalem usque diem continuavit) egredi posset; forte ob adhibitum regimen summe analepticum, datis esui succulentis carnibus & aro-

mate conditis, potui autem vino ſaccharato. Ultimo morbi menſe deformitas trunci corporis crevit, & femora cruraque oppoſitos ſibi in arcus ita curvabantur, ut S Romanum referrent. Tandem æger poſt $3\frac{1}{2}$ circiter morbi menſes ex improviſo obiit. Quo tempore Auctor accitus eſt, abdominis molem reperit ſecundum naturam, citra ullam rachiticis ſolennem protuberantiam. Dolendum anatomen a morte fuiſſe neglectam!

§. 14.

3. HAEREDITARIA *labes*, cui GLISSONIUS (a) non favens „ non dum liquet „ (ait), an parentes hoc morbo in pueritia „ afflicti prolem eo affectam genituri ſint „. Et ROSENSTEIN (b) de rachitide agens „ in felicitate (inquit) reponendum eſt, eam „ carere contagio, nec quantum hactenus „ compertum habetur, labe hæreditaria con„ trahi „. Porro J. D. GOHLIUS (c) opinionem STORCHII convulſurus „ quod PELAR„ GUS (ait) rachitidem hæreditariam & avito „ tra-

(a) l. c. p. 179. Conferatur Cap. 15. p. 171.

(b) l. c. p. 387.

(c) Act. med. Berol. dec. 2. vol. 7. ſect. 1. p. 60.

„ traduce satam velit habere, ex allatis suis
„ exemplis sufficienter constare non potest.
„ Quod vir quidam septuagenarius ob pedum
„ aliquam curvaturam naturalem, qualem in
„ innumeris pluribus individuis observare pos-
„ sumus, pro rachitico in infantia exsistente
„ judicatur, hæreditatis jus solitarie non con-
„ ficit; quippe ego contra exempla scio, ubi
„ parentes utrique artuum nullo defectu con-
„ spicui nihilo minus infantes nancifcantur ra-
„ chiticos. Observo potius admodum facile
„ confundi infantes ex spinæ dorsi disloca-
„ tione spuria gibbosos factos cum talibus,
„ qui rachitici vocantur „. Neque hæredi-
tariæ labi aliquid hic tribuendum censet
SWIETEN (a) dicens: „ in thesauro rerum
„ naturalium Regis Galliæ (b) a summis in
„ historia naturali viris BUFFON & AU-
„ BENTON . . . describitur & delineatur
„ species canis, quem ob humilem staturam
„ *Basset* vocant; licet longitudo corporis satis
„ insignis sit. In horum canum sceletis quan-
„ doque deformitas in ossibus extremorum
„ anteriorum invenitur, & tunc vocantur *cru-*
„ *ribus*

(a) l. c. ad §. 1485 Nro 3.
(b) Hist. nat. gen. & part T. 5. p. 300. sq. Tab. 35. 51.

„ *ribus tortis.* Simile in oſſibus extremo-
„ rum vitium obſervatur in pueris rachiticis.
„ In reliquis ſceleti talis canis oſſibus nulla
„ apparet deformitas; imo & in ſubſtantia
„ oſſium horum deformium nullum obſerva-
„ tur vitium, ſed ſaniſſima ſunt: cum e con-
„ tra in rachitide oſſium ſubſtantia a natura-
„ li ſtatu manifeſte degeneret. Hinc dubitat
„ Cel. AUBENTON, an non primi canes
„ in hac ſpecie laboraverint rachitide, quæ
„ huic deformitati originem dediſſet, & de-
„ in ſenſim evanido hoc morbo manſiſſet ef-
„ fectus, oſſium deformitas nempe ad poſte-
„ ros translata jure hæreditario? Imo crede-
„ re videtur; infantes rachiticis parentibus
„ natos eandem corporis deformitatem per
„ longam generationum ſeriem traducere poſ-
„ ſe, poſt morbum jam curatum ſuperſtite
„ manente tali deformitate. Aſt quantum
„ novi, in humano genere hoc non dum ob-
„ ſervatum fuit „. Hæc ille. At J. STORCH,
quo nemo hac in re curatiſſime obſervanda &
curioſior fuit & oculatus magis „ omnino tue-
tur, rachitidem plerumque eſſe gentilitiam
ob numeroſas (quas ſuis ubique locis dabi-
mus) obſervationes ab ſe factas; coarguitque
ſibi paulo ante obtrectantem GOHLIUM, cu-
jus e propriis verbis oſtendit morbum eſſe
hæreditarium. Nam quia iſte (a) „ & noſtro
„ (ſcri-

(a) l. c.

„ (scribit) Berolinensi loco ab hinc, quod
„ Gallicæ coloniæ jura civitatis nactæ sunt,
„ frequentius inter Gallos quam inter no-
„ strates observantur rachitici, morbo etiam
„ ad adultam ætatem usque notati, talem
„ fulcris subalaribus nixum & pendulum lo-
„ comotivam exercere sæpissime conspexi,
„ & qui de anno præsenti 1726 in futurum
„ prodibit index, feminam Gallicam 20 an-
„ norum rachitide denatam intimabit. Post
„ mutuam autem utriusque nationis cohabi-
„ tationem stabilitam frequentiora etiam ra-
„ chiticorum infantum exempla inter Germa-
„ nos obtingunt„; recte STORCHIUS (a)
quærit: quid ille cohabitationis mutuo nomi-
ne sibi velit? Solum ne domicilium? an con-
jugia? Si prius, tunc rachitis contagiosa sit,
oportet; quod nemo adhuc vidit: sin connu-
bia inter utramque gentem, tunc utique cla-
rum fit, rachitidem inde evasisse hæredita-
riam. „ Ego autem, inquit STORCH (b),
„ sincerissime hactenus etiam assero, omnia
„ mea in praxi a me unquam visa exempla
„ me in dies magis mea in sententia confir-
„ mare, omneque eximere dubium; ut ut
„ quandoque acciderit, ut parentes pudori
„ sibi

(a) l. c. p. 280.
(b) Ibidem.

„ ſibi duxerint (fateri), morbos id genus
„ ſua ſibi in pueritia obtigiſſe. In matre,
„ cujus tres proles a morte ſecui, nullum
„ quidem rachitidis veſtigium reperi, nec
„ adhuc A. 1726 aſſenſum obtinui, dum
„ id e patris curvis adhuc aliquatenus et-
„ iam tum cruribus, qui cetera bene con-
„ formatus fuit, evincere volui. At A.
„ 1737 mater demum confeſſa eſt, ſororem
„ ſui mariti multas partu edidiſſe proles,
„ omnesque rachiticas evaſiſſe, atque inſu-
„ per aliquas earum peſſime mulctatas & in
„ pumiliones redactas. Novi alios conju-
„ ges, ambos morbum hunc in infantia per-
„ peſſos, quorum proles omnes, optimo li-
„ cet ſub regimine, malum idem experiun-
„ tur. Omnia mea in praxi viſa exempla
„ pro demonſtrando adducere foret admo-
„ dum prolixum; ſagaces enim Practici a
„ præjudiciis liberi ſi ad conſpicua adhuc a-
„ vorum, parentum, & in linea collaterali
„ affinium veſtigia obſervanda animum ad-
„ verterint, vadem me do, nullum iis ab
„ experientia dubium hac in re ſuperfutu-
„ rum „. Meminit porro anniculi infantis
(a), alteriusque trimuli (b), ac pueri itidem

L 2 trien-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b) γ. c.
(b) Vide §. 33.

triennis (a), qui non a patre modo matreque, ſed ab ipſis jam avis rachitidem hæreditate accepit. Alius (b) anniculus patre rachitidis olim toleratæ veſtigia præ ſe ferente prognatus, & cujus frater eandem aliquot ante annis ſuperavit, dextro in dorſi latere coſtas quadam in plaga prominentiores nactus & crura fortiter decuſſans ſatis docebat, rudimenta ſe avitæ rachitidis adeptum eſſe. Perinde & alium (c) 9 menſium puerum vidit rachiticum, cujus thorax a claviculis uſque ad ſcrobiculum cordis ſeu totum ſternum extrorſum prominebat convexum ac breve, capite magno & carnibus flaccidis. Hujus etiam pater ſimilem tum conformationem thoracis habebat: ut liqueret, puerum ex hæreditate rachiticum eſſe. Nactus item eſt (d) curandum infantem 2½ annorum; cruribus curvis, nodoſis articulis, magnoque ventre cum dextri hypochondrii doloribus; cujus mater per aliquot infantiæ annos rachitidem, ex toto dein evanidam, paſſa eſt; in matertera autem manifeſta adhuc ejuſdem ſupererant veſtigia. Provocat denique auctor ad

---

(a) Obſ. clin. ann. 5. Febr. Cl. 3. Nro 2. p. 49.
(b) Ibid. ann. 7. Decemb. Cl. 3. p. 296.
(c) Ibid. ann. 6. Januar. Cl. 3. p. 311.
(d) Ibid. April. Cl. 3. p. 538.

ad ALBERTI (a), BOELI (b), HEISTERUM (c) ac TEICHMEIERUM (d), qui omnes gentilitiam dari rachitidem agnovere. Subinde vero, ut in aliis quibusvis hæreditariis morbis, ita in rachitide quoque eum ad modum ſe res habet, ut e pluribus generationum individuis ſemper unum tantum modo hoc morbo laboret, illæſis ceteris. Ita STORCH (e) „ novit virum 90 annis majo-
„ rem, rachitidis adhuc veſtigia habentem, cui
„ inter 7 proles unicus erat filius, qui in
„ pueritia rachitidem ſuperavit; filia vero
„ bene formata e 5 prolibus rurſus unicum
„ tantum filium nacta eſt, rachitidem leviori
„ tantum in gradu perpeſſum. Iſte vero ipſe
„ primogenitus, cetera rite formatus, inter
„ 8 proles perinde unicum modo filium, le-
„ viori rachitide affectum, ſuſcepit „. Aliquando etiam parentes in adulta jam ætate nulla amplius rachitidis veſtigia præ ſe ferunt; ſed proles eorum ad unam omnes rachiticæ ſatis produnt avitum eſſe morbum, velut in BURGGRAFII (f) & CAMERARII (g)

 pue-

(a) Introd. in med. phyſiol. & pathol. p. 326.
(b) De atroph. infant. p. 12.
(c) Diſſert. de rachitide §. 15. p. 17.
(d) Diſſert. de infant. atrophia rachitica p. 13.
(e) l. c. ann. 4. append. 2. p. 795.
(f) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.
(g) Ibidem a) β.

pueris, bimula STORCHII (a) ac tribus WOLFFII (b) infantibus res eſt liquida. Quid quod BÜCHNERUS (c) II proles rachiticas eorumdem parentum deſcribat? Neque prætereunda eſt crurum rachiticorum ſucceſſio apud STORCHIUM (d): „ hodiedum „ (refert ille) novi ſeptuagenarium in ſuis „ parumper curvis cruribus rachitidis veſtigia habentem, cujus duo filii eodem ſunt „ modo conformati, horumque proles ab „ 2° ad 7um ætatis annum adeo recurvis erant cruribus, ut eorum fracturæ inter ambulandum ſecuturæ metuerentur: quod ſi „ octavum attingant annum, rurſum crura „ ſic ſatis recta evadunt, ut deinceps non „ niſi veſtigium hæreditarii mali retineant. „ Homines ejusdem ſenii ſimilibus cum reliquiis jam in juventute mea novi, quorum „ nunc jam quartam generationem eodem „ hocce morbo affectam novi „. Atque ex his opinor ſatis ſuperque conficitur, rachitidem non modo perperam e ſerie morborum gentilitiorum a multis fuiſſe expunctam, ſed illam inſuper tam eſſe hæreditariam, ut nullus morbus magis.

§. 15.

(a) Vide §. 29. d) β.
(b) Vide §. 10. l. A. 1.
(c) Diſſ. cit. § 2. ſqq.
(d) l. c. ann. 2. Junii Cl. 3. p. 267.

§. 15.

4. PARENTES vel ambo vel alteruter laxi aut cachectici a non paucis huic morbo creduntur originem præbere: & quidem

a) *Laxi*, debiles, pituitosi, quod pater ita constitutus effœtam genituram afferat, mater autem similem sibi prolem in utero effingat: unde facillima ad morbos quosvis dispositio fœtui conciliatur. Hinc BOERHAAVE (a) „maxime . . . infestus (inquit) „ habetur (hic morbus) proli, cujus paren- „ tes laxa & debili conditione corporis, „ otiosi, molles, opipara mensa, cibis pin- „ guibus, saccharatis, pauco pane, vinis „ dulcissimis, & aqua multa calida usi, mor- „ bis chronicis, venere, ætate exhausti, ta- „ bi in primis venereæ & iteratis gonorrhœis „ multum obnoxii effœtam fere genituram „ impenderunt generandis liberis „. Hinc & GLISSONIUS (b) testatur „morbum hunc „ potissimum infestare generosorum cunas, „ præsertim eorum, qui molliter vivunt, de- „ inde eorum, qui sedentariam & securam „ vitam agunt; minime omnium cunas eo- „ rum, qui mediocris sunt fortunæ, & qui

(a) l. c. §. 1482.
(b) l. c. Cap. 23. p. 286.

„ laboribus aſſueti ſunt „. Quorſum forte facit CAULITZII apud L. HEISTERUM (a) obſervatio de matrona, quæ tota graviditate vino aliisque potibus calefacientibus ac noxiis cibis ſub aſſidua in lecto quiete dedita prolem enixa eſt rachiticam. Et quia obeſi plerumque laxo ſunt corpore, hinc ZEVIANI (b) ſe obſervaſſe ait, parentum obeſorum & corpulentorum proles, uti & has ipſas, ſi obeſiores ac magis nutritæ ſunt, rachitidi plus eſſe obnoxias, præ primis quæ lacte materno fuere deſtitutæ. Sed omnia hæc reor magis cerebri eſſe commenta, quam ab experientia profecta; ſiquidem longa deinceps obſervatio ruſticæ gentis laborioſæ ac robuſtæ, frugalique victu uſæ progeniem, ut toties GHERLI (c) aliique viderunt, eſſe malo huic perinde, ni plus etiam, obnoxiam.

b) *Cachectici* vero parentes, veluti in HOFFMANNI (d) & LANGGUTHI (e) caſibus, magis ad rem facere videntur. Valet hic præ primis cachexia

α. Ar-

(a) Diff. cit. §. 20. p. 19.
(b) l. c. Cap. I. §. II. p. 6.
(c) Vide §. 46. a).
(d) Vide hiſtor. 3
(e) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.

α. Arthritica; ſiquidem ægritudo hæc & laxa debiliaque parentum corpora reddit, & oſſa vitiat, neque infrequenter ab acore pendet. „ Sic novimus miſellam ar-„ thriticam, inquit L. G. KLEIN (a), quæ „ gravidata ſemper bene valebat, infirmos „ aſt, rachiticos factos, edebat infantes; „ reliquo tempore articulorum tormentis con-„ tracta tota membris excarnificabatur ſem-„ per „.

β. Leucorrhoica; ut quæ laxitatem vel pro cauſa vel pro effectu habeat, mucoſamque & non raro acrem humorum conditionem. De mulieribus huic malo obnoxiis STÖRCK (b) ſequentia notat: „ tales . . . „ feminæ pariunt plerumque infantes craſſos „ robuſtos, & hi tales manent per plures „ menſes; poſtea vero emaciantur, laſſi „ fiunt, & membra pendula gerunt. Tan-„ dem ſubſequitur peſſima rachitis, quæ ra-„ ro huc uſque ſanari potuit „.

γ. Scorbutica, quæ præter ſolidorum laxitatem humorum quoque acrimoniam habet comitem. Hac labe affecti fuere parentes binarum prolium apud FICKIUM (c).

 Pau-

(a) Interpr. clin. tit. *Graviditas* p. m. 17.
(b) Ann. med. 2. p. m. 215.
(c) Vide §. 46. b).

Pauca tamen alia hanc in rem exempla reperire eſt.

δ. *Scrophuloſa.* J. P. BÜCHNERI (a) „undecim . . . prolium (b) mater ſcro-„ phuloſa eſt, & 40° ætatis anno ita vetu-„ lam facie mentitur, ut mirarer de anoma-„ liis menſium querentem; pater & ante „ & quam diu genuit, inconcuſſæ valetudi-„ nis ſe ſe ſemper fuiſſe affirmat; vermibus „ tamen majorem in modum olim laboraſſe „ conſtitit, & hodie quoque exſucco ac „ rheumatico corpore ſenium anticipat: ce-„ terum ſedentariæ vitæ homo acu durum „ panem lucratur, atque eos inter eſt, quos „ vitam merendi difficultas conterit ac con-„ ſumit „.

ε. *Purulenta*, ut in phthiſicis, VATERO (c) viſa eſt rachitidem produxiſſe, quo teſte tres puellæ a patre phthiſico ex morboſa quoque matre ſuſceptæ evaſerunt rachiticæ. Solidisne robur adimendo vel bilem enervando, ſicque in acorem proclivitatem conſciſcendo, aut alia haud dum ſatis nota ratione purulentus fomes rachitidem conſciſcit?

(a) l. c. §. 12. p. 285.

(b) Vide §. 10. I. B. 1. b. c. 5. b. δ. 6. §. 11. Nro 2. c). 6. 7. a). §. 27. a. §. 29. §. 32. §. 30. e).

(c) Vide §. 10. I. A. 3.

fcit? Illuftrem juxta ac raram pro hacce caufa obfervationem nuper protulit J. C. TODE (a): vir optima ætate, euchymos, interdum parumper hypochondriacus, cum faniffima conjuge feptem genuit proles fanas ac rite conformatas, quarum pleræque aliam & aliam nutricem habuere, matre nulli earum ubera præbente. Proles 8ª mafcula, faniffima perinde futura vifa, nacta eft nutricem rufticam mulierem, quæ jam feptimam lactavit prolem, optime valentem. Hæc præfentem puerum lactans nancifcitur parvum abfceffum in lævæ papillæ areola, ex quo, non obftante deligationis apparatu, pus emergebat adeo, ut ipfa impedire nequiret, quo minus puer interdum illius non nihil cum lacte deglutiret. Abfceffus interea folito tempore perfanatus. At lapfo inde menfe puer manifefte emaciari, colore fœdari lurido, fenfimque rachiticus fieri. Effloruit fimul exanthema circum os cruftæ lacteæ fimile, cujus deciduis fquammis aliæ fuccedebant. Per idem tempus in genitalibus quoque erupere puftulæ, brevi abeuntes, denuoque repullulantes, decedente hic illic cuticula, non fine infigni plagarum dolore. Quin & circa anum ex-

(a) Medic. chirurg. Biblioth. 9 B. 3 St. 2 Abfchn. 1 Beob. p. 557.

excrefcentiæ obortæ ob fedem ac figuram condylomatibus venereis fimillimæ. Symptomata hæc junctim fpectata miafmatis venerei fufpicionem injecere, ut ut omnia reliqua contrarium fuaderent, valetudo nimirum moresque parentum integerrimi. Idcirco fufpicio nutricem tetigit. Sed hæc præcedentem jam prolem lactavit, nunc & alias faniffimam; faffa tamen eft, fe clam fui copiam marito identidem facere, at nil quidquam fe inde præter naturam perfenfiffe, ultroque fe fe accurato fubjiciens examini faniffima reperta eft. Verum cum condylomata rem nihilo fecius ambiguam facerent, Auctor nutrici alumnoque præbuit electuarium purificans, & puero infuper quotidianum aquæ tepidæ balneum imperavit, non fine aliquo fructu; nam oris exanthema genitaliumque puftulæ evanefcere vifæ, ut ut poftliminio denuo utrumque refloruerit: at condylomata nil mutata. Confulti tum duo celebres medici in eo ambo coaluere, luis venereæ fufpicionem haud effe vanam, nec inutilem fore mercurium; at rem ab hyeme in proximum ver effe differendam. Inde fub ulteriori electuarii depurantis ufu aphthæ quoque fupervenere, fufpicionem fyphilitici miafmatis tanto magis afferentes. Contra ea Auctor hac ipfa de caufa præfentiam acidi, cuncta hæc fymptomata promentis, fufpicari cœpit.

Qua

Qua propter ſolutionem boracis cum melle roſarum aphthis penicillo illinendam præſcribit, ſuggerens, minime obfuturum, ſi quid inde puſio deglutiret etiam; id quod proinde pene ſingulis vicibus ſub litu accidit. Quid fit? aphthæ diſparuere, deceſſit oris exanthema, condylomata exaruerunt, ac genitalium puſtulæ non amplius repullularunt. At rachitide quid demum factum? Hiſce etiam ſuffragatur F. C. OETINGERI (a) apud E. G. BALDINGERUM (b) obſervatio, qui „vidit „ rachiticos, in quibus miaſma variolarum „ retropulſum vel reſorptum, ad oſſa delatum; in quibus morbilloſa acrimonia re- „ ſorpta, ad oſſa delata, in quibus pus vel „ ichor ex fiſtuloſis vel aliis impuris ulceri- „ bus reſorptus, ad oſſa delatus, rachiticas „ oſſium corruptiones produxerunt. Vidi „ (ait) hæc citius vel tardius fieri, & certus „ ſum diverſas plane in humoribus natas „ acrimonias ſimilia oſſium vitia produxiſſe. „ Expertus ſcio, reſorptum ex ulceribus ca- „ coetheis poſt variolas male curatas relictis „ ichorem produxiſſe in uno rachitidem oſſi-

„ bus

(a) Diſſ. de virib. rad. rubiæ tinct. antirachiticis §. 29.

(b) Sylloge ſelect. opuſc. argum. medic. practic. Vol. 5. Nro 9. p. 280.

„ bus mollioribus, in altero rachitidem offi-
„ bus fragilibus, fedulo poft mortem in u-
„ troque cafu examinatis, diftinctam. Ne-
„ que habent, quod obvertant practici, qua-
„ fi illa ulcera cacoethea poft variolas non
„ nifi in fcorbuticis, venereis, vel alia ca-
„ cochymia corruptis relinquantur, & hinc
„ concludant, tamen fuiffe diverfam acrimo-
„ niam, quamquam uterque infans ex una
„ caufa vifa variolis male finitis in rachiti-
„ dem inciderit: fani antea fuerunt, vix
„ ætate differentes, & ex neglectis variolis
„ unius adeo epidemiæ inciderunt in rachiti-
„ dem „.

ζ. *Syphilitica.* Plerique fane crediderunt, rachitidem venereo deberi ut plurimum morbo, cujus etiam fententiæ fuit BOERHAAVIUS (a), & BURGGRAFII (b) certe puer a patre fyphilitico prognatus eft. Verum hæc opinio hodie jam perpaucis arridet. „ Certum eft, inquit SWIETEN (c),
„ lue venerea infectos ex utero materno pro-
„ dire infantes fæpius. . . . An vero tales
„ infantes citius aut pejus rachitide affician-
„ tur, quam alii, non dum videtur penitus
„ con-

(a) l. c. & §. 1488.
(b) Vide §. 10. I. B. 5. b) β.
(c) l. c.

„ constare. Rachitis enim . . . diversus a
„ lue venerea morbus est, qui & facilius cu-
„ ratur, & longe aliam sanandi methodum
„ requirit, quam lues, qua infecti nascun-
„ tur infantes, non autem rachitide, quæ
„ vel nunquam vel rarissime a nativitate in-
„ cipit, sed notabili postea tempore se ma-
„ nifestare solet. Lui congenitæ rachitidem
„ succedere posse nullus dubito; sed & cer-
„ tus sum, sanissimos, dum nascebantur, in-
„ fantes rachitide correptos fuisse, licet nul-
„ lum omnino nec in illis adesset luis vesti-
„ gium usque in corpore, nec in parentibus
„ ullum signum prægressæ olim luis invenire-
„ tur. Unde dum constat, luem & frequen-
„ tes gonorrhœas sic enervare quandoque
„ totum generationis apparatum, ut effœtam
„ ferme genituram impendant miseri procre-
„ andis liberis, videtur concludi posse, sed
„ nullo modo certum est, quod & inde pen-
„ deat origo rachitidis. Præterea lues ve-
„ nerea integro seculo antiquior est rachiti-
„ de „. Quid quod observatum sit, infan-
tes venereos ab assumpto illitove Mercu-
rio evasisse rachiticos (a), contra quam
evenire oporteret, si rachitis venereæ labi
deberetur. Hæc SWIETEN. At enim ve-
ro

(a) Vide §. 35.

ro non pauca ſuppetunt, quæ in contrarium dici queant: nam neque epocha rachitidis uſque adeo evicta eſt; ut iſta antiquiorem ſyphilidem quiſquam pro certo compertoque tenere poſſit, neque etiam mercurius ita conſtanter operari eſt viſus, ut ejus ab uſu non modo nil commodi rachiticis acceſſiſſet, ſed multo potius morbum latentem adhuc evolviſſet potius: quandoquidem indubiis conſtat obſervatis, rachitidem mercurii uſu fuiſſe percuratam, ut alibi (a) dicetur. Quapropter ut demus non omnem rachitidem a miaſmate venereo progigni; nunquam tamen aſſentiemur iis, qui nullam inde rachitidem oriri poſſe, ſibi perſuadent.

CAPUT VI.

PROCATARCTICÆ CAUSÆ.

§. 16.

1. DIÆTA *prava*, ſolida relaxans debilitansque, humores vero attenuans & acore imbuens, paſſim ut excitans rachitidis cauſa habetur (b); cujuſmodi præſertim ſunt ingeſta

a)

(a) Vide §. 35.

(b) BRENDEL l. c. §. 13.

a) *Acescentia* vel acida, ac vel maxime lac: unde morbus hic sæpe debetur nutricibus acescente nimis lacte præditis. Vocabatur G. V. ZEVIANI (a) primo vere A. 1754 ad infantem admodum tabidum cum obstructo ventre, febricula, & aliqua crurum spinæque dorsi curvitate, ingenio prompto & ad miraculum vivaci, floridoque vultu. Sæpe tamen capite dolens tumorem sub aure habuit. Alvi solutio sæpe varieque, at necquicquam, tentata. A dosi magnesiæ quia materiæ aliquid vomuit, iterabatur magnesia addito rheo: unde infans magna materiæ densæ & albæ, consistentia & odore casei, frusta ejicere cœpit. Enim vero toto priori vere lac immoderate immanique vi ingurgitavit, & ab hinc ægrotare occepit. Idcirco rhei usus cum sapone Veneto porro datus: unde cum alvo ac lotio copiosa prodibat materia corrupta caseosi odoris. Inde colli tumor ac cephalalgia minuebantur; superstitibus tamen identidem molestissimis in fronte ac versus inguina doloribus punctoriis. Post 8 dies conquiescente vomitu & alvi fluxu vigor & appetentia rediit. Verum aliquanto inde post dolore frontis & inguinum

facto

(a) l. c. Cap. 3. §. 96. p. 80.

facto frequenti & graviori rediit vehemens febris, intra paucos dies letalis. Perinde H. BOERHAAVE (a) refert, post 8 liberos rite valentes, a matre lactatos; 9^{am} prolem nutrici commissam evasisse rachiticam: unde liquet a pravo nutricum lacte rachitidem consciscì posse, præsertim si notante eodem auctore (b) iisdem illa vitiis laboret, qualia in parentibus culpari alias diximus (c). Huc porro omnino facit, quod de Hornbergæ infantibus E. CAMERARIUS (d) memoriæ prodidit, ubi „infantes . . . potissimum torquet rachitis, prodens se frequentissime atrophia, inappetentia, siti, „ asthmate, tussi ferina sicca ad vomitus usque concitationem, costarum ac sterni cartilaginum distorsionibus ac emotionibus, „ tumore abdominis, eaque pedum paralysi, „ ut eis ne insistere quidem amplius queant. „ Accedit iracundia, facilesque ad eam motus ex re qualibet usque ad spasmodicam „ respirationis interceptionem, indeque oriundos tandem convulsivos motus. Alvo „ nunc

(a) Praxeos P. 5. p. 373.
(b) Aphor. cit. §. 1483.
(c) Vide §. 15. a) & confer SWIETENIUM ad §. 1483.
(d) Act. nat. cur. Vol. 2. Obs. 153. p. 355.

„ nunc libera nunc constipata, junctisque
„ subinde vermium excretionibus a purgan-
„ tium usu. Neque tamen rachitici manent
„ pueri, sed vel superant morbum penitus,
„ vel ab ipso haud adeo lente ad tumulum
„ promoventur. Facit ad genesin mali fre-
„ quentem puerperarum crudior diæta, juscu-
„ la cum pane secalino largiori fermento im-
„ buto facta, cibique duriores & crudior
„ aqua. Infantibus vero exhibent pulmenta
„ spissa ex farina saltim crasse comminuta;
„ accedunt inserti tenellorum ori pro suctio-
„ ne nodi masticato pane secalino acidiore
„ repleti; potus frigidioris aquæ, ac male
„ tecti corpusculi expositio injuriis rigidi
„ aeris, & facta ablactatione usus & frigidæ
„ aquæ & lactis diu in frigidissimo fonte a
„ coagulatione præservati „.

b) *Saccharata;* saccharum enim no-
tante BOERHAAVIO (a) „olea nimis sol-
„ vendo macilentiam inducere potest, ut &
„ attenuatione nimia debilitatem producit &
„ laxitatem nimiam: quare & rachiticis &
„ scorbuticis nocuisse visum „. GLISSO-
NII (b) enim testimonio „observatum est,
„ hoc morbo laborantes dulcia, ut syrupos,

M 2 „ tum

(a) Elem. chem. T. 2. p. 159.
(b) l. c. Cap. 21. p. m. 272.

„ tum bellaria, multoque ſaccharo aut melle
„ condita (quæ aliis pueris in deliciis eſſe
„ ſolent) averſari; forte hæc iis quoque no-
„ xia ſunt, quem ad modum & ſcorbuti-
„ cis „. Saccharum ſane duo BÜCHNERI
(a) infantes male ferebant; niſi id aut illorum
idioſyncraſiæ aut alii cauſæ fuerit dandum.
Suo quidem acido ſal hic abundat; ſed utrum
iſtud oſſibus inimicum ſit (non enim ab omni
acido oſſa læduntur), haud dum ab experi-
entia conſtat, uti nec certa fide probatum
eſt, ſaccharum rachiticis nocuiſſe. Eo vero
eſt mirabilius credidiſſe BOERHAAVIUM
(b), poſſe ſacchari uſu parentum humores ita
attenuari ac ſolida debilitari, ut procreandis
prolibus rachiticis evadant obnoxii: dum in
contrarium non pauca habentur exempla adul-
torum ſaccharo immoderate uſorum ſine ulla
manifeſta noxa. Sic SWIETEN (c) „me-
„ minit ſe legiſſe olim de B. COSTERO (d)
„ egregio Juriſconſulto Batavo, qui ſedenta-
„ riam vitam egit, ſed ſimul ſobrie admo-
„ dum vixit; dulcia autem in cibo & potu
„ amavit adeo, ut tantam copiam ſacchari
„ ab-

(a) Vide §. 10. I. B. 1. b) 5. b) δ. б.
(b) Aphor. §. 1482.
(c) Ibidem.
(d) Hiſtor. Verhaal &c. in de Voorreeden.

„ absumpserit solus, quæ 5 vel 6 aliis ho-
„ minibus suffecisset: nec tamen inde un-
„ quam nauseam sensit vel biliosas eructatio-
„ nes, nec morbis obnoxius vixit; sed ultra
„ 90 annum senio exhaustus non morbo in
„ lectulo mortuus inventus fuit. Plura ex-
„ empla hominum, qui sacchari ac mellis
„ ingenti copia usi fuerunt, alibi (a) haben-
„ tur, & tamen longævi sanique fuerunt „.

c) *Saturnina* quoque hic non nullis fuere suspecta. J. H. SCHULZE (b) suspicatus est etiam edulia in vasis e stanno, quod plumbo est adulteratum, confectis aliquid ad accersendam rachitidem valere, præsertim si edulia fuerint acida, quæ plumbum solutum secum tenello corpori invehant. „Mihi qui-
„ dem (ait ille) non obtigit sufficiens occasio
„ ad observationes in hac re stabilienda ne-
„ cessarias colligendas; verum unius memini
„ familiæ, in qua unam prolem hic morbus
„ abstulit, alteram (forte nunc etiam morte
„ ablatam) male & miserandum in modum
„ confecit: ubi mihi primam de stanno suspi-
„ candi ansam fuisse oblatam fateor; cum
„ viderem haud vulgare illud, sed artificio-

 „ sius

(a) SLARE de sacch. & lap. bezoar. 8vo Londin. 1715.

(b) Diss. mors in olla §. 37. sqq.

„ ſius præparatum in tota illa domo adhibe-
„ ri. . . Forte non difficillimum fuerit fun-
„ damentum rei attingere, ſi ratione habita
„ ejus temporis, quo primum in Anglia hic
„ morbus auditus fuit, ſedulo inquiratur,
„ quo tempore cœptum ſit ſtannum adjecto
„ antimonio & biſmutho temperare, porro-
„ que, conſideretur, an morbus hic etiam
„ illos affligat, quorum domibus ſtanni uſus
„ negatus eſt„? Neque etiam alienus ab hac opinione fuit BRENDELIUS (a). Verum hodie ſatis conſtat, nihil hic plumbo deberi, poſtquam rachitis & plebi & agreſtibus obſervata eſt eſſe perquam familiaris, quibus ſtanni plumbique uſus eſt prorſus nullus.

d) *Lenta* glutinoſa, farinacea, in primis immodicus panis eſus; quod inde viſcidus, acor, meſeraicarum glandularum infarctus & atrophia enaſcantur. Conſtans enim fere eſt obſervatio, rachitidem poſt ablactationem incipere fieri conſpicuam, quo tempore infantibus cibi farinacei panisque præberi ſolent. „ Quemadmodum, inquit
„ STORCH (b), non nulli infantes ſub mul-
„ to lactis uſu emaciantur, ita etiam alii a
„ probo lacte pancratice valent, ut non
„ nulli

(a) l c. §. 12. nota (n).
(b) Von Kinderkrankh. l. c. p. 257. ſq.

„ nulli robufti, craffi, ac præ obefitate
„ pene deformes evadant: ubi primum au-
„ tem ab uberibus depulfi funt, collabitur
„ caro, fiunt fomnolenti, morofi, inquieti,
„ aut valetudinarii etiam, & ad voracitatem
„ ufque famelici, appetentiffimi durorum,
„ dyfpeptorum ac frigidorum, cafei, fru-
„ ctuum horæorum & ficci panis, uti &
„ multi potus frigidi noctu præfertim „. Atque ex nato inde lento acore facilis rachitis.

§. 17.

2. DENTITIO autem confenfu omnium inter principes rachitidis caufas procatarcticas eft habenda. Hæc enim vero STORCHIO (a) notante in rachiticis plerumque fera eft ac lenta, ut ut in aliquibus maturior etiam & celeris; omni autem ratione exlex (b), ita ut jam molaris jam incifivus dens erumpat. In aliis porro placide fuccedens; contra ea in multis difficilis fpafmisque & convulfionibus comitata. Quocunque vero acciderit modo. femper ferè fub illa primum occipit (ni ex utero mox afferatur) hic morbus,

 „ quem

(a) Ibidem 2 Band 1 Cap. p. 9.
(b) Ibid. 3 Band 16 Cap. p. 258.

„ quem nos quidem, ait BÜCHNERUS (a),
„ hactenus non aliter quam a dente ortum
„ obſervavimus : dentitio ergo ipſa nobis
„ vera cauſa eſſe videtur, quæ in ſubjecto
„ per alias cauſas prædiſpoſito rachitidem
„ determinet „. Cum id mirum videretur,
in cauſam inquiſitum eſt, quam varii dedere
variam. PETITUS (b) eam in dolore ejusque
ſequelis quæſivit humores vitiantibus &
æquabilem turbantibus nutritionem; BÜCHNERUS
(c) in ſepſi cacochymiæ tunc enata;
M. HALLERUS (d) in ſaliva tunc uberius
ſecreta, deglutita, reſorpta, & ita humores
omnes omniaque ſolida ipſaque oſſa reſolvente,
&c. Unde unde ſit, hocce ſane tempore 7
BÜCHNERI (e) infantes in rachitidem inciderunt,
& plurimorum quoque aliorum morbus
in eandem incidit periodum.

§. 18.

(a) l. c. §. 18. & §. 13. Obſ. 1.
(b) l. c. p. 524. ſq.
(c) l. c. §. 20.
(d) Diſſ. de rachitide (8vo Viennæ 1782) Cap. 6. §. 4. p. 71. ſq.
(e) Vide §. 10. I. B. 1. b. c. 5. b. δ. 6, §. 11. Nro 6. 7. a) §. 27. a) §. 29.

§. 18.

3. OSSIUM *morbi* alii, præ primis autem fracturæ artuum, latentem dispositionem rachiticam in nervum erumpere faciunt. CAMERARII (a) quippe puer fracto pede rachiticus evasit, & J. P. BÜCHNERI (b) puellarum una ex quo femur fregit perfecte evasit rachitica. In ISENFLAMMII (c) porro adolescente licet ante femoris fracturam in thorace jam manifesta adfuerint rachitidis indicia; tamen post fracturam artus & curvi & nodosi celeriter effecti sunt.

§. 19.

4. „AER *humidus* & *frigidus* multum „huc contribuere potest, inquit GLISSONIUS (d) . . . Hinc loci maritimi, paludinosi & pluviis imbribusque frequentioribus „obnoxii, imo vel numerosis aquarum scaturiginibus irrigui, ceteris paribus in hunc „morbnm fœcundiores esse solent. Similiter ædes juxta ripas fluminum majorum,

(a) Vide §. 10. I. B. 5. a). β.
(b) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. b.
(c) Ibidem.
(d) l. c. Cap. 16. p. m. 186.

„ juxta ſtagna piſcinasque exſtructæ hoc no-
„ mine culpantur „. Idcirco etiam rachitis
Angliæ velut endemia eſt; enim vero „ ſci-
„ endum eſt, inquit idem GLISSONIUS
„ (a), Angliam eſſe inſulam, & non nihil
„ humiditatis a vicinia maris, tum frigidita-
„ tem a diſtantia ab æquatore mutuare; de-
„ inde eam innumeris prope fontibus ubivis
„ fere locorum ſcaturientibus abundare; de-
„ nique multis pluviis iiſque frequentioribus
„ quam plerasque alias regiones irrigari „.
Quod poſtremum de Anglia GARENCIER
(b) quoque teſtatum reliquit ſcribens: „ hæc
„ regio cœlorum veluti matula eſſe videtur,
„ in quam Jupiter per cribrum mingit: unde
„ non infacete Gallus quidam ex Anglia re-
„ diens & alii eo loci proficiſcenti obviam
„ factus dixit: ſi ſolem conſpexeris ibidem,
„ velim me ipſi commendatum habeas; per
„ duos enim menſes, quibus ibi fui, illum
„ videre mihi non licuit „. Et certe rachi-
tis GLISSONIO (c) teſte primum in occi-
dentali Angliæ tractu innotuit; deinceps vero
pene omnia loca occidentalia & auſtralia per-
agravit; in ſeptemtrionalibus autem partibus
multo

(a) Ibid. Cap. 19. p. m. 235.
(b) Angliæ flagell. p. 83.
(c) l. c. Cap. 1. p. 3.

multo tunc adhuc rarior erat, nec vulgata. Eadem quoque de caufa, notante BOOTIO (a), morbus hic vulgari cœpit „ in Hibernia „ ab aliquot annis, ubi antea folebat rariffi- „ mus effe ac vix cognitus „ : forte quod ad illud ufque tempus medicorum ingenium in fe haud converterit, non vero, quod, ut Auctor hic opinatur (b) „ fiderum ictus ifti „ (morbo) procreando vel fovendo magno- „ pere inferviunt „ . Ob eandem utique cœli naturam eodem pene, quo in Anglia, tempore in Gallia rachitis, dudum forte antea vulgata, obfervari primum cœpit, idque BOOTIO (c) perinde teftante; licet SWIETENIUS (d), qui librum ejus non vidit, dicat ab ipfo nullam Galliæ, fed Angliæ tantum ac Hiberniæ, mentionem fieri: qui tamen diferte „ morbum iftum (inquit) non „ in Anglia dumtaxat & Hibernia, fed & in „ aliis quoque regionibus graffari veri fimi- „ le eft, & de Gallia quidem mihi certiffimo „ conftat; quippe illo trium annorum & di- „ midii fpatio, quod effluxit, ex quo ifta „ fcripferim, diverfos hic Parifiis infantes

„ vidi

(a) l. c. p. m. 30.
(b) Ibidem p. 33.
(c) Ibidem p. 36.
(d) l. c. ad §. 1480.

„ vidi eo laborantes, eosque methodo mihi „ usitata atque isto capite indicata feliciter „ persanavi „. In Hollandia perinde frequentem esse rachitidem PETITUS (a) aliique testantur; quippe quæ similem prioribus atmosphæræ statum habeat. Idem etiam est de multis Germaniæ locis, ubi rachitis est endèmia. Sic F. HOFFMANNUS (b) in humido frigore causam reposuit „ cur . . . „ Halæ, quæ tam ob Salæ præterlabentis & „ salinarum effluvia, quam ob sulphureum „ carbonum fossilium fumum atmosphæra valde humida cingitur, pueri rachitici se nobis crebrius sanandos offerant „. Perinde J. P. BÜCHNERUS (c) de Argentoràto agens „ de cœlo Argentoratensi (ait) id . . . „ notabis, quod cum apertum & omni vento pervium sit, salubritate se se admodum „ commendet; quod vero, cum frequentes „ rivi urbem interlabendo distinguant, circumque fluant, cum proximus quoque „ Rhenus in aerem evolutos vapores suos „ transmittat, cum demum gremium vallis „ levibus paludibus penes Rhenum notàtæ

„ oc-

(a) l. c. p. 524.
(b) l. c. Cap. 9. thes. path §. 8. p. m. 489.
(c) l. c. §. 17.

„ occupet, humidius utique cœlum noſtrum
„ exſiſtat. Inde eſt, quod magis relaxata
„ corpora, atque hinc pulcherrime quoque
„ inſignia hic reperias: inde eſt, quod quæ-
„ que tempeſtas humida mox officinas no-
„ ſtras formulis medicis repleat. In ſpecie
„ de caſtello tenebis, me noviſſe, qui dum
„ huc ex urbe migraſſent, brevi ita relaxa-
„ tôs eſſe, unum ut cachecticum facie fer-
„ ret, in incompletam herniam & quartanam
„ incideret, alterum ut ſtrictior antea exſuc-
„ ciorque laxata cute totus repleretur „.
Paulo ante (a) vero: „ in caſtello, quod
„ humidius cœlum quam ipſa urbs ſortitum
„ eſt, mirabar numerum & rachiticarum &
„ cachecticarum prolium. Hic morbus inter
„ juventutem Argentoratenſem, ubi ob cœli
„ humiditatem corpora pulchra & relaxata
„ frequentiora ſunt, creberrimus occurrit „.
Hæc autem ut ut ſint, negat tamen STORCH (b)
ſoli id genus cœli locique conſtitutioni mor-
bum ex toto eſſe tribuendum, ſed ejus hæ-
reditate accepti geneſin tantum accelerari pro-
moverique, poſtquam per connubia rachitico-
rum ex uno ſolo ad aliud fuerit translatus,
ut

(a) ibidem §. 13. Obſ. 5. 6.
(b) l. c. 3 Band p. 266.

ut ex GOHLIO ſuperius (a) de Berolinenſibus dictum, quod ipſum etiam G. C. GAHRLIEPIUS (b) de conſtitutione epidemica Berolinenſi A. 1701 agens notavit, nimirum Berolini „ante . . . raram, nunc ab adventu Gallorum exulum inter Germanos etiam, „ infantes præſertim, fere endemiam rachitidem „ evaſiſſe.

§. 20.

5. CONTAGIUM autem ab rachitide in totum abeſſe teſtatur GLISSONIUS (c): „ etenim obſervamus (ait ille) frequenter „ pueros ſeu coætaneos ſeu prope coætaneos „ in iiſdem ædibus enutritos, quorum unus „ aut alter hoc morbo forte afflictus fuerit, „ dum alius aut plures eorum minime laborent: imo novimus pueros non tantum „ communibus ædibus aſſiduoque mutua ſocietate gaudentes, ſed & quotidie communi menſa & lecto utentes, quorum alter „ hoc malo affectus ſocium convictus & concubitus nullo modo infecerit; quod ſane „ vix videtur contingere potuiſſe in morbo

„ pro-

(a) Vide §. 14.
(b) Miſc. nat. cur. Cent. I. 2. app. p. 23.
(c) l. c. Cap. 16. p. m. 185.

„ proprie contagioſo „. Neque etiam quiſquam alius obſervatorum contagii hocce in morbo viſi meminit.

CAPUT VII.

PROXIMA CAUSA.

§. 21.

Proxima *cauſa* rachitidis ad noſtram uſque ætatem ſatis obſcura manſit: ut adeo mirum non ſit aliam atque aliam a pathologis fuiſſe aſſignatam. Infinitus ſim, ſi eas hic ſingillatim perſequi omnes ordirer. Multi cum GLISSONIO (a) medullam ſpinalem ſpiritibus imperviam eſſe voluere (b); STAHLII aſſeclæ inæqualem partium organicarum nutritionem errore principii vitalis factam culpabant (c); in jecur omnem morbi ortum rejecit A. BOOTIUS (d); abdominalium viſcerum obſtructionem pro rachitidis proxima cau-

(a) l. c. Cap. 4. ſqq.
(b) F. HOFFMANN l. c. §. 4.
(c) J. STORCH l. c.
(d) l. c. p. m. 36.

caufa G. HARRIS (a) habuit; quam in folo glandularum meferaicarum infarctu vifcido repofuit L. HEISTER (b). Alii ad acrimonias refpexere cum J. LINDESTOLPIO (c), & J. Z. PLATNER (d) opinabatur effe fucci nutrientis e crudo vitiofoque chylo confecti in offibus corruptionem; contra ea ZEVIANI (e) univerfam humorum maffam acore a lacte affumpto corruptoque imbui cenfuit. Soli atoniæ infigni morbum deberi vult J. P. BÜCHNERUS (f). Rectius H. BOERHAAVIUS perfpexit proximam rachitidis caufam neutiquam repertum iri in folo feu folidorum feu humorum vitio, fed utrinque effe quærendam; modo rem acu tetigiffet in ea ftatuenda; ipfi enim eft (g) „ caufa proxima „ mali cacochymia iners, mucofa, frigida, „ vappida, latente forte leni labe venerea „ permifta, cum laxa partium firmarum fa„ brica „. Verum ut de humorum lentore frigido dicam nihil, certe miafma venereum

SWIE-

(a) De morbis acut. infant. p. 24.
(b) Compend. med. Cap. 18. §. 20.
(c) De venen. Cap. 14. thef. 38.
(d) Inftitut. chirurg. §. 1071.
(e) l. c. Cap. 3. §. 64. p. 57.
(f) l. c. §. 17. p. 290.
(g) l. c. §. 1488.

SWIETENIO (a) quoque hic diſplicuit. Singulis vero hiſce aliiſque id genus circa proximam rachitidis cauſam datis hactenus opinionibus convellendis immorari nec lubet nec vacat; præſertim cum id jam abunde præſtiterit LE VACHER (b); docueritque ignotam adhuc eſſe proximam morbi cauſam.

§. 22.

Si tamen in uſque adeo abdita ægritudinis hujus indole conjecturæ locus eſt, atque ad ſingula quæque rachitidis phænomena advertamus animum, veri omnino ſimile eſſe apparebit, proximam ejus cauſam quæri oportere in p. n. *ſolidorum laxitate humorumque acore.* Id quod præ primis perſuadent:

1. *Ætas* tenerrima rachitidi obnoxia; ſolidorum laxitate maxime inſignis atque ad acorem generandum perquam idonea, quem

2. *Ingeſta* huic ætati ſolennia; lac nempe ac lacticinia aliaque vegetabilia in cibum data promptiſſime inducunt.

3.

(a) Ibidem.

(b) Traité du Rakitis ou l'Art de redreſſer les Enfans contrefaits. 8 à Paris 1772.

N

3. *Tenuitas ſanguinis*, acoris in maſſa humorum præſentis certus effectus, in rachiticis varie ſe ſe prodens. Teſtatur DU VERNEY (a) carnes rachiticorum albas eſſe, molles, decolores, ſanguinem vero aquoſum & valde diſſolutum, & in rachitica BÜCHNERI (b) puella a morte ſecta perinde „ſan„ guis ſummopere tenuis, reſolutus & ruti„ lus erat „.

4. *Mollities oſſium* rachiticorum, quam & BOERHAAVE (c) & RUYSCHIUS (d) ab acido effici non abs re ſuſpicati ſunt; quandoquidem nullum hactenus præter acida menſtruum, quo oſſa humana molliantur, in rerum natura nobis innotuit.

5. *Vapor acidus* manifeſtus nares feriens ſub ſectione rachitici cadaveris ab RUOFFIO (e) memorata. Denique

6. *Therapia* antacida morbum, ut viſuri ſumus, feliciſſime tollens, dum omnis alia medendi ratio hic inutilis obſervatur.

Ve-

(a) Traité des Maladies des Os. T. 2. p. 291.
(b) Vide §. 10. I. B. 5. b) δ. b.
(c) Elem. chem. T. 1. p. 737.
(d) Adverſ. anat. dec. 2. Obſ. 6. p. 16.
(e) Vide §. 10. I. B. 5. a) β.

Verum enim vero ut ut hæc perquam ſint probabilia, una tamen ſupereſt difficultas elidenda, nimirum undenam tantus acoris in humoribus proventus ſit repetendus? Ex primis enim viis illuc transmitti haud videtur; tunc namque in primis viis acidum deberet maxime abundare; quod tamen ſymptomatum ab acido primarum viarum oriundorum abſentia refellit, aut certe non tanta adſunt intenſitate, quantum ubertas illa acidi poſt ſe alias trahit: reliquum ergo eſt, ut acor ille ex ipſo ſanguine extricetur. Eſtne igitur efficiens ejus cauſa laxior principii alcalini volatilis cum acido (e quibus animalis ille noſter ſal ammoniacalis coaleſcit) in humoribus noſtris nexus, ita ut facile jugiterque diffletur e corpore alcali, manente in humoribus & ſemper uberius accreſcente acido? Et ſi iſtud ita ſe habeat, quæ demum cauſa erit, quæ nexum acidum inter & alcali efficiat minus, quam in ſanis, arctum facileque diſturbandum? Hæc ego felicioribus ingeniis diſpicienda relinquo. Id unum opportune hic addendum cenſeo, acori illi ſanguinis procul dubio ſeram rachiticorum dentitionem eſſe tribuendam, obſtante nempe dentium oſteogeniæ acido. Quam ſero autem ſæpenumero dentes in rachiticis generentur, documento ſunt duæ BÜCHNERI

puellæ, quarum una (a) ut ut 15 menfes vixerit, nullos nacta eft dentes; altera (b) autem 3° primum anno dentes 10, caninos ac molares, fimul ac femel nacta non multo inde poft obiit.

CAPUT VIII.

DIAGNOSIS.

§. 23.

DIAGNOSIS *rachitidis* duplex eft:

I. *Abfoluta*, eaque

1. *Imminentis*, difficillime condenda; namque „ adeo obfcurus eft, inquit GLISSONIUS (c), hic morbus, ut ante fui apparitionem ægre fenfibilis habeatur „. Interea tamen opinione BRENDELII (d) „pertinet ad illam (diagnofim) infantes citius „ loqui quam incedere, languidos effe, vix „ ferre motum, habitu corporis marcido ap- „ pa-

(a) Vide §. 30. e).
(b) Vide §. 11. Nro. 6.
(c) l. c. Cap. 21. p. m. 266.
(d) l. c. §. 4.

,, parere ,,. At enim vero tunc malum non tam imminet, quam jam occipit.

2. *Præsentis* autem obtinetur per symptomata vel aliqua huic morbo propria (ut sunt articulorum nodi, curvitas artuum, &c.) vel jam collectim præsentia. Nullum autem certius est occipientis rachitidis signum debilitate illa (a) musculari sine manifesta alia causa ingruente, assiduoque durante & jugiter invalescente, cui etiam primas tribuit GLISSONIUS (b).

II. *Relativa* porro, qua morbus præsens ab hydrocephalo, atrophia simplici, aliisque affinibus ægritudinibus, queiscum confundi solet, discerni queat, minus est implicata, quam claram certamque reddunt symptomata propria rachitidi præsentia, absentia vero symptomata, quæ affinibus illis morbis perinde sunt propria; nisi forte cum hisce rachitis fuerit complicata: tum omnino utraque aderunt singulis hisce morbis solennia symptomata.

§. 24.

Pathognomico autem signo rachitis haud dum donata est; vidimus enim singula illius symptomata (c), etsi quædam ipsorum ei soli

(a) Vide §. 11. Nro 1.
(b) l c. p. m. 265.
(c) Vide §. 10. seqq.

propria, haud omni morbi tempore, imo nec in omni rachitico præſto eſſe, præter ſolam forte muſcularem illam debilitatem (a).

CAPUT IX.

PROGNOSIS.

§. 25.

Duratio *rachitidis*, quoad vel necet vel diſpareat, eſt varia: duravit
anno amplius in puero VOGELII (b),
13 menſes in puero BURGGRAFII (c),
1½ anno in puellis BÜCHNERI (d) ac STORCHII (e),
2¼ annis in puella alia BÜCHNERI (f),
4 annis amplius in STORCHII (g) puero,
4½ an-

(a) Vide §. 11. Nro 1.
(b) Vide §. 10. I. B. 5. b) β.
(c) Ibidem.
(d) Vide §. 11. Nro 6.
(e) Vide §. 10 I. B. 5. b) β.
(f) Vide § 11. Nro 7. a).
(g) Ibidem Nro 1. B. b).

$4\frac{1}{2}$ ann. in puero BÜCHNERI (a), &
6 annis in alio (b),
6 vel 7 annis in infante RUOFFII (c),
12 annis in una BÜCHNERI (d), &
15 annis in altera ejufdem (e) puella,
40 annis denique in C. TACCONI (f) femina,

quæ circa 3um ætatis annum anterius pofteriufque gibbofa admodum fieri cœpit, ac brevi poft non modo fpina dorfi cum coftis, fed etiam offa artuum fuperiorum perquam curva evafere: unde tota ftatura pufilla evafit. Verfus 7um annum ætatis acceffere etiam inertia, debilitas, impotentia motus mufcularis, aliaque omnia fymptomata rachitidis. Interea tamen fub continuo morbi incremento ægra vixit ad 42um vitæ annum, tuncque doloribus aliisque malis exhaufta obiit. In abdomine cadaveris jecur plane ad claviculam ufque pertinebat, cumque ifto & ftomacho ac liene pars una inteftinorum in thoracis latebat cavo, altera in

(a) Vide §. 29.
(b) Vide §. 10. I. B. 1. c).
(c) Ibidem 5. a) β.
(d) Ibidem 5. b). δ. 6.
(e) Ibidem Nro 1. b)
(f) Comment. Bonon. Vol. 5. P. 2. p. 81.

pelvi. Porro tuber ingens in abdomine repertum, album, tactu asperum, non tantum totum ventrem, verum insignem quoque thoracis cavi partem, implens, tenera membrana tenui, e lumborum vertebris egressa, circa renes crassiore mollioreque quam uspiam alibi reperta, investitum, copiosisque vasis varicosis scatens. Videbatur istud primum scirrho simile, & 4 diversis e partibus constans, quas totidem velut sulci dirimebant. In partem ad umbilicum primum occurrentem culter cum intro adigi non posset, serra applicata: quod ossea substantia intus latere crederetur, qualis reipsa est reperta. In recluso ita tubere cavum cranii humani capacitatem æquabat, humoris viscidi fere sesquilibram continens, interiusque perinde membrana investitum. Ad umbilicum crassities tuberis erat digiti latitudine, in origine vero sua circa lumbos æquabat crassitie $2\frac{1}{2}$ digitos latos. Ubi os æmulabatur, constabat spongioso texto; sed quo diaphragmati fiebat propior, mollior erat, ac tandem scirrho similis esse videbatur. Origine autem curatius investigata compertum est, esse mesenterii tuber. Alterum tuber priori admodum fuit simile, at merus scirrhus, nuspiam adhuc ossescens; dextro in latere a priori tubere contingebatur, locum jecori alias ac ventriculo proprium obtinens, primique ad instar tuberis cavum ad lib. ij. liquidi continebat, sub-

ſubſtantia 2 digitos tranſverſos craſſa præditum. Tertium quoque tuber ſcirrhoſum, at primo minus, lævo reni tam arcte adhærebat, ægre ut inde avelli potuerit. Ren hic dimidio minor erat dextro. Quartum denique tuber binis præcedentibus ſimile, ac totum pene in thoracis cavo locatum, ſuperius cum primo tubere connexum fuit. Quatuor hæc tubera ſimul 34 pollices longa, 24 pollices lata 32 lib. appendebant. Præter hæc vertebras coſtasque caries vitiavit; nec alia rachitidi familiaria phænomena deſiderabantur.

§. 26.

2. CURABILITAS *rachitidis* a variis obſervatoribus varie adumbratur, & quidem notante GLISSONIO (a) „ morbus hic ſpe„ cie ſua letalis non eſt, imo non nunquam „ adeo levis mitisque eſt, ut pueri eo affe„ cti ſolo ætatis beneficio, calore vitali au„ cto, eoque vi frequentiorum exercitiorum „ ad partes externas evocato abſque medi„ camentis convaluerint. Aliquando tamen „ adeo graviter affligit, ut optimis etiam ad„ hibitis præſidiis vix imo ne vix quidem im-

 „ mi-

(a) l. c. Cap. 23. p. m. 284.

„ minens vitæ periculum præcaveatur „. Pergit deinde prolixe ſigna percenſere, quæ vel ſalutem ſperare jubent, vel interitum portendunt; hæc autem F. HOFFMANNUS (a) paucis ita complexus eſt: „ morbus invaleſcens ſi ſuper 5um ætatis annum aut diutius inhæret, difficulter curatur, & corpus plerumque languidum ac deforme juventuti tradit; & niſi accedentibus juventutis annis, ubi totum corpus maximam patitur mutationem, penitus tollitur, per totam vitam nullam ſanationis ſpem admittit. Nec minorem habet difficultatem ſanatio, ſi per hæreditariam diſpoſitionem morbus fuit inductus, aut mox primis a nativitate menſibus obortus. Denique ſi phthiſis cum hectica febre, hydropicus tumor, aſthma vel diarrhœa ſuperveniunt, ſpes in anguſto eſt poſita. Quæ vero ab aeris aut victus vitio oritur rachitis, aut variolas, ſcabiem aliaſque cutis effloreſcentias ſubſequas habet, nec cum tanta oſſium ſpinæque dorſi incurvatione & motus impotentia conjungitur, faciliorem recipit medelam „. A. BOOTIUS (b) vero rachitidem tantum non ſem-

(a) l. c. theſ. pathol. §. II.
(b) l. c. p. m. 31.

ſemper curabilem eſſe vult, modo nec prave nec ſera nimis therapia ſit. „ Eſt . . . le-
„ talis hic morbus (ait ille), ſi vel negli-
„ gatur penitus, vel ſero aut prave curetur,
„ plurimoſque quotidie abſumit; neque ullus
„ eſt annus, quo non aliquot millia infantium
„ eo pereant . . . Morbus iſte (a) ægrius
„ tollitur, ſi a jecore cœpit, quam ſi a pe-
„ ctore; magisque etiam, ſi a primo ortu
„ infans ei obnoxius fuerit. Quando in pe-
„ ctore ipſo originem habet, curatio ejus ſa-
„ tis facilis eſt . . . Ac vere affirmare poſ-
„ ſum (b), fratrem meum G. BOOTIUM &
„ me quam plurimos ita integræ ſanitati re-
„ ſtituiſſe, non modo qui eo leviter ac nu-
„ pere laborabant, ſed & qui diutius ac gra-
„ vius eo afflictabantur, ac quidem non nul-
„ los, in quibus adeo inveteratus erat, ut
„ vix ſanationem admittere poſſe videretur„.
Eandem cum BOOTIO ſententiam de curabilitate rachitidis tuetur C. STRACK (c) dicens: „ ad id (i. e. curationem) autem nul-
„ lum, niſi quo morbus incipit, opportunum
„ tempus eſt: intra id enim morbus curatio-
„ nem & recte admittit, & cito excutitur;
„ quæ

(a) Ibidem p. 33.
(b) Ibidem p. 35.
(c) l. c. p. 162.

„ quæ obſervatio neminem eorum quos plu-
„ rimos accepi, effectu orbum reliquit. Si
„ morbus non prius cognoſcitur, quam ubi
„ tophi juxta articulos fiunt, & venter intu-
„ meſcit, is certam quidem adhuc curationem
„ recipit, at longius tamen ad eam tempus
„ requirit „. Ego ſi rachiticorum ſyllabum,
quem coram habeo, intueor, parem fere mor-
bo ſuperſtitum numerum numero mortuorum,
quos aut neglecta medendi methodus aut mor-
bi immedicabilis vis abripuit, reperio.

§. 27.

3. SOLVITUR *rachitis* triplici fere na-
turæ niſu, videlicet

a) *Ætate* accreſcentibus viribus præ
primis non dum primo ſeptenario expleto.
„ Multos novimus, inquit GLISSONIUS
„ (a), ſolo beneficio aucti caloris ſive incre-
„ mento ætatis ſive exercitiis ſanatos abſque
„ ope medica, quos nemo amicorum affectos
„ putaverat „: id quod etiam S. FORMIUS
ſua in praxi obſervavit (b). Refert etiam
J. STORCH (c) proprium ſuum filium 3°
æta-

(a) l. c. Cap. 19. p. m. 239.
(b) Vide §. 6.
(c) Obſ. clin. ann. 6. Mart. Cl. 3. p. 465.

ætatis anno poſt aliqua rachitidis ſymptomata ſuperata loqui & incedere cœpiſſe, indeque intra annum & corpore & animo evaſiſſe perquam alacrem. Haud ſecius J. F. ISENFLAMMII (a) adoleſcens 15 annorum 5° ætatis anno peſſime erat conformatus, ambæ tibiæ perquam fuere introflexæ, femora vero parumper extrorſum, nec humeri & antibrachia erant prorſus recta, atque in articulorum epiphyſibus protuberantiæ manifeſte tangebantur. Parentibus anxiis varias jam machinas applicare volentibus rem Auctor diſſuaſit, ægrumque naturæ voluit relinquendum. Ita factum. Inde 8° ætatis anno deformitas jam dimidio minor, ab hinc poſt unum alterumve annum prorſus evanuit, ita ut nunc adoleſcens citra ulla in & externa remedia artus habeat emendatiſſimos ſine ullo priſtinæ deformitatis veſtigio. Denique & J. P. BÜCHNERI (b) „puella . . . a dentitione abſque „ convulſione ſuccedente nodoſa facta eſt; „ ſed 7° anno morbum ſpinalem adhuc imperfectum exuit. Semper adhuc puellæ „ corrupti dentes excidunt, ſed reparantur. „ Variolis diſcretis bis laborabat & 3° ætatis „ anno & 14°. Nimirum ſtatum 2æ ægræ

(a)

(a) l. c. §. 86. p. 392. ſeqq.
(b) l. c. §. 5. p. 280.

„(a) ad 7um usque annum servavit„. Isthæc autem non eatenus accipienda sunt, quasi vero cuncti id genus ægri, si septimum attigerint annum, evadant ab rachitide liberi, nec abs re id refellit J. D. GOHLIUS (b) „pro „ recepta (inquiens) observatione habetur, „ quod rachitis sponte quasi cum septenario „ primo resolvatur; quam autem mancam „ esse ex indice nostro docemur: mortui enim „ sunt hoc morbo æque, qui infra septenarium „ ætate constiterunt infantes, ac juve„ nes, qui ultra eundem annos extenderunt „ ad 14 & 15„. Et certe plures id etiam BÜCHNERI (c) aliorumque casus testantur. Idem quoque de pubertatis annis tenendum est, circa quos non nullis rachitidem abire D. W. TRILLERUS (d) commemorat.

b) *Metastasi*; cujus tamen unicum, quod sciam, exemplum prostat, ab G. H. KOENIGSDOERFFERO (e) literis proditum:

(a) Vide §. 10. I. B. 1. b).
(b) l. c. dec. 2. vol. 7. sect. 1. p. 58. sq.
(c) Vide §. 10. I. B. 1. b). 5. b). δ. b.
(d) Diss. de morbis pubertate solutis 4° Vitemb. 1770 Resp. D. G. BERTHOLDO) §. 12.
(e) Diss. de inflammatione oculor. a rachitide cum tuberculis in inter. palpebrar. tunica (4° Halæ

tum: puellam decennem non optimo corporis habitu, macie & humoribus ab rachitide neglecta vitiatis confectam Auctor nactus curandam cum tumidis colli parotidumque glandulis ac biennali ophthalmia aerem lucemque ac palpebrarum diductionem dolorificam non ferente. Tumebant MEIBOMII glandulæ, simulque interiorem palpebræ tunicam obsidebant eminentia mollia cedentiaque vel carnosa tubercula ophthalmiam foventia. Fluebant multæ lacrimæ calidæ, pituitæ palpebras per noctem glutinaturæ fere expertes. Interdum cephalalgia ex temporibus in oculos excurrens urgebat. Modicus palpebrarum tumor cum rubore tarsorum. Quandoque febris etiam, quam superveniens vomitus cito solvebat. Appetentia nimia. Post frustraneum variorum topicorum usum ophthalmiater Anglus non nulla tubercula exscidit. Hæmorrhagiam secuta suppuratio cum aliquo, at non diuturno, levamine; namque ulcusculis paulo post glutinare vix occipientibus morbus pristina cum vehementia rediit. Donec tandem discussæ idoneis præsidiis inflammationi successit plena oculorum sanitas. Sed simul etiam cœpit rachitis in aliis corporis partibus reviviscere, spinam dorsi ad mo-

---

læ 1751. Præf. A. E. BÜCHNERO) §. 2. p. 10. §. 8. p. 21. §. 13. p. 36. §. 15. p. 38.

modum literæ S curvando, aliaque folennia producendo fymptomata. Qua propter omnis curatio ad rachitidem directa felici eventu.

c) *Febre* denique humores rachiticorum ab acida dyfcrafia ad alcalefcentem ftatum traducente: hinc Scoti rachitidem febre per artem excitata fanare perhibentur (a), & J. STORCHII (b) trimulus infans ejufdem beneficio convaluit, dum pedibus non dum hactenus valens ac per vices epilepfiæ obnoxius poft hujus acceffionem 4^a^ Decembris toleratam multis avide ingeftis cibis 12^a^ Decembris æftu ac tuffi prehenditur. A data tinctura refrigerante ac potiuncula die 15ta emendatus, æftu facto mitiore, lenique fudore oborto, ægroque cibum denuo pofcente. Idciro tinctura continuata. Poftero die infans menfæ affidens dum fuillam comedit, 17^a^ die ex fpafmo rurfus decumbere cogitur. Data itaque mixtura:

℞. Aquæ fl. tiliæ
— pœoniæ aa unc. j.
Pulv. fpecif. ceph. MICH. fcrup. fem.
Sacch. perlat. drach. j. M.

Die 18^a^ fpafmus abiit, exceptis digitis, quos adhuc contrahebat. Repetita potiuncula, data-

---

(a) Vide §. 45. a).

(b) l. c. ann. 5. Decembr. Cl. 3. p. 262.

taque insuper mane mixturæ rhei drach. sem. alvum solvit; spasmo tamen in aliquot adhuc dies perseverante. Ceterum morbus declinabat, cum quo pariter & rachitis in declinationem venit (a).

§. 28.

4. RELIQUIÆ *rachitidis* cum variæ sint, præcipuæ tamen fere habentur

a) *Scrophulosa cachexia*. Enim vero J. P. BÜCHNERUS (b) „vidit ætatis cursu „rachitide imperfecta exemptos scrophulosos „fieri„. Et J. STORCH (c) „congestio„nibus (ait) humorum versus caput est etiam „tribuendum, quod similibus ægris inter„dum post omnem quoque jam superatum „morbum ex antiqua consuetudine prava glan„dularum colli malarumve ulcera adhuc ena„scantur, queis vulgo *Tuf-knoten* nomen in„ditum, & faciem adhuc deformant; licet „cetera corpus rite jam conformatum sit: „quemadmodnm A. 1734 puerum 12 anno-

„rum

(a) Confer. §. 47. a) sub finem.
(b) l. c. §. 13. Obs. 9.
(c) Von Kinderkrankh. l. c. p. 291.

„ rum post superatam rachitidem curandum „ habui, quæ præsertim in crurum curvitate „ consistebat, bene conformatum. Hic ultra „ annum jam glandulas unius malæ induratas „ primum nactus est, quæ dein exulceratæ „ sanationem non admisere: donec demum „ plurimi dentes vacillantes facti exciderunt, „ maxillaque cariosa frustatim eximenda, ac „ puero misere pereundum fuit „. Ego vero has scrophulas non tam humorum versus caput congestioni quam potius acoris rachitici reliquiis ad colli facieique glandulas depositis tribuendas esse arbitror; siquidem haud raro videas usu illas absorbentium & alcalinorum (v. g. pulv. testar. ovor. calcinatarum, &c.) i. e. antacidorum percurari. Quid quod vigente adhuc rachitide humorum acor glandulares id genus infarctus, præ primis in mesenterio, toties producat, qui aliquando in pessima ulcera degenerant. H. F. TEICHMEIERUS (a) „ in tribus subjectis atrophia „ rachitica laborantibus & enormi gibbositate „ defœdatis (in quibus tamen manus pedesque situm & figuram naturalem servabant) „ fistulas in regione lumborum penetrantes

„ usque

(a) Diss. de atrophia infantum rachitica (4° Jenæ 1715. Resp. N. G. WITTENBURG.) §. 12. p. 12.

„ usque ad centrum mesenterii observavit,
„ comprobante hoc insuper sectione anato-
„ mica post mortem in uno tali subjecto in-
„ stituta; ast 20 annum ætatis nunquam atti-
„ gerunt, sed omnes tabidi & asthmatici mor-
„ tui sunt,,.

b) *Loquelæ vitia*, ut est præcocitas, balbuties, difficultas, &c. (a), id quod præsertim in adolescente LENTILII (b) obtinuit.

c) *Deformitas corporis* (capitis nempe vel thoracis vel artuum, omniumve simul) tota vita superstes. „ Qui sine visceris labe inde
„ reveniunt, inquit C. STRACK (c), pauci
„ staturæ decorem majestatemque recipiunt;
„ multi, etsi enim nodos ex articulis amise-
„ runt, nihilo minus curtæ crassæque staturæ
„ cum magno capite, longis manibus, magnis-
„ que pedibus difformes manent; plurimi vero
„ humilis suppressique habitus scauri, vari,
„ vatii, valgi, compernesve cum incurvis co-
„ xis miserabili modestis animis spectaculo,
„ scurris vero atque calonibus risui sunt: quæ
„ res offensos aut timidos efficit, aut mordaci
„ lingua præcoces, aut tædiosos ab hominum

 „ con-

(a) STORCH l. c. p. 292.
(b) Vide §. 10. I. B. 2.
(c) l. c. p. 160.

„ consortio arcet, domumque cogit, atque „ nuptias desiderio depellit„. Sic genua introflexa superfuere quadrimulo cuidam STORCHII (a) pusioni, ut ut non sine spe hujus quoque vitii per tempus emendandi. Perinde H. F. LE DRAN (b) consulebatur pro infante 5 vel 6 annorum, cui post rachitidem superfuit dextrum crus ita vitiatum, ut ossa ejus extrorsum postrorsumque fuerint flexa. Puellæ (c) quoque meminit 12 annorum, olim rachiticæ, cui post evanidos epiphysium tumores amborum crurum ossa mansere curva, uno eorum introrsum, extrorsum altero vergente, atque ad tactum manifeste complanatis; & femorum quoque ambo ossa extrorsum flexa superfuere, thorace brachiisque vitii expertibus, ac puella per omnia recte valente. Alii vero multo his etiam deformiores vivunt; vitiaque totius pene syntaxeos osseæ ex rachitide retinent. Ita J. F. ISENFLAMMII (d) adolescenti tenera in ætate artus superiores & inferiores p. n. curvari cœpere, curvitasque ad 14um usque ætatis annum increscebat, elevante se sterno, costisque uno in latere subsiden-

(a) Obs. clin. ann. 6. Januar. Cl. 3. p. 310.
(b) Chirurg. Gutachten p. 180.
(c) Ibid. p. 194.
(d) l. c. p. 393.

ſidentibus, ac ſpina quoque dorſi ad os uſque ſacrum ab uno latere in alterum bis inflexa. Viceſimo anno deformitas acmen attigit, quam ultra 30 annum eodem nunc in gradu retinet, ita ut neque ulterioris incrementi ſit metus, ſed neque ſpes ulla vel arte vel ſponte obtinendæ emendationis. Porro (a) in anatomico theatro Erlangenſi aſſervatur ſceleton viri ab rachitide olim deformati a calce ad verticem ſeſquiulnam altum: capitis moles & figura naturalis eſt, in quo aliqui tantum dentes craſſi & informes viſuntur; nec in metacarpis ac metatarſis & digitis manuum pedumque quidquam eſt vitii, niſi quod in proportione ad reliquum corpus magnitudine videantur excedere: cetera vero oſſa omnia ſunt difformia. Oſſa brachiorum, antibrachiorum, femorum, crurum falcata; ſterni os prominulum; clavicula dextra deorſum plane ad 3^{am} uſque coſtam flexa; vertebræ dorſi ac lumborum ad ſacrum uſque os duas ſuo in ſitu ac directione flexuras exhibent; pelveos quoque vitioſe conformatæ os innominatum dextrum minus, ac dextrum os pubis ſiniſtro multo brevius. Qui virum in vita novere, narrant, inceſſum illi, etſi celerem, plane tamen fuiſſe ſingularem, ut qui ſemper pede uno alterum

O 3 inter

(a) Ibidem p. 394.

inter eundum alternis vicibus decuſſaverit. Subſtantia oſſium eſt perquam fragilis atque friabilis, cujus cornu ſimilis obtutus opinari facit, illam olim reapſe fuiſſe flexilem. Cum hac deformitate homo viriles attigit annos, eamque ad mortem uſque retinuit. Non nulli rachiticos articulorum nodos diutius a morbo retinent, uti HEISTERI (a) puella decennis in carpis & cubitis, octennis vero puer in malleolis.

§. 29.

5. EFFECTUS *rachitidis* vel vehementis vel diuturnæ ſunt varii; quos inter utrum variolarum aut immunitas aut ſaltem benignitas referenda ſit, in medio relinquo. Certe ſi (ut propius verum eſt) ab acido ſit rachitis, oppoſita erit putrido variolarum genio, ita ut has vel abarceat, vel omnino mitiſſimas reddat, cujus rei cum BÜCHNERUS tum STORCHIUS fuere teſtes. Iſte (b) meminit puellæ cum puero uno partu editæ, quæ pravam thoracis conformationem rachiticam ex utero in lucem attulit, dum mox a partu eam

(a) Medic. chirurg. Wahrnehm. 2 Band Nro 384.
(b) Obſ. clin. ann. 4. append. de variol. & morbill. caſ. 76. p. 789. ſq. 796. Confer. §. 13.

eam lustrasset Auctor (puero per omnia sano, nec etiam unquam deinceps rachitico facto). Inde vero invalescebat rachitis, & non obstante omni antirachitica curatione 3° ætatis anno puellæ crus curvatum est; quod tamen per annum tantum debile multumque curvum mansit, ab hinc autem denuo rectum evasit. Puella hæc ubera adhuc suo cum fratre ejusdem nutricis eodemque tempore sugens, isto variolis correpto ipsa illarum non nisi molimina citra eruptionem est experta; forte quod rachitis obstiterit, quo minus fomes variolosus acore imbutos puellæ humores in sibi similem indolem convertere quiverit. Perinde J. P. BÜCHNERI rachiticarum una (a) bis variolas discretas nacta est, 3° primum, dein 14° vitæ anno; alia (b) huic ætate proxima bis pariter lividas & confluentes habuit, 7° nempe vitæ mense ac 12° ætatis anno, neutras tamen funestas; siquidem biennio inde post primum obierit. Tertius (c) fuit „ puer ...
„ qui adhuc inter vivos agens 7um annum
„ mox ingredietur. Hic uno & dimidio ætatis anno sine convulsionibus quidem, sed

O 4 „ cum

(a) Vide §. 27. a).
(b) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.
(c) l. c. §. 10. p. 283. sq.

„ cum hæmorrhagiis narium prævio æſtui ſuc-
„ cedentibus dentes edidit; inde tamen no-
„ doſus factus eſt, & hæmorrhagiæ continuant.
„ Anno ætatis 5° bis in hyeme uno menſe
„ variolas diſcretas maturantes habuit. Non
„ loquitur, ſtupore quodam detentus & pur-
„ gatu difficilis. Aeſtate hactenus pedum offi-
„ cio magis valuit quam hyeme. Præſertim
„ proxime elapſa æſtate, quæ ſiccior erat,
„ bene habuit; ſed diuturniori tempeſtate au-
„ ſtrina, quæ ſuperiorem annum finiebat, ita
„ proſtratus eſt, ut ingredi non valens in per-
„ fectam rachitidem adactus ſit. Ab eo tem-
„ pore non rara alvi obſtructio, urinæ quæ-
„ dam retentio una cum lenta febri vexare in-
„ cœpit. Ab eſculentis dulcibus hactenus ab-
„ horret, & corporis externam faciem talem
„ gerit, qualem rachiticis eſſe jam ſæpius
„ percepiſti. Corpuſculum hoc per aliquod
„ tempus alternis diebus fortioribus ſtricturis
„ affici pulſus me docuit, atque ſub ejuſmodi
„ strictura ita invaleſcente, ut pedes rigidos
„ redderet, ſubito olim intumuit, tumore
„ brevi iterum & ſponte evaneſcente „.
Hæc de variolarum in rachitide ſeu immuni-
tate ſeu benignitate. At rara & ambigua ſunt
illius ea commoda; certiora vero ac numero-
ſiora ſunt mala inde pullulantia, quorum alia
vulgatiora ſunt, alia rariora, ut ſyncope in

puella

puella BÜCHNERI (a), polypus in alia LANGGUTHI (b), cataracta, quam G. H. KOENIGSDOERFFER (c) ,, incipientem in ,, puero rachitico sanguinis e naribus proflu-,, vio pessime cohibito vidit, quæ setaceo & ,, remediis, quæ contra rachitidem proficua ,, sunt, intus datis curabatur,,. Ad vulgatiora autem vel maxime pertinent

a) *Febres* vel acutæ vel lentæ: illæ quidem rariores (si peripneumonias rachiticorum excipias) ac plerumque ex accidente, ut in PREUSSII (d) ægro; istæ vero ipsa ex rachitide profectæ crebriores; ut ut ne has quidem semper, præsertim per initia mòrbi, adesse constet. GLISSONIUS (e) hac de re agens ,, multos quippe reperias (ait) hoc mor-,, bo graviter afflictos absque febrili intempe-,, rie aut ulla causa suspicionis ejusdem,,. Et SWIETENIUS (f) ,,dubitari tamen (in-,, quit) potest, an in ipso invadentis rachiti-,, dis primordio lenta febricula jam comes ,, ad-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b). δ. 6.
(b) Ibidem.
(c) Diss. cit. §. 10. p. 24.
(d) Vide §. 11. Nro 7. d).
(e) l. c. Cap. 1. p. m. 2.
(f) l. c. ad §. 1488.

„ adſit „ quamvis H. BOERHAAVIUS (a) omni eam tempore adeſſe voluerit dicens: „ toto interim decurſu mali lenta febricula de- „ paſcitur corpus uſque in mortem „. Hinc verius hac de re ita F. HOFFMANNUS (b): „ invaleſcente demum malo jungitur febricula „ lenta, tuſſis, reſpirandi difficultas, & alia, „ quæ plerumque ad mortem perdurant „. Poſſe tamen etiam per ipſa morbi principia lentas occipere febriculas teſtis eſt A. BOOTIUS (c): „ quandoque (ait ille) ab ipſo „ pectore & pulmonibus incipit malum hecti- „ ca quadam ſiccitate cum non nullo etiam „ caloris exceſſu obſeſſis „. Sed iſthoc uſque adeo rarum eſſe videtur, ut in exemplis, quæ coram intueor, nullum hujus modi ſit, quod pro certo doceret mox initio febrim adfuiſſe. Serius hæc utique ſupervenit pueris ABILDGAARDII (d) & BURGGRAFII (e), puellisque BÜCHNERI (f); de reliquis autem nihil comperti habetur.

b) *Pleu-*

(a) Ibidem.
(b) l. c. theſ. pathol. §. 2.
(c) l. c. p. m. 32.
(d) Vide §. 34. Nro I. a).
(e) Vide §. 10. I. B. 5. b). β.
(f) Ibidem b) δ. b. & §. 29. ante a).

b) *Pleuritica* & *calculoſa* pulmonum *diſpoſitio*. Enim vero ob vitiatam thoracis figuram rachitici & inde ſuperſtites gibboſi facile in peripneumonias vel pleuritides incidunt. J. P. BÜCHNERUS (a) „novit, . . . „ qui rachitide eluctati facile in pleuritidem „ quamdam ſpuriam cum ſuffocationis peri- „ culo junctam incidunt, quæ venæ ſectione „ male tentata juſculo vinoſo cum melle ſum- „ pto & cathartico aut epithemati acri mox „ ceſſit „. Haud tamen inde concludas, veras pleuritides rachiticis parcere; inferius (b) enim viſuri ſumus, has & non raro et funeſto plerumque eventu ſupervenire. Neque etiam calculos in rachiticorum pulmonibus repertos pro monſtris habendos eſſe quiſquam dixerit, qui ad humorum acorem lympham coagulantem ac ſummam ſolidorum laxitatem, terreique principii hoc in morbo erroneas depoſitiones reſpexerit. Apud S. BLANCARDUM (c) „infans dentitionis tempore languebat. Adfuit a principio tuſſis moleſta „ & ſpirandi difficultas, quæ in dies incre- „ ſcebant. Caput ſolito majus erat, membra „ flac-

---

(a) l. c. §. 13. Obſ. 11. p. 285.
(b) Vide §. 30. h).
(c) Praxeos med. Cap. 16. Opp. medic. & chirurg. Tom. 2. p. 300.

„ flaccida; carpi ac tarſi protuberabant; ade-
„ rant nodi in coſtarum cartilaginibus; ven-
„ ter tumebat; pectus macrum fuit. Tandem
„ emaciatus obiit diem. Abdomine inſpecto
„ cuncta ſana, ſed juſto majora. Inteſtina
„ aere turgida. In thorace ſternum reflexum,
„ pulmones exſucci & plumbei coloris. Mi-
„ rum! membrana pulmones ſuccingens aſpera
„ erat & protuberantiis tuberculiſque verru-
„ cis non diſſimilibus. Apertis pulmonibus
„ in plurimis locis tartarea ſeu gypſea ſub-
„ ſtantia concreverat „.

c) *Abortus* facilis in gravidis ab rachitide olim deformatis. Adeo enim ſæpe figura pelveos hocce ex morbo depravatur, ut fœtum in utero matureſcere non ſinat, quem ad modum in quadam STORCHII (a) puella vidimus, qui alia etiam duo hanc in rem adultarum exempla profert, unum apud A. E. BÜCHNERUM (b) puerperæ in infantia rachiticæ, atque inde ſyntaxin oſſium, præſertim ſpinæ dorſi incurvatæ, deformem habentis, quæ ſemper 6° vel 7° menſe præcociter pariebat, idque tam factis quam neglectis ve-
næ-

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b) β.

(b) Miſc. phyſ. med. A. 1728. Maji Cl. 2. art. 2. §. 2. p. 1026.

næ ſectionibus prophylacticis. Ex 6 prolibus unica puella 5um vitæ annum non ſine inſignibus rachitidis rudimentis attigit (a). Altera (b) perinde ex rachitide male formata mulier ſæpius abortivit.

d) *Tumores* variæ indolis; ut

α. *Seroſi* artuum vel totius, iique aut ſtabiles aut fugaces. Ita duabus BÜCHNERI (c) puellis pedes ſæpius intumuere; ſub mortem vero primum alia (d) manuum pedumque oedema, a potu increſcens, nacta eſt. Id ipſum & alii accidit puellæ (e), quæ ultimo vitæ ſtadio „pede & brachio ſiniſtro „primo intumuit, dein ad dextras partes „tumor tranſiit„. Perinde puero (f) illius „major pedum tumor, non tamen ultra „malleolos aſſurgens, 4 hebdomadibus mor„tem antevertit„. Toto autem corpore tumuit trimulus infans STÖRCKII (g); ſpeciatim vero hydrops anaſarca PREUSSII (h) puero

(a) Vide §. 12.
(b) Obſerv. clin. ann. 6. Maji Cl. 2. p. 567.
(c) Vide §. 11. Nro 6.
(d) Vide §. 10. I. B. 1 b).
(e) Ibidem Nro 5. b) δ. 6.
(f) Ibid. Nro 1. c).
(g) Vide § 31. Nro 1. c).
(h) Vide §. 11. Nro 7. d).

puero ante mortem accidit. Interdum hujus modi tumor brevis temporis esse consuevit; velut in BÜCHNERI (a) puero natuque minima puella; quem tamen auctor pro emphysematico habuit.

β. *Ossei* callos velut a fracturis prægressis mentientes, & in longis præ primis ossibus conspicui, quorum jam multo ante varia ex D'AUBENTONO (b) ac STORCHIO (c) specimina retuli, quibus unicum adhuc ab STORCHIO (d) visum subjungo: bimula puella ad ablactationem usque sana; post hanc jam annicula tristari cœpit, ægrescere, carnibusque flaccescere, & alvo sæpius fluente nec loqui nec ambulare adnisa est. Circa A. 1724 natalitia festa videbatur lævum brachium ad 3 pollices ab axilla esse fractum; quod non modo tumor ibi dolens emerserit, sed etiam post aliquot hebdomades enata cartilago promineret. Ante 5 vel 6 septimanas protuberantia similis spontanea in dextri quoque antibrachii ulna detecta fuit, manifesto indicio, prius quoque dictum malum non a vi externa sed

(a) Vide §. 29. & II. Nro 6.

(b) Vide §. 10. I. B. 5. b). γ. α.

(c) Ibidem б.

(d) Obs. clin. ann. 4. append. de variol. & morbill. Casu 77. p. 791.

ſed abſtruſa potius quadam ex cauſa proveniſſe. Verbo rachitidis erant ſymptomata, qua jam aliquot ejus germanæ laborarunt. Ante aliquot hebdomades tuſſis ingruit. Diarrhœam huc uſque durantem unicus pulvis rhabarbarinus abegit. Quo tempore ſoror hujus infantis e variolis decubuit, contagiique affuturi ſuſpicio alebatur, harum loco infantem febris pectoralis prehendit; vires uſque adeo peſſumdans, ut diei 21 April. hora 10ª veſpertina deſinenti tuſſi ſuccedentes convulſiones intra pauca minuta mortem intulerint. Cum vero plures jam hujus familiæ proles rachiticas pectoralis febris ſuperveniens peremerit, quarum unius (a) anatome jam exſtabat, hujus quoque infantis ſectio poſtero mane eſt inſtituta. Fontanella præter hujus modi ætatis morem duos pollices lata aderat. Artuum carnes abſumptæ, non item in facie; dextrum brachium, & ſiniſtrum antibrachium 3 pollices a manu, fuere curvata. Abdomen magnum, at non prægrande, cujus in cavo tenuiſſimum digitiſque facile atterendum omentum totum ſe ſe retraxerat. Hepar pro ætate majus $\frac{1}{4}$ lib. appendit, ac velut ex inflammatione profunde aut e livido rubrum. Lien

pro

(a) Vide §. 10. I. B. 5. b) β.

pro oblongo latus & angulofus. Ventriculus & inteftina fecundum naturam, flatibus, vermibus, ingeftis, fæce, &c. vacua. Mefenterium plenum glandulis pifa fabasque æquantibus. Renes uterufque cum appendicibus abfque vitio. Ventris ergo magnitudo foli jecori grandi debebatur. In thorace fex fummæ coftæ utriufque lateris in medio (circiter fefquipollicem retro cartilagines) introrfum, imæ autem extrorfum flexæ, quafi ex prægreffa fractura; quæ tamen (ut e dictis liquet) nunquam accidit; præfertim cum foror ejus fimilem ex utero jam thoracem attulerit, qualem altera quoque paulo ante memorata habuiffe dicta eft. Ablato fterno erupere aliquot cochlearia aquæ ex mediaftino cum pericardio communicante. Cor magnum cum læva auricula parva, dextra vero permagna, cujus in dextro ventriculo duo polyporum rudimenta reperta; jacuitque cor in antica thoracis parte fub fterno folitarium, nufquam pulmone tectum, ut qui fe in thoracis poftica retraxerit, fanus hic illic, hac illac maculofus & inflammatus. Similem ftatum fitumque cordis ac pulmonum in aliis quoque binis germanis (a) hujus ægræ defcriptis videre fuit.

Cum

(a) Ibidem.

Cum autem puella ſatis ingenii nutibus proderet, quin tamen vel ſyllabam effari quiverit, caput quoque luſtratum eſt. Demptis tegumentis diſſectoque cranio adhuc molli meninges tenuiſſimæ ſub fronte anterius videbantur ex mera lubrica materia conſtare; omnes cerebri anfractus venis rubris velut ex inflammatione referti erant. Medulla cerebri debite conſiſtens. Sub calloſo autem corpore cochlear aquæ limpidæ in peculiari conceptaculo, ductum quemdam verſus naſum antrorſum habente, repertum. Nulla uſquam glandularum pituitariæ pinealiſque veſtigia. Oſſa brachiorum nudata habebant ubique protuberantias, tamque fuere mollia, ut ubique cultro ſe ſe in tranſverſum perſcindi facile ſiverint.

e) *Caries, ulcera.* Sic MORELI (a) in fœtu & in TACCONI (b) femina caries oſſa vitiavit. Ulcera vero vel ex hacce, ut in pueris ABILDGAARDI (c) & CAMERARII (d), vel ex ſcrophuloſis tumoribus, ut ex TEICHMEIERO (e) notavimus, ortum

(a) Vide §. 13.
(b) Vide §. 25.
(c) Vide §. 34. Nro I. a).
(d) Vide §. 10. I. B. 5. a) β.
(e) Vide §. 28. a.)

tum trahunt. In S. GRASSII (a) puero trimulo rachitico a morte secto intra integumenta abdominis pleraque interstitia scirrhosa ulcerosaque reperiebantur. Hepar prægrande. In latere dextro per abscessum ad mesenterium transeuntem, omnia intestina infestantem, cum scirrhescentia & exulceratione undiquaque contortum, ut intestina conspici ac distingui non possent, circa intestinum rectum maxima induratio seu scirrhosus tumor 3 digitos amplus visebatur. Dexter annulus inguinalis p. n. relaxatus erat, sed sine hernia; nam intestina convoluta, purulenta & scirrhosa prolabi nequivere. Lien magnus sanusque. Ventriculus flaccidus, atonus. Thymus dextro in latere scirrhosum abscessum nucem juglandem viridem magnum aluit. Sinister pulmo pleuræ superius accretus, totusque scirrhosus. In ventriculis cerebri copia lymphæ. Cetera inculpata. Non inutile erit duas huc KÖNIGSDÖRFFERI traducere ulcerum rachiticorum observationes. Una (b) a G. VIEBEGIO accepta est „pueri „ rachitici, qui dolore arte excitato a fistula „ liberabatur. . . Fistula hæc in puero summe

(a) Miscell. natur. cur. Cent. 1 & 2. Obs. 189, p. 385.

(b) Diss. cit. §. 12. nota (g), p. 33.

„ me rachitico, infirmiſſimo, emaciato, con-
„ gruis medicamentis tam intus datis quam
„ extrinſecus impoſitis, & quæ adverſus ul-
„ cera ſordida valent, cicatrice quidem ob-
„ ducebatur; ſed ulcus hoc aliquoties redi-
„ bat. Tandem cauſticum in auxilium vo-
„ catum dolore excitato partes firmabat, ita
„ ut humoribus nec nova in hoc loco colle-
„ ctio & ſtagnatio, nec etiam, ſi quiete ac
„ putredine corrupti fuerint, exitus ibidem
„ concederetur. Hoc unico enim robore vi-
„ tali, arte excitato dolore, aucto . . . .
„ decubitus & ſtaſis humorum, vaſis jam
„ hac medicina efficaci corroboratis; averte-
„ batur„. Altera (a) ſpinam ventoſam ſi-
ſtit „qua juvenis 20um jam annum ætatis a-
„ gens miſere torquebatur. Is per multos
„ annos rachitide laboraverat, quæ tandem
„ vitiatis humoribus in oſſa delatis in hunc
„ atrocem deſinebat morbum. Os humeri in
„ media circiter parte tribus perforatum erat
„ foraminibus, & in inferiori circa articu-
„ lationem duobus; quæ omnia uſque ad
„ medullæ cavitatem deſcendebant. Ex uno
„ hoc foramine in alterum facilis erat aditus,
„ adeo ut liquor in unum ope ſyringæ inje-
„ ctus ex omnibus aliis rediret. Exibant,

P 2 „ in-

(a) Ibidem §. 10. p. 24.

„ injectionibus per aliquod temporis ſpatium
„ continuatis, membranaceæ partes, in ca-
„ vitate medullari a corroſivis, malo conſilio
„ ab agyrtis inditis, ſine dubio natæ. Os
„ femoris dextri lateris in media parte vi-
„ tiatum exeſumque reperiebatur, & cum
„ inciſa tumente carne exitus ſaniei acri non
„ daretur, vicinas voraverat partes, easque
„ ad genu uſque ſinuoſis ulceribus inquina-
„ verat. Callus ſectione non tollendus erat,
„ qui facta exploratione ſubter ligamenta
„ prorepſerat, & vaſis ita vicinus & incum-
„ bens deprehendebatur, ut in corpore in-
„ firmiſſimo ſuccisque exhauſto ferrum in
„ auxilium trahere temerarium fuiſſet. Me-
„ dicamenta ergo adverſus callum idoneæ
„ ope ſyringæ, quæ in tubulum ex argento
„ puriſſimo fabrefactum deſinebat, atque huc
„ & illuc flecti & intorqueri fiſtulæque ac-
„ commodari poterat, non ſine fructu inji-
„ ciebantur. Namque callus mota inflamma-
„ tione & ſuppuratione mollium partium,
„ quibus accreverat, ſeparabatur, ita ut
„ membranoſæ partes ſpithamam interdum
„ longitudine æquantes cum pure & ichore
„ exirent. Externe emplaſtrum imponeba-
„ tur unguinoſum, ut tranſpiratio per ali-
„ quod tempus in hac parte impediretur, &
„ humores eo facilius hic concurrerent, qui
„ ad ſeparationem partium harum peregrina-
„ rum

„ rum necessarii videbantur. In sinistro latere suprema ossis femoris pars carie & partes molles sinubus, qui alte descendebant, afficiebantur. Licet vigesimum jam ageret annum, nulla tamen pubertatis signa monstrabat, penis nullis pilis oblitus non erigebatur, sed natura cum truculento morbo pugnans a tramite suo depulsa in hac parte perficienda languescebat. Per longum temporis spatium a tonsoribus & ejusdem farinæ homuncionibus ineptis ridiculisque unguentis & corrosivis discruciatus ad miserrimam sanitatis conditionem redactus erat. Medicamentis, a quibus in macie & humoribus vitiatis maximum auxilium peti solet, longo tempore intus datis illa corporis pars, quæ os innominatum & costas spurias intercedit, paulatim tumebat cum nulla inflammatione nec rubore nec calore nulloque etiam dolore, si illum excipias, qui a strictura partium mollium movebatur, cum tumor adoleverit. Cum hic incideretur, humor metastasi salubri facta huc delatus exibat, qui neque nimis densus coactusque, neque nimis tenuis aquosusque erat, cum fœtore exiguo; at in tanta quantitate, ut 4 mensuras impleret. Hoc facto omnia in melius vergere & ulcera siccari videbantur „.

 f) Pa-

f) *Paralyſis* artuum vera an unquam rachiticis accidat, dubium etiamnum ſupereſt; ſiquidem illa ambulandi impotentia non tam nervorum ſpinalium a vertebris vitioſe locatis compreſſioni & impedito ſpirituum in eos influxui, quam nimiæ potius muſculorum flacciditati & extenuationi tribuenda eſſe videatur. GLISSONIUS (a) „nunquam, quod „meminimus (ait), paralyſin aut apople- „xiam huic affectui ſuperveniſſe novimus; „deberet autem neceſſario ſæpius (ſaltem in „morbo confirmato) evenire, ſi laxitas & „debilitas hæc nervorum a defectu influxus „cerebri originem duceret„. Probabile id tamen viſum eſt D'AUBENTONO (b); in deſcriptione enim cum ſceletorum tum oſſium rachiticorum quorumvis, quæ in regio theſauro aſſervantur, notat carnes ob nutritionis bonæ defectum debitam amittere firmitatem, ſimulque etiam oſſa ſub incremento non ſatis ſolida fieri: unde cenſet vertebras natura ſua poroſas emolliri ac ſubſidere, indeque medullam ſpinalem & nervos hinc oriundos & ad imos artus pertinentes ſenſim comprimi, qui ob id in dies magis evadant paralytici, morbi vi ſemper magis increſcente.

(a) l. c. Cap. 4. p. m. 26.
(b) l. c. T. 3. p. 56.

te. At SWIETENIO (a) hæc explanatio minus arridet: „miræ quidem (inquit iſte) „ depravationes ſpinæ dorſi in ſceletis rachiti„ corum obſervantur, nec improbabile videtur, „ poſſe comprimi tandem medullam ſpinalem „ contentam in theca vertebrarum, & ner„ vos inter commiſſuras vertebrarum ex ſpi„ nali medulla emergentes; tamen veræ pa„ ralyſes in rachiticis vix obſervantur. In „ miſeris illis, quorum cura neglecta fuit „ penitus, videmus quosdam emergere totos „ deformes, ſpina dorſi adeo diſtorta, ut „ vix poſſibile videatur, hoc contingere po„ tuiſſe abſque compreſſione ſpinalis medul„ læ ac nervorum, & tamen non obſervatur „ paralyſis. . . Minori cum periculo contin„ gunt diſtorſiones illæ in ſpina dorſi; quia „ lente & ſenſim fiunt in rachiticis, & the„ ca illa vertebrarum, dum divergit a recto „ tramite, notabilem arcum circuli facit: „ unde ſenſim medulla ſpinalis ſe accommo„ dat mutatæ figuræ canalis oſſei, per quem „ deducitur. Idem verum eſt de nervis, „ qui ex vertebrarum theca toto hoc itinere „ egrediuntur„. Unde ſiniſtræ manus paralyſis in BüCHNERI (b) puella, & immobile

(a) l. c. ad §. 1485. Nro 7.
(b) Vide §. 30. e).

bile fere brachium dextrum in puella LENTILII (a) ad folum forte mufculofi habitus non nervorum vitium perinde referenda effe videntur.

§. 30.

6. LETALIA ut plurimum funt

a) *Connata rachitis.* „ Morbus hic „ proprie nativus five qui ante partum in- „ vadit, inquit GLISSONIUS (b), pericu- „ lofiffimus eft, & rariffime fi unquam ad „ falutem terminatur „. Prognofeos hujus veritatem fatis illa evincunt, quæ fuperius (c) de connata rachitide in medium allata funt, ubi unicam rachitidi fupervixiffe STORCHII puellam puerumque SICHII alibi (d) videbis.

b) *Hydropes*, præfertim hydrocephalus; immedicabilem enim cachexiam adeffe arguunt: cujus rei perinde varia exempla dedimus (e).

c) *He-*

(a) Vide §. 11. Nro 7. c).
(b) l. c. Cap. 23. p. m. 285.
(c) Vide §. 13.
(d) Vide §. 37.
(e) Vide §. 29. d) α.

c) *Hectica* febris; nam & hæc, ut alibi (a) dictum, non prius advenit, quam summa præsente cachexia, morboque in mortem tendente.

d) *Insensilitas pedum.* Enim vero notante J. P. BÜCHNERO (b) „ si visus ob-„ fuscari & pedes emori incipiunt, non ul-„ tra 3 aut 4 dies mors inducias agit „: quod obitus duarum ejus puellarum (c) docuit.

e) *Convulsiones* factæ continuæ, velut in minima BÜCHNERI (d) puella, & quæ (e) 15 mensium, nullos dentes nacta, facie valde plena, vere epileptica, magnum tumidumque ventrem, altum pectus, manum lævam sex ante mortem septimanis frigidam ac paralyticam habuit. Huic convulsionibus comitata tussis demum in continentem 24 horarum epilepsiam perpetuo sudori junctam ac vesperi letalem abiit. Puella nodosa non erat, nec a morte faciem Hippocraticam præ se tulit.

P 5 f) *Ha-*

(a) Vide §. 29. a).
(b) l. c. §. 15. Nro 8. p. 288.
(c) Vide §. 10. I. B. 1. b) 5. b). δ. 6.
(d) Vide §. 11. Nro 6.
(e) l. c. §. 9. Nro 8. p. 283.

f) *Halitus teterrimus*, cum quali binæ BÜCHNERI (a) puellæ interierunt.

g) *Facies vetula.* „ Si facies tandem collabaſcat, inquit BÜCHNERUS „ (b), vix ultra 14 dies mors differtur „. Complura fatalis hujus phænomeni exempla ſuperius (c) jam producta ſunt.

h) *Peripneumonia* ſuperveniens, quam in rachiticis gibboſis facile enaſci alibi (d) oſtenſum fuit: ſi autem ſemel ingruat, abunde liquet, ominoſam eſſe debere. Nam a quibus creatur cauſis, ab iisdem etiam, utpote manentibus, fovetur augeturque, ita ut neceſſum ſit eam vel in letales abire vomicas vel gangrænam. GLISSONII (e) collegarum morbum rachiticum juncta opera id temporis obſervantium unus „ vidit . . . „ affectum hunc complicatum cum magno em„ pyemate ſimulque phthiſi. Amoto ſterno „ pulmones ſiniſtri lateris toti abſceſſu oc„ cupati ſunt, atque undique pleuræ adna„ ti: compreſſo leviter tumore pus copio„ ſum ſubflavum craſſum & fœtidum per

„ tra-

(a) Vide §. 10. I. B. Nro 1. b) Nro 5. b) ∂. 6.
(b) l. c. Nro 12. p. 288.
(c) Vide §. 10. I. B. 1. c).
(d) Vide §. 11. Nro 3.
(e) l. c. Cap. 2. p. m. 13. ſq.

„ tracheam . . . in ipſum os effluxit. Eo-
„ rum membrana exterior, qua firmiter
„ pleuræ aduati ſunt, craſſior apparuit ſoli-
„ to, eaque mediante lobi iſtius lateris ita
„ coaluerunt, ut vix in lobos diſtinguere
„ potuiſſes. Eadem etiam membrana tum
„ ipſum abſceſſum involvit, qua aperta in
„ conſpectum venit magnitudo abſceſſus,
„ qui adſtantium æſtimatione continuit ad mi-
„ nimum lib. ij. puris. Tantum abſceſſum
„ in tantillo corpore merito quis miretur!
„ Sed is totum ferme ſiniſtrum latus occupa-
„ vit, parenchyma pulmonum iſtius lateris
„ corruptum erat, ſemiputridum, & pure
„ quaſi intertextum „. Jure itaque metu-
endas eſſe peripneumonias monet STORCH
(a), cujus etſi puer trimulus (b) inde eva-
ſerit, jugulatæ tamen ſunt puellæ, ſeſquien-
nis una (c), altera bimula (d), tertia (e)
1 $\frac{3}{4}$ ann. ex hæreditate uteroque rachitica,
cui poſt ſuperatam menſe Martio pectoralem
febrem cum brevi ſpiratione ſuperfuit dyſ-
pnœa.

(a) Von Kinderkrankh. l. c. p. 274. ſq.
(b) Obſ. clin. ann. 3. Maji Cl. 3. Nro 1. p. 285.
(c) Vide §. 10. I. B. 5. b) β.
(d) Vide §. 29. d) β.
(e) Quinquepart. pract. l. c. p. 108.

pnœa. Die 1^a Maji poſt novam incaleſcentiam color totius corporis fuſcus fit ac lividus, ægra anxie tuſſiente. Ab idoneis remediis poſtridie melius habuit; at inſequente nocte obiit. Ex 7 prolibus rachiticis fuit iſta 4^a: omnes pectoralis febris ſuſtulit. Eundem exitum habuit illius (a) puſio ſeſquiennis, habitior, at pallidulus, a nativitate valetudinarius ac ſemper ægre ſpirans, aliquamdiu leviter ſcabioſus, cui cum ſcabies poſt lotionem corporis in propria urina fuiſſet ſiccata, tuſſis convulſiva, quam a 3 hebdomadis habuit, increvit. Demum peripneumonia ſupervenit. Scabies ad bis admota veſicantia non revertit. Die 4° peripneumoniæ, idoneis licet remediis oppugnatæ, oborta miliaria rubra cum anaſarca, quod 5° die crevit cum tuſſi ac dyſpnœa. His die 6° acceſſit mane & veſperi vehemens inſultus epilepticus, cui mors ſucceſſit. In dorſo, femoribus cruribusque lividæ maculæ. In abdomine magno inteſtina flatu diſtenta & hepar lib. ij. In pelvi ſeri effuſi ſelibra, in dextro thoracis cavo lib. j, in lævo unc. iij. jv. cum albida & viſcida materia. Totus pulmo, excepta plaga pollicem lata, inflammatus, atro-fuſcus, muco ſpumoſo turgens: lævi pulmonis

(a) Act. nat. cur. Vol. 5. Obſ. 147.

monis pars pro corde tegendo deerat circiter 2 pollicum latitudine. In utroque corde polypus digitum longus, glandulofo-membraneus. In medio cujusvis coftæ arcu tuber mofchatam nucem æquans, introrfum vergens, ac fi illæ olim fractæ per callum coaluiffent. Minacibus autem id genus pulmonum malis ii in primis obnoxii funt, quorum thoracis figura haud leviter eft depravata; alii non perinde. Nam „non diffimulamus, inquit „ GLISSONIUS (a), in iis, quos affectus „ hic e medio fuftulit, ut plurimum nos per „ anatomen obfervaffe obftructiones, tumo- „ res varios nodosque in pulmonibus; fed „ atteftamur quoque infantes aliquos pueros- „ que nos vidiffe levius hoc morbo affectos, „ in quibus nulla fufpicio fuit vitiatorum „ pulmonum; nulla quippe tuffis adfuit, „ nulla refpirationis læfio, quæ neceffario „ individua obftructionis in pulmonibus co- „ mes eft „.

HISTO-

(a) l. c. Cap. 4. p. m. 32. Confer §. 11, Nro 3. ej.

HISTORIÆ RACHITIDIS PARS II.

DE MEDENDI METHODO RACHITIDI.

PROLEGOMENON.

SUMMA MEDENDI CAPITA.

§. 31.

I. INDICANS eſt rachitis.

II. INDICATIO eſt eam tollendi; quod fit, ſi

1. Cauſa ejus aufertur, i. e. ſi
   a) Acor humorum aboletur, &
   b) Laxitas ſolidorum emendatur;
2. Symptomata mitigantur;
3. Effectus futuri præcaventur, præſentes tolluntur.

III.

III. INDICATA denique pro hisce obtinendis petuntur e fonte pharmaceutico, chirurgico, ac diætetico.

SECTIO I.

PHARMACA.

CAPUT I.

EMETICA, CATHARTICA.

§. 32.

I. EMETICA num unquam in rachitide curanda præbere oporteat, non abs re dubitatum fuit. Rejicit ea ZEVIANI (a), tamquam teneræ ætati violenta, meliusque illis cathartica cum solventibus suffici arbitratur. J. STORCH (b) autem plus etiam ab iis metuit, ne videlicet humoribus uberius ad caput alioquin magnum ac turgens compulsis vel hydrocephalus vel ulcera scrophulosa leta-

(a) l. c. Cap. 4. §. 11. p. 96. sq.
(b) Von Krankh. der Kinder l. c. p. 300.

talia (a) ut plurimum consequantur. F. HOFFMANNUS (b) tamen emetica minime censuit excludenda „ conferunt (inquiens) le-
„ niora laxantia, non omissis, si opus est,
„ nec tenera infantum constitutio obstat, le-
„ nioribus emeticis ex rad. ypecac. aliquot
„ granis cum saccharo & aqua cinnamomi si-
„ ne vino datis aut cum syrupo quodam in
„ electuarium redactis vel etiam cum aqua
„ calida infusis & oblatis „. Satis autem e reliquis ejus verbis colligitur, non alioquin esse danda, nisi ubi stomachi saburra præsens ea exposcit. Proinde non ad morbi ipsius causam sed accidens tantum tollendum indicantur. GLISSONIUS (c) quoque non nisi in saburra turgente iis locum esse agnoscit. Idcirco etiam SWIETENIUS magistri sui BOERHAAVII (d) sensa, dicentis „vo-
„ mitoriis lenibus aliquoties cum prudentia
„ repetitis „ explanans emetica haud alioquin danda censet, nisi ubi signa docuerint primas vias biliosis aliisve sordibus onustas munere suo fungi non posse; quod etsi in rachiticis contingere interdum queat, non tamen

(a) Vide §. 28. a).
(b) l. c. curat. §. 1.
(c) l. c. Cap. 30. p. m. 356. sqq.
(d) De cognosc. & cur. morb. aphor. 1489.

men ſæpenumero aut conſtanter evenire, imo ob vigentem appetentiam non videri uſque adeo frequens. Neque inflatum abdomen ſignum eſſe ſaburræ præſentis; quandoquidem illius phænomeni cauſas longe alias eſſe conſtat (a), in primis inſolitam jecoris magnitudinem (b), ob quam ne tuta quidem ſatis eſſe emetica arbitratur, quorum ex actione tantæ molis jecur a diaphragmate muſculiſque abdominalibus magnopere concuti oporteret. Quod cum omne emeticorum genus efficere tenendum ſit, tanto id utique magis de draſticis valet, miraculoque potius eſt obſervatio J. P. BÜCHNERI (c) narrantis: „infantem „nodoſum unius & dimidii circiter anni, pe- „dibus, abdomine, ſcroto non rugoſo, fa- „cie tumentem, flacceſcentem, plane ſtupi- „dum, eundi loquendique potentia quadam, „qua antea pollebat, defraudatum cum lar- „gis doſibus reſinæ ſcammonii, tartari eme- „tici, & ſulph. antimonii aurati ad vitam, „ſenſibilitatem ac debitam ſtricturam revo- „care fruſtra tentaſſem, tandem amplo cin- „gulo mercuriali cum ſpir. vin. ſæpius fri-
„cata

(a) Vide §. 10. I. B. 3.
(b) Ibidem e).
(c) l. c. § 13. Obſ. 13. p. 286.

„ cata dorſi ſpina, & tinctura vener. HEL-
„ VETII (quæ vitriol. cyprium ſpiritu vini
„ ſolutum continet) ita data, ut vomiturien-
„ di quidem conatus, raros tamen vomitus,
„ cieret, & appetitum plane proſterneret,
„ in integrum reſtitui. Furibundam praxin!
„ exclamabunt, quibus venus in omni caſu
„ venenum eſt; ſed venerabundi Senis noſtri
„ æterno præcepto (a) *ad extremos morbos*
„ *extrema exquiſite comparata remedia opti-*
„ *ma*, ad extremum igitur ſtuporem & re-
„ laxationem extrema ſtringentia adhibenda.
„ Id adhuc notabis, etſi doſeos dati tartari
„ emetici & vitrioli venerei oblitus ſim, me
„ tamen obſtupuiſſe, ad excitandam nauſeam
„ ac inappetentiam ea copia opus eſſe, non
„ propter ea, quod ſtupido draſtica conve-
„ nire ex dogmatibus vetuſtatis ignorarem,
„ ſed quod eam vim requiri non augura-
„ rer „. SWIETENIUS (b) tamen thera-
piam hanc improbans „admodum vero ſimile
„ (ait), puerum, qui tot & tanta pati po-
„ tuit, leniori arte curari potuiſſe „.

§. 33.

(a) Sect. I. aphor. 6.
(b) l. c.

§. 33.

II. CATHARTICA quoque inutilia aliis, aliis necessaria sunt visa. GLISSONIO (a) ea suadenti A. BOOTIUS (b) contrarius ; „ purgatio (inquit) nullum hic locum „ habet „ scopo nempe therapeutico, præsertim vel crebra vel drasticis mota; mitiora tamen cathartica initio morbi semel bisve dare expediet ad saburram primarum viarum ejiciendam, uti & per decursum curationis; quoties indicia illius adfuerint; quippe quæ ob rachiticorum infantum voracitatem facile generetur. Idcirco etiam cum BOOTIO sentiens SYDENHAMUS (c) „in rachitide vera „ (monet) cathartica locum non habent; nisi „ ut semel vel bis ad plurimum æger purgandus, antequam usum alterantium aggrediatur „ . Quo etiam sensu F. HOFFMANNUS (d) eccoprotica principio morbi commendat. Quid itaque tenendum de purgatione per epicrasin ab H. BOERHAAVIO (e) pro rachiticis consulta? En ejus formulam!

(a) l. c. Cap. 30. 32.
(b) l. c. p. m. 34.
(c) Diss. epistolar. p. m. 269.
(d) l. c.
(e) Mater. med. ad §. 1489.

℞. Rhei electi unc. sem.
Myrobal. citr. sine nucl. dr. iij.
Agarici trochisc. scrup. ij. Infunde frigide cum
Cerevisiæ fortioris libr. jv.

„ Post 24 horas paratus erit potus, quo „ utatur pro familiari quotidiano spatio 4 „ septimanarum. Si vero nimis inde purge- „ tur, æqua copia cerevisiæ alterius dilui „ poterit, aut etiam majore, si usus indi- „ cat „. Non parum huic potui tribuit SWIETENIUS (a), præsertim ita temperato, ut parce tantum alvum subducat, idque primis non nisi diebus, quod commode obtentum iri notat „ si omni vespere lagena re- „ pleatur eadem cerevisia; sic enim diluitur „ magis & magis efficacia catharticorum quo- „ tidie, quæ non solent renovari. Simul „ hoc commodi sic habetur, quod medicamen- „ torum ingratus sapor quotidie fiat mitior, „ & vi purgante rhabarbari ac myrobalano- „ rum exhausta jam supersit tantum vis ro- „ borans & adstringens, quæ una cum cere- „ visia fortiori in cura rachitidis quam ma- „ xime prodest „. Cum itaque non facile catharsi per epicrasin hic opus sit, nisi forte

(a) Comment. ad §. cit.

te in ægris aliunde quoque cachecticis ac impuris, cathartica melius e longioribus præbentur intervallis. Ita STORCH (a) trimulo infanti rachitidem ab utroque parente hæreditariam, at inchoatam tantum passo, nec nisi jecur magnum & crura parumper curva debiliaque habenti præbuit quovis mense semel morsulorum purgant. drach. ij; externe quoque semel quavis hebdomade infusum levistici, & interdum balnea decocti emollientis, consuluit. A morsulis numerosi vermiculi expulsi sunt, brevique apparebat, artus fieri valentiores.

CAPUT II.

ANTACIDA.

§. 34.

III. ANTACIDA vero tantæ sunt hocce in morbo (utpote acido) energiæ, ut iis solis omnis sæpenumero curatio absolvatur. Huc proinde referenda sunt

(a) Obs. clin. ann. 6. Mart. Cl. 3. p. 473. & in A. E. BÜCHNERI miscell. phys. med. A. 1728. p 903.

I. *Alcalina*, queis ZEVIANI (a) plurimum tribuit, cujufmodi funt vel ipfum alcali purum fixum mite, vel corpora illud continentia, ut antifcorbuticæ plantæ, fapones, &c. Hinc

a) *Sal tartari* quantum hic valeat, documento eft P. C. ABILDGAARDII (b) obfervatio: puer feptennis abfque manifefta caufa dextro pede claudicare cœpit, malumque biennii fpatio fenfim crevit. Superius femoris extremum protuberabat, femore tamen quaquaverfum mobili. Nullus ibi dolor. Puer hilaris & acuti ingenii nunquam ante ægrotavit, facie tamen pallida juftoque grandiore capite confpicuus. Rachitidem ergo fub claudicatione latere fufpicio orta, nec in vanum, quæ anni fpatio ita invaluit, ut puerum prope enecarit, ad offeam maciem redactum cum diarrhœa, fudore continuo, febre ac fumma debilitate. Artus inferiores refoluti erant & immobiles; abdomen flaccidum, mireque tumidum, ut ob molem facci inftar in alterutrum corporis latus recideret. Quinque ulcerum profunde fiftuloforum unum ad fuperiorem ac dextram femoris partem finu

nu

(a) l. c. Cap. 4. §. 119. p. 103.
(b) Collect. Havn. Vol. I. Obf. I. p. 2. fqq.

nu angusto in ipsum ossis corpus descendente specillumque ad longitudinem 4 pollicum admittente conspicuum; alterum supra spinam anticam superiorem ossis ilei dextri itidem sinuosum in corpus hujus ossis longitudine 3 pollicum descendebat; tertium in medio femore dextro sub finem partis carnosæ musculi fasciæ latæ oblique ascendebat versus anteriora, alteri illi profunditate non cedens; quartum in inguine corpus ossis pubis penetrabat; minimum tandem ulcus anterius ad latus perinæi dextrum symphisin ossium pubis adibat. Singula pus fœtidum ac rodens eructabant. Auctor tristi prædictione facta præbuit decoctum corticis Peruviani (quo diu jam ante puer utebatur absque levamine) ad unc. jv quotidie cum salis tartari gr. xv in eodem solutis. Et en! intra triduum desiit diarrhœa, febris, sudor colliquativus, & vires quotidie crevere, rediit sanus faciei color, appetentia, adeo ut post 14 dies nil mali superesset præter ulcera jam bonum pus fundentia & abdominis tumorem multo jam minorem ac paralyticam fere inferiorum artuum debilitatem. Post mensem lecto relicto sustentatus manibus aliquatenus incedebat. Pertæso jam corticis ægro datum decoctum rubiæ tinctorum cum sale tartari; quo solo remedio intra 4 menses ita convaluit, ut plerisque ulceribus, quæ linteis tantum car-

ptis deligabantur, confolidatis baculo fuffultus jam ambularet. Unicum ulcus ad os facrum fuperftes in dies quoque emendabatur, & vix pollicem jam profundum ad proximam fanationem tendebat. Totam hanc curationem Auctor merito fali tartari tribuit; cum diu ante fumptus folus cortex nil emendationis attulerit. „ Sed & alios rachiticos quot-„ quot tractandos habuit, fola folutione fa-„ lis tartari aquofa æque felici fucceffu cu-„ ravit „. Simpliciffima autem methodo ac pro qualibet ætate alcalina falia N. ROSENSTEIN (a) hunc in modum confulit:

℞. Sal. tart. unc. fem., folve in
Aquæ fontis lib. j. Afferva in lagena.

Pro egenis loco falis tartari fumi poteft tantumdem cinerum clavellatorum purorum. Hujus folutionis dantur pro varia ætate quovis mane gutt. a 20 ad 80, 100 ex hauftu aquæ; neque id quidem continenter, fed identidem, ubi per 3 vel 4 dies folutio data eft, totidem dein dies intercalando.

b) *Sapo Venetus*, quo num quifquam alius ante ZEVIANUM (b) in rachitide fit ufus,

(a) l. c. p. m. 398. 402.
(b) l. c. Cap. 4. §. 147. p. 126.

ufus, pro certo non dixerim. Ifte vero cum in ætate pufilla alcalibus puris ob eorum acrimoniam haud fatis fideret, præfertim fi rachitis non ita manifefte ab acido lactis pendere ei videretur, maluit minori cum difcrimine faponem experiri. Atque „ iftud eft „ (inquit ille) motivum, cur ut certior fierem, num rachitis ab acore proveniens „ ex lacte ortum habeat, quem ad modum „ multa id perfuadebant, faponis periculum „ facere decreverim. Namque fi manifeftum „ inde fequeretur levamen, nullus dubio fupereffet locus, quin illa ipfa effet rachitidis caufa. Præbui itaque faponem quantitate nuclei cerafi quovis mane duobus „ infantibus ab rachitide multum extenuatis, „ nulloque adhuc idoneo remedio ufis, atque intra paucas hebdomadas infigne obfervavi levamen fine ullo finiftro fupervenientes effectu, & a continuato plures in „ menfes ejus ufu ambo integram adepti funt „ fanitatem „. ROSENSTEIN (a) hunc in modum faponem dabat:

℞. Sapon. Venet. dr. xv.
Bilis taurin. infpiff. dr. j fem.
Pulv. rad. ari dr. vij. M. F. pilul. gr. ij.

(a) l. c. p. m. 398.

Confperg. pulvere cinnamomi. S. a prandio & cœna Nro jv. Vel etiam (a) pro ditioribus:

℞. Offæ HELMONT. unc. j fem.
Bilis taur. infpiff. fcrup. jv.
Pulv. rad. ari. q. f. F. pilul. gr. ij. D.

uti priores. Efficaciam harum duplicium pilularum Auctor non abs re commendat ad acorem minuendum, digeftionem alimentorum promovendam, probumque ex iis chylum, unde bonus fanguis paretur, conficiendum, ofcula vaforum reforbentium patula fervanda, mucofam diathefin prævertendam, præfentemque corrigendam, infarctus mefenterii tollendos, motumque inteftinorum periftalticum cum alvi libertate fovendum.

c) *Cicuta* fale alcalino prædives. Nam cum aliæ pleræque plantæ, quæ fub deftillatione volatile alcali præbent, mortuo in capite nihil amplius alcali fixi recondant; cicuta præter alcali volatile in deftillatione prolectum in carbone infuper haud parum falis alcalini fixi continet: ac proinde ma-

gno-

(a) Ibidem p. m. 403.

gnopere antacida & ad rachiticum acorem enervandum efficaciſſima ſit, oportet. Et vero egregiam ejus in hoc morbo curando virtutem ſæpius expertus eſt A. STÖRCK. Sic (a) „infans 3 annorum peſſima rachitide la-„borat, facie & toto corpore tumet, & eſt „debilis. Tentatis multis remediis, quæ „alias in hoc morbo ſalutaria ſunt, nil „profui: unde infanti cicutam dedi. Inci-„piebam a gr. j mane & uno veſperi. „Quarto die jam 4 grana per diem exhibui. „Infans cœpit melius appetere. Octavo „die dedi 6 grana per diem, & infans vi-„debatur robuſtior, pedibus ſe ſe ſuſtinuit. „Doſin tunc non amplius auxi; quoniam „omnia quotidie meliora facta ſunt, & in-„fans alias moroſus, piger, meticuloſus, „ſpatio unius menſis erat agilis, jucundus, „& optime comedit, & tumor articulorum „ad minimum $\frac{1}{3}$ minor fuit. Color faciei „cachecticus in naturalem ac rubicantem „tranſivit. Tertio menſe fere finito infans „optime ſanus fuit, ſolus ambulavit, bene „dormivit, fiebat pinguis, & poſt curatio-„nem omnia veſtimenta erant ei nimis an-„guſta & brevia. Hinc uſu cicutæ infans „multum increvit, nec unquam malum ſym-

„pto-

(a) De cicuta libell. 2. Cap. 2. Caſ. 23. p. 150.

„ ptoma obſervatum eſt „ . Perinde (a) „pu-
„ ella 4 annorum rachitica a 3 menſibus u-
„ titur cicuta , & jam fere curata eſt „ .
Porro (b) „ infans 3 annorum rachiticus
„ nec pedibus poterat inſiſtere , nec libere
„ reſpirare. Cicuta fecit , ut morbus totus
„ diſparuerit , ut infans reſpiret commode ,
„ curratque alacriter , ceterosque ſuos fra-
„ tres ſanitate ſuperet. Similes caſus plures
„ habeo „ . Denique (c) & alius „infans
„ 3 annorum rachiticus in omnibus extremo-
„ rum articulis vix pedibus poterat inſiſtere,
„ languebat multum , & erat valde moroſus.
„ Cum in hoc tentata eſſent in caſſum omnia
„ uſitata contra rachitidem remedia , ſuaſi ,
„ daretur ei de cicutæ extracto m. & v. gr.
„ j. Spatio paucorum dierum habebat majo-
„ rem appetitum , & videbatur hilarior. Au-
„ xi remedii doſim , & dedi mane gr. ij &
„ totidem veſperi. Poſt 3 ſeptimanas am-
„ bulabat liberius , & jam pedibus inſiſtebat
„ ſatis firmiter , imo tumores articulorum vi-
„ debantur minores. Dedi dein 4 extracti
„ grana matutino tempore , & 4 veſperi.
„ Hac doſi ſpatio ½ anni malum ſublatum eſt
„ in-

(a) Ibidem caſu 24.
(b) Supplem. neceſſ. Caſu 17. p. 25.
(c) Continuat. experim. Cap. 3. Caſ. 13. p. 30.

„ integre, & puer jam ultra fesquiannum
„ bene valet, hilaris eft & agilis, & bona
„ gaudet memoria, quæ antea fuit valde de-
„ bilis „.

2. *Abforbentia* parum quidem hactenus, at non fruftra, in rachitide tentata, ita ut præter *oftracodermata* nullum aliud probatum fuiffe fciam, quorum quis primus hocce in morbo periculum fecerit, haud dum compertum tenemus. Cafus demum, tefte A. HAENIO (a), remedii notitiam in vulgus aperuit: „aderat (narrat ille) Hagæ Batavorum
„ vir ex fummis Reipubl. moderatoribus
„ arcanum fuæ familiæ poffidens, quod gra-
„ tis concederet parentibus, qui fuos infan-
„ tes rachiticos dolerent. Initio praxeos
„ meæ communi methodo fruftra infanti cui-
„ dam curando infudaveram; cumque brevi
„ interiturus videretur, parentes metuentes
„ a fumptibus voluere rem fibi dimitti. In-
„ audierant interim arcani mox dicti laudes:
„ applicuere & ipfi, oftenderuntque mihi
„ pofthac eundem infantem fanum, vegetum.
„ Cafu contigit, ut Collega mihi referret,
„ fe ex domeftico ampliffimi illius moderato-
ris

(a) Prælect. in H. BOERHAAV. inftit. pathol. Edit. F. AUG. DE WASSERBERG T. 2. ad §. 715. p. 55.

„ ris refcivisse, totum arcanum nil nisi ostra-
„ codermata usta continere. Experimur: cu-
„ ras posthac inde fortunatas fecimus „.
Longiori demum remedii experientia idem hic Auctor (a) convictus „in rachitide (in-
„ quit) . . . fatis nequeo ostracodermata
„ laudare; si enim bis ter de die pulveris
„ hujus scrup. j quotidie detur, infantes-
„ que sole aprico, aere rurali, motu in in-
„ fantili curru creberrimo ac quotidiano, le-
„ cto & conclavi siccis, sanisque fruuntur a-
„ limentis, propemodum omnes cito; qui
„ vero horum adminiculorum plerisque ca-
„ rent, solo hoc pulvere motuque, tardius
„ quidem prioribus, tuto tamen & certo cu-
„ rantur, quam diu degeneratio universæ com-
„ pagis curam nec dum reddiderit quocunque
„ noto huc usque remedio impossibilem „.
Vidit etiam M. HALLER (b) rachiticum hocce remedio sanitati assertum.

CAPUT

(a) Rat. medendi P. 9. C. 6. §. 5. p. m. 113.
(b) Diss. cit. Cap. 7. §. 8. p. 84.

CAPUT III.

MERCURIUS.

§. 35.

IV. Mercurius in rachitide curanda suadetur ab aliis, ab aliis rejicitur. Enim vero illam luis venereæ progeniem non esse ex SWIETENIO superius (a) memoratum est, & ab adhibito mercurio infantes non dum rachiticos in rachitidem incidisse GLISSONIUS (b) perhibet „observavimus (in-„quiens) . . . pueros non nullos unguentis „ mercurialibus illitos ad necandam scabiem „ in hunc postea morbum incidisse „ . Quod tamen non tam mercurio forsan quam ipsi magis rachitidi jam imminenti & absque litu etiam mercuriali erupturæ tribuendum arbitror; nisi forte pingui unguento solidorum laxitas fuisset promota, atque ita rachitidis genesis accelerata. Huic sane fortuito GLISSONII casui reclamat experientia N. D.

FAL-

(a) Vide §. 15. b) ζ.
(b) l. c. Cap. 16. p. m. 188.

FALCKII (a) de hydrocephalo agentis. En propri illius verba: „morbus hic plerumque infan-
„ tibus accidit non dum bimulis, ac ſæpenu-
„ mero rachitidi eſt complicatus. Ortus ejus
„ vulgo tribuitur negligentiæ cuſtodum debi-
„ tique regiminis defectui. Ultro conceſſe-
„ rim, id quandoque ita evenire; at non
„ ſemper: quandoquidem reperire eſt infan-
„ tes hoc malo mulctatos, quorum ſollicita
„ cura habebatur. Morbus hic plerumque
„ triſti exitu terminatur, in primis vulgari
„ therapia tractatus. Si uſpiam adhuc re-
„ medio locus eſt, non aliud id ſane erit,
„ quam mercuriale emplaſtrum toti capiti
„ applicitum. Hac occaſione ſilentio præ-
„ terire nequeo, in rachiticis infantibus em-
„ plaſtra mercurialia carpis tarſisque admo-
„ ta, ſimulque mercurium dulcem interne
„ refracta doſi, quæ nycthemero $\frac{1}{4}$ vel ſum-
„ mum $\frac{1}{2}$ grani haud excederet, datum, non
„ modo rachitidem ſanaſſe, verum difficili
„ etiam periculoſæque dentitioni iisdem citra
„ ullius alterius remedii uſum auſpicato fuiſ-
„ ſe proſpectum„. Galli quoque teſtantur hodie (b), numeroſis ſibi conſtare obſervatis,

(a) Von dem Queckſilber und deſſen Kräften bey verſchiedenen Krankheiten p. 254.

(b) Journ. de Medec. &c. T. 64. Juin 1785. p. 224. ſq

tis, in nosocomio *de Vaugirard* infantes e degeneri miasmate venereo rachiticos a mercurialibus remediis optime convalescere. Verum cum ex hisce paucorum hominum experimentis non dum quidquam certi de mercuri adversus rachitidem efficacia decernere sit integrum, ulteriorem ea in re disquisitionem a posteritate præstolari nos oportet:

CAPUT IV.

TONICA.

§. 36.

V. TONICA denique remedia in rachitidis curatione prioribus adjungere oportet; nam cum cetera ad saburram & acorem humorum auferendum sint necessaria: tonicis ad musculorum flacciditatem debilitatemque, hocce in morbo enormem, percurandam etiam atque etiam opus est. Cur itaque illa C. STRACK (a) inutilia esse velit, haud dum per-

(a) l. c. p. 161. sq.

pervideo. Taxat ipſe medicos, qui morbi cauſam „ quoniam in partium laxitate & oſ-
„ ſium mollitudine inveniſſe ſibi perſuade-
„ bant, utique in roborantibus auxiliis mede-
„ lam quæſiverunt. . . Verum duplex iſti cu-
„ rationi vitium ineſt, alterum quod ſucceſſu
„ ſæpe careat (vix enim nodus, qui inſedit,
„ diſcutitur), alterum quod medicina, etiam
„ quæ recte imperata eſt, debeat mulieribus
„ adminiſtranda concedi, quarum animus in-
„ conſtans atque ſuperſtitioſus eſt „ &c. Verum hæc nos, qui ad fidelia obſervata non verba reſpicimus, haud morantur; certis enim tentaminibus conſtat, per medicamenta nervina roborantia & adſtringentia in rachitide plurimum haud raro fuiſſe effectum, dum reddito muſculis nativo robore oſſa curvata illorum actione ad ſitum ac figuram nativam redigebantur. Atque hunc in finem præ primis proficua ſunt:

§. 37.

1. *Rubiæ tinctorum* radix, quam pulchro cum ſucceſſu ABILDGAARD (a) ſali tartari ſuo in ægro junxit. Et SWIETENIUS (b)
„ cum

(a) Vide §. 34 Nro 1. a).
(b) l. c. ad §. 1489.

„ cum radix rubiæ tinctorum (inquit) ingesta
„ animalibus illorum ossa tingat rubro colore,
„ . . . LEVRET (a) suspicabatur utile
„ posse esse in rachitide hoc remedium; cum
„ insignes vires diureticas haberet, & in mul-
„ tis morbis chronicis prodesset: tentavit ru-
„ biæ tinctorum usum, & profuisse testatur,„.
Maxime id enituit quodam in casu puellæ ab
LEVRETO tractatæ, quem a SCHLOSSERO
communicatum accepit G. E. ROSNER (b):
„ invisit . . . sub finem mensis Junii . . .
„ puellam biennem, quæ facultate pedibus
„ incedendi, quam vix elapso ætatis suæ anno
„ jam possidebat, a 6 mensibus perdiderat.
„ Aegra epiphyses ad juncturas tibiæ, fibu-
„ læ, genu, radii & ulnæ multum protube-
„ rantes habet, crura conspicue arcuata sunt;
„ abdomen tamen parum tumet; faciem, dor-
„ sum, femora cruraque obtegit herpes icho-
„ rem acerrimum sudans. Præscribitur se-
„ quens (c) decoctum:

℞ 2 ℞.

(a) l'Art des Accouchem. §. 1431. p. 244. sqq.
(b) Disp. qua non nulla circa vires lactis notantur. §. 77. in A. HALLERI disp. cit. T. 7. Nro 238. p. 242.
(c) Ex libro cit. §. 1451.

℞. Rad. rubiæ tinctorum unc. sem.
Salis vegetab. dr. ij. Coque pintis ij
Aquæ commun. per horam igne lenissimo. Colaturæ adde
Mell. opt. dr. ij. S. quovis die unc. x.

„ Quinto die postquam hoc decocto uti cœpit, puella pedibus commode insistit; herpes desiccatus fere deprehenditur. Elapsis 3 septimanis illa per cubiculum ambulare valet; protuberantiæ in juncturis artuum plurimum subsederunt; crura minus incurva conspiciuntur; crustæ ab herpete superstites sponte natura deciduæ relinquunt loca ulcusculorum integre sanata. Initio mensis Augusti mater infantis suspendit usum decocti per 5 dies: tum pustulæ renascuntur in facie, occupantque loca ab ulceribus herpeticis profundioribus antea obsessa. Aegra decoctum iterum sumit sine interruptione; pustulæ illico evanescunt. Jam nullæ in juncturis protuberantiæ, crura fere recta, ulcera sanata sunt. Usum decocti continuari adhuc per aliquot septimanas prudentia jubet. Urina a decocto primum copiosissima, dein minus abundans, semper saturate rubra fluxit. Alvi dejectiones per primos 15 dies quotidie numero 5 aut 6, postea rariores fuerunt, itidem rubræ. Sudorem autem rubrum, Cl. LEVRETO

„ quan-

„ quandoque visum, observare in hac ægra „ non licuit „. ROSENSTEIN (a) autem omisso etiam sale ex LEVRETI formula, ne forte huic magis quam rubiæ tinctorum curatio adscribatur, sequens consulit decoctum:

℞. Rad. rubiæ tinctor. dr. ij.
Cort. aurant. siccat. scr. sem. Concisis adde
Sem. fœnic contus. gr. xv. Coqu. in
Aquæ puræ lib. vj. ad reman. lib. iv. in

olla terrea vitreata. Refrigeratum & clarum decantetur in vitreas lagenas usui asservandum. Notandum interea F. C. OETINGERUM (b) per experimenta eruisse, duplicem radici rubiæ tinctorum inesse vim, aliam ossa vivorum animalium tingentem, aliam tonicam adstringentem, hancque in crassioribus ejus partibus austeris, illam vero in subtilioribus phlogisticis residere, atque vim antirachiticam non istis, sed austeris illis, utpote tonicis esse tri-

 buen-

(a) l. c. p. m. 400.

(b) Differt. de virib. rad. rubiæ tinctor. antirachiticis a virtute ossa animal. vivor. tingendi non pendente. §. 32. in E. G. BALDING. sylloge opusc. Vol. 5. Nro 9. p. 270.

buendam; qui demum ſubdit (a): „ non ſolo „ ex ratiocinio ſed expertus teſtor, radicem „ rubiæ ſive in ſubſtantia ſive in decocto mul- „ tum prodeſſe in ſimplici rachitide, ejuſque „ primis præcipue principiis„. Quod ſi porro rachitis in neonatis jam ſit conſpicua, queis amarum ex rubia ſeu pulverem ſeu potum haud ita facile ingeſſeris, ejus uſu interno nutricis lac eſt medicatum reddendum, cujus rei ſingulare exemplum prodidit L. B. SICHI (b): ruſtico cuidam e 7 filiis omnes, excepta prima filia, rachitide periere, ſecundus bimulus atrophicus, ceteri vero plus minuſve anniculi, compreſſis ad latera coſtis, ſterno admodum extuberante, grandi capite, abdomine tumido, artubus extenuatis. Symptomata hæc nunquam non ſe ſe verſus 4 vel 5 menſem exſerebant, a ventris ſemper tumeſcentia & ſtypticitate cum dyſpnœa occipientia. Filia jam circiter duodennis articulos adhuc parumper nodoſos habebat. Pater harum prolium optimi habitus riteque conformatus (uti & duo ejus germani ac mater illorum) nunquam ægrotavit; uxor autem temperamenti melancholici colorisque fere in nigrum vergentis negavit per-

(a) Ibidem §. 51. p. 281.

(b) Raccolta di Opuſçoli medico-pratici. Vol. 4. p. 30. ſqq.

perinde ſe unquam ægrotaſſe, niſi quod moleſtis quibuſdam brachiorum torporibus identidem eſſet obnoxia, ut quandoque ne induere quidem ſe ſe idcirco valeret. Adjecit nihilo minus, fratri ſuo omnes perinde proles eadem in ætate deceſſiſſe. Cum vero in octavum jam aut nonum menſem utero gereret, monuit SICHI, ut ſimul ac peperiſſet, ipſum ad fœtum inſpiciendum accerſeret. Factum. Reperit ille puſionem rite quidem conformatum, at paulo tamen grandiori, ac par erat, tum capite tum ventre, ſimulque parumper laborioſe ſpirantem, ac proinde manifeſta jam connatæ rachitidis indicia præ ſe ferentem, qualis etiam ad 4um uſque vitæ menſem manſit. Ea propter matri præter idoneum vitæ regimen imperatus diuturnus decocti ex rubia tinctorum uſus, nimirum

℞. Rad. rub. tinct. rec. minutim concis. M. j.
Aquæ fontis q. ſ. Stent primum in cinere calido infuſa; dein lento igne diu coqu. cum ebullit. Tum D. U. lib. j. m. & v.

Hujus ab uſu in matre lotium rubuit, & poſt aliquot menſes lac etiam rubellum viſebatur, præſertim paucis a decocti potu horis; porro moleſtus ille brachiorum torpor abiit, & quod

amplius, teter cutis color pedetentim in album nitidum mutabatur. In alumno vero ab lactis hujus medicati usu urina perinde rubebat, in primis post lac a decocto poto suctum reddita; dyspnœa desiit, puer agilis evasit optimeque coloratus; 7° mense duo in maxilla inferiore dentes incisores erupere, dein ex ordine alii successere. Nulla jam in partibus organicis observabatur familiaris rachiticis disproportio, justa erat capitis ventrisque moles, & functiones naturales rite peragebantur. Artus imi juxta ac summi carnosi, robusti, non nodosi, ita ut septimestris puer pedibus bene insistens iis uti gestiret. In ætate 11 mensium morbillis cum pessimis symptomatibus (tussi ferina, anorexia, vomitu, convulsionibus, sanguinis ex naribus, ore, ac demum etiam auribus stillicidio) feliciter superatis iterum ex toto convaluit, spemque fecit fore, ut ablactatus etiam sub idoneo diætetico regimine ab rachitide maneat tutus.

§. 38.

2. *Osmundæ regalis* radix ab H. BOERHAAVIO (a) inter antirachitica remedia relata,

---

(a) Mater. med. ad §. 1489.

lata, & F. GHERLIO (a) adverſus rachitidem præ primis familiaris, quam poſt ſæpiſſime in caſſum tentata quæque aperitiva & chalybeata demum edoctus reperit ſpecificum eſſe remedium rachitidis, ita ut quotieſcunque illam data opportunitate præbuit, nunquam fefellerit. Miracula inde vidit, liberatis ejus uſu plurimis infantibus ac paulo etiam adultioribus utriuſque ſexus ab rachitide, quæ pro deſperata ſæpe etiam ab omnibus habebatur. Trium nominatim rachiticorum ægrorum meminit hoc remedio ſanatorum, puelli nempe ſeſquiennis, tum alius faſciis adhuc involuti, cui extreme emaciato cum tumido ventre ſpina quoque dorſi occipiebat inſigniter curvari; ſed remedio hoc cum lacte dato non ſolum rectus iterum & obeſus, verum venuſtiſſimus quoque puſio evaſit. Tertius etiam quinquennis fuit puer, vere monſtroſus; quippe qui nil niſi venter fuerit, ceteris membris uſque adeo extenuatis, ut oſſa tantum ſola pelle tecta ſuperfuerint, puerque ita ranam ventre, facie ſimiam referens, diſtortis oculis, ac ſæpius manuum brachiorumque carnes dentibus commordens faſcinatus

---

(a) Rare Oſſerv. di Medicina e Ciruſ. Cent. I. Oſſerv. 45. p. 133. ſqq.

incantatusve omnibus videretur. Datis autem in 40 dies quovis mane jejuno stomacho pulv. tenuissimi rad. osmundæ regalis granis 10½ ex haustulo decocti tepidi rad. petroselini venter sensim subsedit, recuperatisque carnibus puer perfectam nactus est sanitatem.

§. 39.

3. *Sarsaparillæ* radix, a ZEVIANI (a) contempta, GLISSONIO (b) tamen utilis visa, quantæ interdum in domanda rachitidis malignitate sit energiæ, variorum docemur observatis. LEPROTTI Pontificius Archiater, teste BENEVOLI (c), in leviori rachitidis gradu solum sarsæ decoctum præbuit cum felici semper successu. Vidit etiam BENEVOLI duos pusiones ab occipiente rachitide solo hoc decocto liberatos; & in gravissimis minacissimi morbi symptomatibus, copioso diuturnoque entis veneris (d) usui non cedentibus, ubi primum decoctum sarsaparillæ usurpari cœptum, omnia in melius abiisse, quod sequentes comprobant historiæ. Quatuor illustris fami-

(a) l. c. Cap. 4. §. 138. p. 115. sq.
(b) l. c. Cap. 31. p. m. 368.
(c) l. c. Osserv. 39. p. 242.
(d) Vide § 40. a).

miliæ filiis 2° vitæ anno rachitide ſublatis (a), 5° quoque cum circa 11um ætatis menſem jam perinde carpi ac genua eſſent nodoſa, tumeretque venter debili toto corpore cum pallore, plumbeo adnatæ colore, anaſarca, dyſpnœa & moleſta tuſſi, poſt fruſtra omnem impenſam in eo ſervando operam, tandem ſuaſu medici Genevenſis cœpit Auctor præbere quotidie m. & v. entis veneris BOYLEANI gr. j, & poſt aliquot hebdomades granum 1½, donec exacto bimeſtri medicamentum (cujus uſus monente Genevenſi medico identidem erat interrumpendus) ſepoſuiſſet ad tempus. Verum poſt 8 vel 10 ab hinc dies morbus ingraveſcebat coorta diarrhœa ſæpe cruenta, 15 aut 20 dejectiones per diem cauſante, cum febre, lotio parco, totiuſque corporis macie. Reditum ergo ad ens veneris, ſimulque contra anaſarca mars (ut ut uni ante mortuorum in caſſum datus) præſcriptus, ita ut quovis mane præberentur croci martis aperitivi gr. iv. veſperi autem entis veneris gr. iij. Sed oborta brevi poſt narium hæmorrhagia, eaque veſpere quodam profuſa cum inſigni faciei inflammatione ac vehementi delirio, ulteriorem croci martis uſum prohibuit, ſuffectis ei leniſſimis gratiſque juſculis diureticis. Diarrhœa oppu-

(a) l. c. Obſerv. 38. p. 228.

pugnabatur enematibus e decocto turionum (bottoni) rosarum rubrarum in aqua ferrata, vel e sola hac aqua cum ovo in ea soluto. Cumque constanter observaretur dyspnœa eo fieri lenior, quo minus cibi caperet æger, omne ejus nutrimentum reductum ad tria parcissima jura per diem ex pane, adjecto pro re nata ovo. Per hyemem amiciebatur indusio ex Anglica fronella. Ceterum usque adeo fuit debilis, vix ut brevissimo tempore lectum deserere quiverit, idque ad 19um usque ætatis mensem. Ab hinc usque ad ætatem biennio paulo majorem sub hac therapia symptomata jam leniora jam intensiora experiebatur, solo hydrope anasarca eatenus emendato, ut crurum tantum superesset oedema, ceteris artubus summe emaciatis. Exactis ita ultra biennium aliquot mensibus repente omnia intra paucos dies in deterius labebantur. Præter maciem ac diarrhœam gingivæ cum nigrore putridæ factæ, passimque lividæ in corpore maculæ emersere cum debilitate propemodum letali. Idcirco dari quotidie in 40 dies cœptum decoctum sarsaparillæ, ex ejus scrup. iv primum, dein dr. ij in aquæ unc xvj incoctis ad remanentiam unc. vj, adjectis aliquot foliis cochleariæ ac yvæ arteticæ, datumque simul sine ulla in posterum intermissione ens veneris m. & v. ad gr ij. Non dum lapsis 8 aut 10 diebus manifesta jam cernebatur universi

versi morbi emendatio. Tum vero scorbuti ac maciei ergo (ubi primum per febrem ac diarrhœam licuit) lac una muliebre in 4 menses datum, principio m. & v. ad unc. ij præter consueta jura; cumque evidenter prodesset, missis deinceps jusculis purum lac mane ad unc. v, vesperi paulo minus, aliquot semper ante cibum horis, concessum. Finiente 3° ætatis anno tumor carporum, genuum & abdominis in totum subsedit, desiit dyspnœa, tussis, febris, diarrhœa, oedema, ceteraque symptomata, sola superstite debilitate, modicum incessum ægre concedente; sed sub assiduo entis veneris usu (a quo non ante cessatum, quam æger sanus omnino, vivax, eusarcos robustusque evasit) vires mirifice rediere. Porro (a) duarum hujusce pueri sororum gravissime rachiticarum seniori graviora diuturnioraque symptomata acciderant. Initio Februarii nata primis vitæ mensibus tam sano erat corporis habitu, ut rachitica futura non crederetur. At vix anniculæ factæ pallor obortus, dyspnœa, ventris tumor, carpi, genua, malleoli protuberare, sternum elevari, spina dorsi cum claviculis insolenter curvari, caputque grandescere. Deinceps scorbutus ac-

(a) Ibidem Observ. 39. p. 235.

accessit, hydrops anasarca, diarrhœa sæpe cruenta, urina parca, tussisque suffocationem semper minitans. Unde summa cum carnium tum virium exhaustio; bienniumque sic afflicta morti proxima sæpenumero reddebatur. Fratris igitur exemplo mox initio datum ens veneris, tum decoctum sarsæ cum cochlearia & yva arthetica, & quoties per febrem ac diarrhœam licuit, lac etiam. Ens veneris ad 30 menses (demptis paucis diebus a medicamento hoc per vices vacuis) præbebatur; sarsæ vero decoctum intra hoc tempus quartam usque ad vicem iteratum, vario ambo effectu, nisi quod vitam servarint: unde mater, ut decoctum sarsæ quintum etiam daretur, præter lac & ens veneris, adursit. Et vero paucis post diebus febris desiit; tussis ac dyspnœa mitior facta. Ab hinc melior corpori redibat color, venter subsidebat, & in dies in melius proficienti non multo post spinæ quoque tortuositas & clavicularum curvitas emendabatur, subsidentibus pariter sterno; capitis mole, & articulorum nodis. Unde puella pedibus primum insistere, tum etiam incedere cœpit; donec morbus ita sensim evanuit, ut nec vestigium superesset. Cumque intra 18 ab hinc menses puella ter quaterve rursus pallescere ac languere cœpisset, dato semper iterum in 2 vel 3 menses ente veneris tandem ad integerrimam perducta est sanitatem. Interea

terea (a) ferociente adhuc ejus morbo nascitur alia soror, cui circiter 6° vitæ mense prophylactice dabatur quotidie entis veneris gr. j sem. dosisque crescente ætate augebatur. Nihilo tamen secius exeunte 1° ætatis anno impalluit cum dyspnœa, carpique ac genua inflabantur: idcirco enti veneris additum decoctum sarsæ methodo ante dicta. Cumque morbus medicamentis resisteret, decoctum spatio 18 mensium sub usu entis veneris quater iteratum, sæpeque lac etiam in usum ductum. Quo factum, ut ægram hanc prius quam fratrem sororemque rachitis reliquerit. Denique & in alius stirpis puella (b) post duos fratres rachitide sublatos 20° vitæ mense symptomata rachitidis emicuere, scilicet color faciei perfuscus, debilitas, dyspnœa, tussis, ossis frontis protuberantia. Sed ad usum entis veneris ultra biennium cum decocto sarsæ ac lacte circiter per 40 dies exhibitis omnia symptomata ita evanuere, ut bimula facta jam per omnia sana vixerit.

§. 40.

(a) Ibidem p. 239.
(b) Ibidem p. 240.

§. 40.

4. *Mars* denique a tonica ſua virtute notiſſimus hic principem fere locum habet. Nemini ignotum eſt, quid ad infarcta abdominis viſcera referanda valeat, & lienes CELSO (a) teſte in animalibus aqua ferrata fabrorum potatis cum inventi fuerint parvi, cur non & jecur ingens rachiticorum inde minui poſſit? Porro cum ferrum ab acidis tam facile ſolvatur, illaque in corpore abſorbeat; utique ad acorem rachiticum ſimul abſorbendum pulcherrime valebit. Haud abs re igitur

a) *Ens veneris* BOYLEANUM olim pro ſpecifico in rachitide habebatur; quippe quo, ut R. BOYLE (b) refert ,, ultra 100 ,, infantes malo hoc ad conditionem uſque ,, deſperatam laborantes ſanati . . . fuiſſent ,,. Doſis erat ad gr. ij. iij ex aqua pura vel cereviſia tenui vel alio apto vehiculo; a quo nullæ in corpore turbæ ſequebantur, ut ut ,, in ,, quibuſdam tamen corporibus abſque periculo ,, ad 20 vel 30 (grana) ,, potuerit præberi: neque alius inde quam per ſudores & partim per urinas manifeſtus effectus oriebatur. Crevit

(a) L. 4. C. 9.

(b) Conſider. circa utilit. philoſ. nat. expert. Exercit. 5. Cap. 6. p. m. 234.

vit fenfim ab efficacia in dies magis vulgata remedii fama, ut alio in loco meminit BOYLE (a) in hæc verba: „quamvis autem varia „ fæpe atque diverfa admodum fymptomata „ puerorum illum morbum, quem in Anglia „ rachitidem (*Rickets*) dicimus, comitentur, „ quo plures Londini fingulis feptimanis ex- „ ftinguuntur; medicamentum tamen illud, „ quod alibi *ens primum veneris* voco, fa- „ ctum ex valide calcinato beneque dulcorato „ vitrioli Dantifcani colcothare, elevatumque „ ope falis ammoniaci in fubrubeum fublima- „ tum felici hactenus fucceffu . . . admini- „ ftratum eft, ut & ipfe fororque mea, cui „ illud communicaveram, atque alii, qui meo „ hortatu illud fumpferunt aliifve dederunt, „ ducentos & plures hujus unius remedii ope „ abfque topica ulla fere applicatione fani- „ tati reftituerimus „. Male autem huic remedio entis veneris nomen ab auctore fuiffe inditum, aptiufque ens martis vocandum fuiffe SWIETENIUS (b) oftendit, quandoquidem BOYLE illud non ex cupri fed ferri vitriolo para-

(a) Paræneſis ad ufum fimplicium medicamentor. §. 7. Nro 3. p. m. 57.
(b) l. c. ad §. 1489.

paravit, ut descripta parandi illud ab auctore methodus clare ostendit, nempe (a) jubet vitriolum Dantiscanum Hungaricumve aut Goslariense (quæ martialia sunt) calcinari ad rufum usque vel purpureum colorem (quem ferri tantum vitriolum contrahit), calcemque affusione aquæ calidæ ab omni salsedine, quantum fieri potest, liberari, ut sola supersit pars metallica; quæ dein siccata cum anatica parte salis ammoniaci puri optime contusa, inditaque retortæ vitreæ igne arenæ per gradus aucto sublimatur per 10 aut 12 horas: ab hinc vero ignis augetur, donec retortæ fundus igneo colore rubescat. Quod sublimatione obtentum est, colore vel rubicundo sit vel saturate flavo oportet; si enim pallida sit flavedo, signum est, ingredientia non fuisse sibi intime mista: proinde sublimatum cum capite mortuo exactius mistum denuo sublimare oportebit. Si hæc phænomena omnia cum iis comparentur, quæ in præparatione florum salis ammoniaci martialium sensibus usurpantur, satis liquebit, ambo hæc præparata esse ejusdem indolis, præsertim cum ens veneris ad gr. 20 vel 30 etiam pro dosi innoxie dari possit, qua

(a) Considerat. circa util. philos. natur. exper. l. c. p. 233.

qua dosi præparata cupri nunquam sine periculo præbentur. Unde ens veneris ex sale alcalino volatili & ferro conflatum non potest adversus rachitidem non esse efficax, cum & tonicum sit & tam ob sal alcalinum volatile quam ob ferrum etiam antacidum. BENEVOLI (a) meminit puellæ, cujus soror duoque fratres rachitide laborarunt, quæ cum 5° vitæ mense complete cœpisset ente veneris uti, inque ejus usu non interrupto ultra biennium pergeret, nullum nacta est rachitidis indicium. Nec minori cum utilitate hoc remedium in præsente jam rachitide pluribus aliis infantibus fuisse datum superius (b) vidimus. H. BOERHAAVIUS (c) illud huncce in modum præberi vult:

℞. Entis veneris BOYLEI gr. ij.

Exhibe vesperi ex vino Canariensi quotidie per 3 septimanas. ZEVIANI (d) vero „commodius reperit, illud præberi sub pulticulâ „occultatum; neque curavit unquam, vesperi „an mane sumeretur; effectus quippe idem

(a) l. c. p. 231.
(b) Vide §. 39.
(c) Mater. med. ad §. 1489.
(d) l. c. Cap. 4. §. 150. p. 129.

„ prorſus erat cum hac tum illa ratione dicta „ aſſumpti „. Obſervavit (a) autem remedium hoc efficaciſſimum evadere in conſortio cum rheo, adeo ut in deſperatis quoque caſibus ipſum non deſtituerit. Nec vidit hactenus rachitidem adeo provectam ac vehementem, quæ non citius, ſerius ad iteratum horum duorum remediorum uſum denique ceſſiſſet. Et quidem (b) duplici ratione ſolitus eſt bina hæc remedia exhibere. Prima ita habet: præbet per 15 dies continenter quotidie entis veneris gr. v, aut plus minus, pro varia vel morbi vi vel ætate, interponendo tamen 4° quovis die æqualem rhei doſin. Lapſis aliis 15 diebus ſine medicatione, dein reſumitur eadem therapia, atque poſt alios 15 dies ab hac finita vacuos tertium quoque inſtituitur. Tres hæ doſes ſufficere ſolent ad abſolvendam rachitidis mitioris curationem. Sin vero illa fuerit gravior, 4am quoque aut 5am imo ulteriorem etiam expoſcit doſin. Altera porro methodus conſiſtit in exhibitione entis veneris cum rheo uniti, ita ut entis veneris ad rheum ſit dupla triplave quantitas, modo exhibendi manente, ut in præcedenti. Priorem quoque imitatus eſt methodum F.

Z A-

(a) Ibidem §. 146 p. 125. ſq.

(b) Ibid. §. 149. p. 128. ſq.

ZANETTI (a), nisi quod adjectis aliis paucis eam fecit prolixiorem, qua plurimos rachiticos ab se fuisse curatos perhibet. Complectitur autem sequentia: 1° Rheo vel ejus syrupo, quandoque etiam ypecacuanha primarum viarum sordes ejicit. 2° Alterans decoctum in 3 hebdomadas, quotidie ad cochl. iij. iv, præbet;

℞. Herb. rutæ murar.
Cort. aurant.
Rad. osmund. reg. aa unc. j.
— curcumæ unc. sem. Incis. coqu. in
Vini alb. generosi &
Aquæ font. aa lib. j. Colat. expr. adde
Croci martis aperit. nodulo inclusi cum
Pulver. rhei elect. aa dr. ij.
Sacch. alb. q. s.

Lapso hoc tempore suffecit decocto 3°) Ens veneris BOYLEI quotidie ad gr. iv. v. (aut plus minus pro varia morbi vi atque ætate) cum panatella per 15 dies, intercalato tamen

S 3 4°

(a) Nov. act. nat. cur. Tom. 6. Obs. 8.

4° quovis die ad purgandum rheo. Dein per 14 dies feriatum ab internis remediis; ab hinc vero ens veneris denuo eadem dosi ac tempore, cum intercalato rheo, præbuit, subjuncta iterum 14 dierum quiete. Sicque tertium, quartum, aut sæpius etiam entis veneris usus resumptus, donec ægri corpus manifestum inde robur consequeretur. 4°) Embrocationes coxarum crurumque toto morbi tempore ope sequentis linimenti omni vespera institutæ:

℞. Rad. osmund. reg. minut. incisæ
Fol. salviæ
— Rosmar. aa unc. j. Coqu. cum
Vini alb. generos. lib. jv. ad consumpt. $\frac{1}{5}$. Colat. expressæ adde
Olei lumbr. terr. sesquilibram. Coque

denuo ad $\frac{1}{3}$ remanentiam. Partes illitæ leviter fricentur, pannoque dein laneo subtili involvantur, ac infans demum fasciis illigatus lectulo inferatur, supposito vertebris infirmis duriusculo potius pulvinari. His proba addi jubet nutrimenta. Hæc de ente veneris BOYLEI, cui pari cum efficacia surrogari possunt vulgari modo parati Flores salis ammoniaci martiales, vel etiam

b) *Tin-*

b) *Tinctura vitrioli martis aurea* BOERHAAVII (a), de qua SWIETENIUS (b) „ cum (inquit) . . . junioribus ſæpe difficul-
„ ter ingeri poſſint remedia, uſus fui non
„ ſemel tinctura vitrioli martis aurea, cujus
„ paucæ guttulæ vino Hiſpanico exceptæ, je-
„ juno datæ inſtaurant & vires excitant. Pa-
„ ratur ex vitriolo martis in crucibulo ad cal-
„ cem coloris purpurei rubri uſto, quæ calx
„ digeritur menſis ſpatio in phiala alta che-
„ mica cum copia vigecupla optimi ſpiritus
„ ſalis marini dulci . . . ſed ſpiritus ſalis
„ marini nunquam totam hanc calcem ſoluit,
„ licet ſæpius affundatur novus: unde ex cal-
„ ce rubra vitrioli martis partem ſolvendam
„ tantum elicit. . . . Pane biſcocto, cerevi-
„ ſia meraca generoſa, nec acida nec ine-
„ briante, numeroſos rachiticos me curaſſe læ-
„ tus recordor, dum hujus tincturæ quando-
„ que tantum 3 vel 4 guttulas darem ſemel vel
„ bis de die in adultioribus „. Hujus autem tincturæ, non uſque adeo uſitatæ, in locum aliæ tincturæ martiales eodem cum ſucceſſu dari poſſunt, laudaturque in primis tinctura martis LUDOVICIANA, familiaris olim J.

(a) Chem. T. 2. Proceſſ. 166.
(b) l. c.

STORCHIO (a), quam vel solam vel cum tinctura rhei aut propr. MYNSICHTI remixtam præbere fuit solitus. Huic maxime analoga (imo una eademque fere) est tinctura martis ZWELFERI (b), cujus usu R. LENTILII (c) sesquiennis puer convaluit, deformis ante curvis artubus, carpis tarsisque tuberosis, prægrandi capite, pectore angusto, sterno spinaque exstantibus, multæ escæ, & tamen macilentus, verbo per omnia rachiticus, nisi quod venter non admodum tumeret. Datus itaque in 14 dies quotidie ante meridiem pulvis sequens ad 2 cultri cuspides:

℞. Specif. antiatroph. dr. ij.
Æthiop. miner. dr. j.
Olei cinnam. gtt. ij. M.

A meridie tincturæ vitrioli martis ZWELF. gutt. vj ad viij. Ter in die illitum pectori ac spinæ ungv. cardiacum. Die 15° datum purgans:

℞. Syr. cichor. c. rheo
— rosar. solut. aa unc. j.
Pulv.

(a) Von Kinderkrankh. l. c. p. 303. sq.
(b) Mantiss. spagyr. P. 1. C. 3. fol. 327.
(c) Eteodr. med. pract. p. 167. 230. 260. 450. 464.

Pulv. jalapp. non resin. scrup. j.
Aquæ acaciæ parum. D.

Die 14° melius spirabat, ventre tumido quidem adhuc, at minus tenso. Idcirco post catharsin repetita tota curatio usque ad convalescentiam, nisi quod pulvis parumper mutatus sit, nempe

℞. Specif. antiatroph. dr. ij.
Æthiop. miner. dr. j.
Sem. nasturt. gr. xv.
Mercurii dulcis gr. x.
Elœosacch. sassafr. scrup. ij. M.

Et de tinctura vitrioli martis gtt. x noctu datæ. Tandem in fine ad robur artuum intendendum jussus est lavacro uti aquarum cervinarum, atque sic intra 12 hebdomades prorsus convaluit.

c) *Mars aromatisatus* etiam se se SWIETENIO (a) probaverat, qui „quan„doque hydromelli cortices cinnamomi infun„di curavit cum parca quantitate limaturæ fer„ri, & bis de die cochlear dedit, augendo quan„titatem in adultioribus„. Ejusdem commatis est vinum apud BOERHAAVIUM (b);

(a) l. c.
(b) Mater. med. ad §. 1489.

℞. Fol. & flor. betonicæ unc. iij.
Cort. rad. rubi ſilveſtr.
— — capparidis
— — tamariſci
Trichomanis aa unc. ij.
Limat. mart. unc. ſem. cum
Vini lib. viij. frigide infuſa S. ter
de die ad unc. j.

(d) *Mars catharticus* denique ſeu mars rheo nuptus C. STRACKIO (a), utique ad imitationem ZEVIANII (b), primis ſe intendentibus rachitidis indiciis, hunc in modum in uſu eſt:

℞. Limat. mart. in pulv. tritæ
Pulv. rhei aa gr. v.
Sacch. alb. gr. x. M. F. Pulv.

D. talis m. & v. jejunis. Si alvus inde (ut non raro fit) cietur, veſpertina doſis omittenda, quoad ſtercus figurari occeperit; tum vero m. ac v. dandum remedium. „ Poſt menſem „ magna fames, perfecta ciborum digeſtio eſt; „ ſequitur largum tenuis urinæ profluvium, „ quod rotundum vultus tumorem & tumidam „ cor-

(a) l. c. p. 163.
(b) Vide præced. a).

„ corporis molem atque torporem demit. De-
„ inde citreus genarum & lacteus cutis color
„ deletur, totumque corpus, quod ante quasi
„ pastaceum erat, nunc firmas carnes recipit.
„ Post tertium mensem genæ atque labia belle
„ rubent. Atque sic expleto 4° mense ab-
„ soluta curatio est, puerque tutus manet.
„ Talis curatio, dum modo eo tempore ad
„ me ventum est, nunquam fefellit me, ne-
„ que etiam juxta infantes, qui progeniti a
„ gibberosis parentibus erant. Et poterit
„ unusquisque puerum tutum præstare, modo
„ attendat, quo tempore facies impallescat,
„ & malæ inflavescere incipiant „.

e) *Aquæ martiales.* ROSENSTEIN (a) Spadanas consulit, aut quæ his similes hodie arte parantur: & si ne harum quidem sit copia, jubet globulum martialem in aquam communem indi, donec ab ipso colorem infusi Theæ nanciscatur, hujusque selibram quotidie antemeridiano tempore potui dari præcipit.

§. 41.

(a) l. c. p. m. 404. sq.

§. 41.

5. *Peruvianus* cortex ut ut abundante adhuc acrimonia rachitica in ABILDGAARDII (a) puero haud magnopere eidem profuerit; ubi tamen isthæc semel pro eo, ac par est, fuerit cicurata, non potest non egregie prodesse, si ex ROSENSTEINII (b) consilio quotidie in pulvere ad gr. 20. 30. 40. præbeatur, aut ejusdem sal essentialis in usum ducatur. „ Ego (inquit auctor hic) præbui „ infanti non mediocriter rachitico quotidie „ illius gr. x in pilulis per 9 menses, omni- „ que mane ac vespere fortes imperavi fri- „ ctiones pannis laneis fumo mastichis imbu- „ tis, curando insuper, ut fere quotidie cur- „ riculo per conclave circumvehatur. Ab „ his infans ambulare occepit, nec quicquam „ deinceps e pristino suo morbo est exper- „ tus „.

§. 42.

6. *Glandium* decoctum cum jam in pluribus aliis ab atonia morbis perefficax se se ex-

(a) Vide §. 34. Nro I. a).
(b) l. c. p. m. 403.

exhibuiſſet, in rachitica quoque laxitate emendanda tentatum ſpem non fefellit. S. H. A. KAISERI (a) puella 4 annorum, jam inde a partu ſemper imbecilla, ventricoſa cum umbilico herniam minante, facie inflata, plumbea oculorum adnata, artubus omni pene carne exutis, carpis ac malleolis admodum protuberantibus, rariſſimis capillis iiſque etiam bifidis, pulſu molli debili, cute laxa ſordida, urina cruda aquoſa, veſperi ſemper cum ſiti febriens, noctu ſudans, pedibus quidem inſiſtens, at ſine duce incedere nequiens, aſſiduo fere ulnis geſtanda, pro alimento ſiccum panem unice deperibat. Primum itaque corpus in tepido hydrogalæ balneo ab ſordibus ablutum; induſia ſedulo mutata, probaque imperata diæta, & potui ſolum glandium uſtulatarum decoctum cum lacte ac ſaccharo conceſſum. Mox initio curationis data eccoprotica mucum copioſum evexere, quo procedente horum quoque uſus continuatus. Sub noctem quotidie totum corpus aqua frigida ope ſpongiæ ablutum, ſiccoque dein panno perfrictum; mane vero articulorum nodi pannis laneis perfri-

(a) Fortſetzung des Unterrichtes von dem Nutzen und beſonderer Heilungskraft der Eicheln 2 Krankengeſch. p. 44. ſqq.

fricti. Poſt horum octidui uſum cathartica omiſſa, ſoliuſque decocti uſus continuatus, a quo alvus evaſit naturalis, ſudores nocturni ſenſim minuebantur, venterque molleſcens ſubſidebat. Poſt 4 ſeptimanas 3 lumbricos egeſſit. Data tinctura ſtomachica digeſtionem promovit. Spatio 10 hebdomadum puella prorſus convaluit recuperato cum carnibus inceſſu, a quo & robur crevit, præſertim ubi appetente vere ſæpius in aprico ſole ambulare ſedereque juſſa eſt.

SECTIO II.

CHIRURGIA.

CAPUT I.

SANGUINIS MISSIO.

§. 43.

1. SANGUINIS *miſſio* in curanda rachitide vario fine variaque methodo olim adhibebatur, ſed nullo manifeſto ſucceſſu; cum imminutus

nutus seu in toto sanguis vires plus prosternat, seu in una aliqua tantum modo parte nil levaminis afferat. Hinc de phlebotomia GLISSONIUS (a) „ venæ sectionem vires „ non tolerant (inquit), ut cuivis facile in- „ notescit, qui ad ætatis fragilitatem, habi- „ tus partium extenuationem venarumque „ gracilitatem attendere velit „. Haud secius A. BOOTIO (b) inutilis visa est sanguinis missio in rachitide „ nisi morbo lon- „ gius progresso ac capite jam nimium aucto, „ quando sanguisugæ venis post aures atque „ in fronte & temporibus utiliter admoven- „ tur, multumque ad universam curationem „ conducunt: ideoque si res ita ferat, 2° ac „ 3° usurpandæ sunt „. Sed ne hujus quidem temporis ulla est ratio, quæ demi sanguinem exposcat; videtur multo potius Auctor empyricam quorumdam Anglorum praxin facere velle rationalem. Hisce enim in more fuit auricularum concham scarificare, sanguinemque inde lana collectum hypochondriis (nescio ob quam occultam sympathian) applicare, dextro e concha læva, e dextra sinistro: unde etiam GLISSONIUS (c) „ ridiculum „ quid

(a) l. c. Cap. 29. p. 339.
(b) l. c. p. m. 34.
(c) l. c. p. 343.

„ quid (ait) & ſuperſtitioſum ſapit, quod
„ aliqui in hujus ſcarificationis adminiſtratione
„ factitant, dum dextræ auris ſanguinem lana
„ exceptum ſiniſtro hypochondrio, ſiniſtræ
„ dextro alligant „ ut ut ipſam ſcarificatio-
nem non improbet, imo utilem declaret (a)
ad p. n. capitis molem minuendam. Haud
multum tamen inde ſperavit ZEVIANI (b),
& ſiqua forte ſanguinem e capitis vaſis eli-
ciendi res poſceret, unam fore credidit hy-
drocephali præventionem; pro qua tamen ma-
gis e re futuram cenſuit profundam venarum
occipitalium ſcarificationem, ut quæ cum la-
teralibus duræ matris ſinubus communicent.
Empyricam autem illam aurium ſcarificatio-
nem non in Anglia modo verum in Sileſia
quoque viguiſſe teſtantur cum J. STORCH
(c) tum Annales Vratislavienſium (d), ſed
ſola cum impoſtura & ſine ullo evidenti mor-
bi levamine; nam „ quantum novi, inquit
„ SWIETEN (e), hodie illa ſcarificatio au-
„ rium penitus eviluit, nec illam unquam
„ ten-

(a) Ibidem p. 342

(b) l. c. Cap. 4. §. 129 p. 110. ſq.

(c) Von Kinderkrankh. l. c. p. 208.

(d) Tent. 4. A 1718. April Cl. 2 art. 4. §. 4. p. 926.

(e) l. c. ad §. 1489.

„ tentatam vidi „. Hodie vero in rachitide a venæ fectione prorfus abftinemus, uti & ab omni alia fanguinis miffione.

CAPUT II.

ENEMATA, TOPICA.

§. 44.

2. ENEMATA vero cum pro variis hujufce morbi fymptomatibus epigenomenis auferendis utilia effe queant, tum ad ipfam etiam rachitidem exftirpandam efficacia effe, fi tonico-folventia fuerint, J. KAEMPF. (a) expertus eft, præ primis in quinquenni puero puellaque feptenni, ex rachitide gibbofis, curvis cruribus, & atrophicis; queis cum p. n. offium curvitatem nullæ machinæ adhibitæ emendare poffent, tandem enematum vifceralium ufu nativam artuum conformationem funt confecuti.

§. 45.

(a) Abhandlung von einer neuen Methode die hartnäckigften Krankheiten, die ihren Sitz im Unterleibe haben, ficher und gründlich zu heilen. Obf. 57. p. 482.

§. 45.

3. TOPICA externa, ut fuffitus, linimenta, aliave id genus vario fine varioque fucceffu in rachitide tentata funt.

a) *Litus* duplici plerumque fcopo adhibentur, nimirum vel ftimulante ac febrem excitante vel roborante. Quantum ad priorem, doctus quidam vir DUNCANO (a) retulit, incolas infularum occidentalium Scotiæ rachitidi mederi per febrem fequenti artificio excitatam: oleo ex jecore pifcis Scate dicti primum carpi ac malleoli vefperi fricantur, quod ocyus febrem aliquot horarum excitat. Altero vefpere, ubi prior febris defiit, idem fit, ac deinceps omni vefpere, quam diu frictio febrem movet. Ubi vero folam carporum ac malleolorum frictionem nulla amplius febris excipit, tunc præter has partes etiam genua cubitique fricantur, ficque plurium jam partium frictio rurfus febrem accendit, idemque labor quavis iterum vefpera repetitur, quousque febrem creat: quæ fi non amplius emicuerit, tunc una fimul cum hactenus perfrictis partibus etiam ver-

(a) Medic. Comment. von einer Gefellfchaft der Aerzte zu Edinburg, 6 Th. 1 St. 3 Abfchn. p. 105. fqq.

vertebræ ac latera quotidie fricantur tam diu, donec nulla amplius inde oboriatur febris. Tum vero indusium ex fronella eidem oleo intinctum & ab ægro indutum vehementiorem, quam unquam hactenus, febrim producit, hocque remedium continuatur ad plenam usque consanationem, intra breve plerumque tempus subsequentem. Ceterum vero tonici litus e variis roborantibus remediis conflari possunt, queis venter, spina dorsi & artus calide perfricentur. Cujusmodi est, quem SYDENHAM (a) describit:

℞. Fol. absinth. vulg.
— calamint. vulg.
— card. ben.
— centaur. min.
— chamæm.
— chamædrios
— hyperic.
— lil. convall.
— marrub. alb.
— menthæ
— parthen.
— pulegii

T 2 Flor.

(a) Proceff. integr. tit. de rachit. Opp. T. I. p. m. 541.

Flor. rutæ
— salviæ
— saxifrag. pratens.
— scordii
— serpilli
— tanacet.
— virg. aureæ omnium recent. collector. & incisor. aa M. ij
Axung. porc. libr. j.
Sevi ovill. &
Vini clareti aa libr. ij.

Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas 12, deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem; postea colentur, ut F. linimentum, quo venter & hypochondria illiniantur mane & sero, ut etiam & artus hoc malo affecti, per 30 vel 40 dies, vel donec convaluerit. Prostat & aliud ejusdem Auctoris (a) linimentum, cui Anglos multum in rachitide tribuere ait J. STORCH (b):

℞. Olei tamarisci
— lilior. aa unc. ij.

Succ.

(a) Sect. 1. Cap. 5. p. m. 59.
(b) l. c. p. 304.

Succ. rad. bryoniæ
— — apii aa unc. j. Bulliant ad
ſuccor. conſumpt. Addendo
Ung. de althæa
Butyr. inſulſi aa unc. j.
Gumm. ammoniac. in aceto ſoluti
unc. ſem.
Ceræ flav. q. ſ. F. Liniment.

„ Sane quam plurimi infantes etiam vera ra-
„ chitide laborantes hac methodo a me (in-
„ quit auctor) liberati fuerunt „. Et vero
F. HOFFMANNUS (a) „ ſi quid .... mea
„ ipſius (inquit) experientia commendatio-
„ nem meretur, ſunt profecto balnea aquæ
„ dulcis cum herbis nervinis majoranæ, flor.
„ lavend. chamomill. roſmar. ſerpill. meliſſ.
„ &c. decoctæ, quibus ſi laborantes crebrius
„ immittuntur, & poſtea linimenta nervina
„ ex axungiæ humanæ, olei nuciſtæ expreſſi
„ aa unc. ſem., balſ. Peruv. drach. j, olei
„ rutæ, lavend. caryophill. aa gutt. xxx
„ compoſita una cum frictionibus ſpinæ dor-
„ ſi & artuum adhibentur, ſæpe tam exopta-
„ tus ſequitur effectus, ut ego plures inde
„ viderim mirum ſublevatos, & tandem ce-
„ teris paribus ex voto reſtitutos „. Mi-

 rum

(a) l. c. curat. §. 3.

rum itaque eſt, cur H. BOERHAAVE (a), an linimenta? & quæ adhibenda? dubitarit; imo SWIETENIUS (b) prorſus illa rejecerit, quæ molliunt & lubricant; ac tametſi hujus modi litus a variis commendati nervina roborantia continerent, nihilo minus contendit „talia remedia minus prodeſſe, quam „ creditur; parantur enim ex herbis recentibus, additur vinum, & poſt macerationem „ pinguia illa debent ebullire ad humiditatis „ conſumptionem, ſicque fragrantia ingredientium difflatur in auras„ (verum iſthæc de primo tantum illo SYDENHAMI linimento, non item de ceteris omnibus, valent): hiſce ergo mavult SWIETENIUS ſurrogari

b) *Suffitus :* „ demonſtratum enim „ fuit, multum boni exſpectandum eſſe a „ frictionibus calidis ſiccis, pannis fumo aromatum imbutis, quæ in primis abdomini „ & ſpinæ dorſi applicantur „: modo non validæ ſint, ſed moderatæ. Hunc in finem habetur apud BOERHAAVIUM (c) ſequens ſuffumigium:

℞.

(a) Aphor. de cogn. & cur. morb. §. 1489.
(b) Ibidem.
(c) Mat. med. ad §. 1489.

℞. Benzoini
Maſtiches
Olibani
Succini
Thuris aa unc. j. M. F. Pulv.

De hoc Pulvere inſperſum parum prunæ fumet; ſuper hoc fumo panni lanei detenti fricandis partibus adhibentur.

CAPUT III.

BALNEA.

§. 46.

4. BALNEA, *lotiones* aridos artus humectantes, rachiticum acorem diluentes, & laxam fibram roborantes. Hæc

a) *Calida* ſi adhibentur, herbæ roborantes vel alia id genus incocta ſolutave in iis ſint, oportet, ut paulo ante ex HOFFMANNO (a) plurimum iis confiſo vidimus. Ejusdem quoque energiæ ſunt balnea thermarum alcalino ſale aut marte præditarum: hinc

(a) Vide §. 45. a).

thermas Bathonienſes deprædicat J. MAYOW (a) „obſervatione frequenti expertus ſum „ (inquiens), quod ad abdominis intume- „ ſcentiam, quæ in morbo hoc valde inſignis „ eſſe ſolet, tollendam thermarum prædicta- „ rum uſus maxime conducat „. J. STORCH (b) tamen ad avertendam rachitidem vel occipientis jam progreſſum inhibendum ſuffeciſſe ſibi teſtatur balnea vel ſimplicis aquæ vel ex hydrogala vel ex decocto malvæ, ſaponariæ, chamomillæ, leviſtici, &c. Sic (c) trimulo infanti ſemper hactenus ex rachitide vel ſedenti vel jacenti, ubi corpus ante velut leproſum fuiſſet depuratum, extenuatio carnium accidit major. Idcirco poſt alvum cathartico mercuriali motam præbuit

℞. Eſſent. lign. ſaſſafr. drach. ij
Tincturæ antimonii drach. ſem. M.

S. m. & v. gutt. 7 vel 8. Tum ſimul imperavit balnea decocti emollientis cum lacte ſedulo adhibenda. Ab his infans emendatus verno tempore, poſt ſuperatas variolas, vires

---

(a) Tract. med. phyſ. quinto de rachit. p. m. 143.
(b) l. c. p. 298.
(c) Obſ. clin. ann. 7. Febr. Cl. 3. p. 48.

res carnesque adeptus eſt. Plures id genus caſus hujus auctoris jam ſuperius (a) dedimus. Interea tamen alibi (b) ſub finem curationis roborantia balnea ſeu nativa (thermarum vel acidularum) ſeu arte facta (ex aromaticis plantis) conſulit, atque „in roborandis artubus & carne muſculari (inquit) „ ſoleo cunctis externis remediis præferre „ *infuſum radicis leviſtici cum ſpiritu frumenti paratum*, quod ſemel qualibet hebdomade præter balneum adhiberi conſulo „. Omnibus tamen balneis palmam præripit balneum tepidum ſpecificum antirachiticum a FULVIO GHERLI (c) memoriæ proditum, nimirum e tepido decocto *ſideritidis* latifoliæ campeſtris ſeu ſtachidis annuæ. Ante hujus notitiam plurimum tribuebat radici oſmundæ regalis; verum deinceps montanis in locis medicinam faciens vidit ſæpenumero infantes ad ubera, interdum etiam paulo adultiores, jam hac jam alia in caſa deformes, macros, extenuatos, verbo rachiticos, ac non niſi capite & ventre (ranarum inſtar) conſpicuos; quos non multo inde poſt

---

(a) Vide §. 33. & §. 10. I. B. 5. b) γ. c,
(b) Von Kinderkrankh. l. c. p. 304.
(c) l. c. Cent. 2. Obſerv. 99. p. 185. ſqq.

data opportunitate revifens reperit non fine ftupore venuftos obefulosque: unde rufticam hanc gentem percontatus, quonam remedii genere convaluiffent, intellexit, unicam effe herbulam, cujus folius ufui falutem deberent, agreftibus illis *l'erba della ftrega* (herba fagæ) vocitatam; oftenfam vero in campis continuo agnovit effe fideritidem latifoliam campeftrem. Hanc coloni multam bullire faciebant in magno aquæ lebete, cujus in decoctum non nifi tepidum unica tantum modo vice a plantis pedum ufque ad verticem capitis immerfos ægros probe balnearunt: unde ifti intra 3 vel 4 dies cœperunt renutriri, fanorum adipifci colorem; ficque demum brevi poft prorfus fani fiebant. Poft complures alios ab hinc fimiles cafus obfervatos GHERLI ipfe in omnibus ac numerofis quidem fibi oblatis rachiticis remedii periculum facere cœpit, femperque felici eventu, quin unquam eum fefelliffet. Plurimis e cafibus paucorum tantum commeminit. Lactens centurionis filiola rachitica & pelle ac offibus tantum conftans, multum deformis, fpirantique cadaveri fimilis, dicto balneo ad integram conftantemque fanitatem perducta eft. Eodem in ftatu puella alia tresque puelli fuere, qui omnes hoc balneo ex cadaverofo ftatu eluctati intra breviffimum tempus evafere venuftiffimi. Inde VALLISNERIUM Auctor de hoc

fpe-

specifico certiorem fecit. Refcripfit ille, in montanis quoque ad Paduam locis herbam hanc, rufticis *Orcheffa* dictam, ab incolis adverfus rachitidem balnei forma profpere adhiberi. Deinceps & alii duo medici id ipfum ab Auctore edocti remedium eodem cum fucceffu adhibuerunt. Monet vero GHERLI, eo effe balneum efficacius, quo faturatius fuerit, bulliendoque herbam coqui oportere, quoad infipida feu fatua evaferit, ac tantam illius copiam effe parandam, quæ fufficiat ægro mergendo. Ifte enim probe lotus & a capite ipfo (quod perinde balneo lavandum eft) ad pedes usque fotus, e balneo demum eductus, calidisque pannis probe reficcatus calido lecto traditur; ac fafciis (cujus cujus ætatis puer fit) illigatus uberibus admovetur, ut conquiefcat. Mirari fubit, nufpiam alibi extra Italiam hujus remedii, quod a quoquam fuiffet in ufum vocatum, exftare memoriam. Hujusne loci eft obfervatio ZACUTI (a)? „ad puerum curandum „ vocati, in 5° ætatis anno conftitutum, qui „ cum ab utero exiret cum fummis pedibus „ adeo mollibus & flexibilibus, ut ceræ mo„ do facile fequerentur, quocunque torque„ res, ufque ad eam ætatem factis pluribus „ au-

(a) Prax. med. admir. L. 3. Obf. 127.

„ auxiliis conſaneſcere non poterat. Huic
„ . . . balneum artificiale roborans & exſic-
„ cans ſummo fuit auxilio; nam pedes firmi
„ ſunt facti & ad motum habiles:

℞. Betonicæ
Rutæ
Salviæ
Stœchad.
Roſmar.
Abſinth. aa M. j.
Balauſtior. unc. iij
Myrtillor. unc. j
Sangu. dracon.
Boli Armen.
Acaciæ
Spodii
Roſarum
Gallar. aa unc. j
Meliſſæ
Ivæ arthrit. aa M. ſem.
Scoriæ ferri limati ſelibr.
Alumin. pulveriſ. libr. iij
Salis libr. j
Sulphuris unc. ij
Hypociſtid. drachm. ij
Cort. median. caſtanear.
——— arbor. glandium
Sumach
Terræ ſigill.

Fol.

Fol. pruni ſilv.
Rad. biſtort. aa drachm. iij
Maſtich. drach. ij
Sorbor. ſiccor. unc. j
Nuc. cupreſſi Nro jv.
Rad. chelidon. unc. ij.

„ Coque in ſufficiente vini ſtyptici quantita-
„ te, quousque remaneant libr. jv. Cola,
„ ſerva, & cum una libra decocti actu cali-
„ di ſingulis noctibus pedes ablue, & tege
„ linteo maſtiche & roremarino prius ſuffu-
„ migato. Hujus præſidii ope recordor mul-
„ tos perſanaſſe, qui in tenera ætate conſti-
„ tuti præ humiditate & mollitie oſſium am-
„ bulare non poterant, & ſi id facere tenta-
„ bant, vacillantes in ſolum cadebant „.

b) *Frigida* quoque, utpote laxas carnes roborantia, ſcopo cum prophylactico tum therapeutico non nulli commendant. J. FLOYER (a) erudite contendit, baptiſmum per immerſionem in aquam frigidam olim ſolennem fuiſſe adverſus rachitidem prophylacticum; verum non erudite minus quam ſolide a SWIETENIO (b) confutatur. Meliori autem fundamento nititur conſilium TISSO-

TI

(a) Pſychroluſiæ p. 50. ſqq.
(b) l. c. ad §. 1489.

TI (a) ſuadentis, ut infantes a primo fere tempore vitæ balneis frigidis cum frigido regimine ad rachitidem aliosque morbos prævertendos aſſuefiant; id quod etiam in Anglia factitari docet epiſtola ex Newcaſtle ad FLOYERUM (b) data. Ceteroquin autem frigidis balneis curatorium in ſcopum haud multum defert SWIETENIUS (c) „videtur „ (inquiens) morbus non adeo facile tolli hac „ methodo, & cura per tutiora cum optima „ ſpe tentari poſſe„: imo BRENDELIUS (d) vitæ quoque diſcrimen inde metuit; & plus alioquin etiam obeſſe, quam prodeſſe poſſe, ZEVIANI (e) exiſtimat hæc balnea, dum alternum eorum frigus cum calore aeris, hypocauſti, lecti, veſtium fibras magis relaxat ac teneras reddit, exemplo carnium animalium cæſorum, quas diuturno ante frigore duratas coctione dein molliores experimur. At iſtud exemplum nullatenus huc facit, utpote ad mortuas carnes pertinens, & extremum fere frigoris caloriſque gradum ſupponens.

(a) Anleitung für den gemeinen Mann. §. 384. ſq.
(b) l. c. p. 123.
(c) l. c.
(d) l. c. §. 30.
(e) l. c. Cap. 4. §. 134. p. 115.

nens. Directa vero experimenta capta plus evincunt. Angli, inquit ROSENSTEIN (a), rachiticos infantes aquæ frigidæ balneis indunt, vel eam ope embroches adhibent. Utroque modo nostri quoque homines, at rarissime, utuntur. Femina quædam id genus balneis per tres consequentes æstates usa prorsus convaluit. Ad nostros soterios fontes similes quoque curationes fiunt, qualis præsertim memorabilis fuit, quæ in Loka ope embroches instituta erat. Forte luti frigus ad curationem non parum contulit. Perinde J. D. METZGER (b) balnei frigidi in rachitide „ efficaciam . . . pluries expertus est, et- „ iam ubi spina ventosa rachitidi supervene- „ rat in metacarpo nata „. Et apud J. J. FICKIUM (c) in rachitidem „ incidebant „ scorbuticis parentibus nati, cœptam 3° æ- „ tatis anno, frater quinquennis & soror an- „ no minor, ille gravius, hæc mitius. Spi- „ na dorsi instar literæ S inflexa est, ossa „ artuum incurvata & prope genu contorta, „ quasi luxata, pone articulos nodosa cum „ eminentia quadam. Venter est prætumi- „ dus

(a) l c. p. m. 399.

(b) Adverf. med. P. 2. Spec. I. Sect. 3. §. 4. p. 106.

(c) Diss. de salubri frigido potu (4. Jenæ 1718. Resp. M, M. HENTSCHEL) §. 23. p. 29.

„ dus & caput grande; pectus autem & artus sunt emaciati, ad motum impotentes, & puer velut pedibus captus gressus facere haud valet, & ut corpore ignavus, ita animo tristis. Spiritus grave olet juxta ac sudor. Appetitus plerumque nimius facit eos voraces, afflictos insuper frequentius febri continua, purpura scorbutica & coryza. Diu in cassum curati sub finem æstatis præteritæ invitantur ad frigidæ fontanæ egregie dulcis, ante Löber portam prosilientis, potum. Bibunt, puella mane & a meridie, puer vero saltem mane; balneatur eadem frigida in labro post meridiem, observatis pro more congruis reliquis. Finita elapso mense cura capita & ventres detumescunt, moderatior est fames, expeditior corporis motus & hilarior animus, ipseque puer erigit se sæpius supra pedes, his licet ad incessum uti nequeat „.

CAPUT

CAPUT IV.

ULCERA ARTE FACTA.

§. 47.

5. ULCERA *arte facta* in rachitidis curatione vario scopo tentata sunt, & quidem

a) *Vesicantia* jam ad paralyticos paræticosve adulto in morbo musculos excitandos, jam ad gravia supervenientis febris symptomata abigenda, jam ad humores a capite avocandos utilia non nullis visa sunt. Sed quantum ad paralysin, dictum superius (a) fuit, vix unquam veram in rachitide paralysim nasci, motusque impotentiam potius ab amissa musculorum torositate ac tono pendere, quæ per vesicantia restitui nequeunt, feliciusque aliis remediis revocantur. Neque etiam ad minuendam capitis molem quidquam posse experientia hactenus docuit: „quocirca, in- „ quit GLISSONIUS (b), vix vesicatorii „ applicationem in hoc morbo curando ad- „ mit-

(a) Vide §. 11. Nro 1. B. c).
(b) l. c. Cap. 29. p. 348.

„ mittimus ; nisi acutus una complicetur „ morbus, qui sui causa hoc remedii genus „ exigat „ quo in casu utique non scopo rachitidis curandæ adhibentur ; licet post ejusmodi morbum etiam citra vesicantia curatum, ut alias (a) vidimus, rachitis quoque subinde consueverit decedere. Hinc non tam vesicantibus quam acuto potius morbo tribuenda est rachitidis curatio, cujus GLISSONIUS (b) meminit : „ aliquis nostrum testatur se „ bienni puello, qui hoc morbo affectus in „ febrim quoque acutam & malignam inciderat, quique jam prope phreneticus factus „ fuerat, præscripsisse inter alia vesicatorium vertebris colli adhibendum. Mani„ festum hinc levamen puellus mox sentire „ visus est, & post aliquot dies a febre li„ beratus est. Postea bis vel ter infusione „ rhabarbari, &c. purgatus, præter omnium „ exspectationem fere absque aliis remediis „ hunc affectum quoque excussit „ .

b) *Fonticuli* porro in unico fere hydrocephali rachitidi complicati casu locum habent ; nisi forte quis pertendat, pus in ulcere fonticuli natum atque in massam humorum resorptum ad eorum acorem enervandum abo-

(a) Vide §. 27. c).
(b) l. c. p. 347.

abolendumque plurimum etiam facere: ad quod forsitan respexit GLISSONIUS (a) præsidio huic non parum tribuens: „fonticu-„ lus (ait ille) in hoc affectu multum proba-„ tur, atque hoc solo fere præsidio non nul-„ los puellos liberatos fuisse novimus. Et-„ enim . . . specialiter hydrocephali potens „ cum curativum tum præservativum reme-„ dium est, & ad enormem capitis magnitu-„ dinem paulatim imminuendam, ejusque su-„ perfluam serositatem evacuandam, tum in-„ ordinatum ossium augmentum reprimendum „ multum conducit. Manifeste quoque ni-„ miam spinalis medullæ humiditatem exsic-„ cat, calorem suscitat, nervos roborat; eo-„ rumque torporem excutit. Cum vero hoc „ remedii genus per se ulcus quoddam sit, „ & non nihil doloris puello gestanti infe-„ rat, nutricique insuper aliquid molestiæ in „ dies creet: non id præscribendum; nisi ea „ morbi magnitudo sit, ut eam aliis reme-„ diis absque hoc satis domari posse vix „ speremus. Excitandus est fonticulus in-„ ter 2am & 3am colli vertebram„ isque ferri potius acie, quam igne vel caustico remedio.

U 2 CA-

(a) Ibidem p. 343.

CAPUT V.

MACHINÆ.

§. 48.

6. MACHINÆ denique ad oſſa vitioſe curvata priſtinæ ſuæ figuræ reſtituenda a multis excogitatæ ægrisque aptatæ ſunt, videlicet

a) *Loricæ* ad ſpinam coſtasque vitioſe inflexas emendandas. Commendat eas cum innumeris aliis PETITUS (a) ac J. Z. PLATNER (b); modo prudenter & confectæ & applicatæ fuerint, obſequioſæ nempe & flexiles, non duræ ac rigidæ doloremque inferentes, ut quæ plus obſint, quam proſint. Contra ea J STORCH (c) omnes thoraces, quales quales illi fuerint, prorſus rejicit, pluribus oſtendens exemplis, melius ægris conſuli, ſi nullos geſtent. Ita (d) „A. 1721 „ oſtendebatur mihi (inquit) bimulus infans „ poſt variolas curatas cum aliquali coſtarum „ in

(a) l. c. p. 569.
(b) Diſſ. de thoracibus §. 37. ſq.
(c) Von Kinderkrankh. l. c. p. 309.
(d) Ibidem p. 274.

„ in dorſo gibboſitate. A variolis eam præ-
„ tendebant ortam. Cum autem pater ad-
„ huc aliquatenus curva crura thoracemque
„ eodem præſertim ad dorſum loco non ſa-
„ tis æquabiliter conformatum haberet, edi-
„ xi malum prolis ab rachitide eſſe, atque
„ jam ante variolas adfuiſſe. Annuere pa-
„ rentes, materque prolatis thoracibus con-
„ feſſa eſt, horum ope jam ante variolas
„ malum ab ſe fuiſſe oppugnatum: quibus
„ deinde ſepoſitis commiſſoque ſoli naturæ
„ negotio infans ſic ſatis emendate crevit,
„ ut in eo deinceps parum aut nihil vitii
„ fuerit obſervatum „. Porro (a) „illuſtrem
„ (ait) novi familiam, cujus Princeps re-
„ gnans gibboſus, curvus & improlis provin-
„ ciam ſuam fratri reliquit. Iſte rite con-
„ formatus multas procreavit proles; at qua-
„ rum minimum ſeptem ex rachitide periere.
„ Eapropter archiater peragrata Anglia &
„ Belgio feminam in id genus malis curandis
„ celebrem ex Belgio accivit. Hæc thora-
„ ces laminis ferreis plumbove farctos & co-
„ thurnos applicuit. Verum curatione raro
„ ultra 2 vel 3 menſes durante unicus filius
„ gibboſo dorſo alteque elato humero defor-
„ mis ſuperſtes manſit, ſterili deinde in ma-

 „ tri-

(a) Ibidem p. 295.

„ trimonio vivens. Unam ſororum ejus diu
„ curandam habui, ubi nubilis prope futura
„ erat, cetera bene conformatam, anxietati-
„ bus obnoxiam; donec aliquot coſtas ante-
„ rius ſub læva mamma protuberantes, quas
„ thoraculis introprimere ſtudebat, viſendas
„ præbuiſſet. Poſtquam autem ſartor edo-
„ ctus eſt, ut plagam thoraculæ affecto loco
„ reſpondentem oſſibus balenæ vacuam relin-
„ queret, brevi experta eſt, ipſum hoc re-
„ medium contra toleratas hactenus anxieta-
„ tes eſſe optimum. Et quia protuberantia
„ dicta illam nec deformem ullatenus reddi-
„ dit, nec a futuro ſponſo facile detegi po-
„ terat, depoſita omni ſollicitudine juſſit æ-
„ gra omnes ſuas thoraculas modo ante di-
„ cto mutari. Inde nuptui data fertilis læ-
„ taque evaſit genitrix „. Denique (a) A.
1734 conſulebatur Auctor pro puero ſpinam
dorſi adeo curvam habente, ut coſtæ lateris
unius aliquantum elevatæ viſerentur. A pe-
rito rei ſartore thoracem ad gibbum hunc de-
primendum fieri curant; ſed mox ut appli-
catus eſt, obſervabatur in puero non modo
brevis ſpiratio & anxietas, ſed etiam brachi-
um ac manus affecto ex latere inflari ac fu-
ſca fieri, puero pedibus inſiſtere non valen-
te;

(a) Ibidem p. 309.

te; qui tamen ſine thorace & vel modice brachiolis ſuſtentatus prompte ac ſine labore ambulabat. Simul etiam notatu dignum occurrit, ingruentes variolas, dum toto corpore mediocriter tolerabiliterque proſtarent, gibbo in loco, quouſque a geſtato paucis tantum diebus thorace compreſſus fuerat, numeroſas erupiſſe, plusque quam aliis in locis cauſaſſe doloris. Cognita re pater ulteriorem thoracis uſum vetuit: quo facto puer ſenſim ita ſe ſe collegit, ut A. 1748 ne veſtigium quidem gibbi in eo ſuperfuerit. Alibi (a) quoque relatum eſt, quantum puella quædam a thoraculis nocumenti ſit experta. Ex his itaque ſatis liquet, porroque etiam ex mox dicendis patebit, ſatius eſſe, omnem rachiticorum oſſium deformitatem auxiliatricis naturæ viribus emendandam committere. LE VACHER (b) tamen gloriatur ſe machinæ genus ad ſpinam dorſi vitioſe flexam priſtinæ ſuæ figuræ reddendam inveniſſe, cujus ope non nullis optatam tulerit opem; quæ utrum in omnem valeat caſum, repetita deinceps tentamina docebunt.

(a) Vide §. 10. I. B 5. b) β.
(b) Abhandlung. der königl. Pariſ. Acad. der Chirurgie 4 Band p. 488 ſqq.

b) *Brachialia* perinde ex linteo, corio, chalybeisve laminis ad curvitatem superiorum artuum emendandam PETITUS (a) consulit; sed idem de his, quod de ocreis dicetur, tenendum est.

c) *Ocreæ*, *cothurni*, hisque similia pro valgis, varis, &c. ex rachitide factis curandis excogitata sunt, diu noctuque gestanda, quorum descriptionem præsertim apud L. HEISTERUM (b) & H. F. LE DRAN (c) videre est. Iste affirmat, se ope id genus ocrearum compluribus in ægris curationem absolvisse; prior autem, ubi varia earum genera descripsisset, subdit: „interim ut, quæ „ mea de cruribus sive tibiis incurvatis sit „ sententia, libere atque aperte dicam, si „ non nisi mediocriter vitiatæ sunt, salutarius sæpe esse deprehendi absque constrictione pedum per ocreas & machinas, „ præsertim rudiores, infantes relinquere, „ quam per adhibitas eas graviter illos afficere, & quandoque nimis arcta constrictione magis adhuc lædere, pedumque incrementum impedire. Igitur id sibi datum

„ mea

(a) l. c.

(b) Instit. chirurg. P. 2. S. 6. C. 177.

(c) Chirurg. Gutachten p. 180. 195.

„ mea quidem ſententia medici exiſtiment,
„ ut niſi magna neceſſitas idem facere poſtu-
„ let, haud facile ocreas ob tibias incurva-
„ tas infantibus injiciendas proponant. Si-
„ quidem haud inſolitum eſt, ſed ſæpius vi-
„ di, tibias mediocriter, imo quandoque
„ valde curvas paulatim per ſe, dum infan-
„ tes adoleſcunt, & pedibus non multum
„ ac præmature inſiſtunt, ſed potius geſtan-
„ tur, curruque infantili cubantes ſæpe ve-
„ huntur, naturalem figuram per ſe recipe-
„ re „. In eundem quoque ſenſum loqui-
tur DE LA MOTTE (a): „cum cruribus
„ pedibusve curvis nihil eſt agendum; ete-
„ nim nullos novi, queis ſimile artificium
„ (nempe ope faſciarum) per ætatem iterum
„ vitium emendaſſet: nec alios novi, in
„ queis ocreæ aliave inſtrumenta quidquam
„ profeciſſent; niſi quod miſeris infantibus
„ multum moleſtiæ parumque utilitatis attule-
„ rint, & quod qui ea imperarunt, coacti
„ demum fuerint ab ulteriori eorum uſu diſ-
„ cedere; qua etiam re plurimum profuere.
„ Neminem item novi hoc malo affectum,
„ qui non ſponte naturæ procerus & rectus
„ evaſerit, ac facilius quidem, quam ſi his

U 5 fa-

(a) De morbis mulierum L. I, p. 199.

„ fasciis fuisset vexatus. Ac tametsi infan-
„ tes adeo nodosi evaserunt, ut natura pror-
„ sus eluctari nequiverit; illæ tamen proles,
„ quæ nil simile perpessæ sunt, semper mi-
„ nus deformes mansere, quam quæ adeo
„ crudeliter fuerunt excruciatæ „. Similia
& FORMIUM jam monuisse superius (a) vidimus. Refert quoque J. STORCH (b) A. 1736 sutorem fuisse accitum, ut ocreas pro bimulæ cetera sanæ curvis parumper cruribus emendandis conficeret. Frustra erat auctor, puellæ matri maritum procerum ac, nisi quod simili crurum paulisper extrorsum curvatorum vitio, ab ipsa hactenus ne observato quidem, esset præditus, rite conformatum ostentans cum spe fore, ut filiæ quoque per ætatem, si naturæ fuerit relicta, haud major supersit deformitas. Surda namque mater ocreas e flavo corio balenæ ossibus farctas filiæ induit. Sed octiduo non dum lapso puella, prompte prius circumcursitans, haud amplius incedere valuit. Ocreæ igitur non modo inutiles fuere, sed illata quoque ab iis noxa deinceps lavacris balneisque tonicis abolenda erat. Solent utique ossa ita vitiose cur-

(a) Vide §. 6.
(b) l. c. p. 312.

curvata ſine ullis machinarum tormentis per ætatem iisdem emendari gradibus, quibus robur muſculare accreſcit. „ Maxime notan„ dum eſt, inquit SWIETENIUS (a), ſi „ idonea cura ſuperetur malum, muſculis „ redire citius, quam crederetur, robur & „ toroſitatem, quorum numeroſiſſimi ex oſſi„ bus originem ducunt vel oſſibus inſeruntur. „ Vis autem muſcularis magna eſt, & oſſium „ figuram per morbum mutatam reſtituit per„ fectiſſime in multis: protuberantes tunc „ epiphyſes mole minuuntur; gibboſa ſpina „ dorſi vel in alterutrum latus declinans ad „ naturalem figuram redit, licet nullæ lori„ cæ adhibeantur, nullis faſciis vel ocreis „ utantur parentes quandoque nimis ſolliciti „ de prolium figura, & hujus curam com„ mittentes mulierculis, quæ valida compreſ„ ſione ſæpe plus nocent, profunt quam ra„ riſſime „. Provocat ad caſum puellæ apud BENEVOLI, a nobis paulo ſuperius (b) datum, cui perinde jungi ISENFLAMMII (c) adoleſcens poteſt, qui ubi, monitis parentibus, ne deformi ex rachitide corpori ma-

(a) l. c ad §. 1489.
(b) Vide §. 39.
(c) Vide §. 27. a).

machinas admoverent, ſibi relictus fuiſſet, adeo ſolis naturæ viribus emendatus eſt, ut ne veſtigium quidem priſtinæ deformitatis ſuperſuerit.

SECTIO XII.

DIAETA.

CAPUT I.

ALIMENTA.

§. 49.

1. ALIMENTA demum rachiticorum quod attinet, eupepta ac medicata eſſe oportet; prohibenda vero, quæ morbi cauſam vel fovere vel augere quirent, qualia ſunt quævis aceſcentia & relaxantia, ut aquoſa tepida, oleoſa, mucilaginoſa, acorem continentia, in eumve facile degenerantia. Hinc recte ZEVIANI (a) lactis uſum, quoad ejus

(a) l. c. §. 122. 126. 151.

ejus per ætatem fieri poſſit, interdicit; quippe quod maxime aceſcentis naturæ ſit, ac proinde morbo ut plurimum faveat. Vetat eandem ob cauſam STORCH (a) multum panis (quem infantes rachitici ſolum ſæpe appetunt) eſum, tum quod cito aceſcat, tum quod obſtructiones meſenterii cauſet. Dulcia quoque haud ſatis rachiticis convenire cum alii, tum J. P. BUCHNERUS (b) obſervavit, utpote quorum uſus binis illius puellis (c) peſſime ſemper ceſſerit: an ob acidum ſacchari? Alimentorum itaque titulo ab H. BOERHAAVIO (d) ſequentia præ primis commendantur:

a) „*Panis* bene fermentatus, bis coctus, „ cum admiſſo pauco croco, nuce myriſtica, „ cardamomo, cinnamomo, ſemine celeri, „ atque ſimilibus gratiſſimis & roborantibus „ aromatibus „.

b) „*Caro* columbarum, gallinaceorum, „ cuniculorum, ovilla, hædina, vitulina, „ macilentior, leniter aſſa, minutim inciſa; „ dein intermiſto pane bis cocto, ſale & „ pau-

(a) l. c. p. 301.
(b) l. c. §. 31.
(c) Vide §. 16. b).
(d) Mater. med. ad §. 1489.

„ pauco petroſelini, thymi, nucis myriſti-
„ cæ, aut ſimilium parata „.

c) „ *Oryza*, milium, hordeum, cum
„ aqua & uvis paſſis coċta, dein cum pau-
„ xillo vini & leniorum aromatum condita „.
Pro potu autem illo ſuadente præbendum „vi-
„ num Gallicum maturum rubrum adſtrin-
„ gens, ter quaterve de die ad unc. j exhi-
„ bitum; vinum Hippocraticum ita datum
„ ad unc. ſem. eodem tempore: cereviſiæ
„ recentes, ut mumma Brunſwicenſis, ale
„ Britannorum, cereviſia Batava. Hiſce æ-
„ ſtivo tempore æqua portio aquæ ferratæ
„ medicatæ admiſceri poteſt, in primis vero
„ acidularum Spadanarum „. Omnia hæc
adductis rationibus pulchre illuſtrat SWIE-
TENIUS (a).

CAPUT II.

MOTUS CORPORIS.

§. 50.

2. MOTUS *corporis* ut ut rachiticis
perquam ſit proficuus ac neceſſarius etiam,
vi-

(a) l. c.

vigente tamen morbo haud propria ægrorum vi mufculari imperandus, fed rhedæ curriculive adminiculo eft inftituendus. Enim vero fatis inter omnes convenit clinicos (a), prohibendos effe rachiticos, ne vel ambulent, vel pedibus infiftant, quam diu offa infueta mollitie funt prædita, morbusque in vigore eft; ne videlicet offium figura a corporis pondere vel preffione vitietur, ac ne ob facilem tunc lapfum offa frangantur, id temporis utique fragiliora (b). Si namque ifthoc in morbi ftatu infantes ad motum mufcularem adigantur, fæpe inde offibus imprimuntur vitia, deinceps morbo plane etiam fuperato immedicabilia, id quod F. RUYSCHIUS (c) luculenta obfervatione confirmat: „ oberrat (ait „ ille) hominum genus obtortis ita incedens „ cruribus, ut genua ambo fere fe mutuo „ tangant, dum pedes plus diftant infra. „ Dubitabam olim, pro quo habendum effet „ malo? an ex mollitie oriretur offium, ut „ in rachiticis infantibus, an tribuendum potius ligamentorum laxationi eorum, quibus „ nectuntur femoris & tibiæ epiphyfes? Am- „ bi-

---

(a) BRENDEL l. c. §. 34. SWIETEN l. c. ZEVIANI l. c. §. 153. p. 132. fq.
(b) Vide §. 10. I. B. 5. a). γ.
(c) Adverf. anat. dec. 2. Obf. 6. p. 15. fq.

„ bigenti ſuper hac re occurrit valgi & ad-
„ ulti quidem cadaver. Perſcrutabar illico,
„ ſtatimque intellexi rationem morbi: in u-
„ troque ſcilicet crure cavum interius ſum-
„ mitatis erat longe magis depreſſum, quam
„ cavum ejus tibiæ externum. . . Unde de-
„ buit neceſſario pars interna hujus articuli
„ vergere in contactum atque inclinare. Qui
„ igitur curandos hoſce homines ſuſcipiunt,
„ poſtquam adoleverunt, atque inſtrumentis
„ vel ligamentis rem aggrediuntur, peccant;
„ eſt enim impoſſibile adultiori ætate un-
„ quam efficere, ut cavitas aſſurgat, vel e-
„ longetur tuber femoris illi cavo reſpon-
„ dens. . . Cogito autem, nihil poſſe acci-
„ dere pejus infantibus, quibus ſic affecta
„ ſunt oſſa, quam quod cogantur inſiſtere
„ ſuis pedibus, aut quod priori adhuc ma-
„ jus malum, ambulare; preſſæ enim incum-
„ bentis molis pondere juncturæ molles di-
„ latantur, itaque pariunt omnia mala, quæ
„ rachiticis evenire dolemus quotidie „.
Quam diu itaque in morbi vigore impotentia motus muſcularis adeſt, ſolerter vetandi ſunt ſtare ac incedere hi miſeri; ſed ne otio ac deſidia magis laxetur corpus, opera aliorum ſunt commovendi. Variæ quidem hic methodi corporum rachiticorum movendorum, ut in SWIETENIO (a) videre eſt, commen-
dan-

(a) l. c.

dantur; ſed cum pleræque earum ſua habeant incommoda noxaſque oſſibus metuendas, optima facillimaque teſte SWIETENIO (a) eſt, „ ut lecto incumbant, qui curriculo imponi- „ tur, quem protrahunt mulieres, quæ ra- „ chiticis inſerviunt. Sic certe ægri lenis be- „ neficio motus & aere aprico frui poſſunt, „ dum tempeſtas favet „. Eadem ſuadet L. HEISTERUS (b), „ certiſſima (ajens) ea- „ demque mitiſſima præſervandi ratio in eo „ poſita eſt, ut infantes teneriores vel alias „ & ſpeciatim ob rachitidem huic vitio oppor- „ tuni a juſto maturiori & frequentiori ſtatio- „ ne atque ingreſſione ſolerter detineantur, „ contra vero vel decumbant, vel ſedeant, „ vel geſtentur, aut curru ſæpius infantili „ vehantur, donec oſſa paulatim cum incre- „ ſcente ætate roborentur & confirmentur „. Namque SWIETENIO (c) notante „ ubi „ morbus bonis remediis minui incipit, mo- „ tus muſculares vix non deleti antea vigo- „ rem acquirunt; incipiunt artus movere & „ ſponte corpus erigere in lectulo decumben-

„ tes

(a) Ibidem.
(b) l. c. §. 2.
(c) l. c.

„ tes, manibus crepundia tractant, crura mo-
„ vent, & pedibus insistere sponte cupiunt.
„ Ubi hoc videbam, licet ossa crurum adhuc
„ incurva forent, permisi facile, & redibat
„ ossibus nativa figura absque ullis etiam ma-
„ chinis adhibitis „. In paulo adultioribus ars saltandi ad emendandas deformitatis reliquias non erit inutilis, quam A. C. LORRY (a) duobus in casibus vidit profuisse.

CAPUT III.

AER.

§. 51.

3. AER *siccus* vel frigidus vel mage moderate calidus est ad curationem rachiticorum perquam necessarius; siquidem superius (b) dictum sit, quantum atmosphæræ humidum frigus rachitidi faveat, & quam sit cœlum simile illius ferax, ut est Argentoratense,

(a) Von der Melancholie 2 Band 1 Th. 1 Cap. p 124.
(b) Vide §. 19.

ſe, &c. J. P. BÜCHNERUS (a) certe „ mutato Argentoratenſi cœlo pubertatis tempore imperfecta rachitide liberatam novit, & „ in corpus ſtrictum ex flaccido mutatam „. Contra ea puella ejus (b) rachitica ad 14um uſque vitæ annum vivens tandem poſt diuturnam auſtrinam (i. e. humidam & frigidam) tempeſtatem, quæ omnia mala exaſperavit, fatis ceſſit. Perinde puer (c) illius æſtate, ſicca præſertim, pedibus magis valebat, quam hyeme; per longam vero auſtrinam conſtitutionem rachitis uſque adeo increvit, ut non amplius pedibus uti quiverit. Hinc conclavia etiam ſeu domicilia rachiticorum talia ſunto, ubi aer ſiccus moderateque calidus reperitur; quod BOERHAAVIO (d) notante in elatiori ædium parte plerumque obtinet: „ inferiora „ enim domus conclavia, inquit SWIETENIUS (e), ſemper humida ſunt plus minusve. Æſtivo tempore occiduo ſole, imo „ citius, in tellure ros humidus obſervatur, „ qui quandoque ad 6 vel 8 pedes aſcendit, „ & inferiorem domuum partem reddit humi-

 diſſi-

(a) l. c. §. 13. Obſ. 10.
(b) Vide § 10. I. B. 5. b). δ. b.
(c) Ibidem Nro 1. c).
(d) Aphoriſmor. §. cit.
(e) Ibidem.

„ diſſimam, ita ut ſitu & fungis obſitos non
„ ſemel viderim conclavium angulos, & pa-
„ vimentum, ligneum ſi fuerit, perpetuo tali
„ madore putreſcere. Talis aer peſſime no-
„ cet hoc morbo decumbentibus. Unde pa-
„ tet neceſſitas, ut ægri ſuperiorem ædium
„ partem incolant, vel ſaltem ibi dormiant„.
Patet etiam, cur aſſidua eorum aprico in ſole mora illis tantopere ſit proficua, accedente præſertim corporis motu.

CAPUT IV.

AMICTUS, LECTUS.

§. 52.

4. AMICTUS quoque aeri reſpondeat, oportet. H. BOERHAAVIUS (a) jubet rachiticos indui „ veſtitu accurate ſicco, calefa-
„ ciente, ex lana præ primis confecto „.
Quam in rem SWIETENIUS (b) „ magni
„ (ait) momenti monitum hoc eſt; quod ſi
„ ob-

(a) l. c.

(b) Ibidem.

„ obſervetur in rachiticis curandis, inſigniter
„ prodeſt. Niſi enim veſtes ſiccæ fuerint, a
„ corpore calefacto vaporem humidum emit-
„ tunt, qui corpus alluens labefactat ulterius
„ nimis flaccidas partes. Hinc ſuaſi ſemper,
„ ut veſtes depoſitæ ſiccarentur ſedulo, &
„ ſuffumigiis ex olibano, maſtiche, imbue-
„ rentur, antequam induerentur denuo . . .
„ Induſia ex lana parata præferuntur his, quæ
„ ex lino conficiuntur; linea enim repercuti-
„ unt illa, quæ irruunt: hinc calefaciunt qui-
„ dem corpus, ſed calore humido ob reper-
„ cuſſam exhalationem cutaneam: quæ ſi co-
„ pioſior fuerit, linea induſia penetrantur &
„ tota madeſcunt. Laneæ veſtes bibulæ ſunt;
„ & cum craſſiores ſint lineis, plus humidi
„ in ſe recondunt, antequam humidæ ad ta-
„ ctum appareant: hinc ſedulo exſiccandæ
„ ſunt, antequam de novo induantur. Cum
„ autem & lanæ aſperior ſuperficies ſit, quam
„ lini, ſi nudum corpus tangant veſtes laneæ,
„ ab omni corporis motu frictionis ſpecies
„ excitatur, quæ inſigniter prodeſt „. Riſit
quidem hocce BOERHAAVII monitum ZE-
VIANI (a), præſertim quod illud Veteres ex
falſa hypotheſi commenti ſint; ſed ipſe haud
meliori fundamento nixus illud repudiat.

(a) l. c. §. 154. p. 134.

§. 53.

5. LECTUS denique rachiticorum calidus ac ficciffimus, fimulque medicatus (fcilicet exficcans roboranfque) effe debet; quod juxta BOERHAAVIUM (a) obtinetur „ decubitu fuper ftoreas ex aromaticis, roborantibus, exficcantibus herbis factas in elatiori ædium parte fupra tabulata lignea „. In lecto ergo tria tenenda funt: locus ficcus calidufque, lecti partes i. e. conceptaculum, & ftrata feu culcitra aut ftorea cum pulvinis ac tegumento. Cum vero de loco ipfo, quo lectus ponendus eft, jam ante (b) fatis dictum fit; fupereft, ut conceptaculum & ftrata, pro eo ac par eft, expendantur.

a) *Conceptaculum* vel tabulatum optimum eft ligneum. „ Lectuli, inquit SWIETENIUS (c), fiant ex ligno, & parietes „ ligno obtegantur, fi fumptibus ferendis fufficiant parentes. Ligna autem . . . ficca „ debent effe, nec obducta ullo pigmento „ aut vernice. Obfervatur enim, quod ligna „ in fe rapiant humidum ex aere, & quidem „ magna

---

(a) l. c.

(b) Vide §. 51.

(c) l. c.

„ magna vi: unde ſi libere diſtendi nequeant
„ in omnem dimenſionem, ligna diſſiliunt to-
„ ties cum magno fragore. Ubi autem lig-
„ num pigmento oleoſo aut vernice obduci-
„ tur, tunc non amplius abſorbet ex aere
„ aquam in ſe; ſed humida tempeſtate aqua
„ ſtriatim per ſuperficiem lignorum decur-
„ rit „.

b) *Stratum* vero ipſum e culcitra ſeu ſtorea & pulvinis conſtans ne plumis, ſed filicis potius foliis, farciatur, ſuadendum eſt; hæc enim teſte SWIETENIO (a) „ firmio-
„ ris ſubſtantiæ cum ſint, a pondere compri-
„ mentis corporis ægri non facile uniuntur in-
„ ter ſe in majores maſſas, præcipue ſi prius
„ in umbra ſiccata fuerint „. Habent porro hæc folia id boni, quod attrahendo omne humidum ſemper ſiccum præſtent lectum. Ut autem roborans quoque ſit lectus, utiliter his foliis plantæ aromaticæ permiſcentur, quæ grato aromate exhalato laxas debileſque rachiticorum fibras roborant. H. BOERHAAVIUS (b) pro implendis lecto ac pulvinaribus huncce pulverem commendat:

(a) Ibidem.
(b) Mater. med. ad §. 1489.

℞. Fol. rec. in umbra ſiccatorum
filicis maris lib. iij.
majoranæ
meliſſæ
menth. aa M. ij.
trifol. odor.
meliloti
ſambuci
roſar. aa unc. ij.

„ Terantur in pulverem tenuem, miſceantur
„ duplo tanto paleæ hordei, atque dein his
„ linteo immiſſis fiant lectuli & pulvinaria,
„ quibus incumbant, quique ab humido rite
„ defendantur, & ſæpe exſiccentur „ Additur palearum hordei duplum pondus ceterorum omnium, ne nimia fragrantia herbarum ægris alioquin moleſta ſit. Quod ſi ægri lectum amplius deſerere, ob ſitum erectum vel in ſedili jam etiam impoſſibilem, nequeant, ſicque lectulus exſiccari quotidie non poſſit, ſuadet SWIETENIUS (a), ut duo ſimiles lectuli pro alterno conficiantur uſu, ſicque ſemper eorum unus, interea vacuus, ſiccari poſſit. Et cum BOERHAAVIUS dictis ex plantis pulverem confici jubeat, SWIETENIUS „ forte minutim (inquit) conſciſſas forfice her-
„ bas

(a) l. c.

„ bas addere conduceret magis; pulveres enim „ a corporis incumbentis humiditate conglo- „ barentur facile non nifi ægrorum moleftia „ in majores maffas, & fragrantia herbarum „ fuaveolentium periret citius, dum in pul- „ verem tenuem tritæ funt, præcipue cum ta- „ les lectuli fæpe exficcari debeant „. Denique quod paulo fuperius (a) de amictu eft monitum, idem quoque de lectulo valet, ut pro lineis pannis lanei potius culcitræ infternantur, laneifque itidem pannis infantes involvantur. Enim vero „ ob hanc caufam in- „ ter alias accidit, inquit GLISSONIUS „ (b), pauperum infantulos minus huic malo „ obnoxios effe, quod nempe plerumque af- „ perioribus linteis aut forte laneis integu- „ mentis involvantur; quæ utraque tum fri- „ cando partes tum eas titillando calorem in- „ fitum excitant & adaugent, vitalifque fan- „ guinis affluxum copiofiorem ad habitum „ corporis invitant, adeoque magni funt mo- „ menti ad hunc morbum arcendum „ quod a molliori linea fupellectile nequaquam obtinetur.

(a) Vide §. 52.
(b) l. c. Cap. 16. p. m. 187.

HISTORIA I.

L. HEISTERI (a).

Trimulo infanti rachitico curvam parumper ſpinam dorſi magno cum ventre habenti 5ª Aprilis 1714 præſcripta

1. Diæta proba ac parcior.

2. Lorica pro pectore ita parata, ut plagas eminentiis vel curvaturis corporis reſpondentes laminis ferreis munitas haberet, queis nempe illarum & incrementum vetaretur, & abolitio fieret (b).

3. Species pro infuſo quovis mane hora 7ª & a meridie 4ª ad 4 vaſcula cum ſaccharo hauriendo:

℞. Herb. rutæ murar. M. ij.
Rad. oſmund. unc. j. (c). M. concis. D.

4. Pul-

(a) Medic. und chirurg. Wahrnehm. 1 Band Nro 210.

(b) Confer §. 48. a),

(c) Confer §. 58.

4. Pulvis m. & v. ad cultri cuſpidem cum priori infuſo vel aqua ceraſor. ſumendus:

℞. Pulv. rad. irid. Flor.
— — ari
Antimon. diaph. martial. aa dr. iij.
Fuligin. ſplend. unc. ſem.
Lap. Cancr. ppt. dr. j. ſem.
Sacch. cand. alb unc. j. ſem. M.
F. Pulv.

5. Purgans quavis hebdomade ſumendum:

℞. Pulv. jalappæ gr. vij.
Merc. dulc. gr. iij.
Diagryd. gr. j. M. D. pro doſi mane ex infuſo, omiſſo ea die Pulv. ſub Nro 4.

6. Potui data cereviſia, cui inditus ſacculus cum rad. caryophyll. & flaved. cort. aur. aa drach. ij.

7. Vectio multa quotidie imperata, jacente in curriculo infante, vetito illi inceſſu & ſtatione in pedes, donec viribus profeciſſet (a).

HIS-

(a) Confer §. 50.

HISTORIA II.

EJUSDEM (a).

Cauponis infans bimulus, ante jam cursitans, postmodo nec ambulare nec stare valebat. Pedes debiles erant ac flaccidi; venter prægrandis; epiphyses manuum pedumque tumebant. Die 30ª Martii 1718 præscriptum:

℞. Syr. cichor. c. rheo
— rosar. solut. aa dr. ij.
Pulv. rad. jalapp. gr. vj.
Merc. dulc. gr. iij.
Aquæ fœnic. drach. j. M. D. 4°

quovis die pro haustu mane; reliquo autem triduo sumat:

℞. Fuligin. splend. dr. ij.
Lap. Cancr. ppt.
Antimon. mart. cachect. aa dr. j.
Sem. anisi dr. vj.
— fœnic. dr. ij.
Sacch. canar. unc. j.

Ol.

(a) l. c. Nro 519.

Ol. ſtill. caryophyll.
— — cinnam. aa gtt. j. M. F. Pulv. D. quater per diem. Porro

℞. Sem. cin. dr. vj. Infund. in
Vini Hiſpan. unc. vj. per 24 h. tepido in loco, decantatum D. U. S. in prandio ac cœna cochl. j. Alternis quoque diebus imperatum balneum decocti aquoſi cum furfurib. & herbis ſalviæ ac roſmarini, inque illo artus ac ſpina dorſi probe fricabantur (a). Quotidie etiam infans cœlo ſicco ac ſereno curriculo vehendus erat vel domi vel ſub dio. Quæ cum toto vere & æſtate ſedulo acta eſſent, infans frugali ſimul ſub menſa convaluit.

HISTORIA XII.

F. HOFFMANNI (b).

Puer octennis a matre ad cachexiam proclivi genitus & enutritus; a primo mox ortu offi-

(a) Confer §. 46. a).
(b) Med. rat. ſyſt. T. 4. P. 4. Supplem. Cap. II. Obſ. 9.

offibus tenerioribus carneque fpongiofiori præditus, valde languidus facieque tumidus apparuit. Accedente dein ea ætatis periodo, qua alias infantes pedibus infiftere folent, terram attingere detrectat; & licet quandoque ingrediendi aliqua potentia pollere videretur, brevi tamen iterum adeo debilitabatur, ut vix pedem movere poffet. Ceterum bene appetens, digerens & egerens infigni ingenii alacritate & ftatura fupra ætatem magna (a) gaudet, præfertim tamen caput inufitata fere magnitudine quafi inflatum confpicitur, ut naturalis membrorum convenientia fere penitus fublata videretur. Parentes, qui caufam mali incantationi tribuebant, innumeris fruftra adhibitis a me tandem confilium expetebant, quod etiam hac ratione lubens fuggerebam. Primo omnium repurgatis primis viis talem victus rationem præcipiebam, quæ parca tenuis leniterque exficcans erat, ut fcilicet puerulus in parva quantitate carnes tantum affatas cum pane fimilagineo comederet; pro potu decocto ex radice chinæ & rafura ligni faffafras cum paffulis uteretur; mane in lecto fub decocti calidi ufu leniorifque fudoris exfpectatione membra pannis calidis probe frican-

(a) Confer §. 10, L. A. 3.

canda daret (a), & demum balneum Lauchſtadienſe (b) per tempus adhiberet, ſubjunctis poſt ſingulos uſus frictionibus, artuumque inunctionibus cum tali ſpiritu nervino:

℞. Aquæ reginæ Hung. unc. ij.
Sapon. venet. dr. iij. ſolutis adde
Balſ. Peruv. dr. ſem.
Olei caryophyll.
— lavendul.
— majoran. aa gtt. xv.

Quibus per aliquot menſes probe obſervatis eveniebat, ut puer magis magiſque pedibus uti diſceret.

HISTORIA IV.

R. LENTILII (c).

Puellum nobilem rachiticum trium circiter annorum juxta præſcriptum Exc. MURALTI curavimus:

℞.

(a) Confer. §. 45. a).
(b) Confer §. 45.
(c) Miſc. med. pract. P. I. p. 287. ſq.

℞. Tamarind. unc. ſem.
Fol. ſenn. ſ. ſ. dr. ij.
Rhabarb. dr. j. ſem. Conc. cont. coqu. in
Aquæ font. ſ. q. In colat. dr. iij diſſolve
Mann. Calabr.
Syr. roſ. ſolut. aa unc. j. M.

Præbita ſingulis diebus 3 cochlearia per epicraſin quod in corpuſculo viſcoſum oberrabat, expurgabant. Pectori prominenti & abdomini prætumido inunctio bis in die repetenda:

℞. Ungu. cardiaci unc. j.
Olei lil. alb. unc. ſem.
Gumm. ammon. in aceto ſol. dr. iij. M. F. linim.

Ab his cum belliſſime haberet, poſt abſolutam mixturam purgantem mane & pomeridie ſcr. ſem. pulviſculi ſequentis ex jure datus:

℞. Rad. pœon. mar. dr. j.
Millep. ppt. ſcr. ij.
Lumbr. terr. ppt. ſcr. j.
Santal. citr.
Sem. naſturt. aa gr. xv.
Sacch. perlat. dr. ij. M.

Noctu

Noctu, cum ibatur cubitum, gtt. xx mixturæ ex cochleari potus ordinarii (a):

℞. Tinct. vitrioli martis ZWELF.
Spirit. fuligin. aa dr. j. M.

Sternum quod valde exstaret, non tantum continuatum linimenti usum commendavi, verum & thoracem e corio tenero fieri curavi balænarum costis tenerioribus firmatum, e duabus partibus constantem; antica scilicet & postica, illa sternum hac spinam muniente, ab utroque latere ligulis coriaceis angustis successive constringendum (b). Ita brevi restitutus est; nunc hilaris & symmetros.

HISTORIA V.

EJUSDEM (c).

Filiolo cuidam quadrienni, A. 1699 misere rachitico, contortis brachiis & cruribus, promi-

(a) Confer §. 40. b).
(b) Confer §. 48. a).
(c) Jatromnem. theor. pract. P. I. C. 21. p. 100.

minentibus articulationibus, elato ſterno & ſpina, ſequentia mire profuerunt:

℞. Tamarind. unc. ſem.
Fol. ſennæ dr. ij.
Rhabarb. dr. j. ſem. Coqu. in
Aquæ ſ. q. In colat. unc. iij diſſolv.
Mannæ Calabr.
Syr. roſ. ſolut. aa unc. j. M.

Tria cochlearia ſingulis diebus præbeantur mane, ita pergendo ad pharmaci conſumptionem. Poſteà mane & pomeridie ſit uſus pollinis proxime ſcripti ad ſcr. j ex jure:

℞. Specif. antatroph. dr. vj.
Croci mart. aperit. dr. j.
Olei cinnam. gtt. ij.
— caryoph. gtt. iij.
Merc. dulc. ſcr. j.
Sacch. perlat. dr. j. ſem. M.

Noctu autem gtt. x mixturæ talis e vehiculo quovis grato:

℞. Sal vol. oleoſ. dr. ij.
Tinct. mart aperit. dr. j. M.

Abdomen & pectus inungantur mane & noctu linimento:

℞.

℞. Ungu. alth.
— martiat. aa unc. j.
Gumm. ammon. acet. ſol. unc. ſem.
Olei lil. alb.
Ceræ flav. aa q. ſ. M. F. linim.

His & ſimilibus medicamentis hactenus plures utriuſque ſexus puſiones ſalvos præſtitimus, quamvis aſpectu jam horridos. Hinc omnibus practicis eadem commendare nulli veremur. Plures enim, quam quis facile crediderit, in his regionibus offenduntur rachitici, miſere per varias methodos ipſumque morbum excruciati, ac denique vel vita functi vel in pumiliones monſtroſos adulti. Nunc ſpecifico antatropho ſummo nec unquam pœnitendo cum fructu miſcere ſoleo *æthiopem mineralem*, v. gr.

℞. Specif. antatroph. unc. ſem.
Æthiop. miner. dr. ij
Elœoſ. caryophyll. dr. iij, vel
Balſamoſacch. Peruv. dr. iij. M. Doſis ſcr. j. vel dr. ſem.

AUCTORUM SYLLABUS.

A.

B.

C.

D.

E.

Theo-

IN-

INDEX RERUM.

A.

B.

Ba-

C.

D.

Ha-

I.

K.

L.

M.

Mo-

Ro-

S.

T.

V.

W.